

מבחר עירונים

שמיני עצרת
שנת תשפ"ב

ר"ת	בעלזא	מוצ"ש	ער"ש	
07:45	07:23	07:04	05:53	ירושלים
07:42	07:20	07:06	06:09	בני ברק
07:44	07:22	07:06	06:00	חיפה
07:43	07:21	07:07	06:09	אשדוד
07:44	07:22	07:05	05:53	בית שמש
07:44	07:22	07:06	06:10	קרית גת
07:44	07:22	07:04	06:02	נוף הגליל

להרשמה
לקבלת החוברת
במייל, מידי שבוע.
**להצו
כאן**

כסדרפס ואירות נפגשים...

רח' אהלי יוסף 5, ירושלים 📍 שעות פתיחה: א.ה. 19-10 רצוף, יום שישי 12-10
טל. 02-5337722 | פקס. 02-5383018 ✉️ g5337722@gmail.com

מאטופוט MAT
דפוס דיגיטלי מהיר ומקצועי

גליון

אמן ואמן

בגודל מעלת עניית "אמן" ו"אמן". יהא שמיה רבא" וקדושת בית המדרש | הושענא רבא תשע"ז | גליון ק"ט

הקשר שבין "אמן יהא שמיה רבא" להיום הגדול והנשגב "הושענא רבא"

בהושענא רבא חל יומא דהילולא רבה של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, הוא היה מפרש למה נשתרש בכל ישראל לקרוא יום זה בשם "הושענא רבא", דהנה בעת כזאת נגמר הדין של הימים הנוראים וזקוקים בני ישראל לרחמים מרובים, לפיכך מביאים המלאכים קרונות מלאים אמירת "אמן יהא שמיה רבא" כדי שהם ימליצו טוב על ישראל, שהרי אמר רבי יהושע בן לוי (שבת קיט:): "כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו - קורעין לו גזר דינו" [ובינתיבות עולם למהר"ל (נתיב העבודה פרק יא) כתב, דקאי אף אחר חתימת גזר דין, כי לעולם קורעין את הגזירה ע"י עניית אמן יהא שמיה רבא], ורבי יוחנן אמר "אפילו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו", והיינו "הושענא רבא" שזוכים לגאולה וישועה על ידי "רבא", זה אמירת אמן שמיה רבא.

וב"אור לשמים" (פרשת בלק) מרמז בפסוק (במדבר כד, יח) "והיה אדום ירשה", דהנה ידוע ש'אדום' מורה על מידת הדין, ורמזה תורה שכדי להמתיק הדינים יקיים את הנרמז בתיבת "ירשה", שהיא ר"ת יהא ש'מיה ר'ב'ה, שאמירתה דוחה ומבטלת כל הדינים.

רמז נאה רמז מרן הבעש"ט הק' זי"ע בפסוק (תהלים סה, ה) "אשר תבחר ותקרב ישכון חצריך, נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך", דהנה בשמים ממעל יש כמה בחינות גבוהות זו למעלה מזו, בתחילה יש את החצר החיצונה לפני מננה הבית ואח"כ ההיכל, וכמו כן יש דרגת "ישכון" שהשכינה שורה, ויש דרגת "נשבעה" שהיא גבוהה יותר, וזה מה שרמז דוד המלך ע"ה בזמירותיו, "אשרי תבחר" שאם יבחר האדם ב"אשרי" דהיינו אמן יהא שמיה רבא, אזי "תקרב" כל אותם מדריגות, ויזכה לכולם, "ישכון חצריך, נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך", אשרי חלקו של הזוכה בהן.

בעיצומם של ימי מלחמת העולם השנייה התעוררו בני ירושלים לענות "אמן יהא שמיה רבא" בקול ובכוונה שלימה, וכאשר הגנרל הצורר רומל ימ"ש היה בדרכו ממצרים לכבוש את ארץ ישראל, דאגו מאד יושבי הארץ מפני הסכנה ובדרך נס ופלא נסוגו אחר כידוע. בימים ההם אמר הרה"ק רבי שלומקיה מזוועהיל זי"ע למשמשו הנאמן החסיד רבי אליהו רוט ז"ל "הרגשתי שלא יצליחו הרשעים לכבוש את ארץ ישראל, שהרי התחזקו בעניית 'אמן יהא שמיה רבא'...", ובכל מצב שהוא אין כוחם של ישראל אלא בפה, ועל כן עצה טובה ונפלאה היא להתחזק בענין זה כדי לקרוע גזר דיננו.

(באר החיים - ירח האיתנים דף שכ"ג, מפי המשפיע המפורסם הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א)

אפשר להשיג הגליונות היו"ל מדי חודש בחודשו | 718-305-6886 | Umein.Vumein@gmail.com | www.UmeinVumein.org

לעילוי נשמת הרה"ק רבי ישראל מאיר בן הרב רבי אריה זאב זצ"ל בעל התפץ חיים
ולע"נ הרה"ק רבי משולם פייש בן רבי מרדכי זי"ע, אבד"ק טאהש - ולע"נ הרה"ק רבי חיים זאמיל בן הר"ר משה זצ"ל, האדמו"ר מריבניץ

גליון 488
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ק ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

תורה למשפחה קיימת על האישור לפרויקט המבית

סיפורי חז"ל

ברוך המחזיר אבידה לבעלים

מסופר במדרש (עשרת הדברות): מעשה בסוחר אחד שהלך למקום רחוק לקנות סחורה, והיו לו חמש מאות זהובים בארנקו, ומכיון שחשש שיגנבו ממנו את הכסף, לכן הטמין את הכסף במקום צנוע באדמה, ואדם אחד ראה זאת וגנב לו את הכסף מהקרקע, כשבא הסוחר לקחת את כספו ראה שהכסף לא נמצא, והבין שמישהו גנב את הכסף, נשא עיניו וראה שיש בית קרוב לאותו מקום, ועלה בדעתו שבעל הבית גנב את הכסף, והסוחר בהיותו חכם ונבון, ניגש לבעל הבית ואמר לו, שהוא הביא שני ארנקים אחד של חמש מאות זהובים ואחד של שמונה מאות זהובים, ואת הארנק של חמש מאות הטמין באדמה, וכעת רוצה להתייעץ אתו אם כדאי להטמין גם את הארנק של השמונה מאות באותו מקום? בעל הבית הגנב הציע לו שכדאי לו להטמין גם את הארנק השני כיון שזה מקום בטוח, ובלבו חשב לגנוב גם את הארנק השני, תיכף מיהר בעל הבית להחזיר את הארנק למקומו, כיון שאם יראה הסוחר שהארנק לא נמצא לא יניח את הארנק השני, לאחר זמן מועט בא הסוחר ומצא את הארנק ואמר: "ברוך המחזיר אבידה לבעלים"

פרשת השבוע

והסליחות, חודש אלול, ימי ראש השנה, תקיעת שופר, עשרת ימי תשובה, יום כפור, סוכות, והושענא רבה, כל אלו הם הכנה לאמירת והכרת של "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו".

התפילות עולים על ידי הריקוד
פעם אמר הרה"ק רבי שר שלום מבעלזא זיע"א: מזה הם הריקודים ביום שמיני עצרת ושמחת תורה, איני יכול להגיד, אבל זאת אני כן אומר, כי כל התפילות שאין להן עליה בכל ימות השנה, עולים ביום זה על ידי הריקוד.

כשכבר מחזיקים בס"ת, שוב לא קשה

הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א היה חלש מטבעו, בכל זאת נוהג היה בהקפות של שמחת תורה להחזיק בספר תורה זמן רב, והיה רוקד עם הספר שעה ארוכה, וזה גרם לו חולשה גדולה. חששו ראשי הצבור לבריאותו ואמרו: האם לא קשה מדי לרבי? נעמד רבי דוד משה ואמר: הדבר קשה לפני שלוקחים את הספר תורה ליד, אך כשכבר מחזיקים בו, שוב לא קשה.

מאה פירושים על אתה הראת מסופר: לפני שעלה הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעבסק לארץ ישראל, היה הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי בעל התניא זיע"א נוהג להסתופף בצילו. פעם בשמחת-תורה, כשהגיעה שעת ההקפות, עמד הצדיק על מקומו ולא החל בפסוקי "אתה הראת". הקהל המתין, והוא אינו מתחיל. לאחר זמן ניגש הצדיק אל רבי שניאור זלמן ואמר: "רואה אני ב'אתה הראת' מאה פירושים, ואיני יכול לקיימם. על כן אינני יכול לפתוח בהקפות". השיב רבי שניאור-זלמן: "זה הכלל, שתמיד יראה האדם יותר רחוק מהמקום שבו הוא עומד, וכשיגיע לשם, יראה רחוק עוד יותר. כשיקיים הרבי את ק' הפירושים, יראה עוד פירושים, ואין לדבר סוף". הוטב הדבר בעיני הרה"ק מוויטעבסק והלך לומר "אתה הראת".

אתה הראת לדעת

הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א היה אומר: עבודתם הקדושה של בני ישראל בימי הרחמים

זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים: 7:04 ת"א: 7:06 ר"ת: 7:42

שמחת תורה

זמני כניסת החג

ירושלים: 5:53 ת"א: 6:09

בעבורו אל תמנע מים (תפילת גשם)

תושבי הרובע היהודי שבעיר טבריה, היו מופתעים במידת-מה מהפמליה שהופיעה פתאום בעיר, בין יום-הכיפורים לחג-הסוכות. ימיו של היישוב היהודי המתחדש בטבריה לא היו מרובים. רק כעשרים וחמש שנים קודם לכן שבו כמה עשרות משפחות יהודיות, כולן מהעדה הספרדית, בעידודו של המושל המוסלמי דהר אל-עמר, והקימו מחדש את היישוב היהודי בעיר-קודש זו. היהודים התגוררו בכמה חצרות סמוכות, וכך יצרו רובע שכולו יהודי. קבוצת היהודים החדשה שבאה לטבריה, הייתה של חסידים אשכנזים, שעלו זה עתה לארץ הקודש. הבדלי העדות לא מנעו מיהודי טבריה לנהוג בבני הקבוצה האורחת הכנסת אורחים חמה ולבבית, כיד המסורת הטובה עליהם.

עד מהרה נוכחו היהודים המקומיים כי האורחים הם אנשי-מעלה. בראשם עמד הרה"ק רבי נחמן מהורדנקה. גדולתו של רבי נחמן ניכרה גם בחזונו המרשימה, ועם בואו זכה מיד ליחס של כבוד והערצה. תושבי המקום סייעו לאורחיהם לשכור משכניהם המוסלמים דירות סמוכות לרובע היהודי, וכך נתרחבו תחומי הרובע. באותה שנה, בהגיע תפילת המוסף של שמחת-תורה, נתכבד הצדיק רבי נחמן לגשת אל התיבה לתפילת הגשם, שהייתה שמורה למכובד שבחבורה. ואמנם, תפילתו של רבי נחמן הרקיעה שחקים. בקול גדול קרא את "זכור אב נמשך אחריו כמים", והציבור כולו נסחף אחריו. אולם כשהגיע למילים "בעבורו אל תמנע מים", פרץ רבי נחמן בבכי רם, שהלך ונתעצם. בהזכירו את הבקשות "לברכה ולא לקללה", "לחיים ולא למוות", "לשובע ולא לרוזן" – זעק בסערת-נפש עזה. ויהי הדבר לפלא בעיני כול.

חודש מרחשוון חלף ואף חודש כסלו עבר, ועדיין לא היה זכר לטיפה אחת של גשם. הבצורת החלה להדאיג את התושבים. אולם אז התרגשה על

הקהילה צרה יותר גדולה מהבצורת. התרחבותה ומהתבססותה של הקהילה היהודית לא נשאו חן בעיני תושבי טבריה המוסלמים. לא-אחת ניסו להוציא את דיבתם רעה באוזני המושל. אולם המושל, שהיה מתון וסבלן, לא אבה לקבל את דברי הדיבה והוסיף לרחוש יחס חם לבני הקהילה היהודית. עתה סיפקה הבצורת נשק לשונאי-ישראל. כמה מיועצי המושל דאגו לטפטף באוזניו, כי היהודים הם האשמים בבצורת הקשה. בעיקר הרבו להשמיץ את התושבים האשכנזים שזה מקרוב באו.

"התנהגותם של אלה מזורה ביותר, ובמעשיהם כישפו את השמים", אמרו. כראיה ציינו את העובדה שכבר שנים רבות לא הייתה בצורת כזאת, והנה, אך הגיעו יהודים אלה והרי התוצאה. הפעם נתקבלו הדברים באוזני המושל. על אף שבתוך תוכו פקפק ולא קיבלם כאמת מוחלטת, החליט בכל-זאת להטיל על היהודים את האחריות לבצורת הקשה. אחת מהשתיים, אמר בליבו: אם אשמים הם, יישאו בעונש, ואם נקיים הם מעוון, אדרבה, יישאו תפילה לאלוקיהם אשר בוודאי יחוש להציל אותם.

אמר ועשה. הוא שלח לקרוא ליהודי ששמו היה אבו יוסוף ראש הקהילה הספרדית, ובקול מאיים תבע ממנו להפסיק את הבצורת ולהוריד גשם על-פני האדמה. לא הועילו כל ההסברים והתחינות. המושל קצב שלושה ימים להבאת הגשם. ואם לא יקרה הנס וירד הגשם, כך אמר, יסולקו בשלב ראשון מהעיר כל המתיישבים האשכנזים החדשים שבגינם באה הבצורת, ובשלב השני יישקל גם סילוקם המוחלט של כל היהודים מטבריה.

כשדבר הגזירה הגיע לאוזניו של הרה"ק רבי נחמן מהורדנקה, מיהר להרגיע את הקהילה המקומית, והרבה לנסוך בה תקווה ואמונה. עוד באותו יום כינס את תלמידיו הגדולים והודיע להם, כי למחרת עם שחר יעלו להתפלל על קברו של רבי עקיבא.

משל ונמשל

עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה

משל למלך שאהב אחד משריו, ונתן לו מתנה גמורה בשטר ובקבלת חרם כתיקון השטר שדה אחד או מחוז אחד. אחר כך מת השר ההוא, והמלך בנה אחר כך בנין חדש בתוך שטח השדה הנ"ל, ובאו בניו וערערו על המלך שנכנס לתוך גבולם ואמר להם המלך הלא כל עיקר אחוזתכם נתתי לאביכם במתנה, והיתכן שאתם הבאים מכוחו, תמחו לי שלא אשיג גבולכם? והשיבו היושבים במשפט, הלא שדה ומחוז ההוא הוא עכשיו שלהם על ידי שטר מתנה וקבלת חרם ושבועה שלך, יהיה איך שיהיה, אין לך רשות להשיג גבול של בניו של השר ההוא. פעם אחת חטאו בני השר ההוא ועברו על שבועה שנשבעו פעם אחת למלך, אז אמר המלך עכשיו פסק הדין והריב שיש לכם עלי בנידון השגת גבולכם הוא בטל ומבוטל, כי כל עיקר השדה לא בא לכם אלא מכח השבועה והדיבור שדברתי ונשבעתי לאביכם, ועכשיו שעברתם על השבועה, גם אנכי אוכל לבטל שבועה אם לא תתמצו לי על תנאי שארצה.

והנה בנידון דידן הקב"ה בחסדו הגדול נתן מתנה ונשבע לאברהם ליתן לו ארץ ז' עמים גם לזרעו אחריו, ועכשיו בני אברהם המה מוחזקים בארץ ההוא בדין גמור והוא שלהם, ואי אפשר להקב"ה ליקח ארצם מידם אם לא בזמן שיעברו ישראל את שבועת התורה, או יש לו ג"כ רשות שלא לקיים שבועתו. וזה ג"כ מרומז במידותיו של הקב"ה בתחילה "ורב חסד" שנתת מתנת חסד לאברהם ואח"כ "ואמת", דהיינו אצל בניו הוא אמת "נוצר חסד לאלפים" לומר שחסד זה של אברהם אתה נוצר לאלפי דורות, ולא תוכל לבטל אפילו אם יעברו ישראל על שבועת התורה ועושים כמה עבירות, מ"מ כיון שמצות התשובה היא אחת מן המצות שבתורה, ע"כ לצורך זה קיבלו עליהם התורה, שאם יחטא אדם בתחילה בתנאי שישוב בתשובה, וע"ז נאמר "נושא עוון ועובר על פשע" כי כך עיקר קבלת התורה על דעת שתועיל תשובה.

(בשם החתם סופר הק' זיע"א)

יומא דהילולא כ"ה תשרי)

ואכן, כמו חוני המעגל בשעתו, חג רבי נחמן עוגה על הארץ וסידר את תלמידיו בתוכה כשהוא נעמד במרכזו. הם פתחו בתפילות לפי הסדר שהורה להם. כל אותה שעה זרחה השמש בחווקה והיכה בהם שרב כבוד, והשמים נראו צחים מכל פיסת ענן. שעות ארוכות עמדו רבי נחמן ותלמידיו על עומדם והעתירו בתפילה, אולם כל סימן שיבשר טוב לא נראה באופק.

כשהחלה השמש לערוב, הפסיק רבי נחמן את סדר התפילה הכללית. בקול רווי תחנונים שפך את תחינתו לפני קונו: "ריבונו-של-עולם, רחם על בניך ופתח לנו שערי שמים. הודע לכול כי יש לך אהובים בעולמך". כשסיים לומר מילים אלה, פנה לאחוריו ובפסיעות זריזות החל לצעוד במורד ההר. התלמידים, שהיו שקועים במחשבותיהם, לא הבחינו בשינויים שחלו בשיפולי הרקיע. אט-אט החלו עננים מתקשרים ורוחות החלו מנשבות בחווקה. כשהגיעו לתחתית ההר, כבר היו השמים מכוסים עננים אפורים.

בהגיעם לעיר המתין להם קהל רב, ובראשם המושל המוסלמי. חיש-מהר עברה השמועה, כי רבי נחמן ותלמידיו, אותם תושבים אשכנזים שהואשמו בגרימת הבצורת, הם שחוללו את הנס, והכול יצאו לקבל את פניהם. כשנכנסו רבי נחמן ותלמידיו אל תוך העיר, כבר נפתחו ארובות השמים והגשם ניתך ארצה. תחילה ירדו טיפות מעטות, אך עד מהרה ירד גשם סוחף. ברגשי הכנעה ירד המושל מעל סוסו והשתחוה אפיים לפני רבי נחמן. הוא אף הפציר בו לעלות על סוסו ולרכוב עליו עד ביתו. שנים רבות הוסיף דבר המעשה הזה לקדש את שם ה' בקרב כל יושבי הסביבה.

צ'ין אדם לחברו

למנוע צער מאבא

הגאון רבי רפאל ברוך טולידאנו זיע"א בהיותו בן תשע, חלה במחלה קשה. הוא שכב במיטתו, מתפתל בכאבים עזים, בוכה וגונח מרוב יסורים. לפתע נכנס אביו לחדר, לבקר אותו, בו ברגע פסק הנער מבכיו. הידק את שפתיו וחיך אל אביו! באותה שעה שהה שם ידידו ורעו, הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל, שנדהם למראה השינוי הכביר שחל בו. לאחר שהאב יצא מהחדר, שבו הגניחות והאנחות. שאל אותו רבי יוסף: כיצד יכולת להחריש, אחר שסבלך רב כל כך? ענה הנער בן התשע: "לא רציתי לצער את אבא, האם לא די בכך שאני סובל? לא רציתי שגם לאבא יכאבו".

חסד עם בני משפחתו

סיפר הגה"צ ר' שלום שבדרון שליט"א

בתקופה שלאחר נישואיו, אירע פעם שאחד מילדיו חלה ולקח אותו לרופא, ובדרך לרופא נפגש עם הגרי"א שר זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה ב"ב, וראש הישיבה שאלהו להיכן הוא הולך? והוא ענה לו שהוא לוקח את הילד לרופא. ראש הישיבה חזר ושאל אם כן לאן אתה הולך? ושוב חזר על אותה תשובה. וכך חזר ושאל כמה פעמים, עד שלבסוף אמר לו ראש הישיבה בטון של תוכחה: אתה צריך לומר שהנך הולך לעשות מצות גמילות חסד עם הילד, וכי מפני שהוא ילד שלך אין בו מצות גמילות חסדים? והוסיף ראש הישיבה ואמר, שרוב בני אדם טועים בזה לאורך כל הדרך,

וחושבים שגמילות חסדים הוא רק לפתוח גמ"ח או לפתוח מוסד וכו'. והאמת היא שכל הפעולות שאדם עושה בביתו בקרב משפחתו וילדיו, הכל הם מצוות של גמילות חסדים. וכאשר הוא מכווין לשם המצווה ירוויח בכך שני דברים, א' בזה הוא מקדש את כל פעולותיו והופך אותם ממעשים פשוטים למעשי מצוה וגמילות חסד. ב' עי"ז יהיה לו יותר קל לטפל במשפחתו, שבוה שהוא יודע שכאשר הוא קם לילד בלילה או טורח בטיפולו במשך היום, הרי הוא מקיים בכך מצות גמ"ח, אם כן יקל עליו כל זה, שהרי הוא טורח במצוה. וכמו כן אדם שהולך לעבודה, אם יחשוב שהוא הולך לעבוד כדי לקיים מצוה לפרנס את בני משפחתו, נמצא שהרי הוא מקיים מצוה של גמילות חסד במשך כל השעות שהוא עמל בהם במלאכתו.

אם יהיה לך עין טובה אז

תצליח בע"ה

סיפר אב"ד סאנטוב שליט"א מלייקווד: פעם נכנס אדם אחד אל הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א, וביקש עצה להצליח בביהמ"ד החדש שהוא פותח, שהכל ילך כשורה בלא עיכובים ובעיות. ותוך כדי שהרבי מדבר עמו, נכנס יהודי אחד שפתח בית מסחר לנעליים, וגם הוא ביקש עצה איך להצליח במסחרו - "רב ושוסטער בבת אחת!" - ולשניהם אמר הצדיק בדיוק אותה עצה ממש! "אם יהיה לך עין טובה - אויב דו וועסט פארגינגען יענעם - אז תצליח בע"ה".

תילולא דצדקיא

יום שלישי כ"ב תשרי

הרה"ק רבי אהרן הלוי הורביץ מסטראשילא ב"ר משה הלוי (תקפ"ט)
הרה"ק רבי שרגא פייליל דאנציגער מגריצא ב"ר צבי הירש (תר"ט)

יום רביעי כ"ג תשרי

הרה"ק רבי מנחם מענדל רובין הורביץ מלינסק ב"ר יעקב (תקס"ד)

הרה"ק רבי אריה לייב ניייהויו מטאמסאוו ב"ר יוסף (תר"כ)

הרה"ק רבי יחיאל מיכל טירער מדורוהי ב"ר יעקב יוסף.

יום חמישי כ"ד תשרי

הרה"ק רבי יוסף פאטשניק מברעזנא ב"ר יצחק (תר"ל)

יום שישי כ"ה תשרי

הרה"ק רבי יהודה לייב מאוסטרהא (תלמיד הבעש"ט הק' - אביו של רבי יעקב יוסף - תק"כ)

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב סניגורן של ישראל ב"ר מאיר (תק"ע)

הרה"ק רבי משה סופר מפרעשבורג (חתם סופר) ב"ר שמואל (תר"ר)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הכהן רבינוי שליט"א
פר"ס "גם אני אודר" ר'פרס יוסף הר"ם" על המצוות.

שמיעת קריאת התורה (ח)

א) אותם ששוקים לשמוע קריאת התורה, בעת שהציבור יוצא מפי הקורא, הוא נחשב להם כאילו עתה מקבלים את התורה בהר סיני. (זוהר, פרשת פנחס, ח"ג דף רכ"ט ע"ב)
ב) אוי לאזוניים שכך שומעות, ואוי לעיניים שכך רואות, כאשר הוא מראה עינינו, רבים שתו פיהם ולשונם לדבר זה עם זה בשעת קריאת התורה, אוי להם ואוי לנפשם, כי גמלו להם רעה גדולה, ומי יתן ראשם מים ועינים מקור דמעה, לבכות יומם ולילה על העדר גודל השכר שנאבד מהם. (יסוד ושורש העבודה, שער ה', פרק ח')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ הרה"ק רבי משה מנחם ב"ר יוסף טירנואר ע"ה
נלב"ע כ"ב תשרי שמחת תורה
תנצב"ה

לע"נ
הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב
סניגורן של ישראל ב"ר מאיר זיע"א
נלב"ע כ"ה תשרי תנצב"ה

הושענא רבא
שמחת תורה
וזאת הברכה

בעלון זה נעסוק בתוכן שיעור מס' 651 במדרשת "ברינה יקצורו", מיסודו של מו"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל השיעור נמסר ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, השבוע יתקיים השיעור ביום ד' בשעה 19:00. השיעור מועבר גם בזום, מספר הפגישה: 977999777, סיסמת כניסה: 777.

עלון מס' 537 שנה י"ב העלון מוקדש לע"נ מו"ר הרב יעקב אדלשטיין זצ"ל ט"ז תשרי תשפ"ב

998 תשפ"ב

פאסק 998 תשפ"ב

שלושה רגלים נתן לנו הקדוש ברוך הוא, שלושה מועדי מפגש בינינו לבין אבינו אוהבנו כפי שכתוב (דברים טז, טז): "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר, בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות..." חג הפסח - "זמן חרותנו". יצאנו ממצרים באותות ובמופתים גדולים, הקב"ה בחר בנו לעם. מציינים אנו את הולדת עם ישראל. חג השבועות - "זמן מתן תורתנו". יום נשגב וגדול, היום שבו כרתנו ברית עם הקב"ה וקיבלנו את התורה הקדושה. חג הסוכות - "זמן שמחתנו".

מנהג ישראל קדושים לעשות זכר לשמחת בית השואבה בלילי חל המועד, ולהביא כלי נגינה, ולשיר ולרקד לכבוד ה' יתברך, ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה. ואותם העושים זאת יחד עם סעודה ומשתה, יש להם להזהר שלא להמשיך אחר היין, כדי שלא יגיעו לשחוק וקלות ראש חס ושלוש, שאין השחוק והקלות ראש - שמחה, אלא הוללות, ולא נצטוינו על הוללות ושטות, אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר ברוך הוא, שמתוכה נגיע לאהבת ה' יתברך, להודות לו ולברך בשמו על כל הטוב אשר גמלנו. (רמב"ם ושר"ע סימן תקכט. רכ)

כתב רבנו משה חאגיז זצ"ל: "וזכר אני כי בארץ מולדתי, היא עיר קדשנו ירושלים תבנה ותכונן, בחל המועד סכות היו מתאספים כל ראשי עם קדש, ועל ראשם הגאון המפרסם מר זקני רבנו משה גלנטי מתלמידיו של מרן השלחן ערוך רבנו יוסף קארו זצ"ל, זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא, בפני היכל הקדש, ובאבוקות בידיהם, וקול נעים, וכל בעלי כלי זמר היו עומדים בשירים ורננות ותשבחות, וראשי עיר הקדש היו מרקדים לפני ההיכל זכר לשמחת בית השואבה. ובשעת הסיום היו אומרים: "הי רצון שנגזרה לראות בשמחת בית השואבה בבית המקדש" - ואין אחד שהיה חושש לכבודו! ה' יתברך יזכנו לשוב לחסות בבית ה' ונגעם קדשתו, ונגילה ונשמחה בו ובתורתו!

יום השביעי של סוכות נקרא - הושענא רבה, דהיינו הושע נא' ביום 'נא' - ביום 51 מחודש אלול. ומרבים בו בתפילות ובתחנונים, ומנהג ישראל להשאר נעורים בלילה זה. ובכך מסתיים לו החג הנפלא חג סוכות.

מיד סיום החג מגיע יום שמיני עצרת שהוא יום חג בפני עצמו, ביום זה מרבים בשמחה לגומרא של תורה.

כתב הגאון רבי חיים פלאגי בספרו מועד לכל חי (סימן כה אות א): "מאד יזהר האדם בתפלות של שמיני עצרת לאמרם בכונה גדולה, כי מלבד שכל תקון הימים שמראש השנה עד יום שמיני עצרת הוא נשלם, והכל תלוי ביום זה - עוד בה, כי אין בכל אלו הימים יום רצון לשמע ה' תפלתו בכל מה שרוצה האדם כהיום הזה, כמו שאמרו בזהר הקדוש (פרשת צו לא): שכל מה ששואל האדם מהקדוש ברוך הוא ביום זה, מקבל תפלתו ועושה בקשתו".

מערכת "ברינה יקצורו" מאחלת לכל ישראל חג שמח ופתקה טובה

וזאת הברכה - תוכן ענייני הפרשה

- א. ברכת משה לבני ישראל:
- א. הקדמה, שבח ה', וזכויות ישראל.
- ב. ברכת ראובן (שמעון) יהודה לוי בנימין יוסף זבולון ויששכר, גד דן נפתלי אשר.
- ג. סיום הברכה ושבח לכל ישראל.
- ב. ה' הראה למשה את כל ארץ ישראל, ואת העתיד לבוא.
- ג. שמונה פסוקים אחרונים בתורה:
- א. מיתת משה וקבורתו.
- ב. כבי בני ישראל במשך שלשים יום על משה רבינו.
- ג. ישראל שומעים לציווי הושע.
- ד. גבורותיו ומעשיו של משה רבינו.

מכל השמחות הרבות שהקיפו את בית המקדש - בולטת לה במיוחד "שמחת בית השואבה". עד שאמרו חז"ל (סוכה נא): "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו!" בזמן שבית המקדש היה קיים, היו עושים בכל לילי חל המועד "שמחת בית השואבה", דהיינו, שמחה על שזכו לשאב מים למצות נסוך המים על המזבח, שהיתה נוהגת רק בחג הסוכות, ולחובב מצוה זו היו שמחים ומשוררים לה' יתברך במשך כל הלילה, כמובא במשנה (סוכה נא): "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו. מנורות של זהב היו שם, וארבעה ספלים של זהב בראשיהם, והיו מטילים לכל ספל וספל מאה ועשרים לג שמן [40-45 ליטר שמן], ולא היתה חצר בירושלים שלא האירה מאור בית השואבה. חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים בפניהם באבוקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות, והלויים בכנורות, ובנגלים [קנון בלשוננו], ובמצלתים, ובחצוצרות, ובכלי שיר בלא מספר".

שמחה זו נסבה סביב מצוה מיוחדת שניתנה לנו "הלכה למשה מסיני", והיא מצות "ניסוך המים". בכל יום מימי חג הסוכות, מיד לאחר הקרבת קרבן התמיד של שחר, היו מנסכים על גבי המזבח מים שנשאבו ממעיין השילוח. שאיבה זו היתה נעשית בשמחה ובששון, ככתוב (ישעיה יב): "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה". [מעייין השילוח מכונה מעיין הישועה, לפי שבו היו מושחים את המלכים מבית דוד, שעל ידם באה הישועה לעם ישראל].

משמעות עמוקה ומיוחדת טמונה בה במצוה זו של ניסוך המים על גבי המזבח. סודותיה עמוקים ונשגבים. יש בה רמז להכנעה מוחלטת בפני בורא עולם - "הרי אנו לפניך כמים הנשפכים הללו"! המים שניסכו היו יורדים לתוך ה"שיתין", אלו הם נקבים עמוקים שהיו מגיעים עד התהום. שיתין אלו נבראו כבר מששת ימי בראשית! וזה רמוז במלה "בראשית" - ברא - שית. חכמי הסוד אמרו כי המים מסמלים את מידת החסד, ומי התהום הם חסד אינסופי הטמון בבריאה.

ניסוך המים לתוך מי התהום - יש בו התחברות עם חסדיו האינסופיים של בורא עולם שעושה עמנו. על ידי ניסוך המים, אף היו המים של השנה הבאה מתברכים. כה גדולה היתה השמחה, וכה מרחיבה את הלב, עד שהיתה מסוגלת לרומם ולהעלות את האדם לדרגות גבוהות במיוחד, כמו שאמרו (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א): "למה נקרא שמה בית השואבה? - שמשם היו שואבים רוח הקדש!" שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, שנגמר (מלכים ב' ג, טו): "והיה פנגן המנגן, ותהי עליו יד ה'".

ויונה הנביא זכה להיות נביא בזכות שהיה מעולי רגלים לבית המקדש, והיה שמח שמחה גדולה, ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה (תוספות סוכה נ:).

עיכוב מבורך – סיפור באמונה

סיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: לפני חג הסוכות בשנת תשע"ח גילה יהודי מבני ברק כי תיק הטלית והתפילין שלו נגנב. על התיק לא נכתב כל שם ואפילו רמז קל מיהו בעליהו, ומכיוון שכך פנה האיש באמצע ימי חול המועד אל הרב יוסף דסקל, מנהל לשכת "הלכה למעשה" בבני ברק, והזמין תפילין חדשות, רש"י ור"ת, גדולות כמנהג חב"ד וכתובות בכתב המיוחד על פי פסקי הרב בעל התניא.

תפילין כאלו עולות ממון רב - כל זוג כחמשת אלפים שקל. אמר לו ר' יוסף דסקל: "בחול המועד הלשכה סגורה, היכנס נא מיד אחר החג ונמלא את בקשתך". ואכן ביום שלישי פרשת נח תשע"ח בא האיש לקחת את התפילין החדשות.

בהיותו שם נשמע לפתע צלצול טלפון בלשכה. אמר האיש לרב דסקל: "אנא, בבקשה ממך, אל תענה עכשיו לטלפונים. עסוק רק בתפילין שלי, כי אני ממחר מאוד לדרכי". אך הרב דסקל המשיך לקשור לו את הרצועות ובינתיים ענה לטלפון. וראה זה פלא, מצידו השני של הקו מדבר יהודי מראשון לציון שמצא בסמוך לפח האשפה תיק ובו תפילין אשר אין בהן כל סימן זולתי סימן אחד, שלפני כשנתיים בחודש אלול תשע"ה נבדקו בלשכת "הלכה למעשה", ועל כן בראשונה הוא פונה ללשכה זו. אמר לו הרב דסקל: "אלפי תפילין עוברות תחת ידינו בימי אלול, כיצד אדע מיהו בעליהו? שמא יש בידך סימן נוסף?" אמר היהודי: "אכן, עם התפילין מונחת בתיק גמרא פלונית שלא נכתב בה שם הבעלים, אבל כמה חידושי תורה כתובים בה בכתב יד..."

בכל אותה העת היה הלה דוחק ברב דסקל: "הנח לטלפון ועסוק בתפילין שלי בלבד" ... אך עתה פנה אליו הרב דסקל, סיפר לו דברים כהווייתם ושאל אותו: "מה היה מונח בכיס התפילין?" ויען: "גמרא". "ומה סימן יש בה?" "חידוש פלוני שכתבתי בדף פלוני" ... מיד חיבר בינו לבין היהודי מראשון לציון, שהחזיר לו את התפילין, ואילו הוא ויתר לקונה על המקח והחזיר לו מעותיו, והכול בא על מקומו בשלום.

ועתה בואו חשבון: אילו היה הרב דסקל שומע בקולו וממחר יחד עימו, הרי לא הייתה אבידתו שבה לידו עולמית, על כן סיבב מסבב כל הסיבות שהתפילין עדיין לא יהיו מוכנות, ובעל כורחו יצטרך להתעכב כדי שלא יפסיד מאומה והתפילין אף ישובו אליו. כמו כן מנפלאות ההשגחה שהמוצא התקשר בדיוק באותו רגע שבו עמד הקונה לפני המוכר, לא לפניו ולא לאחריו, שהרי לא היו בהן סימנים כלל. ומכאן ילמד האדם דעת, שלא כל הנקרה בדרכו ומפריע לו אכן לעכבו ולהפריע לו הוא בא, כי פעמים שבהפרעה זו טמונה הצלתו.

[באר הפרשה]

הושענא רבה

הרה"ק רבי בונים מפשיסחא זי"ע אמר פעם בהושענא רבה: שהמעלה וגודל העניין של הושענא רבה, הוא שהוא חותם בתוך חותם! והסביר ואמר: יום הכיפורים היא החתימה, ובהושענא רבה גם כן נחתמים, וזהו חותם בתוך חותם, ולפי ההלכה לגבי יין נסך אין חוששים במקרה כזה, כי יש עליו שני חתימות. וביום הושענא רבה נוטל הקב"ה התפילות והבקשות וכל הזכויות וכל הטובות שעתידיים לבוא, ומעלה אותם לשמים ממעל, במקום שאין שם שליטה לקטרוג. כי הם נמצאים חותם בתוך חותם - ואז שום גוי ומשטין לא יכול לבוא לטמאות ולקטרוג עליהם.

מעלת היום

יום השביעי של חג הסוכות נקרא יום "הושענא רבה", ומרבים בו בלמוד תורה וסליחות ותחנונים. ואמרו במד"ש: "אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו: אני יחיד בעולמי - ואתה יחיד בעולמך. עתיד אני לתת לבניך יום מיוחד לכפר בו עוונותיהם, וזהו יום הושענא רבה. שאם אין כפרה לבניך ביום ראש השנה - תהיה להם כפרה ביום הכפורים, ואם לאו - תהיה להם כפרה ביום הושענא רבה".

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים (לג, א)

תואר חדש נכתב על משה רבינו בפרשה האחרונה של התורה, "איש האלוקים"! מדוע דווקא כאן, ועל מה זכה בתיאור נכבד זה? אומר ה'אור החיים', משה רבינו בברכותיו לפני מותו התגלה שלימותו הנעלית כ"איש אלוקים", שאם נתבונן נראה שהרי בני ישראל גרמו למותו, ככתוב "גם ב' הַתְּאֵנָף ה' בְּגִלְלָכֶם" (דברים א, לו), ומשה שאף מאוד-מאוד להיכנס לארץ ישראל אחרי שהיה השליח של הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים, ועבר איתם את כל המדבר הנורא כדי להיכנס לארץ ישראל, ובסופו מודיעו הקב"ה שלא יכנס לארץ, אלא ימות עתה והכל בגלל ישראל. ועתה מעט לפני מותו לא האשמות, נקמות או קללות אומר להם משה על שהם גרמו לכל זה, אלא ברכות, ולא סתם ברכות אלא ברכה נצחית מברכם משה רבינו, ברכות יותר מברכותיהם של כל האבות הקדושים. על מידות נעלות אלו, ועל שלימות נעלה זו, נקרא "איש האלוקים".

משה זכה להידמות למידותיו של הקב"ה ולהגיע לשלימות המידות (ללא נגיעות) 'מה הוא רחום אף אתה רחום'. והאדם השלם במידותיו של הקב"ה יקרא "איש האלוקים".

שואלים המפרשים מה הכוונה לפני מותו, ברור שזה היה לפני מותו ולא לאחר מותו, והיות וזה היה יומו האחרון, מה ההדגשה "לפני מותו"? עונה ה'חתם סופר' שהיות וזה היה לפני מותו ולא היה מספיק זמן לברך כל אחד ואחד מבני ישראל בנפרד לכן בירך כל שבט ושבט ביחד.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִי הֵם יִשְׁרוּן (לג, ה) - מי הם ישורון

ישראל בהיותם ישרים (רמב"ן), והמלבי"ם כתב: על שם ישרות שכלם ומידותיהן נקראו ישראל "ישורון", אולם ה"אבן עזרא" כתב: "מלך" הכוונה על משה. ורש"י כתב "מלך" - הקב"ה, ובתיקוני הזוהר (תל"ז) מובא שמלך הכוונה על משיח.

לְבַנְיָמִן אָמַר יְדִיד ה' (לג, יב)

עיין רמב"ן וספורנו למה בנימין נקרא "ידיד", וב"ספרי": חביב בנימין שנקרא ידיד, ובמקום שיש הרבה אוהבים, החביב מכולם נקרא "ידיד". וזכה לכך משום שידע על מכירת יוסף, ולא גילה.

וַיָּמַת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' (לד, ה)

כתוב בספרי (סוף פרשת וילך): "כיון שמת משה, היה יהושע בוכה וצועק ומתאבל עליו ימים רבים, עד שאמר הקב"ה ליהושע: עד מתי אתה מתאבל והולך, וכי לך לבדך הוא מת, והלא גם לי מת, שמיום שמת אָבֶל לפני, ולא עוד אלא שהוא מובטח לחיי העולם הבא, שנאמר (דברים לא, טז): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ".

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (לג, ד)

איך אמר משה בעצמו "צוה לנו משה"? אלא, פסוק זה אמרו בני ישראל למשה (כך משמע מרש"י וכן ביאר 'הכתב והקבלה').

להמשיך לנסות - סיפור לשמחת תורה

בוגר סמינר רווקים של "ערכים" פגש קבוצת נערים בעלי תשובה שעמדו נרגשים בפתחה של הישיבה ביוםם הראשון. הוא ניגש אליהם ושיתף אותם בסיפורו האישי על תהליך התמודדותו בתחילת דרכו בישיבה: "ביומי הראשון כאן, נפגשתי עם ראש הישיבה, הוא פתח בפני את הגמרא, נתן לי הקדמה ארוכה על צורת הלימוד בה וכיצד לומדים ומתפתחים בלימוד התורה. רציתי מאוד להצליח בלימוד, אך למרבה הצער התקשיתי, לא קלטתי מאומה, הרב ניסה בכמה שיטות אך פשוט לא התחברתי ללימוד הגמרא, הוא קישר אותי לכמה מומחים, אך מוחי לא קלט גמרא. ניסיתי ללמוד משניות, הלכה, נביא, מוסר, חסידות, אך משום מה לא הצלחתי להתמיד בלימודי. שקעתי בייאוש ודכדוך. חשבתי לעזוב את הישיבה. ראש הישיבה ביקש ממני להישאר בישיבה ולהיות אחראי על האדמיניסטרציה של הישיבה. העיקר להישאר בין פְתָלֵי הישיבה ולספוג מחממותה. קבלתי את עצתו וכך הפכתי להיות מנהל המשק בישיבה האחראי על תקינות הבניין וחפציו. במהלך עבודתי שמתי לב שנורות התאורה בישיבה נשרפות חדשים לבקרים מהר מאוד מהצפוי. הזמנתי מספר חשמלאים למקום והם לא מצאו סיבה הגיונית לתופעה. החלטתי לחקור את הנושא עד לפתרונו. קראתי ספרים בעניין, בדקתי מאפיינים שונים בארון החשמל, ולבסוף לאחר כמה חודשים עליתי על הבעיה. בהשקעה מועטה ובשינוי קל הבעיה נפתרה. ספרתי על כך לראש הישיבה והוא שמח מאוד על פתרון הבעיה, הוא הודה לי נרגשות ופתח עמי בשיחה: 'האם שמעת פעם את השם תומס אלווה אדיסון?' שאל. 'כן', עניתי, 'הוא המציא את נורת התאורה.' 'נכון', ענה הרב. 'אמנם אדיסון לא היה הראשון שפיתח את נורת הלהט החשמלית. מספר מפתחים כבר החלו לפתח אותה, אך אדיסון לקח את הפיתוחים הקיימים ודחק בעובדיו לייצר נורה חשמלית הנדלקת לזמן ממושך יותר. ואכן, לאחר 4 שנים של ניסויים ויותר מ-2,000 ניסיונות בחומרים שונים, הם הצליחו לעשות זאת והפכו את נורת החשמל למוצר צריכה המוני. 'התבונן נא', פנה אלי ראש הישיבה ברוך, 'תומס זה השקיע ארבע שנים בפרויקט, ניסה יותר מאלפיים ניסיונות עד שנוצרה הנורה הראשונה, הוא לא התייאש ולא נשבר ורק כך הצליח. האם גם אתה עשית אלפיים ניסיונות?... אולי ההשגחה סובבה שדווקא אתה עם המוח שלך תגלה מה שלא גילו חשמלאים מקצועיים, אולי יש כאן יותר מרמז דווקא בנורה המאירה, שגם אתה אם תתאמץ יותר תאיר את העולם באור תורתך. אני מבקש ממך, עזוב את הכל, היכנס לבית המדרש, והתחל שוב ללמוד, והשם יתברך יתן לך סיוע משמים'. שוב שמעתי לעצתו של ראש הישיבה, פתחתי את הגמרא מחדש, לא היה לי קל... אך נלחמתי, נאבקתי וב"ה גם הצלחתי. כיום אני משמש כרב בישיבה המוסר שיעור בגמרא מידי יום.

[היא שיחתי']

שמיני עצרת - יום חתימת הפרנסה!

הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ז"ע ציוה לאחד מחסידיו שלא היה לו פרנסה, להתפלל בכוונה בשמיני עצרת כי היא יום חתימת הפרנסה!...

וְכַתֵּב הָרֵב שְׁפָתַי פֶּהוּן, שְׁזָכוֹת הַהֶקְפּוֹת עִם סִפְרֵי הַתּוֹרָה
בְּשִׁמְחָה וְשִׁירָה וְרִקְוָדִים, רְאוּיָה הִיא שְׁתַּגֵּן שְׁלֵא תִהְיֶה
עֲצִירַת גְּשָׁמִים חֹס וְשְׁלוֹם. [יב"א ח"ז סימן נו אות ו. תס]

"כי הוא חייך ואורך ימך" - ללא שותפות

בתורתם - למה לי חיים? - סיפור

בנו של רבי שמריהו גריינמן זצ"ל סיפר כי היו מספרים בשם "החזו"א על סב של סבו של ה'חזון איש', בעל ספר "הפרדס" וחי בזמן הגאון מוילנא, והגאון כתב עליו שהוא "אריה דבי עלאי". הוא היה רב בקניגסברג, ולפני פטירתו שאלוהו ראשי הקהילה: "מה יהיה אתנו? על מי אתה נוטש אותנו! מי יהיה הרב שלנו?" אמר להם: "סעו לעיירה פלונית, שם מתגורר אדם גדול, רב העיירה, והוא יבוא לכהן כרב בקהילתכם". ואכן כך היה.

לאחר פטירת "הפרדס", נסעו ראשי הקהילה לאותה עיירה, ובקשו מהרב שיבוא לכהן כרבם.

שאל אותם אותו רב: "האם יש ישיבה בעירכם?" - "בוודאי", השיבו, "ישיבה גדולה. הרב יהיה ראש הישיבה, ימסור שם שיעורים, וגם יכהן כרבה של קניגסברג".

הוא התעניין בכמה פרטים נוספים, ולבסוף הודיע כי בעזרת ה' הוא מקבל על עצמו את הרבנות, אך ביקש מהם שיישארו בעיירה עד אחרי שבת, כי רצונו להישאר בשבת קודש עם בני קהילתו ולמסור בפניהם דרשת פרידה, ולאחר שבת ייסעו יחדיו לקבל את הרבנות בקניגסברג.

ראשי הקהילה הסכימו, וביום שישי בבוקר שלח הרב לקרוא להם.

כשהגיעו, אמר להם: "שמעו נא, רבותי. אני חוזר בי, אינני יכול לבוא להיות רבכם..."

"מה קרה? הלא הרב הסכים כבר, מה ארע"? ואז סיפר להם כי בבוקר שם לב לכך שהרבנית - דמעתה על לחיה, עומדת ובוכה.

שאלה הרב: "מה לך? מדוע תבכי"? ותשובתה - לא אחרה לבוא: ביום חמישי נוהגת הרבנית לכבס את בגדי תלמידי הישיבה.

בימים ההם לא היתה, כמובן, מכונת כביסה, המלאכה נעשתה בידיים, בעזרת דוד מים רותחים שהכבדו על מלאכת הידיים. ראשי הקהילה היו בבית הרב, והבחינו כי הרבנית מכבסת בעמל רב כמות גדולה של בגדים.

שאלו אותה ראשי הקהילה: "למי מכבסת הרבנית כמות כה גדולה של בגדים?" והרבנית ענתה כי מכבסת היא לתלמידי הישיבה ביום חמישי, כדי שיהיו להם בגדים נקיים לשבת. "מה"? השתוממו ראשי הקהילה של קניגסברג, "וכי זה כבוד התורה? כאשר תבואו אלינו, לא רק את הבגדים של התלמידים לא תכבסי, אלא אפילו בגדי הרב ואת בגדי משפחת הרב - תכבסי הכובסת. ח"ו, האם זה כבוד התורה? לא ניתן לדבר כזה להמשיך! בשום אופן לא".

מששמעה זאת הרבנית, התחילה לבכות. "מה זה? געוואלד! כל פעם שאני מכבסת הבגדים, משפשפת ושוטפת, הידיים כואבות, הגב שפוף, אך ההרגשה נפלאה: הנה, יש לי 'שותפות' בלימוד התורה של תלמידים, קניתי 'שותפות' אתם! אלו החיים שלי, ואם לא יתנו לי לעשות כך - למה לי חיים?! אני חיה מכך שבאפשרותי לשמש תלמידי חכמים!" "נו, שומעים אתם", אמר להם הרב, "באמת חפצתי עד מאוד לבוא לשמש כרב בקהילתכם הגדולה בכמות ובאיכות, אך על חיי הרבנית אינני יכול לוותר!"

ה'חזון איש' סיפר זאת - למען יקבלו השומעים מושגים בכבוד התורה שהיה בדורות אלו! [יחי ראובן]

שמיני עצרת

מעלת הרקודים והשמחה לכבוד התורה

נכון להודיע לצבור את גדל מעלת השירה והרקודים לכבודה של תורה והמעלות שזוכה האדם בהם, וכמו שכתב הגאון רבי יעקב ישראל אלגאזי (שלימי חגיגה סימן יז אות טז): "אשרי אנוש יעשה זאת ויבן אדם יחזיק בה בשמחתה של תורה, ויתקן בזה את פגמי נשמתו אשר פגם בכבוד תורת ה' תמימה. וכבר כתבו הראשונים, כי כל הזוהר בשמחה של תורה כהיום הזה, בטוח הוא שלא תפסק התורה מזרעו. והעידו שראו לרב גדול בישראל שהיה מרבה בשמחה של תורה כהיום הזה, והעידו עליו שעד שלשה דורות היו מיוצאי ירכו שלשלת חכמים וידועים ומרביצים תורה בישראל זה אחר זה, וידעו הכל שזכה בזה על רב שמחתו ביום שמחת התורה, מה שהם לא ראו מעולם בשום גדול בתורה שעשה כן, וברב גדלותו היה מכרך בכל עז, ומעורר לבות בני אדם לאמר, שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישראל". ע"כ.

וכתב רבנו חיים ויטאל (שער הכוונות קד ע"א): "וראיתי למורי האר"י ז"ל שהיה נזהר ביותר בזה, להקיף עם ספר התורה או לפניו או לאחוריו, ולרקד ולשורר לפניו בכל עז ותעצומות. ובספר מעשה רב כתב: "הגאון מוילנא היה מקיף לפני ספר התורה בשמחה רבה, ומספק ומרקד, מפני ומכרך בכל עז, עד שהיו פניו בוערות כלפי אש".

וכך ספר הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת פרת יוסף, על חכם יעקב עובדיה ז"ל, שהיה רוקד ושמח מאד מאד בשמחת תורה, ומרקיד את האחרים בעז ותעצומות, ובזכות כך זכה לבנו, הלא הוא מרן הראשון לציון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל. אשרי אדם שלוקח את הדברים לתשומת לבו, ומשתדל בעז ותעצומות לרקד, לשיר ולשמח לכבודה של תורה, ומעורר גם את האחרים לזה.

שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו ואינו קשור לחג הסוכות אלא סמוך לו בלבד. ומשום כך מברכין בו 'שהחינו', האשה - בשעת הדלקת נרות, אחר ברכת 'להדליק נר של יום טוב' (ויש שאין נוהגין לברך 'שהחינו' בהדלקת הנרות), והאיש - בקידוש בשעה שהוא מקדש על היין.

ונקרא 'שמיני עצרת' על שם הכתוב (במדבר כט): ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבתם עלה אשה ריח ניחח לה' פר אחד וגו' ולשון חיבה הוא זה (לשון עצרת) כבנים הנפטרים מאביהם, והוא אומר להם: קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד'.

שמיני רגל בפני עצמו (סוכה מז).

בעל ה'בית אברהם' (רבי אברהם וינברג - האדמו"ר השני מסלוני-ברנוביץ) הסביר את דברי הגמרא באופן הבא: "שמיני עצרת רגל בפני עצמו" - הוא רגל שכל יהודי צריך להתבונן 'בפני' עצמו... אחרי ימים כל כך קדושים איך נראים הפנים שלו...

שמיני עצרת - שמחת תורה

בתשובות רב האי גאון מובא: קביעת יום שמחת תורה בשמיני עצרת נעשתה ע"י הגאונים. אולם יש להבין למה נבחר דווקא שמיני עצרת לערוך בו שמחת תורה, ואם בגלל שמסיימים בו את התורה, הרי מצינו שבמערבא היו מסיימים את התורה רק אחת לג' שנים (כדאיתא במגילה כ"ט:), והאם נעלה על דעתנו ששם לא היו עושים שמחת תורה?! יתר על כן, לכאורה זמנה של שמחה זו מתאים יותר לחג השבועות, שבו ניתנה תורה, והכל מודים בעצרת דבעינן לכם, כדאיתא בגמרא (פסחים ס"ח:): שיום שניתנה בו תורה, ופרש"י שישמח בו במאכל ובמשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה בו תורה.

מבאר ה"באר משה" מאו"רוב זצ"ל: רק לאחר ראש השנה ויום הכיפורים שבהם מתרצים ישראל לפני אדון כל, ומתכפרים מעוונותיהם - יש מקום ל"זמן שמחתנו" ולערוך שמחת תורה, ומיוחד הוא אותו יום של שמיני עצרת, שבו הקב"ה כביכול מיסב אך ורק עם ישראל לבדם.

עוד יש להבין מדוע לא מברכים ברכה על שמחת החג בשמחת תורה, בסוכות ובכל חג, הרי זו מצוה דאורייתא של "ושמחת בחגך"? ומתוך ה"כתב סופר": מאחר שיש מצוה לשמח היתום, האלמנה, הגר והעני, והרמב"ם סבור שאם אין אתה משמחם - הרי זו שמחת כריסו, א"כ לא יצא ידי מצות שמחת החג, כי אלו שלא שימחם - מעכבים אותו מלצאת ידי שמחת החג שלו. כי שמחה שלימה בחג, זה רק אם שמחתה גם את הזולת. ומאחר ששמחת החג הוא דין ב'בין אדם לחברו', אין אנו מברכין על מצוות שבין אדם לחברו - שמא לא יקבל הזולת את העזרה, על כן לא מברכין על שמחת החג.

הטעם שמסיימים התורה בחג הסוכות ולא בר"ה:

א. כדי לבלבל את השטן שלא ידע מתי ראש השנה, ולא יקטרע על עם ישראל, וכיוון שנדחה מראש השנה - דחוהו עד סוף הימים הטובים שבחודש זה (לבוש ס' תרס"ט).
 ב. כיוון ששמחת תורה הוא סוף החגים, חותמים בברכת משה ('וזאת הברכה') כמו ששלמה המלך ברך את בני בשמיני עצרת. [ש"ך דף רצ"ג:].

**בברכת התורה
ריון ברינה**

"לאדם מערכי לב ומה מענה לשון" (משלי טז, א)

לעילוי נשמת מו"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: גורג' בן שמחה נפתלי בן רוה: סמי בן שמחה: גורג' בן טובה רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאור אברהם אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעמה: רוה בת שמעון מרים בת עיזיה: כותן בת חביבה: אהובת (דייזי) בת טובה חיה בת יוסף: רחל בת חנה: חנינה בת כמסיה

להצלחה: אריה (לאון) בן מלכה: אליעד יעקב, הדס-הודיה ויעל בני פאולה
זיווג הגון: זהבה בת אטו: ג'ימי שמואל בן אסתר: נעמה בת אסתר: יצחק בן חיה רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: אלקנה רחמים בן איריס: בתיה בת אסתר

לרפואת:

הרב מאיר נסים בן כמסנה שליט"א יעקב ישראל בן גלית: אריאל בן אביגיל מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוליס בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת חות: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה: שושנה בת שדרה רחל בת מארה: רות בת לינה: מרתית בת רחל

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה מיטל בת לולו: ליאת בת ויקטוריה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: עדי בת מזל

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752

או במייל: Ronbarina@gmail.com

כתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים
 ניתן לשלוח צ'ק לכתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון מ.4741102

ורכב חמינים

עלוך שבועי מבית בני אמונים

פניני אמונים

אמירת ההושענות בחג הספות

עממים לאמירת ההושענות בחג הספות

"הושע נא למענך אלקינו"

מפני מה תקנו חכמים להרבות בחג הספות בתפלות ובאמירת ההושענות יותר משאר החגים?

פרש השפת אמת:

מצות ספה, המורה לאדם לעזוב את מעונו הקבוע ולעבר לדור בדירת עראי במשך שבועת ימי הספות, מוכיח לאדם שלעולם לא ישם בטחונו בעשרו או בנכסיו, אלא יבטח תמיד במי שאמר והיה העולם. כדי להוסיף ולהדגיש את תלות האדם בבוראו תקנו חכמים להוסיף על סדר תפלות ימי חג הספות את אמירת ההושענות; דוקא בימים שאוסף האדם את התבואה אל ביתו, תקנו לו להתפלל על פרנסתו והצלחתו, שמתוך כך יכיר שברכת כל השנה כלה תלויה בבורא יתברך ולא יסמך על כחו והצלחתו, אלא יבטח בה' יתברך הנותן לו כח לעשות חיל.

האמרי אמת פרש:

בימים שלאחר יום הכפורים - זמן כפרתנו - בכל פינו טהור ונקי מרשם חטא. לפיכך ראוי שנגצל עת זו לתפלה ותחנונים, שהרי תפלה היוצאת מפה טהור בודאי נשמעת ומתקבלת יותר. רמז לדברים נוכח ללמד מסמיכות הכתובים בתהלים (טו יד-טו): "ונקיתי מפשע רב; יהי לרצון אמרי פי" - כאשר אהיה נקי מחטא ומפשע, אזי יעלו אמרי פי לרצון. 'שפת אמת' ספות תרמ"א, תרמ"ה; 'אמרי אמת' ספות תרע"ד

הושענא בזכות אבותינו ומשה רבנו

"הושע נא למענך אלקינו; הושע נא למענך בוראנו; הושע נא למענך גואלנו; הושע נא למענך דורשנו"

דרש בעל הייטב לב:

באמירת ארבעת תארים אלו נמצאנו מזכירים את זכות שלשת האבות ואת זכות משה רבנו, וכדלהלן: "הושע נא למענך אלקינו" - בזכות אברהם שגאמר בו (בראשית יח א): "והוא ישב פתח האהל; האהל" ראשי תבות: "הושענא למענך אלקינו הושענא".

"הושע נא למענך בוראנו" - בזכות יצחק שגאמר בו (שם כב ח): "אלקים יראה לו השעה לעלה בני"; ראשי תבות: "השעה לעלה בני" הם כראשי תבות: "הושענא למענך בוראנו".

מאה ברכות מביאות לידי דבקות

"הושע נא חבוקה ודבוקה בך; הושע נא טוענת עלך"

המקפיד לברך מדי יום מאה ברכות בכונה זוכה להדבק בקדוש ברוך וליראה אותו, כדברי הרמב"ם (ברכות א ד): "ומצאו כל הברכות כולן שלשה מינים: ברכות הניה [הנאה], וברכות מצוות, וברכות הודאה... כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו". בספר 'שמן ראש' (ימים נוראים ח"א שבת שובה דרוש ד) כתב שאף מאמר חכמים הנודע (שבת קכב א): "גר לאחד גר למאה" רומז לכך; הרוצה שגשמתו המכנה 'גר' (משלי כו) תהא דבוקה באחד' - ביחידו של עולם - יאיר את מאה הברכות בכך שיאמרן בכונה ובהתלהבות. עוד פרש בדרך זו את מאמר העולם: 'בעל המאה הוא בעל הדעה' - המברך מאה ברכות ביום פראוי, יזכה שתשכן בו דעה וחכמה אמיתית, שהרי: 'ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא א)'.
על פי זאת נתן לפרש את סמיכות הבקשות שלפנינו; את הפסוק (שמואל ב' כג א): "נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על", דרשו חכמים (במ"ד יח א) על תקנת דוד המלך לברך מאה ברכות ביום, שכן "על" בגימטריה מאה. אף כאן מבקשים אנו: "הושע נא טוענת עלך" - את ישראל המקפידים לברך 'על' ברכות מדי יום, ומתוך כך הם זוכים להתעלות לבחינת: "חבוקה ודבוקה בך".

אור יצחק ימים נוראים, כפתח דבר [מנכד המחבר הר"ר שפירא] עמ"כ

"הושע נא למענך גואלנו" - בזכות יעקב שגאמר בו (שם לא נב): "עד הגל הזה"; "הגל" ראשי תבות: "הושענא למענך גואלנו".

"הושע נא למענך דורשנו" - בזכות משה רבנו שגאמר בו (שמות ב טו): "וגם דלה דלה לנו"; "דלה" ראשי תבות: "הושענא למענך דורשנו".

"יטב פנים להושענא ונא"

מקדימים תשובה לכל טענה

"הושע נא אדון המושיע; הושע נא בלתך אין"

להושיע; הושע נא גבור ורב להושיע; הושע נא דלותי ולי יהושיע"

לדברים שנשא ביום הושענא רבה, באר האדמו"ר רבי שלמה שפירא ממונקאטש תחנה זו על פי משל נפלא:

מעשה בעני בן טובים, שבשל היותו מטפל בילדים רכיס הצרך לנדד מביתו ולחזר על בתי נדיבים כדי להביא טרף לילדיו. בנדודיו הגיע לאחת העירות שבהן שכנה קהילה יהודית. אלא שכאשר הקיש על הדלת הראשונה שנקרתה לפניו ובקש עזרה, השיבו בעל הבית ריקם בטענה שאין זה מתפקידו לסייע לעניים, וכי עליו לפנות לפרנס הממנה מטעם הקהילה לענין זה. בכרפס כושלות פנה העני לעבר בית הפרנס, אלא שגם הוא השיב פניו וריקם, תוך שהוא מסביר במתק שפתים לעני המסכן כי אין הוא מחיב לשאת בגטל העזרה לבדו, ועל כן מוטב שיפנה לביתו של גביר העירה שללא ספק יעניק לו מתת הגונה.

עני ונגע נקש העני על דלת בית הגביר אלא שהפעם לא זכה אף לראות את פני בעל הבית. מסתבר שבדייק עתה חזר הגביר מדרך ארצה ומפרכת, והוא לא היה מסוגל לראות פני איש. אולם כיון שלא חפץ לשלחו בלא כלום, שלח את משרתו ליעץ לו, כי יפנה לידידו שאף הוא עשיר ובעל כלת ולבטח יעזר לו. מביש וכאוב הקיש העני על פתח ביתו של אותו עשיר, אולם התגובה שקבל הפעם עלתה על כלנה; בעל הבית התנפל עליו בצעקות: "כיצד לא תבוש לבקש נדבות?! הן יהודי בריא אתה, וביכלתך לעבד ולהרויח!"

אף אנו מחלים את פני אבינו שבשמים שיושיענו מפני שעניים ודלים אנו, וכאנו מים עד נפש. ומוסיפים ומטעימים, מפני מה אנו בטוחים שיגבל בשוטינו; שכן, לבטח לא ידחה אותנו בטענה שאין דרכו לעמד לימין אביון שהרי הוא "אדון המושיע". ובדאי לא יפנה אותנו לעזרתו של אחר שהרי "בלתך אין להושיע". אף לא ידחה אותנו ויאמר כי אין בכחו להיטיב עמנו, שהרי הוא "גבור ורב להושיע", ואף לא יגער בנו על שמעזים אנו לבקש את עזרתו, שהרי גלוי ודועף לפניו כי באמת "דלת". על כן סמוכים ובטוחים אנו כי: "לי יהושיע".

'אמרי דבש' [לרד"ב שווארץ] עמ"ק

"שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב"

(תהלים קיט קסב)

כך כתב בספרו 'פלא יועץ' (ערך 'ענייה'):

"ואלו היו יודעים המונעים מלענות אמנים, גדל שכר עניית אמנים... היו רודפים לילך לשמע ולענות... והיו ששים על עניה אחת כמוצא שלל רב".

ברכות השחר: בקול, בכונה, בחברותא.

ה'פלא יועץ'

כ' בתשרי קפ"ח

הצדיק הנודע, רבי אליעזר בן רבי יצחק פאפו בעל ה'פלא יועץ', נתקבל בהיותו בן שלוששים וארבע שנים כרבה של סליטרה שבבולגריה. בקהילה זו שמר שמונה שנים עד לפטירתו בגיל ארבעים ושנים בכ' בתשרי תקפ"ח.

אוצר אמרות אמן לחג הסוכות

רבי יעקב עטלינגר בעל הערוך לנר, פותח את ספרו בכותרת 'יעקב' על הלכות סכה וולוב במלים אלו: 'ישמחו הישרים ויגילו האשורים' אף דלי נחלת ישראל, בחג הקדוש הזה הנקרא יום שמחתנו ושמחתו מכפלת. ויגברו מאד לקיים מצות סכה שמספר (גימטריה) שמה צ"א, כמספר שני שמות הקדושים שכוללים 'אמן' וקדשתה מכפלת והפלימה הלהכחה יכפלו שכוון מן השמים".

רבנות נכתב על הקשר שבין הסכה - המכנה בזהר הקדוש (אמר מן א) "צלא זמהימנותא" למצות ענית אמן. ואמרו אפוא נלקטה נא באמרים מעט מאיער מדברי קדשים של מאורי הדורות בענין זה:

אין הסכה' שלמה, אלא בהכרת זרע עמלק בספר 'פרי עץ חיים' (חג הסוכות פרק ט) הובא שחבת 'סכה' היא בגימטריה צ"א בגימטריה של שמות ה' וה' ונדגות וכגימטריה של 'אמן' ותמה רבי שלמה הכהן מוילנא כי גימטריה זו נכונה רק אם נכתבת התבה בכתב מלא - 'סוכה', ואולם בפעל בכל התנ"ך היא כתובה בכתב חסר - 'סכה'?

ובאר: אכן בכל התנ"ך נכתבה היא בכתב חסר, אולם בספר תהלים (טו) היא נכתבה בכתב מלא, בפסוק: 'ויהי בשלם סוכו ומעונותו בציון' [ואף בשמחה ורבות נכתב 'סכו' בכתב חסר, בספר תהלים שנכתבה על קלף בעיר וילנא והגד"א הגיהו, נכתב 'סוכו' בכתב מלא].

מלשון פסוק זה נוכל אף להבין את הסבה שבכל התנ"ך לא נכתב 'סוכה' בכתב מלא; 'ויהי בשלם סוכו' - אימתי תהא הסכה' - שכל מהותה ורומתה ומשיכת לשמות הקדושים - שלמה? כאשר קיים הסיפא של הפסוק: 'מעונותו בציון' - בעת שישבו ה' לציון ברחמים, שאז יכתב שם ה' בשלמותו. וכאמרו (תנחומי פתח יא): 'כל זמן שזערו של עמלק בעולם, אין השם שלם ולא הכפא שלם'.

הגהות 'חשק שלמה' ריש מס' סכה

מצות הסכה קלה בזכות האמן

חכמים (ע"ז א) מכנים את מצות סכה כמצוה קלה לפי שאין בה חסרון כיון. ויש להבין: גם אם נתן להקים סכה ללא עלות כפסית, הלא רבה היא פרוחה במקמתה, וכיצד נתן אפוא לכנותה: מצוה קלה?

פרש רבי צבי הירש הורוויץ, רבה של פרנקפורט: בגמרא (ברכות ג) אמרו: "דול העונה אמן יותר מן המברך". ובאר הרוקח (הל' סגדה סי' של) שהסכה לכך היא משום שהמברך ברכה אינו מזכיר בברכתו אלא שם אדנות בלבד, אולם בעיני אמן נוסף ונרמז גם שם ה' וה'. שכן 'אמן' היא בגימטריה צ"א, כגימטריה של

תפלה בבית שעשתה פרות בפרדס...

גם השנה, בשלהי דקייטא, המתינו ידיו בסבלנות לבואו. כמו בכל שנה הוא הגיע לבקרו. אולם הפעם היה זה בקור שונה. הפעם הם לא זיהו למולו בהדרגה, שמועי ענף, מאבקים וחסרי חן, הם עמדו לקראתו, מבישים משהו ממראם.

לא ידעו הם כי עבור בעו, 'האיש והאתרוגים', מראם זה היה הפרוץ ביותר. מצות השמטה שאותה הקפיד לקיים אחת לשבע שנים, ככל פריטיה ודקויותיה, נסכה בו גאון מיחדת וזקפה את קומתו היהודית. איש לא ידע את סודם של 'אתרוגי בעו'. כיצד מפיקים עצי תנובה מהיבה, פרות עץ הדר מהיבים ונקיים מוכב, פי שנים מחקלאים אחרים, ולבל תטעה; בעו לא הסתיר כל סוד מחבריו, אדרבה, בטוב לבו היה חולק את עצותיו - פרות נסיונו רב השנים - עם כל דורש. אלא שאות סוד הצלחתו לא נתן היה לפרט כי אם במלה אחת: 'אמונה'. בעו אהב את עציו ואת פרותיהם בכל לבו ונפשו. שהי בפורמים כי אלמלא היה זה מקור פרנסתו, לא היה הוא מוכר מהם ולו אחרון אחד. שהרי היאך ימכר אדם דבר שהשקיע בו את כל נשמתו.

בעו אהב את עציו, והללו השיבו לו כגמולו בפרות הפלאים שהפיקו. ובכל זאת, בשנת השמטה נברה אהבתו לבוראו על אהבתו לעציו. בפרוס שנת השמטה היה בעו נפרד מעציו, מתנצל בפניהם בלא מלים, ואחר יוצא מהפרדס מבלי לגייל את השער אחריו. במשך השנה הקרובה עתיד הוא להתעלם מהם לחלוטין, ורק לקראת סיום השנה יגיע לבקרו.

השנה היה על בעו להיות כאחד האדם. מי שבכל שנה היה רגיל ללכת במחיצתו מזמרה את המבחר שפברו לעציו, פרי שעליו שם את עינו ואותו טפח במסירות מזה כמה חדשים. מי שבבואו לבית הכנסת היה נחרף ליד מקומו תור של חסידים ואנשי מעשה להתחננו לנגעו עננועו חק באתרוגו, ואלץ השנה לעמל ולהתאמץ כדי להשיג אתרוג מתדר.

בשונה משמטות קודמות, השנה ידע בעו את הכתבת שאליה יפנה ובה יצטוו ימצא את מבקשו. בשט השנים האחרונות זמנה אליו ההשגחה העליונה את מחמדו, ערבי מבגר, דור עשירי למשפחת חקלאים, שבעו התקשש לכנותו כחסיד אמות העולם. מחמד זה בשונה מרבים אחרים פגמתו, שבעו העסיק ופטר לסרוגין בעשרות שנים שבהן עסק במקצועו. הוכיח ונקמת עקבתו ומקצועיות חסרת פשרות.

זמן מה לאחר תחלת עבודתו, כאשר תמה בעו לפשר הידע הרב שהפגין מחמדו בכל הנוגע לטפול באתרוגים, נלה הלה את אנוני כי מזה כמה דורות שמשפחתו מחזיקה במטע אתרוגים קטן. עד לפני שנים רבות היו הרבה מהאיחוד באים לכפרו ורוכשים מפרדסו ונפלאים בכחירי זול' חסידו. אולם בשנים האחרונות, מאז פרץ האנפאדה והקמת ההוטה הפלסטית, נחסמה הגישה לכפרו בפני יהודים. מקור פרנסת משפחתו הכחד, והוא נאלץ לחפש עבודה פכשיר בתחום שאותו הכיר ככף יד.

בשעת לילה מאחרת בהבנו פנסי מכונית הפיגו החבוטה של מחמד מול החצר של בעו, שכבר המתין מבעוד מועד לאות המסכם. בעו מהר להתישב בספסל האחורי, ובטרם היה ספם בקרב אי מי מבני הבית להבחין בכך. כבר פתח מחמד בנשיעה מהירה לעבר הפרו.

שעה לאחר מכן, באורות כבויים ובנהימת מנוע חלושה, קרטעה המכונית בדרך החתחתים המובילה לכפר פרדסו של מחמדו. מאחור ישב בעו, כמעט משתק מפחד. אך לבו מתנוון לנכת הידיעה כי בשנת השמטה זו יזכה לברך על אחריו ומיחד כפכל שנה.

בפתח הפרדס כבה מחמד את המנוע. העלטה היתה סמיכה, ובעו נאלץ לגשש את דרכו בין העצים באמצעות ידיו. הקוצים פצעו את ידיו אולם הוא לא נרתע עד שחש בגמגום החלקלק של הפרות.

"מחמדו!" בקש בעו, "תביא לי פנס!"

"פנס?!", השתאם מחמדו, "השתענת? הרי ברגע אחד יבואו ללון הפגונים, ויעשו לבנו שפטים..."

אולם בעו התעלש: "גלי פנס לא אוכל לחתת מקאן אפלו אתרוג אחד".

בלית ברירה גשש מחמד לרכבו והוציא ממנו פנס קטן

תכלין לשלחן שבת

שבת חול המועד סופות

עלון מספר 272

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה. העלון טעון גניזה. פי אלף מיום חול. כדאי לקרוא בשלחן שבת.

זמני השבת - בגב העלון

העלון לעלוי נשמת:
בכור חי בן בטי, אברהם זושא בן ר' יהושע, לאה בת ר' יום טוב ליפמאן, מיכאל בן שרה, אלכסנדר בן מרי, לודמילה בת לייב, משה בן זוהרה, יהודה בן שרה, יוסף בן חנה, מנחם שלום בן שמחה, חיים בן אסתר, תמרה בת יעקב - תנצב"ה

ולהבדיל בין החיים למתים, העלון לרפואת:
משה בן מזל-טוב, פורטונה, משה בן מנדל, נפתלי בן דבורה, סביטלה צביה בת ברכה, מרי בת חנה, - בתוך שאר חולי עמו ישראל

נקודה בחג

אמת המבחן

מלכבו. ונאמר: קסף נבחר לשון צדיק, לב רשעים כמעט (משלי י. כ.). פרוש: מוסר הצדיק זך, בלי סיג, ולשונו נבחר. אבל לב הרשעים השומעים - מוסרו רגע אחד הוא, ו"כמעט" פרושו רגע קצר, כמו:

"כמעט אויביהם אכניע" - ברגע קט. נורא הדבר!

לדברי רבנו יונה, אין ההבדל בין הרשע לצדיק שזה ממאן לשמע וזה מוכן לשמע. גם הרשע שומע, ומבין, ומתפעל, ומתחרט, ומקבל על עצמו להיטיב דרך, הכל כמו הצדיק, בדייק. ההבדל ביניהם הוא, כמה זמן מחזיקה ההחלטה מעמד... הרשע, בערבה הנקמשת תוף יומים ושלשה. והאתרוג, כלול בהדרו זמן כה רב!

הכה נחליט החלטה חזקה, איתנה, שהפרות אכן ידורו באילנו משנה לשנה. שהחלטותינו אכן יחזיקו מעמד. ואז נוכל להקרא "פרי עץ הדר", לשם, לתפארת ולתהלה!

רבנו אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל, בעל "שקט מוסר", כתב בספרו "מעיל צדקה" רמז גפלא בדיני האתרוג. חז"ל אמרו שהאתרוג דומה ללב (ויקרא רבה ל. יד). לפיכך יבן מדוע "אתרוג היבש פסול (ספח לד) כי הלב צריך שיהיה חם, פועם, מרגיש ומבין, ער למצוקות הזולת ולסבלו. נחלץ לעזרה, לתמיכה ולעידוד. ואתרוג היבש - פסול...

גפלאים הדברים, ואף אנו נלך בעקבותיהם, ונזכיר מאפיון נוסף.

האתרוג מכונה בתורה הקדושה בשם: "פרי עץ הדר". ובאורו "הדר (מ-תגורר) בעצו משנה לשנה" (ספח לא). כלומר, האתרוג הוא פרי רב שנתי, ותהליך גדולו מתפרס על פני כמה שנים. לכן "פריו קודם לעליו", שכאשר עליו נושרים בשלכת, פריו קיים ונשאר לשנה הבאה.

לענייננו, אף זאת ממאפייני הלב: אסור שפריחתו תהיה קצרת מועד: מתלהב, געור - ונכבה, ונושר... פרות קאלו אינם ברי קיימא,

שמעתם על הספר "שמעתי"? זה ספר מיוחד במינו. הגה"צ רבי ברוך שלום הלוי אשכנזי זצ"ל, בנו בכורו ותלמידו הסבהק של המקבל האלקי בעל פרוש "הסלם" על הזהר הקדוש, שמע מאביו הגדול אמרות קצרות במשך השנים, וכתבן על פנקסו למזכרת. לימים, כשבתו על כס ממלכתו, בנה רבות משיחות קדשו על אותן אמרות יסוד. לאחר פטירתו נכתבו רשומות אלו בספר ושמו "שמעתי", כף מתחיל כל קטע בו.

ובכן, "שמעתי", בענין פרי עץ הדר. וכך אמר לו אביו, בעל "הסלם": "עץ", הוא הצדיק. כמו שהורה משה רבנו עליו השלום למרגלים לראות "היש בה עץ", האם יש שם צדיק שמגונן על דורו כסוף העץ. "פרי העץ", מה הם פרות העץ? תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים. "הדר", דרשו חז"ל: "פרי שדר באילנו משנה לשנה". שכן האתרוג, שלא כשאר פרות, גדל לאטו במשך שנה שלמה ויותר.

והנה, לא מכבר עברו עלינו הימים הנוראים. אמרנו סליחות, תקענו בשופר, צמנו ביום כפור, נטהרנו לפני ה', פתחנו דף חדש. עתה, ונעמך כלם צדיקים, לא ערבה ואף לא הדס ולולב, כלנו "אתרוגים", הדר שבהדר!

והשמיענו הכתוב בדרך רמז: הרוצה אתה לדעת באמת ובתמים האם מעשיך הטובים "תולדותיהם של צדיקים" הם, האמנם הפכת להיות אתרוג סבכה? מצטערים, לא תוכל לדעת זאת, איש אינו יכול לדעת זאת. כי תלוי הדבר האם הפרי ידור באילנו משנה לשנה! האם החלטת ראש השנה ויום הכפורים, התרטה והקבלה, יחזיקו מעמד עד לשנה הבאה, ולא יתפוגגו תוף זמן קצר.

ובאמת, מפרשים הדברים ב"שערי תשובה" לרבנו יונה זצ"ל (שער ב אות כו): "אם האדם לא יעורר נפשו, מה יועיליהו המוסרים. כי אף על פי שנכנסים בלבם ביום שמעו, ישכיחם היצר ויעבירם

בְּסִכּוֹת. חֶפֶשׁ בְּרִחְבֵי הַמְּחוּז, וְלֹא מִצָּא. פָּגְעוּ תִּלְיוֹ בְּאֹתוֹ אָדָם הַיּוֹשֵׁב עַל שִׁקּוֹ. שְׁאַלְוֵהוּ: "מָה בִּשְׁקִי?"

הִבִּין שֶׁבְּרִצּוֹנָם לְגִבּוֹת מְכֻסֵּי. אָמַר: "אָדָם עֲנֵי אֲנִי, וְאִין עֲמִי כְּלוּם לְמִכְרִי."

הִקְיִמּוּהוּ וְחִפְּשׂוּ בִּשְׁקִי, וּמִצְאוּהוּ מְלֵא פְרוֹת. אָמַר לוֹ: "מָה אֵלֶיךָ?"

אָמַר לָהֶם "הַיְהוּדִים מְכָרִים עֲלֵיהֶם בְּסִכּוֹת". נָטְלוּ אֶת הַשֶּׁקֶ וְהִבְיִאוּהוּ לְמִלְכָּה. אָכַל מֵהֶם, וְהִתְרַפָּא. רֹקְנוֹ אֶת הַשֶּׁקֶ וּמְלֵאוּהוּ דִּינְגְרֵי זָהָב, וְהִסְלִיף אָמַר לוֹ: "בְּקֶשׁ מִסְּנֵי עוֹד בְּקֶשֶׁה". אָמַר לוֹ: "בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, צִוֵּה שְׂיִרְכְּשׁוּ עֲבוּרֵי אֶת כָּל הַנְּכָסִים שֶׁמְכָרְתִּי לְצָרְכֵי צְדָקָה, וְשָׁכַל בְּנֵי הָעִיר יִצְאוּ לְקִרְיַתִּי בְּשׂוֹבֵי לְעִירִי."

בְּשׂוֹבוֹ, יִצָּא הַכְּרוֹז לְפָנָיו, וְכָל בְּנֵי הָעִיר יִצְאוּ לְקִרְיַתוֹ, בְּיַנְיָהֶם אַחֲרָיו שֶׁלֹּא קִיָּם מִצְוֹת וְנִדְהָם לְרֵאוֹתוֹ בְּכַבּוּד וּבְעֶשְׂרוֹ, וּבְנֵי שֶׁשְׁמָחוּ עַל כְּבוֹד אֲבִיהֶם וְצְדָקוֹתָיו. וְהִתְקִים בּוֹ מָה שֶׁנֶּאֱמָר: "כִּי פֶעַל אָדָם יִשְׁלָם לוֹ". (מִסְּנֵי הַמּוֹעֵד)

לִב כְּזֶה לֹא יִסְכֵּן. הִלֵּב צָרִיף שְׁהִיָּה אֶרֶךְ טֶנּוּחַ, הַתְּרַשְׁמִיּוֹתֵינוּ מִעֲמִיקוֹת, הַתְּפִתְחוּתוֹ הַדְּרָגָתִית. רְשָׁמֵינוּ מְבַסְסִים, עֲמִידִים. "מִתְגַּוְרָרִים בְּעֶצֶם מִשְׁנֵה לְשִׁנְהָה..."

מַעֲשֵׂה בְּאָדָם שְׁהִיָּה לוֹ שְׁנֵי בְנִים, אֶחָד מֵהֶם חֲבֵב מִצְוֹת, וְהַשְּׁנִי לֹא קִיָּם מִצְוֹת כָּל עֵקֶר. אוֹתוֹ שֶׁחֲבֵב אֶת הַמִּצְוֹת הִיָּה קוֹנֵה מְצָרִים לְבֵיתוֹ, וּמְחַלְקֵם לְעֲנִיִּים לְצְדָקָה.

פַּעַם נִתְּנָה לוֹ אִשְׁתּוֹ עֶשְׂרֵה שְׁקָלִים, וְאָמְרָה לוֹ: "קִנְיָה לְכִנְיָה דָּבָר מֵאֶכְלִי". כִּיֵּן שֶׁיִּצָּא לְרַחֲוֵב, פָּגְעוּ בּוֹ גִּבְאֵי צְדָקָה וְאָמְרוּ: "הִנֵּה בָּא עוֹשֵׂה הַצְּדָקָה! תֵּן תְּרוּמָה לְמִצְוֵה זֶה, שְׁאֲנֵנוּ קוֹנִים תְּכַשִּׁיט לְכֹלָה יְתוּמָה". נָתַן לָהֶם אֶת עֶשְׂרֵת הַשְּׁקָלִים, וְהִתְבַּיֵּשׁ לְשׂוֹב לְבֵיתוֹ.

הִלֵּךְ לְבֵית הַכְּנָסֶת, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הוֹשִׁעַנָּא רַבָּה הִיָּה. רָאָה אֶתְרוּגִים עֲזוּבִים. מְלֵא מֵהֶם מְלֵא הַשֶּׁקֶ, וְהִפְלִיג בְּסַפִּינָה. עֲגָנָה הַסַּפִּינָה בְּעִיר הַבִּירָה, וְיָרַד מִסְּנֵה עִם שִׁקּוֹ.

וְהִסְלִיף בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, חָלָה בְּמַעְיָו. גָּלוּ לוֹ בְּחִלּוֹם הַלִּילָה שֶׁרְפוּאָתוֹ לְאֶחָל מְאוֹתָם אֶתְרוּגִים שְׁהִיָּהוּדִים מְכָרִים עֲלֵיהֶם

ספור לשבת:

דרכו של המפתח

הכובע ואת הז'קט ומסתער לעבר הפח עם הכלי היחידי שהיה לנו – המגב...

חולפות להן עשר דקות, וגם הוא לא מצליח. הוא עוזב, לא לפני שחולצת השבת הלבנה שלו מוכתמת בכתמים כתומים של אשפה. אם היה אפשר לצלם את ליבו, היינו רואים שהוא צחור כשלב לאחר מעשה החסד הגדול שעשה.

ילדים סקרנים מתחילים להתאסף, נותנים עצות ורעיונות, עד שאחד מהם, כבן שתיים עשרה וחצי, מחליט לרדת למטה ולחפש עבורי את המפתחות! השתוממתי לגודל ההקרבה, חששתי שאולי זה לא יהיה אחראי מצידי לאפשר לו לעשות זאת. אבל הנה אביו של הנער מגיע אף הוא ונותן לו אישור לרדת לפח! השתוממתי מגודל המחווה והרצון לעזור. הנער נכנס לפח בעוד אני וקבוצת אנשים מכוונים אותו מלמעלה לכיוון שאליו נפלו המפתחות, שוכחים לגמרי שאנחנו רוכנים מעל פח אשפה. מכוונים שמאלה וימינה – ואין...

הילד מזיז בידיו את האשפה מצד לצד, אבל המפתחות אינם נמצאים!... הילד יצא. אני אומר לילד שיבוא ביום ראשון, כי ברצוני לתת לו מתנה על עצם הרצון! אבל הוא מניף את ידו בתנועת ביטול, "לא רוצה שום מתנה!"

בשלב הבא אני משיג מפתח רזרבי מהשכן שלי ונכנס הביתה.

לפתע מגיע שכן נוסף, וגם הוא קופץ לתוך הפח, כאילו היה זה מזרן מתנפח בפארק שעשועים. ושוב הסיפור חוזר על עצמו... אנחנו מביטים בו נפעמים, מכוונים אותו לכאן ולשם. הוא כמעט

יום שישי, הכנות אחרונות לשבת קודש... השעה 14:30 בצהריים, ואני יוצא לזריקת פח "תמימה" אחרונה לפני השבת. ביד ימין שקית האשפה המלאה, וביד שמאל מפתחות הבית והרכב. כיוון ששקית הפח הייתה גדולה וכבדה, על מנת לזרוק אותה לפח הטמון ברחוב צירפתי את יד שמאל ליד ימין ו... הופ! הנפתי הכול לתוך הפח. ברם, בשל משקלה של השקית נמשכה גם יד שמאל ולקחה איתה גם את המפתחות לתוך הפח הטמון... הסיטואציה היא שאני בעצם חסר אונים מול הפח הענק הזה! נעול מחוץ לביתי בצהרי היום, תחת השמש הקופחת, וגם מפתחות הרכב בתוך הפח... למרות הכול אינני מאבד עשתונות, ואני מבקש עזרה ורחמים מה' יתברך.

ברגע הבא אני מתעשת ומביא מגב מחצר הבית. מבעד לפח הגדול אני רואה את השקית שזרקתי, ובעזרת המגב אני מנסה לתפוס את הידידת של שקית הפח ולעלותה למעלה. בשלב הזה מגיע שכן ונחלץ לעזרה באמירת תהילים להצלחת הוצאת השקית. הוא אומר תהילים ואני מנסה להרים את השקית הכבדה, ובאמצע הדרך... הידידת נקרעת והשקית נופלת חזרה. אני מנסה שוב, הפעם בידידת השנייה. השכן מתחזק באמירת התהילים, והנה השקית עולה ועולה עד ששנינו תופסים אותה!!! היא בידיים שלנו...

אנחנו מוציאים את השקית הענקית מעבר לפח, אבל אבוי! המפתחות אינם נמצאים שם... הם כנראה נפלו לתוך הפח הטמון בעת הנפילה... מגיע שכן אחר. "אולי אוכל לעזור", הוא אומר, מוריד את

הפח, שביום שישי בצהריים היה מלא רק כרבע מתכולתו, היה עכשיו מלא וגדוש... חלשה דעתי. אם ביום שישי לא מצאנו, על אחת כמה וכמה עכשיו. ומלבד כל זאת, ביום שישי חיפשנו לאור יום, ועכשיו לילה... אומנם הבאנו פנסים (כפפות ידיים), אבל באמת! זה נראה כמו לחפש מחט בערימת שחת – ועוד בחושך! נהג המשאית ועוזרו הרימו את הפח במנוף והחלו לרוקן את האשפה לרצפה בעדינות ובאיטיות. האשפה מתחילה ליפול. עמדנו מסביב עם פנסים, מבוגרים וילדים, כולם מנסים לתור בעיניהם אחר המפתחות, ואין...

בעודי מתלבט עם עצמי אם לשים כפפות ולהתחיל לחפש באשפה, אני מבחין לתדהמתי שנהג המשאית ועוזרו לובשים כפפות עבות ומתחילים להזיז שקית-שקית הצידה... הרגשתי כאילו הם מחפשים את המפתחות שלהם! כעבור חמש דקות פונה אליי הנהג ומניף בידו את המפתחות!

ולי נשאר רק לשאת עיניים לשמיים, לומר תודה לנהג ולעוזרו ולומר לה' יתברך: "נתת לי מפתח ללב!" אך הסיפור עדיין לא נגמר! ניגשתי לנהג ולעוזרו והודיתי להם בכל ליבי, בירכתי אותם וביקשתי לפצות אותם על המאמץ הרב שהשקיעו. רציתי לתת להם סכום כסף נכבד, אבל הם התנגדו בכל תוקף לקבל תשלום! "לא עשינו את זה בשביל הכסף!" הצהירו. כל ההפצרות לא עזרו. הם ברחו! לאט לאט התפזרו כולם, מלבד הנער שעזר לי מיום שישי ועד עכשיו. ביקשתי שוב לתת לו כרטיס ספר במתנה וגם סכום מזומן, אך הוא התנגד. חשבתי שאולי הוא מתבייש והחלטתי שהפעם לא אוותר, וממש דחפתי את המתנה לידיים שלו... למחרת חזרתי הביתה ומצאתי בתיבת הדואר כרטיס ספר ואת כל סכום הכסף שנתתי לנער... אשריכם ישראל! אין לי מילה

אחרת! (מתוך גיליון "קול ברמה", ביטאונה של רמת אלחנן)

לא משאיר פינה ללא בדיקה, והמפתחות אינם... בחוץ השמש קופחת, ובתוך הפח המלוכלך חום אימים. אני מבקש ממנו לצאת. הוא יוצא בלי מפתח, אבל עם שמחה בלב...

ואני עומד בינתיים בצד, הפסקתי לחשוב על ההפסד הכספי, ואני מתפלל לקב"ה ואומר לו: "תראה כמה אנשים טובים יש בשכונה הזו! כמה אנשים רוצים לעזור! אנא ה', תשמח אותם!" הסיפור התחיל בשעה 14:30 והסתיים שלוש שעות מאוחר יותר, ללא הצלחה... (ואגב, חשוב לדעת שבתוך הפחים הטמונים הענקיים יש סולם! אפשר לרדת ולעלות בו, ושלא נצטרך!) אני מקבל את הדין באהבה, מודה לה' ויודע שהכול לטובה. משתדל למחוק את הנושא ממחשבתי עד ליום ראשון, שבו אפנה לחברת הביטוח ולמוסך ואטפל בכל מה שקשור לשחזור מפתחות הרכב... לאחר מכן אני פונה להכנות האחרונות לפני קבלת שבת המלכה.

במוצאי שבת אחד הילדים של השכנים מעדכן אותי שמשאית הזבל עומדת להגיע ולרוקן את הפחים. אני מתקשר לעירייה, והמוקדנית אומרת לי: "תבקש ממישהו ש'יד בסולם ויחפש לך..." אני מסביר לה שכבר ניסינו כמה פעמים, ואני זקוק לעזרה! היא מחליטה לשלוח הודעה למנהל התברואה. תוך שתי דקות הטלפון שלי מצלצל, והאחראי על התברואה בעיר שואל אותי מה הבעיה. אני מסביר שנפלו לי מפתחות יקרים, והוא מתקשר באותו רגע לנהג המשאית האמור לאסוף את הפחים!

הנהג עונה לו שהוא בדרך לבני ברק ולשכונת רמת אלחנן, והמנהל מבקש ממנו להתקשר אליי כשיגיע ולרוקן את תכולת הפח על הרצפה שליד הפח על מנת שנחפש את המפתחות! הנהג מסכים, וכעבור עשרים דקות אני מקבל ממנו צלצול ויוצא לכיוון הפח...

השעה הייתה בסביבות 23:00 בלילה. כשהגענו – חשכו עיניי.

שֹׁנֵה הַלְכוֹת:

הַלְכוֹת שְׁמִיטָה

מתוך החוברת
"מצוות הארץ בהלכה ובאגדה"
לרב דוד שלום נקי שליט"א

תתנענע מדאי ויופרד העפר מהשתיל, ותיפסק היניקה.

והטעם לזה, כיון שאינו צריך 14 יום לקליטת הנטיעה באדמה, כי הוא כבר קלוט. וגם לענין מנין שנות הערלה, הרי ממשכים את מניינו ואין צריך למנות לו מחדש, כיון שלהלכה בין אם היה השתיל מונח בעציץ נקוב [שיש בתחתיתו חור] ובין שהיה בעציץ שאינו נקוב, הרי הוא חייב בערלה (סימן רצד סכ"ו), ונמצא שאף אם השתיל היה מונח בעציץ פלסטיק או ברזל שאינו נקוב, ועתה הוא מעבירו לנקוב או לאדמה ממש, הרי הוא ממשיך את שנות

הערלה. (עיין ילקוט יוסף - ערלה עמוד תפ. ולהלן בהלכות ערלה)

העברת שתילים ממשתלה

שאלה: שתיל הגדל במשתלה, ורוצה להעבירו ולשותלו בגינת ביתו, עד מתי מותר להעבירו קודם שנת השמיטה?

תשובה: דין זה הוא כפי האמור בהלכה הקודמת. דהיינו, שאם השתיל חשוף שורש, לא יעבירוהו אלא עד ט"ו באב. אבל אם היה השתיל מונח בגוש עפר גדול בתוך ניילון או בעציץ, באופן שראוי לחיות עם עפר זה 14 יום, מותר להעבירו עד כ"ט באלול. והנכון, שאם השתיל מונח בניילון, אזי קודם העברתו מהמשתלה, ירטיב את העפר שיהיה מהודק ומוצק, כדי למנוע מצב שהשקית

חידות:

חידת מחשבה:

שמעון קנה 5 מאפים גדולים, ומאפה אחד קטן. משקלם הממוצע של הגדולים הוא 80 גרם ליחידה, ולאחר הוספת המאפה הקטן - ירד המשקל הממוצע ל-73 גרם. כמה שקל, אם כן, המאפה הקטן?

חידת חשבון:

איך ניתן ליצור את הסיפורה 1,000 ע"י המספרים: 8, 8, 8, 8, 8, 8, 8, 8, 8? תוך כדי שימוש בכל פעולות החשבון?

חידת "מי אני":

אני עיר בצפון.
אני החלק העליון של הגוף ויושב לי בקצה.
מי אני?

פתרונות לחידות מהעלון הקודם:

פתרון לחידת המחשבה:

אני ממלא את כל הכלי של ה-400 מ"ל. לאחמ"כ ממלא מה-400 מ"ל לכלי של ה-250 מ"ל, ואז נשאר בכלי של 400 מ"ל 150 מ"ל. לאחמ"כ מוזג מה-250 מ"ל ל-1,000 מ"ל - ואז נשאר 850 מ"ל בכלי של ה-1,000 מ"ל. לאחמ"כ מוזג מהכלי של 400 מ"ל את ה-150 מ"ל לתוך הכלי של 250 מ"ל. לאחמ"כ ממלא מהכלי של 1,000 מ"ל לתוך הכלי של 400 מ"ל הריק. ולבסוף שופך מהכלי של 400 מ"ל 100 מ"ל לתוך הכלי של 250 מ"ל שהיה בו עד עכשיו 150 מ"ל, ונשאר לי בכלי של 400 מ"ל 300 מ"ל בדיוק.

פתרון לחידת חשבון:

$5^3 \cdot 2^3 \cdot 1 = 2,000$

פתרון לחידת "מי אני":

ארון קבורה.

בדיחות:

"מה אתה עושה בחיים?"
-"אני מטפל בדמיון מודרך."
-"וזה עושה כסף?"
-"אני מדמיון שכן"..."

אתמול דפק אצלנו בבית איזה אחד, ואמר שהוא אוסף תרומות לברכה השכונתית החדשה. נתתי לו כוס מים...

"אתה יודע מה זה טבעונות? זה אומר שאנשים חיים על תפריט צמחוני בלבד, אפילו בלי ביצים וחלב!"
-"אז איך הם מדביקים את פירורי הלחם אל השניצל ללא ביצים?"...

סועד: "ממתי הסלט?"
מלצר: "מאתמול."
סועד: "אני רוצה סלט מהיום."
מלצר: "אז תבוא מחר!"

דני: "שלום סבתא, תוכלי לומר לי איך הכנת את הפשטידה שאכלתי אצלך אתמול?"
סבתא: "אני לא מגלה. למה חשוב לך לדעת?"
דני: "לי לא חשוב, אבל שואלים פה בבית החולים מה אכלתי אתמול, וחשוב להם לדעת"..."

אורח טרדן הגיע לבקר ולא חשב ללכת. הוא שאל ונאם ודרש לאורך כל הסעודה. כשהוגשה המנה האחרונה לקח בעל הבית מנה לעצמו. לפני שברך שאל את האורח: "להוציא אותך, או שאתה יוצא בעצמך?"...

טוב לדעת:

פתגם:

יציאה:	כניסה:	י-ם:	זמני השבת:
19:08	17:57	י-ם:	זמני השבת:
19:10	18:12	ת"א:	
19:10	18:17	חיפה:	
19:10	18:14	ב"ש:	

בס"ד עלון מס' 520 24.9.2021 - יז' תשרי תשפ"ב

זו השבעה לה' צדיקים וביאורו

שבת זול המועד סוכות

לתגובות הערות: שיא 064-6868199

זמני ת"א:

כניסת השבת: 18:14

יציאת השבת: 19:09

ר"ת: 19:45

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם פגש את השטן בין כסה לעשור כשהוא עצב, שאלו לעצבות זו מה היא עושה, ויאמר השטן, שהנה הוא רואה ספינה מלאה אתרוגים המפליגה ממדינה למדינה, ועליהם הולכים בני ישראל לברך בחג הסוכות, והלא אמרו (סוכה לח.) שנענועי ארבעת המינים המה 'גירא בעינא דשטנא' [חיצים בעינו של השטן], לא עברו ימים מועטים ושוב פגש הרה"ק מבארדיטשוב את השטן, אך הפעם היה שמח וטוב לב, וסיפר להרה"ק מבארדיטשוב שפעל פעולות שונות ונתנו לו זכות בשמים להטביע את הספינה, וממילא לא יוכלו בני ישראל ליטול את הארבעה מינים, בחול המועד סוכות פגש הרה"ק מבארדיטשוב את השטן בפעם השלישית, ובפעם הזאת היו שוב פניו נפולות, תמה הרבי ושאלו על כך, שהרי מילאו את משאלתו והטביע את הספינה, וא"כ מה לו כי ילין עכשיו, השיב השטן ואמר 'אכן הצלחתי במזימתי ורוב האתרוגים לא הגיעו למחוז חפצם, אך בדרך לא דרך הצליחו כמה סוחרים להעביר אתרוגים בודדים מהכא להתם, ובני ישראל עם קודש הוזילו ממיטב כספם ושילמו סכומי כסף עצומים כדי לזכות במצוה זו, והשתוקקות ורצון אלו גדולים וחשובים יותר מכל עיקר המצוה גופא, ועל כן הנני עצב ומתחרט על שגרמתי להטביע את הספינה, כי טוב היה לי שיהיו אתרוגים מהודרים בריוח, וממילא תמטע השתוקקותם...'.

פעם דיבר הרה"ק מסאטמאר זי"ע, בענין ה'סדר' באמירת 'שלום עליכם' בשבת חול המועד סוכות (לנוהגים לאומרו), האם מקדימים 'אזמין לסעודתא' - להזמין את האושפזין, או מקדימים 'שלום עליכם' למלאכי השרת תחילה, והעיר אחד הנוכחים, שמצד הסברא נראה שצריך להקדים שלום עליכם, שהרי 'שלום עליכם' תדיר יותר שאומרים אותה בכל שבת ושבת 'תדיר ושאינו תדיר קודם', נענה הרה"ק, לא כן, כי אינו דומה אמירת 'שלום עליכם' של שבת אחת לחברתה, שהרי ביאת המלאכים בליל שב"ק תלויה בהכנת האדם בששת ימי המעשה, שכפי גודל עבודתו כך באים אליו מלאכי עליון חשובים ונעלים יותר, ולכן לא שייך לומר דאמירת שלום עליכם בשבת תדירה טפי, כי הכל תלוי לפי הענין ובכל שבת ושבת היא מציאות חדשה. ולענין גוף השאלה הכריע, דעדיף לומר 'אזמין לסעודתא' תחילה, כי בזה מזמינים את האבות לישוב עמנו בסוכה, ואילו בשבת מזמינים את המלאכים, וידוע שמעלת הצדיקים המהפכים את החומר לצורה גדולה יותר ממעלת המלאכים שאין להם חומר וגוף כלל, לכן מצד הדין צריך להקדימם לפני המלאכים. (באר הפרשה)

מעשה בבני קהילה אחת שהיה ישובם במקום רחוק ונידח שבאחת השנים לא נמצא שם אתרוג לקראת חג הסוכות, יום אחד נקלע למחוזם סוחר שבידו היה אתרוג והסכים למכרו להם בסכום גבוה מאד. נאספו ראשי הקהילה ושלחו שלוחים החליטו לחזור על פתחי אנשי העיר כדי שכל אחד יתן יותר מכפי יכולתו למען יוכלו לקנות אתרוג בשותפות, ואכן, כל בני העיירה קיבלו את פניהם בסבר פנים יפות ונתנו בשמחה יותר מכוחם ויכולתם, אך בין התושבים היה קמצן אחד שחשב לעצמו, דממה-נפשך אינו צריך לתרום מהונו למען קניית האתרוג, כי אם לא ירכשו בסוף את האתרוג מחמת מחסור בכסף, הלא אונס רחמנא פטריה ומה יש בידם לעשות, ואם בסוף יצליחו הגבאים לאסוף כסף מאחרים וירכשו את האתרוג, מה טוב ומה נעים, ויזכה אף הוא ליטול את האתרוג חינם אין כסף, וא"כ למה לו להוציא מכספו ורכושו כדי להשתתף בקנייתו, ואכן כך עשה, וכאשר הגיעו גבאי העיר סירב לתת להם תרומתו, ואף אחר ריבוי הבקשות והתחנונים לא הסכים בשום אופן להזיל מכספו למען מצוה רבה זו.

לאחר מאמץ גדול מאד הצליחו ראשי הקהילה לקנות את האתרוג, והשמחה רבתה מאד אצל כל בני העיר, ביום הראשון של חג שחרית נעמד ראש הקהל בהתרגשות וארבעה מינים בידיו, בתחילה בירך המרא דאתרא על הלולב והאתרוג ברחימו ודחילו, ואח"כ עברו כל אנשי הקהילה לפניו לברך עליהם בהתלהבות עצומה, בין העומדים היה גם אותו קמצן שרצה גם הוא לנענע את הארבעה מינים, אולם כאשר הבחין בו ראש הקהל, הודיע לו שלא יתן לו לקיים את המצוה, למען ישמעו ויראו שהפורש מן הציבור לא יוכל לבוא בסוף ולקצור הפירות חינם אין כסף, ויהי כשמוע כן הפציר בראש הקהל שיתן לו לקיים המצוה, אך תחנוניו ובקשותיו נפלו על אוזניים ערלות ואף אחר שהבטיח שבצאת החג ישלם סכום כסף גדול לקופת הקהל לא הסכים ראש הקהל בשום אופן לתת לו את האתרוג כדי לנענע בו.

למותר לציין שלבו של הקמצן התפלץ בקרבו, אך את הנעשה אין להשיב, וכיון שהוא השתוקק עד מאד לקיים מצות-עשה מן התורה כמצות היום, לכן כשיצא ראש הקהל מבית המדרש וארבעת המינים בידיו, פתח הקמצן ובירך בכוונה 'על נטילת לולב' והרים את ראש הקהל ונענע אותו לכל ארבע רוחות העולם, ובכך נרגעה רוחו שהרי סוף סוף נטל את ארבעת המינים כמצוות היום, באותה שעה פרצו כל הנוכחים בצחוק גדול בראותם את מעשיו, אך הוא לא התייחס כלל לאלו שלעגו לו כי היה שש ושמח על שזכה לקיים את המצוה.

עברו ימים ושנים ואותו קמצן נפטר ונסתלק לעולם שכולו טוב, משנעמד לפני בית דין של מעלה עשו עמו דין וחשבון ומצאו בו שהכף של העבירות מכריעה את הכף של הזכויות, וכמעט פסקו להוליכו לגיהנם, אך אז הופיע מלאך טוב והזכיר את נטילת הלולב שקיים באותה שנה, ובירר אם חישבו גם מצות נטילת לולב באותה שנה, משהשיבו לו הדיינים בחיוב, הוסיף הסניגור ושאל אם העלו גם את כובד משקלו של ראש הקהל על המשקל, תמיהו הדיינים ושאלו מה ענין ראש הקהל להכא, דהא לא נצטוונו לנענע כי אם ד' מינים בלבד, אולם הסניגור המשיך לטעון דמכל מקום הרי כל מה שנענע את ראש הקהל היה בגלל שבער בקרבו לקיים המצוה, ולכן צריך להעלות את משקלו על כף המאזנים. ואכן קיבלו את טענתו בב"ד של מעלה, וזה מה שהכריע את הכף לזכות וניצל עי"ז מדינה של גיהנם. ועתה הבה נתבונן במעשה זה, הלא אם לא היה הלה משתוקק ומצפה בכל לבו לקיים המצוה, היה פוטר עצמו בטענת 'אונס רחמנא פטריה' ותו לא, ואף שמצד הדין כך הוא, אך אם היה מתברך בלבבו לומר כן היה עלול לרדת לבאר שחת רח"ל, ורק הרצון וההשתוקקות הם גרמו לו להרים את ראש הקהל ולנענעו, בבחינת אהבה המקלקלת את השורה, ועי"ז ניצל מדין קשה בגיהנום. (באר הפרשה)

מסופר שבימים שבין יוהכ"פ לסוכות ישב הגה"צ גאב"ד טעפליק זצ"ל במעונו אשר בירושלים עיה"ק, והשיב לשואליו דבר בכשרות ארבעת המינים, באחד הימים נודע לו על כמה משפחות עניות שאין להן מעות עבור צרכי החג, ומאז ביקש מכל מי שבא למעונו שיתן מנדבת לבו עבור העניים, בין הבאים היה איש אחד שהתנצל לפניו, שגם מצבו דחוק מאד, ועדיין לא השיג כסף כדי לקנות ארבעה מינים, ואיך יוכל לתת לאחרים כאשר אין לו כדי סיפוקו, והלא חייך קודמין, נענה הגה"צ מטעפליק ואמר אם מחסורך הוא רק 'ארבעת המינים' עדיין עליך לפזר מממונדך לעניים, כי ארבעת המינים תוכל ליטול משל אחרים במתנה על מנת להחזיר, אבל לאותה משפחה ענייה שלא יהיו דגים ובשר לחג, ובדחקם יזילו דמעה אחת מחמת מצבם הדל, אזי עלולה דמעה זו לעורר קטרוגים נוראים בשמי מרומים ח"ו, ויצטרכו להרבה רחמים וחסדים כדי להמתיק את הקטרוג...

ואכן, נאים הדברים למי שאמרם, כי בדידיה הוה עובדא, שביקש פעם ביום ראשון של סוכות מאחד המתפללים עמו שיתן לו את הארבעה מינים במתנה על מנת להחזיר כדי שיוכל לצאת בהם ידי חובתו. לאחר בירור הדבר נתברר, שבערב סוכות היה לו אתרוג מהודר ביותר, אך אז הגיע לאזנו קול יללה הבוקע ועולה מביתה של שכנתו הקרובה אליו, משדפק על דלת ביתם לשמוע מה קרה, נודע לו, שהילד הקטן הפיל בטעות את האתרוג של אביו חורגו, והאם ובנה חוששים מאד מתגובת האב שבודאי יתרגז עליו ויענישו עונש חמור, ויהי כשמוע הגה"צ מטעפליק את צרתה חזר לביתו ונטל את האתרוג שלו והושיטו להם, כשהוא מורה להם להודיע לאביהם, שהרב ביקר בביתם וראה את האתרוג שלו, וקבע שאינו ראוי לברכה, על כן מסר לו אתרוג אחר כדי שיוכל לצאת ידי חובתו למהדרין. ועל כגון זה נאמר 'אתרוג כנגד הלב', כי ביותר חפץ הקב"ה בלב טהור, ומידות טובות כאלו עולות עשרת מונים מנטילת לולב ואתרוג נקי ומהודר ללא כתמים.

סיפר לי בעל המעשה אשר היו לו צרות הרבה רח"ל, ונכנס להגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ושפך בפניו ליבו, נענה לו הגרש"ז ואמר, כי מכיר הוא יהודי שהוצרך לעבור ניתוח ומני אז אינו שומע באוזן אחת, גם אלמן הוא ל"ע, ובנוסף לכך יש לו ג' ילדים שלא זכו לפרי בטן, ומכל מקום שרוי הוא תמיד בשמחה ובכל עת פניו שוחקות ומחייכות, אמר לו הלה שאינו מאמין שיתכן כדבר הזה, שוב חזר בפניו הגרש"ז על דבריו והלה עמד על שלו שאי אפשר שיהיה כן, עד שאמר לו הגרש"ז, יהודי זה עומד בפניך עתה מדבר עמך...

הרה"ק רבי אלעזר מנדל מלעלוב זי"ע פירש במה שנאמר (שם ב-ג) אָז יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הַיְיִנוּ שְׂמֵחִים, שלעתיד לבוא כאשר יגאלו עם בני ישראל ויגדיל הקב"ה את חסדו עמם, יבואו הגוים וישאלו מדוע בְּגוֹיִם הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי, וכי צדיקים גמורים היו בכל שנות הגלות, ומדוע יקבלו שכר רב כל כך, על זה יענו להם בני ישראל ויאמרו – הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ עַל כִּי הַיְיִנוּ שְׂמֵחִים, היינו על אף רוב הסבל והצרות הרבות שסבלנו בשנות הגלות לא משה השמחה מלבנו לעולם, ותמיד התחזקנו בבורא כל עולמים בשמחה של מצוה, ועל כן בדין הוא שניטול 'שכר טוב'.

הנה חג הסוכות הוא 'זמן שמחתנו', שבו ציוונו הבורא יתב"ש (דברים טז-טו) וְשִׂמְחָתָּ בַּחֲגֹךָ וּגְו', וְהֵייתָ אִךְ שְׂמֵחִי'. ומתאמרא בשם הרה"ק האמרי נועם' זי"ע לבאר הטעם שמצינו בתורה שמצות שמחה עדיפא מנטילת ד' מינים, שהשמחה נוהגת כל שבעה ואילו ולקחתם לכם אינו אלא ביום הראשון, שבא הכתוב ללמדנו שהקב"ה אוהב את השמחה וחפץ שיהיו בריותיו ל בשמחה על כן הגדיל המצוה יותר. (באר הפרשה)

דבר נפלא אמר אחד מצדיקי הדור שליט"א, כי לכאורה מן התימה הוא, כיצד הננו מרהיבים עוז בנפשנו לומר בפה מלא 'אזמין לסעודתי אושפיזין קדישין', וכי 'דרך ארץ' הוא להזמין את שבעת הרועים הקדושים לבוא להסב עמנו קרוצי חומר... אלא שהיות ובחג הסוכות אנו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם, וכדברי חז"ל הנודעים (במ"ד כא, כד), והרי אנו גומלים חסדים אף למי שאינם ראויים, על כן 'בדין' הוא שאף האושפיזין קדישין ירדו ממכון שבתם השמים לקדש את בני ישראל אף אם אינם ראויים...

ומעתה קל וחומר בן בנו של קל וחומר למי שגומל חסד ומיטיב לעמו בית ישראל שבוודאי שהאושפיזין קדישין יגילו וישמחו עמו, וכלשון ה' יסוד ושורש העבודה הנזכר למעלה שזה חלקם. וזה כלל גדול, שכל העושה חסד לאחרים הרי באמת עושה הוא טובה לעצמו הרבה יותר, ופעמים שזוכה לראות נפלאות ההשגחה בעליל ופעמים שאין נראה הדבר לעינינו, אך נאמנים עלינו דברי חז"ל שיותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית.

שמעו נא למעשה פלא שאירע בשלהי שנת תש"פ, מאברך חשוב צדיק בן עליה, הנודע בשערים במסירות נפשו להביא שמחת חג בבתי אלמנות, והוא שולח לביתם מתנות לקראת כל מועד, לשם סידור החבילות המיועדים לחלוקה בארבע כנפות הארץ עליו למצוא מקום רחב ידים, ששם יסדרו אותם באריזות נאות, ומשם נשלחים אל לכל עיר ועיר. והנה לקראת ראש השנה דהאי שתא ביקש מבעל 'אולם' שיואיל בטובו לנדב את האולם שברשותו, ואכן הלה ניאות והסכים לתיתו חנים אין כסף.

כאשר הגיעה המשאית שהיתה מלאה באותם החבילות ביקשו להכניסם אל תוככי האולם, אלא שמחמת השעה המאוחרת בלילה היה המקום סגור על מסגר ובריח, מה עשה הקב"ה עד שנתיישב האברך בדעתו האם להעיר את בעל האולם משנתו, עבר שם אחד מקרוביו שראה את הנעשה וסיבר את אזנו, אף אני תחת ידי מפתחות המקום, ופתח את הדלת לרווחה, והחלו לפרוק את 'הסחורה'. אדהכי והכי סייר 'בעל המפתח' באולם לראות שהכל כשורה, ומן השמים מצא שזרם החשמל של חדר ההקפאה נפל, ובאתה שעה היו מונחים בחדר ההקפאה מיני בשר לרוב, אשר שווים וערכם עולה קרוב לעשרים אלף שקל, ואילו לא היה מרגיש בזה הרי לא היו נכנסים לשם עד למחרת, והיה הבשר 'נפסל בלינה'... ומתקלקל בחום הכבד ששרר באותם הימים. וזכה בעל האולם לראות כיצד אותו החסד שעשה לאחרים - בנדבת 'האולם' חנים אין כסף, הועילה לו עצמו פי כמה וכמה - שלא ניזוק בממונו. (באר הפרשה)

זכות דברי התורה בעלון יעמדו:

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, אפרת בת מזל, נועה בת יעל, קרן בת רחל, עדן שירה בת גילה.

לורע בר קיימא: רווית רבקה בת אורלי, מוריה בת אורנה, מורן בת רותי.

לפרנסה טובה: שגיא בן מרים, מורן בת רותי, לירון בן פנינה.

לרפואה שלמה: מרים בת ציפורה, ציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: ציפורה בת מורוור ז"ל, אביגיל בת מרים ז"ל, אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשולי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, ז'קלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה וזבולון הכהן ז"ל, אסתר בת מרים ז"ל, רות בת יוכבד ז"ל, אליעזר בן אסתר ז"ל.

פְּנֵי קֶדֶשׁ

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפורסר מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריערמאן

א ווארט אויף יו"ט

שמיני עצרת - הוכחה שבני-ישראל הם "בנים" בכל מצב

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה).

פירש רש"י: "לשון חבה הוא זה, כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד."

חג הסוכות היא הוכחה על כך שבני-ישראל הם בנים למקום, וקירבת הקב"ה אליהם היא קירבה נעלית כקירבת אב לבנו, וההוכחה לכך היא ממצות נטילת ארבעה מינים, כי "אלו הארבעה מינים נקראים 'שרביטו של מלך', וזהו הוראה שאנחנו נקראים בנים... דאי לא תימא הכי ותאמר שאנחנו עבדים... הלא אסור להשתמש בשרביטו של מלך (סנהדרין כב, א)... אלא על כרחך מדאנחנו משתמשין בשרביטו הוראה ועדות היא שאנחנו בנים והוא ית"ש אבינו" ("בני יששכר" תשרי, יח בשם החיד"א).

אמנם, מזה מוכח רק שהם זוכים למדרגת "בנים" כשהם נמצאים במדרגה גבוהה ועוסקים במצוות סוכה וד' מינים, ואולם, אין הכרח מכך שהם נחשבים כ"בנים" גם בשאר זמנים.

לכך העניק לנו הקב"ה את יום שמיני עצרת, שבו לא ניתנה לנו מצוה מיוחדת כמו בסוכות, ואף על פי כן הקב"ה קרוב אלינו ביום זה ביותרת הקירבה, כקירבת אב לבנו, ומזהו אנו רואים שהמצב של "בנים" אינו דווקא מחמת מצוה זו או אחרת, אלא מחמת עצם מהותנו, וגלל כן ניתן נחמה לנפשנו כי גם לאחר ימי החג תישאר אהבה רבה ואהבת עולם בינינו לבין קונינו, כאהבת האב לבנו.

וההכרה בכך שאנו "בנים למקום" היא ה"ספר מוסר" המעולה ביותר, כידוע מצדיקים על הפסוק (משלי ג, א) "מוסר ה' בני אל תמאס", שהמוסר הגדול ביותר היא שתדע שאתה "בני", וממילא עליך להזהר מלהימאס במעשים בלתי רצויים.

זהו המכוון בדברי רש"י: "לשון חבה הוא זה כבנים הנפטרים מאביהם", שלאחר חג הסוכות יש חשש שבני-ישראל יחשבו שהם נפטרים ממדרגת "בנים", מאחר שאין להם עוד מצוות מיוחדות לעסוק בהן כמו בחג, "והוא" - הקב"ה, "אומר להם קשה עלי פרידתכם" - אני רוצה שתדעו שאתם בנים שלי בכל מצב, ולכן "עכבו עוד יום אחד", שבו תראו שמדרגת "בנים" עומדת בעיניה גם כשאינכם מקיימים מצוות מיוחדות, וממילא תיווכחו שהנכם יכולים להישאר "בנים" במשך כל השנה כולה.

(יום שמיני עצרת תשמה; שטייעדיגע תורה תשלז; כ"א מנ"א תשנה)

בשמיני עצרת בני-ישראל נותנים עוז לאלקים

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה).

פירש רש"י: "לשון חבה הוא זה, כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד."

בר"ה, עש"ת, יו"כ וסוכות, זכינו לקבל שפע של קדושה במדה גדושה מאתו יתברך, וגלל כן זכינו להתרוממות והתעלות מיוחדת בימים אלו.

עתה ביום שמיני עצרת, בני-ישראל כבר ספוגים בקדושה בכל רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם, ואז הקב"ה אומר לישראל (תהלים סח, לה): "תנו עוז לאלקים", (זוה"ק ח"ג ז, ב) "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים", "עצרת תהיה לכם" - חושקני לקבל קדושה מכם, שאתם תשפיעו לי.

ענין זה מורה על קירבה נעלית שאין לה אח ורע, שהקב"ה רוצה לקבל מאתנו שפע של קדושה, באופן שאנו נהיה "משפיעים" והוא יהיה "מקבל". וכי קלה היא בעיניך?! זוהי החיבה הגדולה המבוארת ברש"י: "כבנים הנפטרים מאביהם", כי כבר קבלו ממנו די צרכם, "והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם", אמת הוא שאתם כבר אינכם צריכים לי, אבל אני צריך לכם, "עכבו עוד יום אחד", כדי שבימים אלו לקבל מכם נחת רוח ותענוג ושעשועים לאין קץ.

ענין נשגב זה נרמז ב"ברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני-ישראל" (דברים ג, א), שבירכם שיוכלו להיות בבחינת "איש" - משפיע - על "האלקים", ע"י תורתם ומצוותיהם ועבודת קונם.

(יום שמיני עצרת תשמה)

השמחה בסוף חודש תשרי - מאחר שיש לה המשך במשך השנה

אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, עליך להוסיף לנו מועדות... אמר להם הקב"ה, חייכם איני מחזיר ימים טובים מכם, אלא אני מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם, שנאמר (במדבר כט, לה) "ביום השמיני עצרת" (במדבר רבה כא, כג).

ידועים דברי כ"ק מרן מהר"י ז"ע שלאחר קיום מצוה (וכן לאחר חג ומועד) צריך האדם לחשב חשבון נפשו ולהתבונן בכך שהיה יכול לקיים המצוה ביתר שלימות במחשבה דיבור ומעשה, ומתוך כך ישבר רוחו בקרבו, והקב"ה ברוב רחמיו יחשיב לו את מחשבת שברון-לב זו כאילו קיים עתה המצוה פעם נוספת בתכלית השלימות.

אולם, לפי זה יש לתמוה על הא דמצינו שלאחר חודש "תקיף במצוות" נקבע יום שמיני עצרת כיום של שמחה, הרי לפי האמור היה ראוי לייחד לאחר חודש זה יום של חשבון הנפש ושברון לב ולא יום של שמחה!?

אמנם, התירוץ על כך הוא, שכל מצוה שיש לה המשך גם לאחר קיום המצוה, יש לשמוח בה גם לאחר קיומה, כדי שעל ידי שמחה זו תעלוזנה כליותיו להמשיך עם עבודת הקודש ביתר שאת.

ולכן "עושים סעודה לגמרה של תורה" (שיר השירים רבה א, ט), כי בתורה לא שייך סיוע וגמר, כי ממסכתא אחת הולכים למסכתא נוספת, ולכן יש לעשות הסיוע מתוך שמחה, כדי שהסיוע יתן לו חשק ותשוקה להתחיל מסכתא נוספת.

זהו הענין של שמיני עצרת בסוף חודש תשרי, כי "ירח האיתנים" הוא חודש שקדושתו אמורה להימשך על כל השנה, ולכן קבעו חז"ל יום של שמחה וחדוה בסיומו, כדי להעצים בו את התשוקה והרצון להמשיך את הקדושה לכל ימות השנה.

זהו המכוון בדברי המדרש: "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, עליך להוסיף לנו מועדות", דהיינו, בני ישראל רוצים עצה להמשכת קדושת חודש תשרי על כל השנה, ועל כך עונה להם הקב"ה: "חייכם... אני מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם, שנאמר (במדבר כט, לה) 'ביום השמיני עצרת', דהיינו, אני מייחד את יום שמיני עצרת ליום של שמחה בגמר העבודה של חודש תשרי, ועל ידי שמחה זו תימשך ותשתמר הקדושה בקרבכם לכל השנה.

(שטייעדיגע תורה תשמ)

בשמיני עצרת - התפלות עולות אל הקב"ה שלא ע"י אמצעי

מאן דיתבי עם מלאכ... בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה (זוה"ק ח"ג לב, א).

בדרך כלל תשובתם ותפלתם של בני-ישראל עולות להקב"ה דרך המלאכים הממונים עליהן, אמנם, המלאכים אינם יודעים מהו פשר הדבר "נסיון", "קושי", "נפילה", "קטנות" וכיו"ב, אלא הם רואים את התשובה והתפלה כמות-שיהיא, ואם היא ראויה לעלות הם מעלים אותה, ואם אינה ראויה לעלות אינם מעלים אותה.

ברם, כאשר התפלות מפלסות להן דרך להקב"ה שלא באמצעות המלאכים, אז הקב"ה מקבל אותן בתשואות חן גם כשאין בשלימות, כי הקב"ה גולה עמוקות ורואה כמה נסיונות וקשיים ונפילות נלוו אליה, וגלל כן הוא מחבבה ומקבלה כמות-שיהיא.

זוהי המעלה המיוחדת ביום שמיני עצרת שבו בני א-ל חי יושבים עם המלך בכבודו ועצמו, ואינם זקוקים לטובות המלאכים, ואז הקב"ה מקבל את התפלות כמות-שהן אף אם אין בשלימות, ולכן "כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה" - בין אם הוא ראוי לקבל ובין אם אינו ראוי לקבל.

ולא זו בלבד, אלא כשבני א-ל חי יושבים עם המלך הרי הם מעלים גם את התפלות של כל השנה שלא זכו לעלייה, כדברי כ"ק מרן מהר"י ז"ע ברמז הגמרא (סוכה מה, א) "שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב", שבימים זה הקב"ה מאזין ומקשיב גם לתפלות הפזורות שלא זכו לתיקון ועלייה עד כה.

זהו ביאור הפיוט: "נסעו מסוכה ולשמוח בשמיני נמלכים", ולכאורה מהי השמחה בשמיני אחר שנאלצו להפרד מהסוכה הקדושה?! אך השמחה היא מאחר ש"סבר יהבם עליך משליכים", כי הם יושבים עם המלך בעצמו, וממילא הם משליכים יבםם ותקוותם עליו שבוודאי יתן להם כל משאלות לבם לטובה ולברכה.

(ליל שמיני עצרת תשמ)

השמחה בסוכות ובשמחת תורה - מחמת העתיד

ותתן לנו ה' אלקינו באהבה את יום חג הסוכות הזה... את יום שמיני עצרת החג הזה זמן שמחתנו.

הנה, יש לתמוה אודות ריבוי השמחה בסוכות ובשמיני עצרת, לשמחה מה זו עושה!?

א. בחג הסוכות - בשלמא אדם שידוע בעצמו שהתנהג כראוי בכל ימות השנה, או לכל הפחות בחודש אלול, וכן ראש השנה ויום הכפורים עברו עליו כראוי בתשובה שלמה, שפיר יוכל לשמוח בחג הסוכות בלב שלם, אבל לדאבונינו רוב האנשים אינם בבחינה זו, וכאשר יתבוננו בשפלותם ישחירו פניהם כשולי קדירה, ובאלו פנים יוכלו לשוב ולשמוח!?

ב. בשמחת תורה - כשמקיימים את מנהג ההקפות ולוקחים את הספר-תורה ביד, ושרים ומזמרים ומרקדים עמה טפח וטפחיים מעל גבי קרקע בשמחה גדולה ועצומה, תמוה טובא, וכי מרמים אנו את עצמנו שאכן עסקנו בתורה וקיימנוה וכבדנוה כראוי! הרי לב יודע מרת נפשו שאין הדבר כן, ואם כן איך לא נבוש ולא נכלם לשיש ולשמוח עם התורה בשעה שאנו יודעים היטב את האמת!?

ובעל כרחק צריך לומר, שהשמחה בחג הסוכות היא על שם העתיד, כי באמת לפי מצבנו עכשיו איננו יכולים לשמוח, אבל אנו בטוחים שבעתיד נשלים את התשובה של חודש אלול ור"ה וי"ב, ומחמת בטחון זה אנו שמחים כבר עכשיו.

כמו כן בשמחת תורה אנו שמחים עם התורה, על אף שלפי מצבנו עכשיו ידענו מן ערכנו שלא עסקנו בתורה כראוי, עם זאת, אנו בטוחים שבעתיד נשפר וניטיב דרכנו, ומחמת בטחון זה אנו שמחים כבר עכשיו. כמובא ב"שם משואל" (לשמחת תרעג) בשם הרה"ק מאקצק ז"ע: "שמחת תורה היא על מה שנלמד להבא, כי על לשעבר מי הוא אשר יערב לבו לומר שלמד".

לפי זה נמצא שכל השנה כולה היא השלמה לתקופת ההייליגע טעג, כי התשובה בכל השנה היא השלמה לעבודת התשובה של ראש השנה ויום כיפור שלא היתה בשלימות, ומחמתה אנו שמחים מראש בחג הסוכות, וכן גם עסק התורה והמצוות בכל השנה היא השלמה לעבודתנו בחודש תשרי, ומחמתה אנו שמחים מראש עם התורה בשמחת תורה.

נקודה זו נותנת לנו חיזוק רב ועצום כשאנו נפרדים מהתקופה הקדושה של "ירח האיתנים", והפרידה קשה עלינו ביותר, כי השמחה בסוכות ושמחת תורה מוכיחים בעליל שבמשך השנה אנו עומדים להשלים את עבודת ה' הייליגע טעג, שהרי רק בגלל זה אנו יכולים לשמוח עכשיו על שם העתיד, ומזה יש לנו הוכחה ברורה שאיננו נפרדים כלל מהתקופה הנפלאה, אלא יש לה המשך והשלמה במהלך השנה.

(שטייענדיגע תורה תשנג)

הרה"ק ר' פינחס מאקאריץ ז"ע העיד על עצמו "ששלשה ימים אחר יום כיפור לא שמע מה שהיו מדברים אליו" ("אמרי פינחס" שער ד אות קע), כי ביה"כ היה במקום גבוה מאד, והארה זו נמשכה גם שלשה ימים אחריו.

ועל זה הדרך, השמחה והתרוממות הנפש הגדולה של שמיני עצרת ושמחת תורה מלווה את האדם במלא העוז שלשה ימים לאחר החג, ואם כי ששמחת התורה שייכת בכל ימות השנה, עם זאת, בשלשה ימים אלו השמחה היא במלא הודה ותפארתה.

(מוציא שמחת תורה תשסד)

סיפר הגאון רבי יצחק אייזיק ליבעס ז"ל בעמח"ס "בית אבי", שהיה נוסע לבעלזא לעתים תכופות, ופעם הסתופף בצל הקודש אצל כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע בתקופת ירח האיתנים, והיה אז שמיני עצרת ביום חמישי, שמחת תורה ביום שישי, ותיכף אחריו שבת בראשית.

אחד מחשובי החסידים והמקורבים המתין סמוך לחדר קדשו של כ"ק מרן ז"ע בשב"ק אחה"צ לאחר ה"מיטאג טיש", כי היה צריך לצאת לדרכו תיכף במוציא שבת, והיתה לו איזו שאלה נחוצה לשאול את כ"ק מרן ז"ע.

אחד הגבאים הרים עליו את קולו וגער בו: "הרי אתה יודע היטב שכ"ק מרן שליט"א חלוש ותשוש מחמת עומס העבודה בשלשת הימים האחרונים, ואיך אתה מעז לבלבלו ולהפריע לו בזמן כזה?!"

כ"ק מרן ז"ע ישב את בחדרו, ושמע את צעקותיו של הגבאי, וקרא לו ואמר לו: "מה אמרת שאין לי כח? הנני בריא ומרגיש טוב ב"ה, איך בין פריש אזוי ווי א ניס, הרי כבר שלשה ימים שלא לקחתי קוויטלעך, שמיני עצרת, שמחת תורה, ושבת קודש"...

(אסרו חג דסוכות תשסה)

סיפורי קודש
צל שמחה - לכבוד "זמן שמחתנו"

המשכת רפואה - ע"י שחוק ושמחה

פעם נתן גביר אחד סכום כסף גדול להרה"ק מאפטא ז"ע עבור איזו מצוה חשובה שהיה עוסק בה. הרה"ק מאפטא ז"ע רצה להכיר לו טובה על כך, ובהזדמנות אחת כאשר ישב הרה"ק מאפטא ז"ע במסיבה עם מחותנו הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע, קרא לגביר הנה"ל, והושיבו בינו לבין הרה"ק מרוזין ז"ע כדי להביע בכך הכרת הטוב כלפיו.

באמצע שאל הרה"ק מאפטא ז"ע את הגביר: "נו, איך אתה מרגיש כשאתה יושב ביני ובין מחותני הקדוש?!" והלה ענה בתמימות: "אני מרגיש ממש 'כשושנה בין החוחים'" (שיר השירים ג, ב, ג)... ושחק הרה"ק מאפטא ז"ע מאד לשמע התשובה.

להרה"ק מאפטא ז"ע היה איזה שריר בגופו שהיה מלא עם "מוגלה", וגרם לו סבל רב, ולא מצא דרך להיפטר מזה, ועתה ע"י הצחוק הגדול התפוצץ השריר, והתרפא ממוגלתו ע"י השחוק והשמחה.

(שיחת קודש - סיון תשסב)

חשיבות חסידישע ווערטל

הרה"ק ר' משה'לי הי"ד בנו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע נפל פעם למשכב, והכריחו אותו לנסוע לרופא גדול בעיר לעמבערג, ועגמה נפשו על כך ביותר שיצטרך לנסוע לעיר גדולה כמו לעמבערג שרחובותיה הומים מכל סוגי האנשים, ופן יכשל ח"ו בראייה שלא כדת.

כשנכנס להפרד מכ"ק מרן ז"ע, ראה כ"ק מרן ז"ע את צערו על פניו, והמליץ לו להשתתף טרם נסיעתו ב"קאווע" של הוישבים, להצטרף לשיחתם של תלמידי חכמים, ובכך יפוג צערו. אחד הגבאים ששמע זאת, אמר לכ"ק מרן ז"ע: "לשם מה ילך לשם?! האם לשמוע את הווערטליך והמעשיות של ר' דוד געצילס?!"

השיב לו כ"ק מרן ז"ע:

שמעתי מאבי (כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע) ז"ל ששמע מאביו (כ"ק מרן מהר"א ז"ע) ז"ל ששמע מאביו (כ"ק מרן מהר"א ז"ע) ז"ל, שכאשר יצא לאור הספר "ערוגת הבושם" על שיר השירים מאת הרה"ק ר' משה אוסטרר זצוק"ל, הביאוהו אל הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע, והרה"ק החוזה ז"ע עיין בזה ואמר בצחות כי ה"עיקר חסר מן הספר". ונתכוין בזה, כי המחבר השכיל לכתוב פירושים על כל פסוקי "שיר השירים" חוץ מהפסוק (ה'יג) "לחיינו כערוגת הבושם" וגו', שעל שם פסוק זה נקרא הספר, ודייקא על פסוק זה לא כתב המחבר שום פירוש.

הוסיף כ"ק מרן מהר"א ז"ע לאמר:

"באמת פירש המחבר גם פסוק זה, אלא שמשמים סיבבו שהמדפיס ישימט בטעות את הפירוש על מילים אלו, כדי שהרבי מלובלין יאמר מילתא דבדיחותא".

הפטיר כ"ק מרן ז"ע: "הנך רואה מזה עד כמה חשוב בשמים א חסידישע ווערטל"...

(כ"א מנ"א תשסב)

מזכור זה נדבך ע"י ידידנו הרה"ח ר' יצחק אייזיק פריער שליט"א לעילוי נשמת אביו החסיד הנפלאר המפורסם הבכור נשכח, אש קודש לבעלזא ר' אלכסנדר ב"ר אברהם צבי דל פריער

תודעתנו והוקרתנו נתונה לידידינו שתרמו מהונם להצלחת הוצאת גליון זה

מעטרמים לאומית אלפי פרקי תהלים, לזכות כ"ק מרן ארמו"ר שליט"א, מידי יום ביומו

חינוג למערכת 'על הצדיקים': 145-2222-077(972) ופעלו לפי ההוראות, לקבלת קאפיטל תהלים קבוע.

(שטייענדיגע תורה)

"ביקשת והזהרת כבר כמה וכמה פעמים, שלא דבר בשעת התפילה וקריאת התורה כי זהו עוון פלילי ועוון זה מעכב את הגאולה".

פרנס החודש

לעילוי נשמת מרת פייגא פערל על בת ר' נחמן ז"ל נלב"ע ו תשרי תשס"ח הונצח ע"י בנה ידידנו הנידב הנכבד והנעלה הרב שלמה איגל שליט"א

לעילוי נשמת העסקן הדגול הרה"ח ר' אברהם יהודה ב"ר אברהם מרדכי ז"ל מרת ביילא בת הר"ר אהרן פיינר ז"ב ע"ה שוורץ

מאמר התחזקות

אוצר של הלכה וריזוק בעבודת שמירת העיניים

שנהב' | גליון' | לשה"ק | חג הסוכות תשפ"ב

נכתב ע"פ ספר
שמירת עינים כהלכה

העומד לצאת לאור ע"י
הוצאת טהור עינים

למען הספר

גענעראל לנצח

סיפר המגיד הנודע ר' יענקעלע גאלינסקי זצ"ל:

"בשנת תש"א באמצע שנות הזעם, הגוליתי יחד עם אלפי יהודים נוספים אל מתחת להרי החושך בערבות סיביר - מקום בו חינכו הרוסים מחדש את כל מי שחינוכו הישן כבר לא הביא תועלת.

"כך הגענו אל מחנה עבודה גדול בסיביר, שם חולקנו לקבוצות גדולות, בני ברית ושאינם, ששוכנו בתוך צריפי עבודה מטים לפול.

"לילה אחד בעוד כולם נמים את שנתם העמוקה, לקראת עוד יום של עבודת כפיה וסבל מנחת זרועם של הרשעים, כשחשכה כמעט מוחלטת שוררת במחנה, התעוררתי לשמע רחשים משונים. הפניתי את עיני לצד שממנו הגיעו הרחשים, ושמתתי לב לדבר מתמיה:

"במקום לא רחוק ממני, יורד אחד מאסירי המחנה הגוים ממיטתו, ניגש בלאט לזווית מוסתרת. ולא לפני שמוודא שמוסתר הוא מעין רואים - מוציא ממחבוא כמה בגדים, שלא הצלחתי לעמוד על טיבם אבל גם מרחוק אפשר היה להבחין בבלייתם; לובשם במהירות הבזק, נעמד לעמידה זקופה, ו... מתחיל לעשות תנועות משונות בידיו ורגליו למשך דקה תמימה. כשסיים, פשט חיש מהר את הבגדים, החזירם לחזר הנסתר, וחזר בזריזות אל 'מיטתו', כאילו לא היה.

"בלילה הבא, שוב הייתי עד לאותו מחזה תמוה; שוב נעמד אותו אסיר מעם מיטתו באמצע הלילה, ניגש אל פינתו, וכמעשה בראשונה כך גם באחרונה. לובש, זוקף קומתו ושולח תנועות משונות לכל צד, פושט, מחזיר, ואץ רץ להשלים את שנת האסיר שלו. כך קרה גם בלילות הבאים, עד שהחלשתי שעלי לברר את פתרון הדבר.

"באחד הימים מצאתי סיבה לעמוד לידו באמצע העבודה, וביני לביני התעניינתי אצלו לפשר קימתו באמצע הלילה וה'העבודה' שהוא עורך בה. הלה החוויר וניסה לרחות אותי מעליו, הבטחתי לו שלא יאונה לו כל רע אם יגלה לי את סודו, ולאחר שעמד על טוהר כוונתי הואיל לשתפני בסודו:

המשך בע' ב'

אתה בחרתנו מכל העמים

התבוננות בגדלות היהודי ובמעלתו העצומה מול שפלות הגוי ומאוייו

יתרון האור מן החושך

באחד משיעורי ליל-שישי של הגה"צ רבי אביגדור מילער זצ"ל, בהם היה ממלא את שומעי לקחו מוסר ודברי השקפה טהורה מאוצרותיו הגדושים, שאל לו מאן דהו כיצד אפשר לשמור על העיניים בעת הליכה ברחובות עיר, בעוד שהדרכים כולן בחזקת סכנת העיניים כיום, עקב תרבות האנשים החטאים בגופם. הגויים וההולכים בחוקותיהם.

השיב רבי אביגדור זצ"ל שראשית כל יש לראות שהראש יהא עסוק במחשבות טובות, כדי שלא יהא שם מקום פנוי לדברים אחרים, כי הפניות בעת הליכה ברחוב היא כפרצה הקוראת לגנב. בד בבד יש להרגיל עצמו לכבוש את העיניים בקרקע תדיר ובכל מצב שהוא.

אחר פתח בדברי התבוננות יסודיים בעיניים אלו, תוך שפורס את השקפתו הטהורה על ענין שמירת העיניים בכללותו, וכה התבטא בלשון חכמים:

טוב לקבוע במוח ולחזק על לוח הלב - שתהום נצחית פעורה בינך ובין כל הסיביבה הבהמית. כל אלו ששכחו כבוד האדם מהו, הם מין אחר לחלוטין מן. הם טמאים ושפלים ולאבדון נדונים, וצורת חייהם היא חטיבה אחת ממהותם הבהמית, הריקה מכל תוכן ותכלית. הם מנותקים מכל לחלוטית של רוחניות, וחיים כסוס כפרד אין הבין; מה איפוא לך ולהם?

הם והנאותיהם נמצאים בצד השני מן, ואתה ממרום מעלתך העצומה, לא שייך שתעכב במוחק מחשבות על צורת חייהם של בהמות! במקום זה חשוב נא עליך ועל מהותך הנעלית, על ה'זרומתנו מכל הלשונות' על ה'זיהיתם לי לעם סגולה'; על חיי הנשמה הנעלים שלך לעומת חיי ההבל והשפלות שלהם.

הדלק כלבך את ניצוץ גדלות תפארת נשמתך הקדושה, עד שתהא שלהבת הרוממות עולה מאליה ושורפת את כל השפלות שבעולם!

בדברים מהותיים אלה טמון יסוד חשוב בהסתכלות הנכונה על מהות היהודי לעומת הגוי, וביותר יש בהם מפתח חשוב מאין כמותו להתמודדות נכונה עם נסיונות בשמירת העיניים במצב הרחובות בימינו.

להשאיר את הראש למעלה

בספרים הקדושים מצינו שכשעומדים אל נכון על גדלות היהודי ועל שגב הנשמה שבו, יש בכך משום להחליש את כח היצר עד למאוד. כי כל עוד יהודי אינו עומד דיו על גדלותו האמיתית ואינו מכיר בערך נשמתו, הנסיונות עלולים למצוא מסילות ללבבו. אך כשמתעלה מעל הנסיונות, על ידי התבוננות בדברים כדלהלן, כי אז הנסיונות הולכים ומאבדים מנפחם עד שנמוגים כאויר.

הרי רוב כוחו של היצר הוא בהצתת כוח הדמיון שבאדם, באופן שנדמים לו דברים ריקים מתוכן - כדברים שיש בהם ממשות. הדמיון שהיצר פועל באדם מסתיר ומאחיל על התמונה הנכונה, והאדם מושכנע שמדובר כאן ב'שות' ובמציאות מסוימת שבעצם אמורה להיות שייכת אליו, אך מה לעשות והתורה אוסרתו עליו. ואכן, כשהיצר כבר מצליח לחדור ללב האדם, קשה מאוד לראות את הדברים כפי מציאותם בפועל, ואז צריך להתאמץ רבות כדי להיחלם עמו. אך אם מקדימים להתבונן על כל הנושא במבט אמיתי ונכון, ומתרגלים לחיות מתוך הרגשת הרוממות הנצרכת ליהודי, בן אהוב למלך מלכי המלכים, כי אז נוכחים לראות שאפשר להיפטר ממרבית פיתוי היצר - על ידי העמדת הדברים על מקומם ועל דיוקם.

ניתן להמשיל זאת לאדם המתבונן, התבוננות חושית, על חפצים ודברים שונים. זאת ידוע, שככל שמתרחקים מהדבר שמתבוננים בו, כך הוא מתמעט והולך ונראה כמצטמק בעיני האדם, עד שמרחוק מאוד כבר נדמה כלא היה. כן הדבר גם לעניינינו; ככל שזוכים לנקודת מבט

נעלה ומרומם יותר, כח הדמיון בדברים אלו, שהוא בעצם נקודה החיות שלהם, הולך ומאבד ממצאותו עד שנמוג לגמרי. הנה כי כן, באמצעות התבוננות מקיפה על מהות היהודי, מתבררת מעצמה גם מהות הנסיונות והפיתויים

אוצר הלכות | איסור הסתכלות וגדריו | עמ' ה'

זרואר עינינו | שערים לשמירת הראייה | עמ' ה'

המשך מע"א

"דע לך" כך החל הגוי בספורו "כי אם אמנם אסיר מושפל הנני כעת, וכבודי ניתן למרמס על ידי הממונים הארורים; לפני הגעתי הנה, הייתי קצין רם מעלה בצבא הפולני, ותחת אחריותי היו מחנה שלם של חיילים, שסרו למשמעתי ועמדו הכן לכל פקודה ממני.

"הרוסים הנוגשים יודעים על כך, ובין השאר רוצים הם לפגוע ב'מורל' של כל אנשי הצבא והשלטון ובעלי התפקידים, כדי להשפילם עד עפר. הם עושים כל שביכלתם לאבד את גאוותי - ואת זאת לא אתן להם בשום אופן!

"בדרך לא דרך הצלחתי להכניס כאן את בגדיי, אותם לבשתי כשימימתי כגנרל עטור דרגות בצבא הפולני. ובכל לילה בעוד כולם נמים את שנתם, לובש אני את בגדיי אלה, ולכמה רגעים חוזר אני להיות שוב גנרל נכבד.

"כדי להשלים את הרגשתי, אני מנסה לצייר בדמיוני כאילו אני עומד בתוקף תפקידי - מימיני ומשמאלי חיילים המחכים למצוא פי, ואני מנהיג אותם אחריי. התנועות שאותה רואה - כזאת נהגו לעשות בצבא הפולני... כמובן שאני נזהר מאוד מהממונים, פן יגלו שעוד מפעמתי בי הגאווה והתקווה לשוב למעמדי הקודם. לכן אני עושה את מה שאני עושה בסת, ללא עינא בישא.

"דע לך" סיים 'הגנרל' את שיחתו הנוגה "שאותם דקות אחדות, מעניקות לי את הכח לסבול את כל העינויים וההשפלות שהינן מנת חלקי ביום-יום במחנה. כך אני זוכר כל העת את מעמדי האמתי: מנהיג צבא רם-מעלה בצבא הפולני..."

סיים רבי יענקעלע גאלינסקי:

היצר יודע היטב, שאם יצליח להשיח מיהודי את מעמדו הרם, כבר הדרך פתוחה לפניו. ולכן מנסה כל העת לשבור את רוח היהודי ואת הרגשת החשיבות שבו, כי כאשר כבר לא נשאר באדם עוז רוח, אבד שבור.

מאותו אסיר למדתי שגנרל נשאר גנרל לעד! ואם יש כל מיני גורמים המנסים להשיח זאת, יש ללבוש את 'מדי הגנרל' - לחזור ולשנן לעצמנו ללא הרף שגדולים הננו, בנים למלך מלכי המלכים, גדולים אף ממלאכי השרת. אל לנו לשכוח את מעמדנו האמיתי ולא לוותר על חשיבותנו כמלוא נימה. רק כך נוכל לעבור את מלחמת היצר בנצחון, כגנרל אמתי!

הרה"צ ר' אלימלך בידערמאן שליט"א

בחור חסידי לא עושה כן!

לאחר שנות השואה האיומה, כשכלל ישראל איבד ממיטב בניו, היו לדאבון הלב רבים שגופם אמנם ניצל מכליון, אך נשמתם אבד ל"ע מכלל ישראל, כשמתוך נסיון לשכוח מצרותיהם נזחו את כל העבר, כולל חינוכם היהודי ואמונתם.

בחור אחד ממשפחה מיוחסת בישראל, הגיע בגפו לארץ ישראל לאחר השואה, ושם החליט לעזוב את הכל עד שעמד לפני נישואין עם נכרית רח"ל.

המשך במע"ד

שלא תחריב את עולמי!

באמת הדברים הם משנה מפורשת. המשנה בסנהדרין (פ"ד מ"ה) אומרת: "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי גברא העולם". וברשי"י - "כלומר, חשוב אני כעולם מלא, לא אטרד את עצמי מן העולם בעבירה אחת."

לא צריך להתעמק מדי בפירוש המילים כדי לעמוד על משמעותן; כשאדם מכיר בערך עצמו, נזהר הוא עליו שלא להשחיתו. עד כמה הוא נזהר? עד כדי הכרתו את שווייו. ועד כמה הוא באמת שווה? אומרת לנו המשנה - כמלוא העולם כולו! דברי המשנה מסייעים לנו לחשב חשבוננו של עולם, שידע האדם בשעה שהוא עומד בנסיון מה עומד מול מה, מהו החשבון. והחשבון הוא, שלא כדאית העבירה להשחית בעבורה עולם מלא - ערכו ושוייו האמיתי של יהודי!

מקטע האדם שאינו מסוגל לשמור על דברים שהם פעוטי ערך בעיניו. ננסה נא להציע לאדם לשמור על תיבה שבורה מלאה עפר ואפר מזהמים; גם אם באמת ישתדל לשמור עליהם, יהיה לו הדבר קשה מנשוא. כי אף אחד לא ישיקיע בשמירה מעולה על דבר שערכו הוא פחות מערך השמירה עצמו.

כך ממש הוא בנוגע לאדם עצמו. אם הוא מחשיב את מהותו, יבדוק את מעשי היטב האם אין בהם דברים שעלולים לפגום בגדולתו ובמעמדו הרם. אך אם אינו רואה בעצמו דבר בעל חשיבות, מה ימנעו בעדו מלהתנוול ולהתגולל בוץ? וכבר אמרו "אין בשר המת מרגיש באיזמל"; אם הוא ממילא כעפרא דארעא, מה טעם יש להיזהר מלהתלכלך.

אך אם ידע אל נכון שעולם מלא הוא, כי אז לא יקשה עליו להשגיח על עצמו בכל כוחו, שלא יחריב את עולמו. וזה גם מה שחז"ל אמרו (אבות פ"ב מ"ג) "ואל תהי רשע בפני עצמך" וכפי שהרמב"ם (בפירוש המשנה, שם) מבאר בלשונו הזהב: "כשישוב אדם עצמו חסר ופחות, לא יגדל בעיניו חסרון שיעשהו". כי כדי להיות דחיל חטאין וירא חטא באמת, תנאי קודם למעשה הוא שידע על מה מינהו לשמור, וכך אכן יהיה שומר מעולה.

כי קדוש אני

ידוע ומפורסם פירושו המבהיל של הרה"ק מרוזין זי"ע (מובא בגר ישרא לפ"ת קדושים) על הפסוק בתורה "קדושים תהיו כי קדוש אני" בהקדם לשון המדרש: "קדושים תהיו, יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני". ומפרש הרה"ק את לשון המדרש "יכול כמוני" לא בלשון שאלה, אלא בלשון ניחותא. שיכול כל יהודי להגיע לדרגות רמות בעבודתו

א. וזה לישונו השלם: "הפתח הראשון הוא, שידע האיש העובד ערך עצמו, וכיר מעלתו ומעלת אבותיו, וגדולתם וחשיבותם וחתם אצל הבורא יתברך וכו' ויצא לו מזה כי כאשר יתאוה תאוה ויעלה בלבבו גאווה לעשות דבר שאינו הגון, יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו, וישיב לנפשו ויאמר, אדם גדול וחשוב כמוני היום שיש בי כמה מעלות טובות רמות ונשאות, ושאיני בן גדולים בן מלכי קדם, איך אנשה הרעה הגדולה וחסאתי וחטאתי לאלקים ולאבותי כל הימים. ואם חלילה וחס לא יכיר מעלתו ומעלת אבותיו, נקל יהיה מעיניו ללכת בדרכי הפריצים, להגלות נגלות כאחד הנבלים למלאות תאוותו בחיקו. כאשר אמר המשל, כל מי שאינו מתבייש מנפשו, אין לנפשו ערך בעיניו. על כן, האיש העובד ישתדל תמיד להשיג ערכו וערך הצדיקים והחסידים ומעלתם, חשיבתם וחתם לפי השם ית' והבקותם."

ב. מתוך שיעור על שמירת עינים מאת הגה"צ ר' שאול סיראטה שליט"א.

ג. זה"ל בגר ישראל: "איתא במדרש, 'קדושים תהיו, יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני'. הרמז בדבריהם ז"ל נראה לומר, שיכול האדם להיות כמוני כביכול [יכול כמוני] בניחותא, ולא בלשון תמיהה, ועל פי מה דאמרו חז"ל (ב"ב ש"ה, ב), "א"ר אלעזר, עתידין צדיקים שאומרים לפנים קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה". ומפרש המדרש איך יכול לזכות למדרגה כה נשגבה, ואומר, 'תלמוד לומר כי קדוש אני', פירוש, 'תלמוד לעצמך לומר תמיד כי קדוש אני, ואם כה יאמר תמיד, הרי אם בוא יבוא היצר לפתותו לאיזה דבר עברה, יאמר לו, איזה פנים יהיה שקדוש חוטא. ולא ידך גיסא אם היצר טוב יזדהו לדבר מצוה, יאמר, בוודי ראינו ונכנו שאעשה כן, כי קדוש אני, ולי נאה ויאה לעשות דברים טובים'."

כל ישראל בני מלכים

מצינו במשנה (שבת פרק יד) "רבי שמעון אומר, כל ישראל בני מלכים הם". והדברים מובנים כפשוטם ממש, אנו נפרדים משאר אנשי העולם כי אנו בני מלכים! והגם שבחיצינות דומים אנו לשאר האנשים, אנו במעמד אחר לחלוטין מהם.

כשזוכרים את מעמדנו הרם, כבנים למלך מלכי המלכים יוצר הכל ורם על כל רמים, נקבל כמובן מאליו שאין לנו כל שיג ושיח עם שפת האיכרים הגסים, כפי שגם נסיק שרצונותיהם השפלים לא יכולים בשום פנים ואופן להיות גם רצונותינו.

הגה"ק רבי ר' יונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש (ה"א דרוש טו) מבאר ענין זה בהרחבה, דרך משל למלך ששלח את בנו למרחקים והסתיר את מהותו מעין כל, עד שכלפי חוץ נראה היה כאיש כפרי פשוט. אך כדי שהבן לא ישכח את מעמדו ויסגל לעצמו מגינותי הכפריים, ציוה לו המלך להזכיר לעצמו לפחות פעם אחת ביום, את היותו בן מלך.

כך הוא הדבר באיש הישראלי, אומר היערות דבש, הגם שיהודי הוא בעל נשמה ממקור עליון והוא בן מלך, הלבוש שלו בעולם הזה הוא של בשר ודם 'קל שבגשמיים'. הואיל וכן עלול הוא לטעות ולהתייחס ללבשו כאל עיקר מהותו, וילמד ממעללי שאר האנשים הפשוטים לחיות חיי גוף גשמיים וגסים. ולכן "חובה עליו לזכור בכל עת כי בן מלך גדול ונורא אנחנו, ולא יאות לנו לנהוג כמנהג פחותים הראויים לכפריים".

היערות דבש מתאונן על כך שאין אנו מכירים די בערכנו וכבודנו ולא מתגאים במחצבתנו, אלא מתנהגים בענוה פסולה, ודבר זה גורם "שמתגוללים בטיט בראש כל חוצות, כאחד מכפריים המשתכרים. כן אנו מתגוללים בטיט והבל הגשמי". וממשיך בדברים חוצבים על הגאווה דקדושה הנצרכת לכל יהודי, ועל ההבדל שיש בינינו לבין שאר בני אדם: "ויותר טוב שנתגאה לנהוג סלסול (-מאז) בעצמינו, ולומר אנחנו בן מלך מלכים ברוך הוא, ולא נאות לנו לפי כבודינו להתנהג כמעשה שאר העכו"ם ממשפחות האדמה, וראוי לנו להתנהג כפי שרשנו וכראוי להיות גדולים במעשה בתכלית ההבדלה וריחוק מן יתר בני אדם, למען יכירו וידעו כי לא כצורם צורנו".

וכה מסיים שם בהפלטת לשון על מעלת הישראלי עד להיכן היא מגיעה: "זכבר אמרתי פעמים אם יזכור אדם מעלת ישראל היותו נשגב ממלאכי השרת, איך יתכן לו לעסוק בהבלי עולם ולילך בתר תאוה, הלא יבוש מעצמו ויאמר, אנכי כי נשגב ממלאך ואני מגואל במעשי, ומלאכי השרת הם כולם אהובים וברורים זכאים!"¹

ברעיון זה מפרש בעל היסוד העבודה את הפסוק במשלי (א. ג.) "מוסר ה' בני אל תמאס". מוסר ה', את המוסר שה' אומר ליהודי, ומהו, 'בני' - זה שאני קורא לך בני, את זה - אל תמאס! (מובא בשמו בבית אברהם, פרשת שלח).

הבית אהרן ז"ע מביא בשם הרה"ק רבי שלמה קארלינער ז"ע (בית אהרן ליקוטים קמ"ו): "דער גרעסטער יצר הרע איז אז מ'פארגעסט אז מ'איז א בן מלך!" (היצה"ד הגדול מכולם הוא השכחה מעצם היות בן מלך).

חיי הגוי - טיט ורפש

בד בבד עם ההתבוננות על גדלות עצמותו, צריך לפעול גם במישור ההתבוננות בשפלות הגויים, תרבותם וחוקותיהם, ולחזק את הרגשתנו שאין לנו להגות במושגי

התמידית עם אנשי 'העולם הפתוח'. וגם אם מכיר באפסיותם של כל אלו, קשה לו עדיין להתנתק מעולמם ולהתרחק לגמרי לצד השני. הרי בעולם זה נמצאים כל מיני נגידיים ושוועי עולם, האם כל אלו הם חלומות ודמיונות שווא?

אך עם מחשבה אמיתית וכנה אחת, הכל מתייצב על מקומו הנכון. כל אלו, שחולשים על נכסים בראש כל גבעה ותחת כל עץ רענן; מה הם שווים מול יהודי אחד שממלא את תכלית הבריאה, ומהי הנאתם מול הגמול שמצפה ליהודי המקיים את רצון ה' "רבותכון מה חשיבא, קבל ההיא שבחאתא. רבותא דיעביד לי, כד מטיא שעתא". מכל נכסיהם העצומים; כמה שנים ייהנו מההרגשת בעלות עליהם? לאחר זמן קט כחלום יעוף - היורשים יעטו על הרכוש העצום, בעוד הוא עצמו יעבור עליו הכלח, וישקע בתהום נשיה. ואז, מה יקחו אתם עלי קברו? הלא אפילו רגבי העפר שיכסוהו בהם, לא יהיה משלו.

או אז, כשיצטרך לחסד של אמת - יראה הנאה אמיתית מהי. אז הנשמה יוצאת אל הגילוי, ומגיע זמנה של ההנאות הנצחיות. נשמה שהזדככה בהאי עלמא,

"אדם אינו מסוגל לשמור על דברים שהם פעוטי ערך בעיניו; ננסה להציע לאדם לשמור על תיבה שבורה מלאה עפר מזוהם, הרי ברור שלא ימצא מי שיסכים להשקיע בשמירה מעולה על דבר שערכו הוא פחות מערך השמירה עצמו!..."

אם הוא מחשיב עצמו כעפרא דארעא, מה טעם יש להיזהר מלהתלכלך? אך אם ידע שעולם מלא הוא, כי אז לא יקשה עליו להשגיח על עצמו בכל כוחו - שלא יחריב את עולמו!"

תבהוק באור יקרות ותהנה מזיו השכינה לנצח נצחים לעולם הבא ולימות המשיח. ואז גם כל 'השקר החן' והוויות העולם החומרי יהיו בטלין ומבוטלין, לא שרירין ולא קיימין!

צריך איפוא לשנן ולהדגיש לעצמו שוב ושוב, שכל אלו הם ההיפך של חיי הנשמה הקדושה, ולכן אין בהם כל ממש. ביכולתם לספק לגוף העכור הרגשה מדומה של הנאה, אך בפועל הכל הוא הבל נתעה, כצל עובר וכאבק פורח ולאחריו שבר ועיצבון רוח.

ולסגל לעצמו מקדושה של מעלה, ועל פי מה דאמרו חז"ל (ב"ב ע"ה ב), "א"ר אלעזר, עתידין צדיקים שאומרים לפניו קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה!"

וכיצד יכול לזכות לדרגה כה נשגבה? "תלמוד לומר כי קדוש אני" - שתלמד לשונך לומר כסדר 'כי קדוש אני!' "זאם כה יאמר תמיד, הרי אם בוא יבוא היצר לפתותו לאיזה דבר עבירה, יאמר לו, איזה פנים יהיה שקדוש חוטא!"²

שימו לב אל הנשמה

בייחוד יש להתעכב על גודל יקרת חשיבות הנשמה, אשר נופחה בתוך כל יהודי חלק אלוקי ממעל, ושאי אפשר לשער את רום ערכה ומעלתה העצומה.

אם יתבונן אדם כמה גבוהה היא הנשמה שבקברו, וכמה גדול תפקידו כשומר על פקדון יקר זה, שום דבר לא יהיה קשה לו כדי לשמור עליה מכל פגם, וכלשונו של **היעב"ץ** (סידור היעב"ץ סולם בית קל ד"ה אי לזאת): "אם ישם אדם ללבו בגודל חשיבות נשמתו ואיך שמלאכים משמרים אותו, אז יראה בעיניו מעלתו וגודלתו. וכשיזכור זאת תיקר נפשו בעיניו, ומכל דבר מגונה ישמור עצמו".

תיאור-לשון מרומם על גדלות הנשמה, ועל הדרך כיצד להחזיר זאת באדם באמצעות כח הדמיון של האדם, רואים אנו בדבריו המתוקים של הרה"ק **מפיאסעצני ז"ע**, בעל ה'חובת התלמידים' (בתוך דברי ההדרכה שבספרו 'קונטרס צו חזירי') כשמראה דרך לכל יהודי כיצד יעשה וינצל ממלתעות היצר - "עשה זאת אפוא, צייר בעצמך שאתה צדיק, וראה בדמיונך את גודל נשמתך בשרשה, ואת תפארתה בושעה שהקב"ה בא וכל קדושי עמו להשתעשע ולטייל עמה בגן אלקים בגן עדן. השקע והתמד במחשבה ודמיון זה נגד עיניך, ואז אי אפשר שלא יתעורר בך הזירות יתירה שלא לטנף את יקר תפארתה כשהיא נתונה בזרועות מלכו של עולם. ותשוקה לזכות לזה תתעורר בך".

מהרה"ק רבי נחמן מברסלב ז"ע נשמע פעם על גדלותו של פנימיות האדם, ש"אם היו מהפכין את האדם [ר"ל לראות את פנימיותו], היו רואין שבכל גיד וגיד מגידיו תלויים אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות" (חיי מוהר"ן אות תקה).

*

דברים אלו חייב אדם להחזיר לעצמו ולעמול על מנת לקבעם בנפשו, כדי שבשעת נסיון יוכל 'לתפוס את השור בקרניו' ולהשיב למלך זקן וכסיל כאוולתו, לאמרו: "ראה מה אתה מציע לי; לוקח הנך את הדברים השפלים והבוזיים ביותר, ששייכים לשפלי האנשים, ובלי בושה מציע אותם לי - בעל נשמה גבוה מעל גבוה!"

על אף שאין הדבר מחייב שאם יחשוב כך, אך ריגיש כך לאלתו. אך ככל שמרבים לצייר ולתאר בדברים הללו, כך כח המשיכה לדברים שפלים יורד ופוחת, כי חוזק הנסיונות ניזון במידה רבה מאופן השקפתו של האדם. אם הוא אינו מעריך את עצמותו ואת פנימיות נשמתו כראוי, הרי הוא משאיר פתח לצד שכנגד. היצר רואה עצמו 'מאן דאמר' ומעז להציע לו הררי רפש בכיסוי של הנאה.

בייחוד הדברים אמורים לאותם שעסוקים על המחיה ועל הכלכלה שבאים במגע עם כל מיני אנשי עסקים 'מוצלחים'. לעיתים נוצר רושם שבאותו עולם 'מוצלח', שאנשים אלו משתייכים עליו, מסתתר 'ש' מסוים, וחבל להחמיץ את אותה הצלחה ולהישאר מאחור. לעיתים קרובות, סולם-הערכים משתנה בעקבות הפגישה

למען הספר

המשך מע' ב'

מכריז ניסו להניאו ממהלך נורא זה, ולאחר שראו שהוא מתעקש בשלו ואינו מוכן להקשיב, ביקשו את הגה"ח המשגיח רבי גדל אייזנער זצ"ל שינסה את כוחו על הבחור, להחזירו לחיק עמו.

רבי גדל חיפש שעת הכושר, אז ניגש אל הבחור, ולחש על אוזנו מילים ספורות. למרבה הפלא, הודיע הבחור לאחרים שחוזר הוא בו מכוונתו הרעה, והוא מנתק כל קשר עם בת האל-נכר.

"מה הם דיבורי הפלא שלחשת לבחור?" שאלו את רבי גדל. ואילו הוא השיב בפשטות "אמרת ל: ס'פאסט נישט פאר א חסיד'ישן בחור צו טון אזא זאך!" (אין יאה לבחור חסידי לעשות כדבר הזה!)

במקום שדברי מוסר וכיבושים לא פעלו כלל, הזכרת חשיבותו וגאוותו היהודית, הדליקו בו את הניצוץ היהודי עד שהיה בו כח לחזור אל עצמו ואל יהדותו!

שלא תצטרכו לבגדים אדומים

בין חסידי סאטמאר נודעת דמותו של האי חסידי ופרישא, שריד לדור דעה, ר' מרדכי דוד קאהן ז"ל, שהיה דוגמא לנכח הדעת מהדור הקודם, שהבלי העולם הזה לא תפסו אצלו כל מקום. הוא היה פרוש מכל הוייתו דעלמא ויושב ספון על התורה והעבודה, והם כל עולמו.

בימים שבהם שימש כמגיד שיעור בישיבה, נוהג היה ר' מרדכי דוד לספר לתלמידיו בגנותה דאמריקה וצורת החיים שבה, כש'בליצונא דעבודה זרה' היה שם ללעג ולקלס את רודפי הממון והתאוות. תדיר היה מתאר לפניו כיצד היו יהודי הדורות בזים ומזלזלים בלבבם את הרחוב הגוי, ואת כל מה שקשור למהותם.

אחת הדוגמאות שהייתה שגורה על לשונו הייתה כזו:

"בימים מקדם היה אב אחד שייסר את בנו בשבט מוסר כדי להטיב את מעשיו. עוד הם מדברים, והנה עוברת לפניו עגלה רחבה, כזו המכבדת את בעליה, שניכר היה שהיושב בפנים הוא אדם חשוב אצל השלטונות. כאשר התקרבה העגלה הבחינו ביושב שהוא גנרל רם-דרג בעל מכנסיים אדומים - זה היה סימן מובהק על דרגתו בסולם-הדרגות של הצבא בימים ההם - פנה האב אל בנו במין נזיפה "בני יקירי, אם לא תטיב את מעשיך, עוד תצמח לגנרל בעל מכנסיים אדומים!"...

והיה ר' מרדכי דוד חוזר על כך שוב בהטעמה מיוחדת: "עוד תצמח לגנרל עם מכנסיים אדומים!" (אז דו וועסט דין נישט גוט אויפפירן, וועסטו אויסוואקסן ווי דער גענעראל מיט די רוטע הויזן!)

כזה פנים היה לכל הגויים בעיני יהודים יראים ושלמים וכך החשיבו את כל תרבותם, עד שהשתמשו בגוי ובצורת חייו השפלה לתוכחת מוסר - "ראו שלא תגיעו לשפלותם של אלו..."

מפי תלמידיו

'שלא עשנו כגויי הארצות'

במחשבות אלו ודומיהן צריך יהודי לשים את עינו, לחיות עמן ולהגות בהן כל העת. מצד אחד להקפיד עצמו במחשבות על גדלותו ורוממותו ותוקף קדושת נשמתו, ועל היותו בן לממ"ה, ומצד שני להתבונן מה רב המרחק בין העם הנבחר לבין מי שמביניהם נבחרו.

הרי על כך אנו מודים ומשבחים בכל הזדמנות, "שלא עשנו כגויי הארצות" "שלא עשנו גוי" "שלא שם חלקנו כהם", ומביעים את גודל אושרנו שאין חלקנו עם גויי הארצות, אלא יהודים אנו, בעלי נשמה, שונים לגמרי משאר הבריות. אנו חיים את חייו עם הקב"ה, והכל נע סביב חובותינו הרוחניות, ואילו הם, עושים בזה העולם לתכלית חומרית וחולפת. מלעיטים עצמם בהנאות עראיות נעדרי כל משמעות, עד שכלי המעשה נחלשים וכבר אינם מסוגלים לספק תועלת. או אז הם ממאסים בחייהם, ועד מהרה מכוסים עפר.

לכן גם תיקנו להודות ולהלל להקב"ה על רוממותו מול הגויים - לא כדי להודיע זאת לגויים, אלא כדי שאנו בעצמנו נכיר בכך ונחוש בכך בכל עת, וכידוע שהדיבורים שאדם מדבר משפיעים בראשונה על המדבר עצמו: "אשר בחר בנו מכל העמים" "כי בנו בחרת מכל עם ולשון", וכן אנו אומרים בנוסח הקידוש "כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים", כי זהו יסוד קדושתנו.

הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע (מובא בספר עבודת פנים מכתב יט) התבטא פעם בלשון קדשו: "אם היה יהודי יודע מה טוב חלקו בכך שהוא יהודי, היה נמש מרוב שמחה!". דברים דומים נאמרים אף בשם הרה"ק הלעכאוויטשער (מובא בחתומו של כהן גדול ע"ל) "היהודי הפחות ביותר, אם היה מבין מה רב אשרו בעצם היותו בן לעם ישראל, היה נמש משמחה. ואפילו רק בכך שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר לנו 'אהבתי אתכם' - בכך כבר די לשמוח כל החיים!"

כי גם היהודי הרחוק ביותר, יהיה תמיד נעלה לאין ערוך מגוי. וכהוארט הידוע **המהמזריטשע מגיד** "מעולם לא ראתה חמה פגומתה של הלבנה", שלעומת הגוי אין היהודי פגום כלל. דברים אלו צריכים לחזק בנו את הרגשת הגדלות האמתית. בעצם מהותנו כבר אנו נעלים ומרוממים לאין ערוך מכל הגויים, שאינם אלא בריות פחותות ומגונות. גבוהים אנו מכל שפלותם, ולא יאה לנו לקשור את גורלנו עמם. לא חלק אחד לנו, ותענוגותיהם בזיון הם לנו.

"אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו!"

ד. וזה לשונו השלם שם: "אבל יש גאווה דמותרת ונאה להתגאה לאדם בה, והוא דרך משל: מלך שולח בנו למרחוק, ומתנכר לבל יכירו בו היותו לבן מלך רק כאיש כפרי וחקלאי. אבל המלך דואג אולי בן המלך ג'כ רוב ימיו בהילוכו ודיבורו כחקלאי, ישכח היותו באמת בן מלך, וינהג כמנהג כפריים להשתכר להתנאל בדברי שטות, בכך צוה עליו המלך לזכור כל יום בפעם אחת היותו בן מלך, כדי שיזכור מנהג הראוי לו ולמולדתו ומולדתו בית אביו. וכן הדבר נשמתינו ממקור עליון ממחצב נפלא ויקר עד למאוד, רק היא מתנכרת ותדר מכבודה לעולם הזה כאיש חקלאי וכקל שבגשימים. ואם בן אדם ישכח היותו בן מלך מלכים ב"ה וחושב כפי אשר מתנכר באמת כן הוא, יתנהג במנהג גשמי בכל דבריו וחקלאי. אבל חובה עליו לזכור בכל עת כי בן מלך גדול ונורא אנתנו, ולא יאות לנו לפי כבודינו להתנהג כמעשה שאר העכ"ם ממשפחות האדמה, וראוי לנו היא תכלית מחלניו (מלשון חיל) שאינו שוכחים שורש נשמתינו ממקור נורא ונשגב, ובה אנו עונים ביותר, אין אנו חסים על כבודינו וכבוד נשמתינו, מתגוללים בטיט בראש כל חוצות כאחד מכפריים המשתכרים כן אנו מתגוללים בטיט והבל הגשמי. ויותר טוב שנתגאה לנהוג סלסול בעצמינו ולומר אנתנו בן מלך מלכים ב"ה ולא נאות לנו לפי כבודינו להתנהג כמעשה שאר העכ"ם ממשפחות האדמה, וראוי לנו להתנהג כפי שרשינו וכראוי להיות גדולים במעשה בתכלית ההבדלה וריחוק מן יתר בני אדם, למען יכירו וידעו כי לא כצורם צורינו. גאווה כזו מותרת, דזו היא גאווה הנרצית מה' שיזכור כל היום בכבודו ובמעלתו להתנהג עצמו בו כפי הנאה להתנאות לערכיו ערך גבוה עליו. וכבר אמרתי פעמים, אם יזכור אדם מעלת ישראל היותו נשגב ממלאכי השרת, אין יתכן לו לעסוק בהבלי עולם וללך בתר תאוה, הלא יבוש מעצמו ויאמר, אנכי כי נשגב ממלאך ואני מגואל במעשי, ומלאכי השרת הם כולם אהובים ובורים זכאים".

ה. **שיר השירים רבה**: "רבי יצחק פתר קרייה במלחמת מדין. את מוצא בשעה שהלכו ישראל למלחמת מדין, היו נכנסין זוגות זוגות אצל האשה, והיה אחד מהן מפחם פניה (פי' משחיר, כדי שתגתה ולא יתאו אליה), ואחד מפרק נזמיה. והיא אומרת להם, אין אנו מבריותי של הקדוש ברוך הוא, שאתם עושים לנו כן? והיו ישראל אומרים להם, לא דייכם, שנלטנו שלנו מתחת ידיכם". **ובאור החיים הק"** (במדבר ב, ד) כתב, "כשהיו מפשיטים תכשיטיהם, היו טחים פניהם בטיט ורפש והיו פורקין נזמיהם שלא יסתכלו בהם".

ו. "פירוש ולא יראה בך ערות דבר, כמו שאמרו חז"ל בפסוק ולא יראה לך שאור, בטל מלבך, שעל ידי זה שאינו חושב בלב האדם ומואס בו, על ידי זה זוכה לפטור ממנו".

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין ל.)

סיכומי דף היומי

מנרנח: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' **פינחס רוזנבוים** זצ"ל
גלב"ע כ"ו אייר תשע"ז

גליון
225

ביצה דף כ"ב . יום ד' א' דחול המועד סוכות תשפ"ב

דף כ"ב - ע"א
מי שלא הניח עירובי תבשילין - משום כדי חייו אופים לו פת אחת ומבשלים (טומנים) לו קדירה אחת, ומדליקים לו את הנר, ומחממים לו קיתון אחד של מים, ויש אומרים אף צולים לו דג קטן, ולרב הונא - על כך נחלקו בית שמאי ואסרו לעשות לו כלום, ובזה החמיר רבן גמליאל כמותם.

הטמנה מיום טוב לשבת - לרבא לשיטת בית שמאי אסורה אפילו אם הניח עירוב תבשילין, דשאני הטמנה שמוכח שעושה אותה לשבת, ובזה החמיר רבן גמליאל כמותם. לאבבי גם בית שמאי מודים שמותר להטמין ביום טוב אם הטמין גם בערב יום טוב.

עירב לאפות ולבשל ולא להטמין - לחנניה אליבא בית שמאי אסור להטמין מיום טוב לשבת, ולאבבי בזה החמיר רבן גמליאל ככית שמאי.

מנורה של חוליות שנפלה ונפרדו חוליותיה - לבית שמאי אסור להעמידה ביום טוב, שיש בנין וסתירה בכלים, לבית הלל אין בנין וסתירה בכלים.

הנותן שמן בנר - חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו - חייב משום מכבה, ולכן אסור לזקוף הנר ביום טוב כדי שיסתלק השמן ולא ימשך אחר הפתילה, שכיבוי אסור ביום טוב.

ראש הפתילה שנעשה פחם - מותר למחוט אותו ביום טוב. **לכבות הנר מפני דבר אחר** - לרבי יהודה מותר, שנאמר 'הוא לבדו יעשה לכם' - לכל צרכיכם, ולחכמים אסור אפילו אין לו בית אחר ולא מחיצה ולא כלי, שדרשו 'הוא לבדו' - אוכל נפש ולא מכשירים.

אין מכבים ביום טוב בקעת של עץ מפני שחם עליה, שאין הכיבוי צורך יום טוב, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה - לרבי יהודה מותר ולחכמים אסור.

לכבות דליקה בשבת ויום טוב - מפני סכנת נפשות מותר, מפני איבוד ממון - אם הוא צורך יום טוב כגון שלא יתעשן הבית ויצטרך לישב בשרב ובגשמים - לרבי יהודה מותר ולחכמים אסור.

לכחול עין לרפואה ביום טוב - כל שיש בו משום סכנת הלב מותר, ואם הוא סוף המחלה וקרוב להתרפאות וכוחל רק להגיה מאורו - לרבי יהודה מותר ולחכמים אסור.

כל צרכי חולה עושים בשבת בנכרי, ואפילו אין בו סכנה, ולכחול עין - לרב ובדי ורב אשי אסור, שמסייע לו כשסוגר ופוחח ריסי עיניו להכניס הכחול, לאמימר מותר, שמסייע אין בו ממש, כיון שאינו עושה מלאכה אלא מסייע מעט ובלי הוא נעשה.

דף כ"ב - ע"ב
יום טוב שני של ראש השנה יתעסקו ישראל במת, ולענין ביצה שנולדה ביום ראשון - לרבא ורב אשי אסורה ביום שני, שקדושה אחת הם, לנהרדעא מותרת, וכן סבר אמימר, ולכן התיר גם לכחול עין ביום השני, שלא חיישינן לאלול מעובר שמימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. **פת עבה טפח** - לרב הונא לשיטת בית הלל מותר לאפותה בפסח ולא חיישינן לחימוץ, כדמצינו בלחם הפנים, ולבית שמאי אסור. לרב יוסף - לכולי עלמא אסור ולא לומדים מלחם הפנים שהכהנים זריזים הם, והיה נעשה בפת עמלה שאינה ממחרת להחמיץ, ובתנור חם כיון שמסיקים בבית המקדש בכל יום למנחות ולצלי, והיה של מתכת, ועצים יבשים.

אפיית פת מרובה ביום טוב - לבית שמאי אסור, שטורח עבור מחר, ולבית הלל מותר - שהפת נאפית יפה כשהתנור מלא.

לפי תנא דמתניתין התיר רבן גמליאל לכבד בית המיטות ביום טוב במקום שאוכלים, וחכמים אוסרים משום אשווי גומות. ולרבי אלעזר ב"ר צדוק אף רבן גמליאל החמיר בזה, ונהגו בביתו לכבד בערב יום טוב,

ביצה דף כ"א . יום ג' יום טוב ראשון סוכות

דף כ"א - ע"א

בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל - מותר לשוחטה ביום טוב, שאי אפשר לכזית בשר בלי שחיטה, ואינה דומה לנדרים ונדבות לסובר שאינם קרבים ביום טוב - שבהם כל השחיטה לצורך גבוה, והכהנים והבעלים משולחו גבוה קא זכו.

עיסה חציה של נכרי וחציה של ישראל - לרב חסדא אסור לאפות אותה ביום טוב, ואינו דומה לבהמה - שאפשר לחלק העיסה (ולקמן יש גם דעת רב הונא).

האופה מיום טוב לצורך חול - לרב חסדא לוקה, ולא אמרינן הואיל ומקלעי ליה אורחים חזי ליה השתא נמי חזי ליה, לרבה אינו לוקה דאמרינן הואיל.

עיסה העשויה לכלבים, בזמן שהרועים אוכלים ממנה - חייבת בחלה, ומערכים בה, ומשתתפים בה שתופי מבואות, ומברכים עליה ברכת המוציא, ומזמנים עליה ברכת הזימון, ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. **אפייתה ביום טוב** - לסובר דאמרינן הואיל - נאפית, שאילו היה לו נבילה היה יכול לפייס בה הכלבים וכל העיסה נאכלת לאדם, ולסובר דלא אמרינן הואיל - מותר לאפותה רק אם יש לו נבילה ובוודאי יכול לפייס בה.

ישראלים שהמלך הטיל עליהם לאפות ולבשל לבני חילו - לרב הונא אם אינם מקפידים כשמאכילים מהפת לתינוק מותר ביום טוב - שכל פת ופת ראויה לתינוק (ושלא כרב חסדא דלעיל שעיסה חציה של נכרי אסור לאפותה. רש"י. ושלא כרבי יהושע בן לוי דלקמן).

דף כ"א - ע"ב

אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם לרבי יוסי הגלילי לכם - ולא לכלבים, לר' עקיבא אפילו נפש בהמה במשמע, כמו שכתוב 'מכה נפש בהמה ישלמנה', אלא לכם - ולא לגוים, ומסתבר יותר למעט אותם מאשר כלבים, שהכלבים מזונותם עליך.

בולשת שבאה לעיר וביקשה לחטוף מכל העיר - מותר לשחוט להם עגל ולהאכילם כדי להיפטור מהם, שראוי לישראל לאכול מזה שהוא של ישראל (ואינו כבהמה שחציה של עכו"ם ה"ב), ואם העגל טריפה וראויה רק לכלבים - תלוי במחלוקת רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא אם מלאכת אוכל נפש מותר לצורך כלבים.

גרעיני תמרים מותר לטלטלם ביום טוב, גם לסובר שאין היתר אוכל נפש לכלבים - משום שראוי להסקה (ואף לחים חזו להיסק גדול), ובשבת מטלטל בפת ולא חיישינן לבזיון אוכלים, שעושה אדם כל צרכו בפת.

לרבי יהושע בן לוי אין מזמנים גוי ביום טוב - גזירה שמא ירבה בשבילו, (וחולל על רב הונא דלעיל, שלדעתו כיון שיכול ליתן לתינוק מותר), למרימר ומר זוטרא אם בא אליהם גוי ביום טוב אמרו לו: אי נחא לך במאי דטריחא לן מוטב, אך לא אוסיף לטרוח בשבילך.

זימון גוי בשבת - לר' יהושע בן לוי ורבא מותר, לרב אחא בר יעקב אסור, משום שהשמש מטלטל שיורי כוסות של יין שהשרה בהם את פתו שמוקצים הם, ואף אגב הכוס אסורים בטלטול מפני שאסורים בהנאה, ואמנם מותרים בטלטול מפני גרף של רעי אך אין עושים גרף של רעי לכתחילה.

משנה . הבערת מדורה ביום טוב בין להתחמם כנגדה, ובין לחמם בה מים לרחוץ רגליו - לבית שמאי אסור, שאינו אוכל נפש, לבית הלל מותר. **משנה . בשלושה דברים מחמיר ביום טוב רבן גמליאל כבית שמאי** - א. אין טומנים חמין לשבת (להלן דף כ"ב. ג' שיטות בזה), ב. אין זוקפים מנורה משום בנין בכלים, ג. אין אופים ככרות עבות אלא רקיקים, משום טירחא ביום טוב (ואמרו לו שאבותיו החמירו בזה רק לעצמם).

ופורסים עליהם סדינים, ולמחר כשבאים האורחים מסלקים הסדינים (וגם בשבת מותר זאת).

לפי תנא דמתניתין התיר רבן גמליאל להניח לבונה על גבי גחלים ביום טוב להריח ריח טוב, שהנאת הגוף היא דמי לאוכל נפש, ולחכמים אסור שאינו צורך כל נפש הוא אלא למפונקים, אבל לגמר בו כלים והיינו להכניס בהם ריח טוב - לכולי עלמא אסור שלקישוט כלים הוא מכוון. ולרבי אלעזר ב"ר צדוק אף רבן גמליאל החמיר בהנחה להריח, ונהגו בביתו להניח הלבונה על הגחלים מערב יום טוב ושמו הריח שלא יצא, ולמחרת פתחו את נקביהן והבית מתגמר מאליו (וגם בשבת מותר זאת).

ביצה דף כ"ג. יום ה' ב' דחול המועד סוכות

דף כ"ג - ע"א

לעשן פירות ביום טוב שיקלטו טעם בושם: לרב - אסור, מפני שמכבה הגחלים כשנותן אבקת הבשמים עליהם, ומבעיר הבשמים, וכיון שאין מלאכה זו שווה לכל נפש אלא לאיטניס אסור לעשותה ביום טוב. לשמואל - מותר, שאוכל נפש הראוי הוא אף לעניים אלא שאינו מצוי להם, וכן סובר רבא, שהוא כצליית בשר על גבי גחלים. לרב יהודה - על גבי גחלת אסור משום מכבה ומבעיר, ועל גבי חרס מותר שליכא מכבה, ומבעיר כלאחר יד הוא. לרבה - גם על גבי חרס אסור מדרבנן, משום שמוליד ריח בחרס וקרוב לעושה מלאכה חדשה.

לכפות ביום טוב כוס מבושם על בגדים להכניס בהם ריח טוב - לרבה ורב יוסף אסור משום שמוליד בהם ריח.

עצי בשמים מותר למוללו ביום טוב בין אצבעותיו וכן מותר לקוטמו כדי להוציא ריחו - שאינו מוליד ריח רק מוסיף ריח.

לקמט בתי שוקיים במעשה אומן - אסור ביום טוב.

גדי מקולס - שכרעיו ובני מעיו תלויים חוצה לו בצדו כשצולו, לרבן גמליאל אוכלים אותו בליל פסחים זכר למקדש שהיו עושים כן, וכן הנהיג תודוס איש רומי את בני רומי, וחכמים אסורים מפני שדומה לקדשים והרואה אומר שמותר להקדיש ולאכול קדשים בחוץ.

משנה . פרת שכנתו של רבי אלעזר בן עזריה יצאה בשבת ברצועה שבין קרניה לנוי ולא מיחה בה, וחכמים אסורים שמשאוי הוא ואינו תכשיט לה, ומתוך שלא מיחה בה נקראת הפרה על שמו.

שלוש עשרה אלף עגלים היה מעשר רבי אלעזר בן עזריה מעדרו בכל שנה.

לסרוק הבהמה ביום טוב: לרבי אלעזר בן עזריה - מותר הגם שעושה חבורה, שסובר כר' שמעון שדבר שאין מתכוין מותר. לרבי יהודה - במגררת של ברזל ששיניה דקות וקטנות ועושה חבורה אסור, שסובר שדבר שאין מתכוין אסור, ובמגררת של עץ ששיניה גסות ואין עושה חבורה מותר. לחכמים - גם בזו ששיניה גסות ואינה עושה חבורה אסור, גזירה אטו שנייה דקות.

לרבא בשם רב נחמן בשם שמואל - הלכה כר' שמעון שדבר שאין מתכוין מותר, ויש סוברים שרב נחמן עצמו פסק כן.

שוחקים את הפלפלים בריחים שלהם ביום טוב (כמובאר לעיל דף י"ד).

דף כ"ג - ע"ב

הריחים של פלפלין טמאה משום שלושה כלים נפרדים: תחתונה - משום כלי עץ שיש לו בית קיבול - שמקבלת אבק פלפלין, אמצעית - מדאורייתא אינה מקבלת טומאה, שהוא פשוטי כלי עץ, וחכמים גזרו טומאה על הכברה משום ארוג (ואם היא של מתכת - מקבלת טומאה מדאורייתא משום פשוטי כלי מתכות), עליונה - משום ציפוי התחתון שהוא של מתכת והוא עיקר מקבלת טומאה מדאורייתא כדין פשוטי כלי מתכות.

עגלה של קטן טמאה מדרס אם התינוק זב, מפני שסומך עליה, וניטלת בשבת שתורת כלי עליו. ולגררה בשבת על גבי קרקע כשאינו מתכוין לעשות חריץ: לר' שמעון הסובר דבר שאין מתכוין מותר - מותר, לתנא קמא אליבא דרבי יהודה - אסור, וכשיטתו שדבר שאינו מתכוין אסור, לתנא בתרא אליבא דרבי יהודה - מותר, שלא שכיח שהאופן שלה נגרר ועושה חריץ, וחריץ הנראה אינו נעשה על ידי חפירה אלא מחמת שכובשת ודורסת הקרקע נעשה מקומה נמוך אך אין העפר זז ממקומו

הדרן עלך פרק יום טוב

פרק אין צדין

ביצה דף כ"ד. יום ו' ג' דחול המועד סוכות

דף כ"ד - ע"א

משנה . אין צדים דגים ביום טוב מבריכה העשויה לגדל בה דגים, שלא הותרה צידה ביום טוב כיון שאפשר מבעוד יום.

אין נותנים מזונות ביום טוב לפני הדגים שבביבירים, שאין מזונותם עליך - שאוכלים שרשי עשבים וקרקע, ודג גדול אוכל הקטן.

צדיית חיה ביום טוב מביביר המוקף גדר - לרבי יהודה אסור, שכל זמן שלא מכניסה לבית אינה ניצוד, לחכמים - בביביר קטן מותר שניצוד ועומד,

ולרבן שמעון בן גמליאל כל המחוסר צידה אסור, והיינו שאומר הבא מצודה ונצודנו וצריך תחבולות לצודו (הוא שיעור ביביר גדול), והלכה כדבריו.

שיעור ביביר קטן - כל שתופסו בשחייה אחת, או שאין שם זיוות להשט, או שמרוב קטנו נופל צל כותל אחד על כותל השני.

הצד ביום טוב אוזנים ותרנגולים ויוני הרדיסאות (שגדלים בבתיים) פטור הגם שאומר הבא מצודה ונצודנו, מפני שבאים בערב לכלובם ומזונתם עליך ונוח לתופשם חשוב כמזומן, או משום שכשפורחים עד קינם אין דרכם להשט ממנו שם.

נותנים מזונות לפני חיות המכונסות בביבירים במקום שאין עשבים עולים בו ומזונותם עליך.

צדים עופות מן הביבירים ונותנים לפניהם מזונות, אבל ציפור דרור הנשמטת - אינה ניצודה אלא כשהיא סגורה במגדל.

ציפור דרור נקראת כך מפני שדרה בבית כבשדה ואינה מקבלת מרות.

משנה . מצודות חיה ועוף ודגים שעשו מערב יום טוב - לרבי יהושע לא יטול מהם ביום טוב אלא אם כן יודע שניצודו מערב יום טוב, שספק מוכן ספק מוקצה אסור. לר' שמעון בן אלעזר - אם מצא הרשות מקולקלים מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב ניצודו, ואם לא - אסורים מספק. לרבן גמליאל - ספק מוכן מותר, והלכה כר' שמעון בן אלעזר.

דף כ"ד - ע"ב

לרבן גמליאל שספק מוכן מותר - לרב רק בטלטול, ללוי אף באכילה.

לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת, שהרי רבי אמר בערב שלרבן גמליאל מותר אף באכילה ובבוקר אמר שמותר רק בטלטול, ולוי שהיה בערב ולא בבוקר לא ידע שחזר בו, ורב שהיה גם בבוקר ידע שחזר בו.

פירות לחים שכשלקטם טמנם מיד בירק שישאר לח - הגם שנראה כבני יומם מותרים ולא חיישינן למראית עין, שניכר שמערב יום טוב הם.

נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב - אם יש מאותו המין במחובר אסור משום מוקצה - שלא לקטם מערב יום טוב ואקצינהו מדעתיה, ולערב אסור בכדי שיעשו - כדי שלא יהנה ממלאכת יום טוב, ואם אין מאותו המין במחובר - בא מתוך התחום מותר, מחוץ לתחום - אסורים לו ומותר לישראל אחר שלא הובא בשבילו, שלגבי איסור תחומין דרבנן לא החמירו לאסור רק למי שהובא בשבילו.

ביצה דף כ"ה. שב"ק ד' דחול המועד סוכות

דף כ"ה - ע"א

הסוכר אמת המים מערב יום טוב שלא יכנסו בה דגים משתחשך, ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרים, שהרי הכינם והזמינם על ידי מעשה זה.

חיה שקננה בפרדס המשתמר - צריך זימון כדי לאוכלה ביום טוב, אבל ולדה אינו צריך זימון אם היא בגינה הסמוכה לעיר שידע בה ודעתיה עלויה, כיון שהמקום משתמר וקל לצודו.

הזמין בתוך הקן יוני שובך ועליה וצפרים שקננו בחומה, ומצאם לפני הקן אסורים, שחיישינן שמא מקן שאינה מזומנת באו.

אוזנים ותרנגולים ויוני הרדיסאות שקננו בפרדס שמור - אינם צריכים זימון מערב יום טוב.

ולד צפור דרור שזימנה מבעוד יום - צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה (ודין אמה נתבאר לעיל דף כ"ד).

צפרים מקושרים ומנוענעין - אסורים משום גזל, שהראשון שקשרם או נענענו קנאו מן ההפקר בקנין הגבהה.

צפרים שקשרם או נענעם לפני יום טוב והניחם בכורות בבתיים שיחין ומערות - מותרים ביום טוב, אבל אלו שבאילנות אסורים, שמא יעלה ויתלוש ביום טוב.

משנה . בהמה גוססת ביום טוב מותר לשוחטה משום הפסד ממונו אפילו שכבר אכל, לתנא קמא - כל שיש שהות לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום, לר' עקיבא - אפילו אם אין שהות אלא לאכול כזית בשר קודם הפשט וניתוח.

הפשט וניתוח הכתוב בקרבן עולה - לימדה תורה דרך ארץ גם לאכילת הדיוט שלא יאכל בשר קודם הפשט וניתוח, שהממהר לאכול קודם לכן נראה כרעבתו, אבל מעיקר הדין מותר לאכול ממנה קודם בדיקה שאין מחזיקים הבהמה בספק טריפה.

בהמה בחייה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת, עד שיודע לך ברור שנשחטה כראוי, ומאז היא בחזקת היתר שסתם בהמות אינם טריפות.

דף כ"ה - ע"ב

לא יראה אדם כרעבתו, ולכן לא יאכל שום ובצל מראשו אלא מעליו.

השותה כוסו בבת אחת - גרגרן, שנים - דרך ארץ, שלשה - מגסי הרוח.

עשב שתיחם יהושע בו את הארץ בין השדות מקטע רגלי הרשעים ליום הדין שאין לומדים ממנו, וגוזלים וחומסים ומשיגים גבול.

מה שאמרה תורה להמתין שלש שני ערלה מלאכול הפירות מקטע רגלי הקצבים הממהרים לאכול קודם הפשט וניתוח ופעמים שנמצאת טריפה, וכן רגלי בועלי נדות.

קטניית של תורמוס אחר טירחה בשליקה שבע פעמים נעשה מתוק - וישראל גרועים ממנו שהטריחו את בוראם להביא עליהם פורעניות ולהכעיסו בשבע עבודה זרות, ועדיין לא חזרו בהם.

תורה ניתנה לישראל מפני שהן עזים כאש, ועסק התורה שהיא אש מתיש כוחם ומכניע לבם, ואלמלא נתנה להם תורה אין כל אומה ולשון יכול לעמוד בפניהם.

שלושה עזים הם - ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות, ויש אומרים אף עז בבהמה דקה, ויש אומרים אף צלף באילנות.

משום זלזול יום טוב באושא מילתא - לא יביא בהמה שחוטת מן השדה במוט ומוטה, אלא מביאה אברים אברים. וכן לא יצא סומא במקלו, ורועה בתרמילו, ואין יוצאים בכסא שאחד יושב עליו ואחרים נושאים אותו, אחד איש ואחד אשה, אלא אם כן רבים צריכים לו. ולרבי אמי - בכסא מותר, ורק באלונקי הנישאת על כתפיים אסור, אלא באופן שיש פחד או דוחקא וטירחא דציבורא.

ביצה דף כ"ו. יום א' ו' דחול המועד סוכות

דף כ"ו - ע"א

משנה. ביקור מומי בכור ביום טוב - לרבי יהודה מותר (אם ידע מהמום מערב יום טוב שדעתו עליו), לרבי שמעון אסור, שהוא כמתקנו וכדן דין שאסור מדרבנן.

בהמה שנפלה לבור - לרבי יהושע משום צער בעלי חיים מערים להעלותה ביום טוב על מנת לשחטה, ואינו שוחטה, ולרבי יהודה אסור להערים, ולכן בכור שנפל לבור ירד מומחה ויראה אם המום שנפל בו בערב יום טוב הוא קבוע - יעלה וישחוט, ואם אינו קבוע, אף שעכשיו נעשה בו מום קבוע - לא יעלה, ואם עבר והעלה לא ישחוט.

בכור תם שנפל ביום טוב לבור - גם לרבי יהודה לא ירד מומחה לבדוק אם יש בו מום, כיון שלא היה בו מום מערב יום טוב מוקצה הוא, אך לרבי יהודה הנשיא אינו מוקצה שכל שעה דעתו על הבכור שמה יפול בו מום.

דף כ"ו - ע"ב

לר' שמעון שאין מבקרים מומי בכור ביום טוב - אם עבר וביקר מום שנוולד בו בערב יום טוב שוחטו, שהרי אינו מתקן כל כך כיון שלא היה מחוסר אלא ראיית חכם, נולד המום ביום טוב - אסור שהוא כתיקון גמור. נולד הוא ומומו עמו, כגון שישבו שם דיינים כשנוולד שאין בזה משום תיקון כל כך - שוחטים אותו ביום טוב, ונחלקו האמוראים אליבא דר' שמעון אם מבקרים אותו לכתחילה.

ספק בגמרא אם יש מוקצה לחצי שבת - שהיה ראוי בין השמשות ונדחה וחזר ונראה, כגון צימוקים וגרוגרות שהעלה אותם לייבש והיו ראויים בין השמשות לאכילה, ונפל עליהם גשמים ותפחו, ושפתם השמש ושוב ראויים הם.

פולין ועדשים שהכניסם לקדירה ביום טוב, אף שנעשו אין ראויים לאכילה עד גמר בישולם, וכן כל מעשה קדירה אינו בכלל הספק שמוקצה לחצי שבת, כיון שבידו לתקנו לבו ביום לא מקצה ליה דעתו, והספק הוא רק כשנגמר בידי שמים.

ביצה דף כ"ז. יום ב' הושענא רבא

דף כ"ז - ע"א

פסק ההלכה במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון אם מבקרים מומים ביום טוב: יש אומרים שהלכה כרבי יהודה - שכך הכלל בכל מקום שחולק עם ר' שמעון, ויש אומרים שהלכה כר' שמעון - א. כיון שבברייתא הובאה שיטתו בשם חכמים, ב. רב יוסף סובר שגם ר' מאיר עומד בשיטת ר' שמעון ואם כן יש לפסוק כד, כיון שר' יהודה יחיד במקום שניים.

רב יוסף סבר בדעת ר' מאיר שראיית בכור חמורה מראיית טריפה - שראיית בכור היא דווקא מחיים קודם שחיטה, ואם עבר ושחט ואחר כך נבדק מומו אסור באכילה - ולכן ראיית טריפה מותר ביום טוב, מה שאין כן ראיית בכור רק מערב יום טוב שהיו כתיקון גמור. ופרוכהו שטעמו של ר' מאיר משום מום המשתנה כדלהלן.

השוחט את הבכור ואחר כך הראה את מומו - בדוקין שבעין לכולי עלמא אסור, מפני שמשנתנה לאחר מיתה, מומים שבגוף - לר' מאיר אסור שגוזרים (קנסוהו) אטו מומים שבעין, ולר' יהודה לא גזרינן.

דף כ"ז - ע"ב

אסור להטיל מום בקדשים - שנאמר 'כל מום לא יהיה בו' - ודורשים 'לא יהיה' (בפ"ח תחת ה'). ואף לגרום לו מום אסור - שנאמר 'כל מום'.

משנה. בהמה של קדשים שמתה ביום טוב לא יזינה ממקומה, שמוקצה היא כיון שאסורה בהנאה ואינה נפדית אלא נקברת.

בהמת חולין שהייתה מסוכנת בערב יום טוב ומתה ביום טוב - מותר לטלטל ולחתוך וליתן לפני הכלבים ביום טוב, שדעתו עליה מערב יום טוב. בהמה בריאה שמתה ביום טוב - לרבי יהודה לא יזינה ממקומה, לרבי שמעון - נחלקו האמוראים בדעת רבא אם הוי מוקצה או לא.

אין פוסקים דמים על בהמה ביום טוב, וכן לא יאמר הריני משתתף עמך בבהמתך בסלע או בשתיים - שמקח וממכר אסור בשבת ויום טוב כפי שנדרש מפסוק בנביאים.

שוחט הקצב בהמה ביום טוב לאחרים בלא קציצת דמים, וכדי לידע כמה לשלם למחר - מביאים בהמה אחת ומעמידים זו אצל זו, ולמחר שמים הבהמה החיה.

ביצה דף כ"ח. יום ג' - שמיני עצרת ושמחת תורה תשפ"ב

דף כ"ח - ע"א

משנה. אסור לטבח לשקול בשר ביום טוב בכף מאזניים כנגד משקלות - משום עובדא דחול.

לשקול בכף מאזניים בשר כנגד כלי או קופיץ - לרבי יהודה מותר, כיון שיש שינוי ולא הוי עובדא דחול, לחכמים אין נותנים בשר במאזניים התלויים בטבעת שתולה אותם בה כששוקלים אפילו אם כוונתו לשמור הבשר מן העכברים - שנראה כנותנו לשם משקל. ולרבי יהושע מותר לשקול מנה שאינו יודע משקלה כנגד מנה שיודע כבר משקלה - וכדבריו נהגו רב חייה ור' שמעון רבבי כשחלקו ביניהם הבשר ביום טוב.

טבח אומן אסור לשקול על ידי שהבשר בידו האחת והמשקלות בידו השניה - כיון שאומן הוא דרכו בכך.

כלי שיש בו סימנים ונותנים בו מים שעולים כשמכניסים בו בשר - והסימנים מודיעים נפח הבשר - אסור למדוד בו ביום טוב.

לעשות בית יד בבשר לאוחזו - באצבעו מותר שאינו דרך חול, בסכין אסור שדרך חול הוא - שהמוכר עושה כך ללוקח כדי להוליכו לביתו. לעשות בו סימן שלא יחליף הנושא (כגון לחתכו משולש כדרכו של רבה בר רב הונא בשלחו בשר לביתו) - מותר.

אסור למכור בשר בכור בעל מום במשקל - שלא לעשות מעשה חול בקדשים שבזיון הוא, אמנם לחכמים מותר לשקול מנה נגד מנה, ולפי רב יוסף היינו כדעת רבי יהושע ביום טוב - שמנה כנגד מנה לאו עובדא דחול הוא, לאביי - אפשר שמודה רבי יהושע בקדשים שאסור משום בזיון קדשים, ואפשר שמודים חכמים ביום טוב - שדווקא במכירה התיירו כיון שאין דרך למכור כך, אבל בחלוקת מנות ביום טוב אסור כי כן דרך החולקים.

רב חייה ור' שמעון רבבי היו מוותרים זה לזה ונוטלים זה משל זה מתוך חיבתם.

משנה. השחזת סכין ביום טוב - לרבי יהודה שסובר שמכשירי אוכל נפש נעשה ביום טוב - מותר (אם לא יכול לעשות מערב יום טוב, או שנתקלקל ביום טוב), לחכמים שרק צרכי אוכל נפש מותר - אסור, שהוא תיקון.

גם חכמים האוסרים השחזת סכין מתירים להעביר סכין אחת על חברתה, וב' לשונות בדעת שמואל אם באופן זה מותר גם לחדד או רק להעביר שמנונית.

משחזת של אבן - אסור לחדד בה סכין. להעביר בה שמנונית הסכין - ב' לשונות בדעת שמואל אם מותר.

משחזת של עץ - מותר להעביר בה שמנונית הסכין. להשחזי בה הסכין - ב' לשונות בדעת שמואל אם מותר.

דף כ"ח - ע"ב

לרב חסדא הלכה כרבי יהודה שמכשירי אוכל נפש יכול לעשות מערב יום טוב מותר לעשותם ביום טוב, ולדעת רבה ורבא - הלכה ואין מורין כן לרבים - שלא יזלזלו ויעשו זאת אף כשהיה אפשר לעשותו מבעוד יום.

טבח - להראות סכינינו לחכם ביום טוב: לרב מרי בריה דרב ביזנא מותר, לרבנן אסור שנראה כעובדא דחול, ותלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים.

סכין שעמדה מחריפותה - שאינה חותכת יפה אבל לא נפגמה - מותר לחדדה ביום טוב אפילו שמאתמול התחילה להתקלקל - שלא היה לאסוקי אדעתיה מאתמול, אבל נפגמה מאתמול - אסור לחדדה שקלקולה ניכר, ואם אינה חותכת כלל - אסור לחדדה שטירחא יתירא הוא.

תיקון סכין שנפגם ושפוד שנשבר ראשו ביום טוב, וגריפת תנור וכירים שנפל טיח שלהם - תלויים במחלוקת ר' יהודה וחכמים אם מכשירי אוכל נפש נעשה ביום טוב.

מכשירי אוכל נפש - לחכמים אסור לעשותם ביום טוב, שנאמר 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם' הוא - ולא מכשירי, לכם - ולא לנכרים, ולרבי יהודה: לכל - לכל צרכיכם, ואף מכשירים, 'הוא' - למעט מכשירים שאפשר לעשותם מערב יום טוב.

פרשת האזינו -
חג הסוכות

תשפ"ב

גיליון מס' 555

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

סמות בירושלים עיר-הקודש. צילום: מיטאל א. כין

השחרורית הקלה שנראית במעלה האתרוג היא בעייתית ועד כמה האתרוג הירקרק ראוי לתואר 'הדר'. הם 'נקרעים' כדי להשיג את האתרוג הכי-הכי בשוק.

ראו יקרירי, ראו כמה חביבות מצוות על ישראל!

אנחנו, אפוא, לא "דור ה...". כפי שנוהגים אי-אלו לכנות. אנחנו "דור האתרוג" -

הלא האתרוג הוא סמל-הסמלים של חביבות המצוות. של ערך ויקר המצווה. ואם רציתם לשאוב קורטובים - ויותר מכך - של אהבת ה' יתברך כלכו לכם לשווקי ערב סוכות.

"... בטקס המינוי הרשמי,

כשהוא דומע, שיתף רועה

-הצאן לשעבר את

הנוכחים ברגעי

הבראשית, אז המלך לקח

אותו משדות המרעה אל

ארמון המלכות.

שירת הימים

לולב היבש - פסול (משנה סוכה כט, ב). דבעינן מצווה מהודרת, דכתיב: ואנוהו (רש"י שם)

החג הזה - חג הסוכות - עטוף גם בעניין "התנאה לפניו במצוות". יותר מכל מצוות אחרות, בחג הזה עניין ה"הדר" מקבל ביטוי משמעותי מאוד, בייחוד במצוות ארבעת המינים העומדת במרכזו של החג.

למה? מה טיבו של "הדר" זה שכה הקפידה תורה עליו בחג זה? מדוע כאן דווקא מקבל הוא ביטוי נמרץ כל-כך??

לפני שנשיב אל התהייה ננסה קצת לצאר בצבעים של יופי את החג הזה.

צאו לשווקי 'ארבעת המינים' ותחזו נפלאות עד שליככם יפרוץ ספונטנית בשירת הלל לבורא על עמו.

יהודים 'פשוטים' מתגלים ככאלו שלגמרי אינם-פשוטים. אתה רואה אותם משתרכים בתור קרוב לשעה כדי לקבל מענה מהרב המורה - צדק האם

בשווקי ארבעת-המינים רואה אני אש בוערת כאש הכבשן! אש של אהבת ה' יוקדת!
ועוד לא דיברנו על עניין נוי-הסוכה, לעטרה ב"פרכילי ענבים", כלשון המשנה בסוכה, וכן תמונות הרבנים דהיום לצד ציורי-הנוי של 'מלכות -וקסברגר'. לב מי לא יתרונו.

וכל-זאת למה? חגיגה זו - מה היא עושה?

תשמעו משל.

רועה צאן המוני היה שהתמנה כיום כהיר על-ידי המלך להיות שר האוצר בממלכה. חלפו ימים, האישי העפיל מדרגה לדרגה עד שנהיה למשנה-למלך.

בטקס המינוי, בלב נרגש, ביקש הרועה-צאן לשעבר לומר מספר מילים.

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

זכר ל"שמחת בית-השואבה".

מכל זווית שרק תסתכל עליו - על החג הזה - תרגיש את העליזות היהודית. זהו החג היחיד שבו לא רק נצטוונו על מצוות "ושמחת בחגך" הכללית; אלא ששמו ומהותו שמחה: "זמן שמחתנו". זהו החג שבקלות נוכל להעביר לילדינו את "החוויה היהודית". מכל זווית שרק תבחנו - תמצאו אותה, בחגנו - חג השמחה.

וכשאנחנו שמחים ואפופי רון וחדווה, אנחנו לא יכולים להצטמצם ולהסתפק בחיוב הנדרש מאתנו. אנחנו כמהים ומשתוקקים לפרוץ גבולות מתבקשים. אנחנו רוצים יותר 'הדר'; יותר 'הידור'. רוצים 'אנווהו'.

אנחנו מוכנים להשקיע דמים מרובים בשביל הד' מינים הכי-הכי. אנחנו מוכנים לעמוד בתור שעה ארוכה כדי לשמוע מהמורה-הוראה שהאתרוג שלנו הולם והוא ברמה כשרותית מהודרת ביותר. אנחנו לא מסתפקים ב"כשר". ממש לא.

ככה זה כשאנחנו שרים ושמחים.

החג הזה הוא החג של "אברהם אוהבי", עם ישראל רווי באהבה גדולה לבוראו, וכשאוהבים - יש שפע. יש הרבה יותר ממה שצריך באופן הקר והיבש.

בדיוק כמו אברהם אבינו שמעניק שפע עצום ובלתי-פוסק לאורחיו.

חג שמח לכולנו!

גם אם בעל השמחה נוהג לקמץ מעותיו בימים כתיקונם, כעת, כשליבו שש ושמח - הוא מסוגל לפזר שטרות לרוב למקושי-המעוות שצובאים על האולם. כשהוא מלא שמחה ורון, הגבולות הצרים שלו נפתחים. הלב שלו גואה.

וכשהלב אומר שירה, אזי האדם לא מסתפק רק בחיוב ובנדרש. הוא מוסיף והולך עם 'הידור מצווה' ומייפה ומנאה אותה כפי-כוחו.

הלא בדיוק לכן הוטמעה פרשת 'ואנווהו' בלב פרשת השירה, שירת-הים.

ככה זה כשאתה שמח ושר.

בואו נעשה פסיעה נוספת.

חג הסוכות - תודו - כולו אומר שירה. לא שירת הים; שירת הימים.

ימים של "ושמחתם". של "זמן שמחתנו". החג שעטוף כולו שמחה, ואף במיני תוף וכלי-זמרה,

”
... בשווקי ארבעת-

המינים רואה אני אש
בוערת כאש הכבשן של
אהבת ה'! יהודים נטולי-
כובע מחכים שעה ארוכה
למוצא פי המורה-צדק
אודות האתרוג שבחרו

שירת הימים (המשך)

כשהוא דומע, שיתף את הנוכחים ברגעי הבראשית, אז המלך לקח אותו משדות המרעה אל ארמון המלכות. המשיך והודה על כל שלב ושלב עד שטיפס לרום-המדרגה.

ההתרגשות שמילאה את כל ישותו, לא אפשרה לו להישיר מבט רק על הכאן-ועכשיו. על הדרגה הנוכחית בה התעטר. הוא הרגיש חובה לפרוץ גבולות של צמצום ולומר תודה עמוקה, מלב, על השלבים שקדמו ולמעשה הביאוהו עד הלום.

ככה זה כשהלב נרגש ושמח.

כבר בשעתו עמדנו על פרשת 'אז ישיר'.

כל-כך מעניין שדווקא בליבה של פרשת שירת-הים ננעץ עניין הלכתי שלכאורה לא-קשור: מדובר על דין 'הידור מצווה' הנלמד מן הכתוב: 'זה א-לי ואנווהו'.

מה בין שירת המצווה לשירת הים?

אלא - כך ביארנו בשעתו בספר 'דרכו' - כאשר האדם אומר שירה ברון וגיל, אזי הלב נפתח לרווחה והגבולות הטבעיים - שתמיד היו מצומצמים - נפתחים לרווחה. השמחה פורצת גבולות היא, כידוע.

אנחנו רואים זאת כחתונות.

החוויה המנצחת!

הרה"ג ויחאל פליסקין

מוכן 'שתולים' לנוער מתמודד

ענין העונג במצוות והחוויות הרוחניות, עשוי להיתפס בעינינו כ'מותרות', וכדבר שאינו נצרך באמת. אולם גדולי ישראל לא כן עמיהם, הם רואים בענין זה אמצעי לקיום כל היהדות!

מעשה וסיפרו לפני הגר"ל שטיינמן שליט"א, על אחד מגדולי ראשי הישיבות זצ"ל שהיה נוהג להתריע על הביטול תורה שיש סביב ההדלקת נר חנוכה, באומרו 'נרות חנוכה הוא דרבנן, אבל לשבת וללמוד הוא דאורייתא'.

ואמר על כך הגר"ל: "אכן נרות חנוכה הוא מדרבנן, אבל בזכות ה'דרבנן' יש קיום ללימוד התורה. שהמציאות מראה שרק אם מקיימים את כל המצוות בין דאורייתא ובין דרבנן, ובין את כל המנהגים שנהגו ישראל, מתוך חיות, ועושים מכך עסק שלם ובגשש מאק, הרי זה מחזיק לדורות הבאים! אמנם הדלקת נר חנוכה הוא רק מדרבנן, אבל בזכות מה שבכל הדורות עשו עסק שלם סביב ההדלקה, זה גרם שלימוד התורה והערכה בעסק המצוות, המשיכה לדורות הבאים.

"אבל אם מקיימים את המצוה בלי כל העסק שמסביב, גם כאשר הכוונה היא בשביל למנוע ביטול תורה וכדומה, אין ערובה כל כך לדורות הבאים" (מזקנים אתבונן ח"ד עמ' 69; מובא בעלון כאיל תערוג גליון 70)

וכה דרש כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א:

אמנם מאז ומתמיד 'רחמנא ליבא בעי', אך היו דורות שיכלו להחזיק מעמד גם מבלי לפתח את החלק של הלב. אך בדורות אלו שנתקלקלו האוירים ונתחזקה מאד משיכת הלב והחיות בצד הטומאה, אין אדם יכול להחזיק מעמד בלי החלק הרגשי של עבודת ה', ואין מי שלא זקוק לכך.

באמת המניע לעבודת ה' לא צריך להיות רק מפני התענוג שבה, אבל הגוף אינו מבין שפה אחרת, רק במאי בעית טפי, מה אתה מפסיד ומאבד עבור מה. זו הדרך להתמודד עם פגעי הדור, ובמיוחד בני הנעורים,

כאשר זוכים לטעום טעם עבודת ה', 'ואני קרבת אלוקים לי טוב', שוב אין צורך להסביר להם דבר. להט האש של עבודת ה' היא הדרך היחידה להציל את הדור הצעיר. מי שטעם מטוב ה' לעולם לא יצא לתרבות

רעה, יתכן שתהיינה לו נפילות וירידות, אבל לעולם לא יוכל לעזוב לגמרי את דרך ה'. הוא כבר יודע את האמת, כי מה יש לעולם הזה על כל הנאותיו להציע לו כנגד התענוג הנפלא של אור הקדושה (עפ"י דרכי נעם בעבודת ה' ח"ב, קדושה, מאמר ט')

תלמודא

חושג תלמודי אחד

בין האתרוג לטבק..

לפני שנתחיל בליבון הסוגיה הבאה, נדגיש כי לכאורה השאלה לא תהיה רלוונטית לשנה זו בהיות ורוב מוחץ של האתרוגים (אם לא כולם) מגיעים מיובל שנת שישיית ולא שנה זו של שביעית.

יש לדון מה דינו של אתרוג של שביעית, האם מותר לשימוש של מצווה או שמא לאו. שורש השאלה היא: האם שימוש של מצווה נכלל בדין היסודי של 'לאכלה' - ולא הפסד, וזאת משום שלכאורה ראוי לשימוש לאכילה וכאן מוריד אותו לשימוש שאינו כזה, או שמא יש לטעון כי שימוש של מצווה הריהו בגדר השימוש הטבעי של האתרוג והריהו כשימוש של 'לאכלה'.

בראש ובראשונה יש ללמוד מן הירושלמי (ערלה ג, א כמדומנו) שדן שם באשר לנוטע אתרוג למצוות האם יש עליו דין 'ערלה'. וברידב"ז פירש שם דברי הירושלמי שנוקט שבהיות והתורה הגדירה את האתרוג 'פרי' הגם שהוקצה למצוותו ואסור בהנאה, ורואים שהשימוש היחידני למצווה מחשיבו ל'פרי' - הרי שמעשה ייחשב שימוש המצווה כ'אוכל' לגבי ערלה, וייתכן בהנאה משום כך. רואים מכאן שימוש מצווה מוגדר כ'אוכל'. (ויש אולי לדחות, שרק שם הוא כן, שכן

ועוד יש לדון בזה דבהיות ודרך-כלל אתרוג אינו עומד לשימוש של 'לאכלה' ממילא גם לא יהיה בו איסור של 'הפסד' מאכילתו, שהרי אינו עומד לכך ולא 'הפסיד' כלל. ובאמת ראיתי שהרחיב מרן הגר"ש אלישיב זיע"א ('פסקי הגר"ש' - שביעית) בנדון דבר שאינו עומד לאכילה האם יש בו איסור של 'הפסד', דבפשוטו בהיות ואין כאן הורדה מרמתו הטבעית, הרי שאין כאן כלל שם 'הפסד'. וכנ"ל דן ב'מנחת אשר' לגבי ירקות שעומדות לריקבון ואינן ראויות לאכילה, שאינן בגדר 'לאכלה' ומופסדות ועומדות הן. (וראיתי בספר 'מנחת שלמה' שצידד לגבי קליפות תפוזים וכדומה שבמקומות שאין בהמות שיהיה ראוי לתת להן, הרי שאין כאן 'לאכלה' שהרי אינן ראויות למאכל אדם, וממילא מותר יהיה להפסידן ולהשליכן לאשפה).

ויש לי להוסיף בזה, דראיתי באחרונה בירושלמי (פרק ז' משביעית) שלגבי גרעיני פרי יש שם 'אוכל' ויש בהם קדושת שביעית, הגם שאינם עומדים לאכילה כלל כמובן, אך בהיות והם חלק מהפרי שם 'אוכל' עלייהו ואסור להפסידן. וצ"ב. ואולי חזינן מכך ששם 'הפסד' אינו מוגדר דווקא ביחס לאכילה, אלא יש איסור בעצם לחלל קדושת שביעית, וכל מעשה של פגיעה וביזיון קדושת השביעית, אסור. ועיין בזה עוד.

וחמותי-ראיתי למרן הגר"ש אויערבאך זצוק"ל (ספר 'מנחת שלמה' תניינא סימן ק"ח) שרצה לטעון לאור דברי המהרי"ט שכתב כי תותים שניטעו לשם תולעות המייצרות משי, הרי שאף שהתותים ראויים למאכל אדם - בהיות ועיקר הנטיעה נעשתה לשם המשי, הרי שאין בהן קדושת שביעית, כי לא נועדו 'לאכלה'. וכמו"כ במקומות שנטועים אתרוג רק למצוותו (ואולי גם רוב הנטיעות היום שנעשות בעיקר לשם המצווה, למיעוט דמיעוטא נועד לייצור ריבה) ייתכן שלא יהיה באתרוג מלכתחילה קדושת (!) שביעית, והיינו שהמיעוט של 'לאכלה' איננו רק דין איסורי, אלא גם דין חיובי - שבדבר שאינו בו שימוש של אכילה כלל, התורה לא קבעה עליו קדושת שביעית, כי איננו עומד לשימוש האדם, אלא רק למצווה.

ובדרך פלפול חשבתי להציע לחכמי בית-המדרש להסביר מדוע יש איסור להשתמש באתרוג שביעית, וזאת משום שמדין 'לאכלה' ולא למלוגמא' רואים אנו כי צריך שההנאה תהיה שווה לכל אדם כדי להתייר בשביעית (וראה ב'הדרת קודש' למרן הרצ"פ פראנק פרק י"ב שכתב לדון בזה בעניין מיני טבק ועישון), ומעתה יש לטעון דבהיות ומצוות אתרוג וד' מינים איננה שווה בכל (שהרי קטנים וכדומה אין מחויבים, וגם נשים נחלקו בזה אי אכא קיום מצווה גרידא) הרי שלכאורה מוריד מרמת קדושתו בכך וחישיב 'הפסד'. או שמא יש לומר דשונה ממלוגמא שהוא רפואה ורוב העולם אינו צריך, וכאן רוב העולם כן משתמש בזה, וקטנים אינם בכלל הדין.

שמעתי הארה נפלאה מאיש החינוך הרב רפאל גריינמן שליט"א, כי זו תהיה טעות טראגית לחשוב כי מה שיקבע את עתיד ילדינו הוא הידיעה השכלית שלהם. אלא, רק אם מתלווה לידיעה השכלית חוויה רגשית חיובית כלפי המצוות, אזי שניהם יחד ישפיעו עליהם לטובה. אך אם החוויות שלהם מהיהדות הינן שליליות, אזי לא יועילו להם כל הידיעות השכליות, והם עלולים להתרחק ח"ו כדי לחפש חוויות מהנות במקום אחר.

יתירה מכך, אם יש סתירה בין החוויות, נניח שהילד חווה גם חוויות חיוביות וגם שליליות ביחס לרוחניות, אזי הקובע הוא החוויה היותר דומיננטית, היותר בולטת. כלומר, לא די בכך שיש גם חוויות חיוביות ביחס לעולם הערכים, אלא צריך שזו תהיה החוויה המנצחת! וכגודל החוויה, כך גודל ההפנמה - מסביר הרב גריינמן.

להמחשת הדברים, נביא מעשה שהיה.

במשפחה אחת היה אבי המשפחה חוגג עם בני ביתו את השבתות וימים טובים באופן נעלה ויוצא מן הכלל, עם הרבה שירה, רגש וטעם, אך מצד שני היו כמה נתונים אחרים ברקע, ולמרבה הצער שלשת בניו ירדו מהדרך ונעשו חילונים רח"ל. אמר אז האב: "אני לא דואג, אני יודע שהם יחזרו, כי על השבתות והחגים שלי אי אפשר לוותר!"...

ואכן, כך היה. גם כשהיו חילוניים עדיין, היו מגיעים לשבתות וחגים הביתה, ומשתתפים בסעודות המיוחדות, כשעיניהם נוצצות דמעות רגש בשעת הזמירות, ולבסוף אכן שלשתם חזרו, כששנים מהם נעשו אברכים שתורתם אומנותם, ואף השלישי נהיה חרדי וקובע עתים לתורה!...

אם ננסה להסביר את הסיפור לאור ההגדרות דלעיל, כנראה שהילדים הללו חוו גם חוויות שליליות כלפי היהדות, דבר שגרם להם לרדת מן הדת, אך החוויה המנצחת של השבתות והימים טובים היתה חיובית, ולכן בסופו של דבר הם מצאו את דרכם חזרה לשמירת המצוות.

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

מעשים ולקחם בצידם:

.. ואנחנו נברך על

סוס מהודר..

צור עובדות ומעשים לחג מרועי

הדורות מאוצרו המופלא של מגיד-

המישרים הנודע רבי חיים-יוסף

בידרמן שליט"א מלעלוב

מפורסם דבר המעשה שהיה אצל הרה"ק רבי מרדכי מנעשכ"ז זי"ע, אשר דרכו ומנהוג בקודש היה שהיה חוסך כל השנה פרוטה לפרוטה בכדי לקנות אתרוג מהודר לחג הסוכות.

שנה אחת בהיותו בדרך אל הסוחר לקנות ממנו האתרוג, פגש ביהודי פשוט הבוכה מאין-הפוגות. לשאלתו של הרה"ק לפשר בכיו סיפר הלה כי לפרנסתו הוא עוסק בעברת חפצים ממקום למקום, ועתה מת עליו סוסו לפתע, ונשבר מטה-לחמו, ואיך לא יבכה במר גורלו.

שאלו הרב מנעשכ"ז כמה דמים יצטרך כדי לרכוש סוס חדש, ונקב האיש בסכום שהתקרב למלוא הסכום שהיה בכיסו כדי לקנות את האתרוג.

ללא אומר ודברים הוציא הרה"ק את הכסף הנדרש והושיטו לידי האיש, ובפרוטות שנתרו לו קנה אתרוג כשר בדיעבד, כאשר הוא הולך בשמחה לביתו ומספר לבני משפחתו כי "בשנה זו, הכל יברכו על אתרוג מהודר, ואילו אנחנו נברך על סוס מהודר..".

בחג הסוכות שחרית התפלל הרה"ק מנעשכ"ז אצל הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע והרגיש כי ריח גן-עדן נודף מהאתרוג שלו. ניגש הרבי ר' אלימלך אליו ושאלו במה זכך לכך. בלית-ברירה שח לו את דבר המאורע, והסכים עמו ר' אלימלך שמחמת מצווה כה גדולה, גם אתרוג כשר בדיעבד יכול להדיף ניחוח גן-עדן..

ואו-אז גילה לו ר' אלימלך את חלקו השני של הסיפור: לאחר שקיבל אותו עגלון את הדמים, שמח שמחה גדולה כי המציא לו הקב"ה כלי-עבודתו, ומרוב שמחה פרס ידיו אל ה' והפטיר: "רבש"ע, במה אוכל להודות לך", ולאחר נטל את השוט שלו והצליף בו ארבע צליפות באוויר, למען כבודו יתברך, והצלפות אלו העלו תפילותיהם של כלל ישראל..".

"אושפיזין" בגטו וורשא?

העיד המשב"ק של הגה"צ רבי שמעון מזעליחוב זצ"ל הי"ד שבסוכות שנת ת"ש בעת צוק-העתים כאשר היה מצור על העיר וורשא ע"י הגרמנים ימ"ש, נכנס רבו בליל יו"ט ראשון של חג ופתח תיכף באמירת הקידוש.

רימזו לו התלמיד בדרך כבוד דטרם אמר "אזמין לסעודתי אושפיזין עילאין" כמנהג ישראל תורה.

השיבו הרה"ק מזעליחוב וענה בכאב לב: "וכי לאן אזמין את האושפיזין, שייראו בצער בניהם? חלילה לי מעשות כדבר הזה. אם רוצים הם - שיבואו. אני - אינני יכול להזמין אותם!".

'אחרי מות' - קידושים

הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש זי"ע נסתלק בדמי-ימין בערב חג הסוכות, ובנו הרה"ק רבי אברהם זי"ע - שמילא את מקומו בקודש - ערך בליל הסוכות

צילום: מיכאל א. בן

את שולחנו הטהור אשר לפני ה' בהשתתפות חסידים הרבה ורוב-עם מתוך שמחה רבה כמצוות היום.

הדבר חרה מעט לאמו הרבנית ע"ה, שהרי זה עתה חזרו מן הלוויה ועדיין מתם כמוטל לפניהם ואיך בזמן קצר לאחמ"כ, כבר עורך את ה'טיש' בשמחה מרוב כל.

אך כאשר שלחה להגיד לבנה, השיבה: "אילו היית יודעת כמה אבא זצ"ל שמח בעולם העליון - היית גם את שמחה בעלמא הדין, ולא היית מצטערת <<< כלל..".

הספר שכל צפת מדברת עליו.

בס"ד

'דרכו' - זה לא עוד ספר.

זו יצירת-איכות משובחת וייחודית

מקולמוסו הנובע והנוגע-ללב

של הסופר הצפתי הרב אברהם י. פרידמן.

לרגל 'זמן אלול' והמועדים הקרבים, הספר, שכבש בסערה בתים רבים בצפת, יוצא לאור בפורמט מוקטן וידידותי ובמהדורה עשירה ומיוחדת. קרוב ל-100 מאמרים משובחים ומקוריים שלא ישיארו אחכם אדישים.

בואו איתנו לנסות אנשי אביא

כ-400 עמודים!

050-4116867 - פלא' - abysisrael@gmail.com

מהדורה רגילה: 20 ש"ח
מהדורה מורחבת: 25 ש"ח בלבד!
לפרטים ורכישה (לא ניתן להשיג בחנויות!):
פלא' - 050-4116867
אביא: abysisrael@gmail.com

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abysisrael@gmail.com

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

מעשים ולקחם

בצידם:

"על סוס

מהודר.. (המשך)

לעניינינו, יש ללמוד מסיפור זה, שאף דבר שנראה בעיני-בשר כפורענות וייסורים, אינו כי אם החסד שבגבורה, ובשמים ממעל ניתן לראות שאין דבר רע יורד מן השמיים.

וכשאדם חי עם אמונה זו - הרי הוא שמח תמיד בשמחה שלימה ואמיתית.

וזה למעשה עבודת האדם בחג הסוכות - לדעת שכל העולם - הזה עראי לטרקלין זהו העולם - הבא, וכל העבודה בעוה"ז אינה אלא כהכנה שיוטב לו בעלמא דאתי, וממילא יהא שמח בחלקו ביודעו שהכל כאן אך טוב וחסד.

סוכה במחנה הרוסי

הגה"ח רבי ישראל-שמעון קסטלניץ ז"ל סיפר שפעם ראה הרה"ק הבית אברהם זי"ע מסלונים אדם פשוט מאוד והבחין באור גדול הזורח מפניו, על כן שאלו איזו מצווה גדולה ויקרה עשה בחייו שבעטיה זכה לאור גדול שכזה.

החל האיש וסיפר כי באחת המלחמות ברוסיה גייסו אותו

לשרת בצבא. ויהי בתקופת חג הסוכות שהה במחנה יחד עם כל החיילים, אלא שרצה בכל ליבו ומאודו לקיים מצוות אכילת כזית פת בסוכה, כדת היום. לכן שמר בכיסו כזית פת ובליל התקדש חג טיפס על סולם גבוה וחיפש סוכה בקרבת-מקום, ואכן באישון לילה, תחת אפלה גדולה, ברח מן המחנה ומצא סוכה כזו, תוך מסירות-נפש של ממש, שהרי אילו תפסוהו השומרים - אחת דתו להמית.

בדרך לא-דרך הצליח להגיע לסוכה המדוברת, נכנס אליה החופזה, בירך 'המוציא' ולישב בסוכה' אכל כזית פת, ומיהר לחזור אל המחנה מבלי שיבחינו בצאתו ובבואו. "לכן", ניסה להסביר, "פשר מאור-הפנים שזכיתי בו מן שמיא".

אולם הרה"ק הבית אברהם לא היה ניחא לו בזה באומרו שאמנם יש כאן שכר מצווה במסירות-נפש אולם לא רק בגלל זה זכה למאור פניו, וביקש ממנו שייזכר אולי בעוד מעשה טוב שעשה.

ויען האיש ויאמר שכאשר חזר מאכילת הכזית-פת בסוכה - רקד כל הלילה מתוך רוב שמחה על שזכה בידו לקיים מצוות עשה דאורייתא!

ויהי כשמוע כן הבית אברהם אמר בהנאה: "אה, דאס מיינט מען! - לזה אכן התכוונתי!", כי השמחה של המצווה גרמה לו האור הגדול.

(מתוך הספר המופלא 'חיבת העבודה' - ירח האיתנים)

א. בן עמרם

מאשפות ירים

אביון

הנה לפניכם רביבים מליבו של מי שננזר עליו "בידוד" ל"ע בימי ראש השנה תשפ"א ולא יכול היה להשתתף בתפילות ובתקיעות בביהמ"ד נאוות-נפשו

הכל - במקדש מעט כורעים ומשתחוים והוא - מחויץ לשלוש בין היושבים,

הכל - ב"נשלמה פרים" אחרים

והוא - ב"עד מתי תשתכרין",

הכל - לא-ל מכתירים

והוא - זועק ממעמקים,

הכל - ב"מפני חטאינו" לב שופכים

והוא - במרוחקים ובגולים,

הכל - לשיבה ברחמים מייחלים

והוא - במפורים ובמפורדים,

הכל - בתוקף מתנים

והוא - במושב שפלים,

הכל - בתשובה רוע מעבירין

והוא - בין חרסים נשברים וציצים נובלים,

הכל - עם דרי מעלה מקדישים

והוא - ב"מי ישפל" ו"מי ירים".

אך, לא ארוני!

קשה רוח אנוכי,

ויין ושכר לא שתיתי,

ואשפוך לפני ה' נפשי.

כבן בליעל אל תתנוני,

כי מרוב שיחי דיברתי.

והיה לתקופות הימים,

יאורו חייל נכשלים,

דלים מעפר יקים,

מאשפות אביון ירים,

להושיבי עם נדיבים.

(פורסם לראשונה בפורום 'אוצר החכמה')

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

הרב בניציון נורדמן - חדרה

"אדוני, היכן הרהיטים שלך?"

*

ובכל זאת, למרות כל הארעיות, התורה מצווה עלינו לשמוח בחג הסוכות, "ושמחת בחגיך והיית שמח". איך זה עולה בקנה אחד עם הארעיות וחוסר הוודאות!?

מעשה באדם אמיד שהגיע לביקור בביתו של מרן רבי ישראל מאיר הכהן בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל בראדין שבליטא. הוא התבונן שעה ארוכה בפשטות בה חי ה'חפץ חיים' והביע בפניו את השתוממותו: איך אפשר לגור כך, בחדר שיש בו רק ריהוט מינימלי? כתשובה לתמיהתו, שאלו ה'חפץ חיים': "והיכן הרהיטים שלך?" השיב העשיר שהוא מתגורר כרגע במלון הסמוך כי הוא על אם הדרך ואינו בביתו. חיך ה'חפץ חיים' ואמר לו: "אף מקום זה, שאני מתגורר בו, אינו ביתי הקבוע, מתגורר אני בו רק באופן זמני. ביתי הקבוע נמצא בעולם הבא."

יש דבר המאפיין ביותר את התקופה הזו בכלל ואת הסוכה בפרט, הוא נושא הארעיות. הסוכה נקראת "דירת ארעי". בהלכה נאמרו דינים שונים לגבי תהליך הבנייה, גודל הסוכה, מספר הדפנות, חומרי הבניה ועוד, אולם ישנו כלל שמשליך על כל הסוכה, זו העובדה שעל הסוכה להיות ארעית. ולמה באמת התורה רצתה שנשב בדירת ארעי?

האדם מטבעו מרגיש כי הוא עומד לחיות בעולם לפחות אלף שנה... הרגשה זו גורמת לו להשקיע מאמץ רב בצבירת רכוש, בבניית בתים ובהקדשת זמן לשאר ענייני העולם הזה. אדם שמרגיש כי חייו כאן הם זמניים, חושב פעמיים האם כדאי לו להשקיע משאבים, זמן וכוחות בעבור דבר שהוא עתיד ליהנות ממנו במשך זמן מוגבל בלבד. הוא בונה את מה שיש בו צורך לקיומו, בוחן כל דבר מתוך התחשבות וניצול הזמן. ואגב, אדם זה מאושר יותר!

למעשה, כל החיים שלנו הם ארעיים. האם מישהו יכול לדעת מה צופן לנו העתיד? האם מישהו יודע היכן יהיה בעוד שנה? בעוד חודש? מחר?

הסוכה באה להזכיר לנו את החיים האמיתיים. החיים כאן בעולם הם ארעיים וברי חלוף. תנצלו את הימים הללו לפני שהם נגמרים. זה הלקח מלמדת אותנו מצוות הסוכה. תשבו עראי ותיזכרו היכן אנחנו בעולם.

"... כמה פעמים אנו קמים בבוקר עם תוכניות מסוימות, ובסוף היום מגלים שעשינו דברים אחרים והיינו במקומות אחרים.."

למעשה, שלמה המלך ע"ה אומר זאת במילותיו הקדושות: "שבע ייפול צדיק וקם", דווקא הנפילה, חוסר הוודאות היא הדרך לתקומה, לניצחון. לאחר הבחירות הקודמות פגשתי כמה וכמה אנשים ברחבי העיר ופניהם היו נפולות: זה לא בדיוק התוצאה אותה רצו ולה קיוו. היום, חמש שנים אחרי, אני פוגש אותם והם זורחים מאושר. דווקא מה שהיה נראה בעיניהם ככישלון ונפילה, התגלה כהצלחה.

כמה פעמים אנו קמים בבוקר עם תוכניות מסוימות, ובסוף היום מגלים שעשינו דברים אחרים והיינו במקומות אחרים. הכל משמים. רגליו של בן אדם מוליכות אותו לפעמים כנגד רצונו ותוכניותיו.

חג הסוכות, שהוא החג המגיע לאחר ראש השנה ויום הכיפורים, בא לסמל לנו את הארעיות שבה אנו חיים. שלא נשכח לרגע שהעולם הזה הוא ארעי, וכפי שהמשנה במסכת אבות אומרת: "הָעוֹלָם הַזֶּה דוֹמָה לְפָרוֹזְדוֹר בְּפָנֵי הָעוֹלָם הַבָּא. הַתְּקַן עֲצֻמְךָ בְּפָרוֹזְדוֹר, וְיָבִי שְׂתַפְּנִס לְפָרֹזְדוֹר".

הכותב הנו יו"ר בתי-הספר 'מדעים ויהדות'

נעשה הדבר, ולכן המצווה נקבעה לחורף, אז קריר בחוץ, ואז בוודאי ניכר כי לשם מצוות סוכה נעשית.

מעתה - מסביר - מצינו שהעניין של ה"היכר" אינו רק עניין בסוכה, אלא כל מהותה ועניינה - שיהיה היכר שנעשית לשם המצווה ולא סתם כדרך הארץ לצורך צל וכדומה, ולכן מצינו קפידות שונות בגמרא בדגש על העניין של ה"היכר" למצוות סוכה.

3.

רמז מעניין כותב בספר 'תורת הח"ג' לרבי גרשון פישמן זצ"ל - רבה של הרצליה ב': מצוות הסוכות נקבעה בתחילת החורף כדי ללמד את היהודי להרגיש ולחוות את מצוקת האביון.

הוא הרי יושב בסוכה כל השנה... אין לו כמעט כר וכסות ואף תנור כדבעי כדי להפיג מן הצינה החורפית. וממילא, התקווה כי האדם שיושב בסוכה בתחילת החורף ירגיש מצוקת העני ויעמוד לצדו במתת-יד הגונה!

כדאי לדעת:

סוכתו של יונה הנביא - כשרה?

כמה דברים מעניינים שלא ידעתם על הסוכה

1.

רק עתה נפרדנו מיום-הכיפורים, ואין מי שלא שת ליבו לעניין הסוכה שבונה יונה הנביא - וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקְדָּם לְעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שֵׁם סֶפֶה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ פֶּצֶל (יונה ד, ה). נכון, אין כאן קשר לחג הסוכות המתקרב ובא, אבל בכל זאת - המילים הללו וודאי צלצלו לנו באזנו. ובכן, ייתכן שהניחוש נכון.

2.

במצוות סוכה אנו מוצאים שוב ושוב שיש עניין שיהיה היכר שלשם סוכה נעשית. לכן - למשל - לפי אחד הטעמים בגמרא סוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה (ראה סוכה ב, א) משום שלא ניכר שלשם סוכה עראית נעשית.

בספר 'יחלק שלל' הביא את דברי הטור הנודעים (מובאים במשנה ברורה בתחילת הלכות סוכה) מדוע קבעה תורה לשבת בסוכות דווקא בתחילת החורף בעוד ובמדבר בני ישראל ישבו בסוכה בקיץ.. יישב הטור שבהיות ודרך האנשים לעשות סוכות בקיץ מפני הצל, אזי אם התורה הייתה קובעת לעשות זאת בקיץ לא היה ניכר שלשם מצוות סוכה

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

צילום - שניאור מור יוסף

יקוד של גיהנום ולא להט של תאוות אנושיות, ואין בו לא כבוד של בן אדם ולא מוות של בן אדם, אלא רק כבודו של הקב"ה הולך מחובק עם הצעירים הללו, שמתקדשים ומתלהטים ונופלים על פניהם ואומרים:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד!

ומבעד לעיניים העצומות הם רואים את חייהם מזקפים אש שחורה על גבי אש לבנה, חיים שאין בהם שום רצון אחר מאשר להיות בין אלה שהקב"ה ברא אותם לכבודו.

צעד אחרי צעד הם מתקרבים להיכל, ומאות ידיים מונפות אל על, לא אל אור הישיבה אלא אל אור העולם, והידיים, ידי אנשים צעירים, שמיום שעמדו על דעתם לא טעמו טעם חטא, והחיים מתהלכים לצידם על בהונות הרגליים, כדי שלא להפריע את מנוחתם הנפשית, והחיים מציצים מפעם לפעם לתוך עיניהם, והנה עינים של טוהר הם, מרגליות שאין להשיגו אלא בתחום החיים הנצחיים.

היכן נמצאים כעת חיים טהורים כאלה?

והרי כל הלכלוך של הדור נמחה לידם, והרי כל הצחוק השטני הופך לחיוך של בשורה כאשר הוא פוגש אותם, והרי כל הקללה הרובצת על הדור הזה - עומדת כעני בפתח ליד הצעירים הללו, ונדמה לך ברגעים אלה, כאשר אתה, אדם מן השורה, עומד ומסתכל בצעירים הרוקדים עם ספר התורה, ומתקרבים צעד אחרי צעד לקראת ההיכל, שם נמצאת התורה, שם מתרכזים חייהם אתה חווה לעצמך מהנאה שאין לה גבול ומלים, לראות אותם, את אלה שבזכותם קיים העולם הזה, שבזכותם עדיין מאירה השמש והירח והכוכבים, שבזכותם עדיין צומחת הקמה, והעץ מגיב את פריו, ואנשים מתהלכים על פני האדמה, ויש חיוך בעולם, ויש מים לשתות ולהם לאכול, ויש רפואה למכה וכל מה שאתה רואה חי וקיים - בזכותם הוא חי ובזכותם הוא קיים.

והם עצמם אינם יודעים על כך. והם עצמם נדחפים לפינה, בוכים על אי יכולתם לעלות יותר ויותר, להידיבק תמיד עם כבודו של הקב"ה, וכאשר אתה רוצה לשמוע את קולו של הצעיר הזה, הרוקד כעת בכל עוז, כדוד המלך בשעתו כאשר הכניס את ארון הברית לעירו, והנה אתה יודע כי רבבות ואולי יותר מזה, מסתכלים על הרוקדים המכרכרים בכל עוז לכבוד הקב"ה ותורתו. מסתכלים מבעד לחלון ומגחכים:

- וכי כך נאה לצעירים של הדור הזה?

מי מחייך ומי לועג, מי שותק מתוך לעג ומי מתלוצץ מתוך קלס.

והצעירים רוקדים. שבראנו לכבודו!

והמגחכים אינם יודעים, כי הריקוד הזה, החיבוק שבי הצעירים הללו עם התורה והקב"ה - הוא המלכד את העם בתקופה איומה זו, הוא הממריץ את הדם, הוא המחיה גם את נפשותיהם הטועות והתועות. וכך הם רוקדים, צמודים לספר התורה כפי שהאבה הגדולה בלבד מסוגלת להצמיד, כפי שמסירות נפש שאין לה גבול מסוגלת להצמיד, שלא תבדיל שום מחיצה בינם, הצעירים הללו, לבין כבודו של הקב"ה.

כי כל חייהם לא יהיו אלא מעין אדרת שאפשר יהיה לזרוק אותה על הארץ, כאשר יגיעו רכב האש וסוסי האש.

וכך נרקד ריקוד של מצוה, צעד אחרי צעד, כשידיהם מורמות למעלה, מושטות אל-על, כאילו ביקשו להוריד את השמים לידם, עד שהתקרבו אל ארון הקודש והכניסו את ספרי התורה להיכל. והד ריקוד הזה נשמע במשך כל השנה, עד לשמחת התורה בשנה הבאה.

שבראנו לכבודו!

מקור: עיתון 'המודיע'. כ"ה תשרי תשל"ב. באדיבות מערכת 'נר לדוד'

הסופר הנודע הרב דוד זריצקי זצ"ל

שבראנו לכבודו

הם לא יכלו להיפרד.

נצמדו אל ספר התורה, כפי שהאבה הגדולה מסוגלת להצמיד, כפי שהמסירות שאין לה גבול, מסוגלת להצמיד זה לזו את האדם עם הנצח, שלא תבדיל שום מחיצה, אף פעם, בין אותם הצעירים, לבין התורה.

וכך הפכו אלפים לפקעת של ריקוד של מצוה, ולא הרגליים אלא כל האברים, הרוחניים והגשמיים, וכל המחשבה והרעיון, והניצוץ הפנימי. וכל החשק והרצון והמאוויים הכמוסים ביותר - יצאו בריקוד עם האדם שהם נמצאים בתוכו.

שבראנו לכבודו!

ואת כל אשר להם - את חייהם הצעירים, אשר בכל חלקי העולם מתמסכים עם התאוה; את רצונם הכביר אשר בכל העולם הוא מתמוזז לאפסיות, למשהו שאין לו אחיזה בשכל האנושי; את תקותם, אשר בכל העולם מתנדפת עם הופעתה, תקוה שאין לה שאר ושארי, שאין לה חוט שדרה ולא מחשבה אנושית, תקוה ללא תקוה - הם מוסרים ברגעים אלה, כאשר הם רוקדים הריקוד האחרון שלפני הכנסת ספרי התורה להיכל.

שבראנו לכבודו!

וכל כבוד העולם, זה שאנשים ממימים את עצמם עבורו, זה המושיב מלכים על הכסא ומוריד רודנים, זה הכבוד בעבורו ממימים אנשים אחד את השני - כל הכבוד הזה מתקלף ונופל כקליפת השום מן השומים, והנה עומד האדם הצעיר, היהודי שאין דומה לו, לא בין צעירי העם היהודי ולא וכל שכן בין המעולים שבין אומות העולם, אינו מבקש מאומה מן הקב"ה אלא שהכבוד שהקב"ה הביא לעולם, יהא כולו מסור לכבודו של הקב"ה.

צאו וחפשו בכל האבוקות שהודלקו אי פעם בעולם, צעירים המבקשים זאת היום.

כאשר החושך יכסה ארץ וערפל לאומים.

וזיו פניהם מאיר לא רק את סביבתם. אלא את פרצופו של העם הכלוא בתוך עצמו. שאינו מסוגל לצאת מתוך הסכך, שארג לעצמו קורי עכביש ונתלה בזה ומבקש שקורים אלה שבקושי מחזיקים את עצמם, יחזיקו גם אותו, את העם הנווד הנצחי.

והנה, צעירים אלה, רוקדים בהחזיקם את תורת ישראל בכל חיבוקם הצעיר, בכל כוחם הבלתי נלאה, בכל מאוויי נפשם הטהורה. וכאשר הם רוקדים את הריקוד האחרון לפני שמחזירים את ספרי התורה להיכל, הם מחזירים לעם את פרצופו, הם מחזירים לעם את כבודו.

שבראנו לכבודו!

והעינים מתעצמות, ובהתלהבות היוקדת בהם, הם רואים עצמם רוקדים תחת הר סיני, כשהאש והקול גדול מתופפים באזניהם, מרימים אותם עד לשמי השמים ומחזירים אותם י"ב מיל על י"ב מיל, ומחזירים להם את הטוהר של לפני החטא, ונותנים להם את הריח של גן-עדן, שניטל מן האדם כאשר גורש ממנו, ומחזירים להם את העצמיות שהיתה קודם החטא, את החייץ שבין הטוב לבין הרע.

והרי הם מתרוממים למעלה למעלה, וברגעים מסוימים אתה מרגיש, כאלו הם זורקים מעליהם את האדרת, כאשר עשה אליהו נביא ישראל לפני שעלה ברכב אש וסוסי אש לשמים, ומאות אנשים רואים, כיצד נופלת האדרת של הגשמיות מצעירים אלה, והם עולים למעלה בלהבת אש שהוצתה במקום הזה - בשיבה. ורואים את כבודו של הקב"ה.

ורואים בעינינו פשוטות, כשלנו, את כבוד ה' הולך מחובק עם תורתו ועם אלה הלומדים אותה ביום ובלילה מתוך רצון וחשק וענין לדעת וחכמה, בינה והשכל, וכאשר מתקרבים הצעירים הרוקדים את הריקוד האחרון של שמחת תורה, לפני שספר התורה מונס להיכל, מתלהט המוקד יותר ויותר, והרגליים הפסיקו לרקוד ריקוד של רגליים אלא ריקוד של נשמה, והכל נפסק ממה שהיה עד לפני רגע ומתחיל עולם חדש שאין בו לא

שנה שביעית

גליון מס' 301

חג הסוכות
ה'תשפ"ב

בית הנסות לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפת"צ
כולל אברכים לתורה - אחו"צ
רחוב מורשי"ל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
מתחם גני הילדים * קב"י אברכים
רח' רש"י 5 אלעד
מתחם כיתות התלמוד תורה
רח' רש"י 9 אלעד
מתחם הקבוצה לשיבת קטנה
הכלל חסידות - אלעד
רח' רש"י 3 אלעד

בית שטפנשט - נבתיים
בקבר הצדיק שטפנשט
רח' רמב"ם 1 נבתיים
כולל אברכים * בית נבט * מורשיה
* מרכז מתנדבים לנתיקים

הנסות אורחים ואש"ל ביומניה
לקבוצות ויחידים - בהדגמה מראש
מתחם קבר האדמו"ר הראשון שטפנשט
רח' אליזבטה 2 ט"ש פאקורר אישי - ורנה

מופעל קטחא דספחא
וקמא דשכרא
עוז וסיוע לשפחות ברוכות בימי
החיים והנצחיות

אור מתורתו
שיעורי תורה ברובי הארץ, כנס חיוק
ועירי יודות לעם בשפחות, בהשתתפות
נדיבי המשיפטים ומזכיר הרבים

הספירה התורתית ומוזיאון
להנצחת יהדות חומנה
וזכר הצדיקים שטפנשט.

מוני תורני
"תורת אמת - שטפנשט"
להוצאת כתבי רבותינו הקדושים
לבית שטפנשט - ורנה - והכתיב חומנה.

מופעל האנציקלופדיה
להכתיב חומנה

מוספרי המכון ניתן להשיג
במשרדי המוסדות:
אנציקלופדיה מכללת שטפנשט
אמנת אמת - שטפנשט
ישיבת ירושם - ורנה
מנוחת נתיקים - ניו
עלי זבחי.
ח"ג עניני ביות מילה.
ח"ג עניני תאקא.
ח"ג עניני נישואין ונצחה טאני.
ח"ג עניני - בירכי וילמוד
ספורי של משיח - גני שטפנשט עירקים
אילום עם עני דיסקים

יו"ל על ידי מכוון
"תורת אמת שטפנשט"
הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע
בדוא"ר: 6160303@gmail.com
טלפון: 03-579-03-03
פקס: 03-616-5110

העיקר הוא קיום התורה
ומצוותיה

עם נבל ולא חכם (לב 1) כידוע שהרה"ק הרבי ר' הירש
מרימינוב זצ"ל אשר היה מפורסם בצדקתו וקדושתו אבל לא
היה נודע ומפורסם כגדול בתורה, כאשר נתבקש פעם אחת
לומר 'תורה', השיב ברוב ענוותנותו בלשון קדשו: אונקלוס
תרגם "עם נבל ולא חכם עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו",
וגם אנכי מהם, אנכי קבלתי התורה אבל חכם בתורה אינני,
ובזה עורר את קהל חסידיו אשר העיקר הוא קיום התורה ולא
רק הלימוד.

יתרון האור מן החושך

למספר בני ישראל (לב ח) מספר הוא מלשון ספיר ויהלום,
וכונת הכתוב לומר אשר באמת בשביל ישראל שנקראו ראשית
נבוא העולם, ומה שברא גם שאר עמים ונתן להם ארצות
וגבולים, וזה "יצב גבולות עמים" התכלית היא "למספר בני
ישראל" כלומר, למען יזרח כאבן ספיר גדולה וקדושת ישראל,
כי יתרון האור נראה רק מן החושך דהיינו שמעלת בני ישראל
לעומת העמים היא מאירה וזורחת עד מאוד.

(אורח לחיים)

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרוה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

דברי תורה משפיעים על הנפש

יערוף כמטר (לב ב) ביאר הרה"ק הרבי ר' בונים
מפארישיסחא מדוע נמשלה התורה למטר כי כמו
שהמטר בשעה שיורד לא נראה פעולתו עד עבור
איזה זמן כשהארץ מצמיחה הזרעים, וכן דברי תורה,
אף אם לא נראה בשעת שמיעתם את פעולתם בכל
זאת יבטח האדם שירגיש אחר כך איך פעלו על
נפשו.

קישוט לסוכה מבית היוצר של התלמוד תורה שטפנשט באלעד

מראות ותחושות מרצף חגיגות קביעת המזווה וחנוכת הבית לבנין הקבע
החדש אליו נכנסו ילידי הת"ת המסולאים בפז בשע"מ"ב בר"ח אלול התשפ"א

המבקש מוה' באמת מופך מידת הדין לרחמים

כי שם ד' אקרא הבו גדול לאלוקינו. (לב א) פירש
הבעל שם טוב הק' כי ידוע אשר 'אלקים' הוא מדת
הדין ו'גדולה' היא מדת חסד, ובוזה מבטיחנו הכתוב
"כי שם ד' אקרא" היינו אם האדם יקרא באמת בעת
צרתו בשם ד', אזי "הבו גדול לאלוקינו" אז יהפוך
מדת 'אלקים' למדת גדולה זו חסד, ויושע.

(אורח לחיים)

להודות לה' על שאפשר להודות לו

רבינו יונה פירש מה שאנו אומרים בתפלת מודים
דרבנן "על שאנו מודים לך ברוך אל ההודאות",
כלומר, עבור זה שאנו זוכים להודות לך, עבור זאת
ברוך אל ההודאות, אנו צריכים לברך ולהודות לה'
על זה, וזה גם כוונת הפסוק "כי שם ד' אקרא" עבור
החסד שאנו זוכים לקרוא בשם ד' עבור זאת זה.
גדול לאלוקינו" תנו גדול לה' שזיכה אתכם בכבוד זה.
(באר מים חיים)

מבקשים ישועה בזכות האמונה בישועת ה'

אל אמונה (לב ד) הרה"ק הרבי ר' משה ליב מסאסוב
זצ"ל היה רגיל לומר: "רבש"ע יהי חסדך ד' עלינו
כאשר יחלנו לך", כלומר, הלא אנו בני ישראל

האזינו

דיבורי הצדיק מועילים לצדיקים ולרשעים

האזינו השמים (לב א) כותב הגה"ק רבי שלום
תאומים רבה של שטפנשט, האזינו השמים הכוונה
לצדיקים הדומים לשמים שכל כולם רוחניות
ומבינים במושכלות
ובנסתרות, ולכן תפש
לשון האזינו, כי האזנה
יגיד על הנסתרות,
כמו שידבר מפה
לאזון כמו שכתוב
"ידבר נא עבדך דבר
באזני אדוני" (בראשית
מד, יח), וגם ותשמע
ותבין הארץ, הכוונה
לאנשים פשוטי העם
הדומים לארץ, שגם
הם ישמעו אמרי פי
היוצא מהדיבור. ומה
שאמר "אמרי פי"
ולא אמר סתם אמרי,
בא להודיע לנו סוד
נפלא כי דברי צדיק
באחת יצא ובשתיים
יהיה נשמע, ר"ל
שכל אחד מהשומעים
יבין חסרונו כתוצאה
מדברי הצדיק, וכאילו
פיו של השומע אומר
זאת מעומקא דלבא,

כי יכוון דברי הצדיק בעומק לבו של השומע, ולכן
יעשו דבריו פרי גדולים לרעים ולטובים, ואפילו
לרשע גמור שעשה ח"ו רע בכל הכ"ז אותיות מא'
ועד ת"ו ופגם בכל האותיות ונתגשם מאד ונתרחק
מאד מאלוהי של עולם, אעפ"כ בשמעו דברי הצדיק
יעשו דבריו רושם וישוב בתשובה שלימה להיות
קרוב לקוראיו באמת, וכבר ראינו מעשים כאלו
בצדיקים שבדורנו.

(אורח התורה - שטפנשט)

האזנה שמימית

הרבי מקאצק זצ"ל היה רגיל לפרש 'האזינו
השמים' בבחינה האזנה ושמיעה שמימית היינו
"הערט הימעלדיג", את מאמרו ניתן להביק על פי מה
שפירש את המשנה "ויהי מורא שמים עליכם (אבות
פ"א א"י) מדוע לא נאמר מורא ד', אלא שבאמת המורא
הגדול ביותר עבור דיבור ה' יתברך הראו השמים,
כפי שמספרים לנו חז"ל "רופפו עמודי שמים" אחר
בריאתם עד יום השני בו שמעו מאמר ד' יהי רקיע,
ואז מחמת יראה נגלדו ונתקשו ועד היום הזה לא
נשתנו, ועומדים תחת רושם היראה של דיבור השם,
ובצדק יעצו אותנו חז"ל ללמוד מן השמים איך לירא
את ד' וזו כוונת הכתוב לפי הבנתו "האזינו השמים"
שנאזין ונשמע דברי ד' באותה הבחינה והיראה
שעשו זאת השמים.

(אהל משה)

חב"ד האמונה הרב צבי ספר

כשהלולין הלך על חבל דק

איתא במסכת סוכה (ב), 'סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה. וביאר רבי זירא הטעם, דאינו יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות. כתב הערוך לנר, דזה מרמז על מידת הביטחון, והוא על פי מה שאפשר לפרש את האמור במדרש (ב"ר פ"ט, ג), אשרי הגבר אשר שם מבטחו בהשם (תהילים מ, ה), זה יוסף, ולא פנה אל רהבים על ידי שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי והזכרתי ניתוסף לו שתי שנים. ולכאורה תמוה שמייחס ליוסף מידת הביטחון באומרו זה יוסף ומיד שוללו ממנו באומרו ולא פנה וכו'. וגם למה כפל המדרש זכרתי והזכרתי.

יש לומר, דיש ג' מיני ביטחון. יש בוטח בהשם ובורר לו כשיבוא לידי צרה או דחק עניינים מדרכי העולם להינצל ובוטח שע"י העניינים האלה ישלח לו הקב"ה ישועה. זו לא דרך רצויה, ועל זה נאמר "ברוך הגבר אשר יבטח בהשם והיה השם מבטחו" (ירמיהו יז ז), פירושו שלא די שיבטח בהשם שיושיעו אלא צריך גם כן שהשם לבד הוא מקום בטחונו שלא בוטח ומשיגה בענייני העולם לקוות מהם ישועתו. אלא רק מישועת השם באיזה אופן שיהיה רצונו לשלחה לו. ויש בוטח בהשם שכשיבוא לידי צרה לא עושה מאומה להינצל ורק יושב ודומם לתשועת השם. וגם דרך זו אינה טובה, שאין לסמוך על הנס אלא צריך האדם לעשות מה שביכולתו להינצל מצרה ודוחק. אלא הדרך האמיתית בענייני הבטחון הוא הממוצע בין שניהם שיבטח בהשם ויבקש להינצל ע"י עניינים שבוחר לתשועת השם אלא שבחור בהם אולי ישלח על ידיהם עזרתו לו. ובזה טעה יוסף כשאמר כי אם זכרתי, שבלי ספק יוסף הצדיק לא בטח בשר המשקים לבד כי אם שם מבטחו בהשם ולכן אם לא היה מבקש משר המשקים רק שיזכירו לפרעה, במה שאמר אל פרעה לא היה בזה גרעון במידת הביטחון שאדרכה בזה רוצה הקב"ה שיבקש האדם תשועה ע"י ענייני העולם ולא יסמוך על הנס. אבל חטא במה שאמר בלשון דאגה כי אם זכרתי אתך, שבזה הראה שבוטח שרק ע"י הזכרה זו תבוא לו תשועת השם ואם ישכח להזכירו לא תבוא לו. לזה אמר ולא פנה וכו' כי ע"י זה ניתוסף לו ב' שנים אף שבטח בהשם לא נתאמת לו תקוות בטחונו בזכירת שר המשקים עד שהזכירו השם.

והנה צל סכך מרמז לתשועת השם, כמו שנאמר 'השם צלך' (תהילים קכא, ה), והדפנות הם מרמזים על ענייני העולם אשר עליהם מרחף צל הסכך והם סובבים את האדם מכל צדדיו, ולכן הסכך למעלה מעשרים אמה פסול, שאז יושב בצל דפנות ולא בצל סכך, לרמז על השם בטחונו שתבוא לו ישועתו ע"י ענייני העולם שזה פסול ולא נרצה לפני השם.

מסופר על הרה"ק רבי חיים מקראסנא ז"ע מתלמידי מרן הבעש"ט ז"ע, שהייתה דרכו להיות סגור ומסוגר בביתו במשך רוב ימות השנה, פעם אחת שמע שבוים פלוני יבוא איש אחד לשחק לפני בני העיר, והוא עומד למתוח חבל ולחבר את שתי קצותיו בראש שני בניינים גבוהים הרחוקים זה מזה, ולעבור עליהם מבלי להחזיק מאומה, ויהי לפלא שבאותו היום הגיע הרה"ק מקראסנא להסתכל במעללי אלו. בשעת הכושר הסביר לחסידים את סיבת לכתו, כי מאיש זה למד יסוד גדול בעבודת השם, שהרי אדם זה עשה מעשה זה בעבור בצע כסף ששילמו לו הצופים, אך באותה שעה שעסק בעבודתו ועבר על החבל בוודאי לא חשב כלל על המעות שהוא עתיד להרוויח, כי אילו היה מסיח דעתו לרגע אחד היה נופל לתהום רבה ושובר כל עצמותיו. ורק אחר שסיים את מלאכתו קיבל שכר נאה על מעשיו. והכי נמי צריך האדם לצאת לפעול ולעסוק בפרנסתו, שלא יהרהר לרגע על התוצאות שהוא עומד להרוויח ממעשה ידיו, כי זה עלול להביא לידי הרהור כוחו ועוצם ידו עושים לו חיל ועושר. וממילא ייפול חלילה לשאול תחתית, רק עליו למלא חובתו ולעשות עבודתו כדי שיהיה מקום לברכה לחול, והפרנסה תבוא אליו א"כ מידו הפתוחה והמלאה.

בני ישראל שמורים חותם בתוך חותם

איתא ב"בני יששכר", כי בהושענא רבה יש הבח"י של חותם בתוך חותם. והנה הדין הוא כאשר שולחים בשר עם נכרי, אם הוא דבר חשוב צריך להיות חתום חותם בתוך חותם. והלא אין לך דבר חשוב בעולם כישראל, וכותב ה"בני יששכר", וכי היכן יש דבר חשוב בעולם כישראל, וכן אפילו כאשר השי"ת כתב טוב לישראל וביום הכיפורים נתחם בחותם לטובה, בכל זאת הרי שבהושענא רבה מוסיף הקב"ה עוד חותם, חותם בתוך חותם, שבני ישראל יהיו שמורים כל השנה בין ברוחניות ובין בגשמיות.

עבודת חודש תשרי מתחילה בת"ב

כתב הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע בספרו "עבודת ישראל", על רום מעלת שגב העבודה בראשית השנה לעלות ולרומם את כבוד מלכות שמים. והעבודת התחלת החל מתשעה באב, והוא מפרט כי החמישים ימים שיש מת"ב עד ראש השנה מרומזים באות ג' של שם אדני, ועשרת ימי תשובה כנגד אות י' של שם אדני, ואבעת הימים שבין יום הק' לסוכות הם כנגד אות ד' של שם אדני, ויום הראשון לסוכות "ולקחתם לכם ביום הראשון" הרי הוא כנגד אות א' של שם אדני, וזאת היא כל העבודה דחודש תשרי להעמיד שוב ולתקן מלכות שמים המרומז בשם אדני.

עת רצון היום לנו

איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע, שיום שמיני עצרת שמחת תורה נקרא "ביום קראנו", כפי שאומרים בהקפות "אנא ה' עננו ביום קראנו". יום קראנו היינו לשון קריאת התורה, כי בשמחת תורה הוא יום שמרבים בו בקריאת התורה יותר משאר ימות השנה, יש המנהג לקרות בלילה, וביום מוציאים ג' ספרים, וכל אחד גדול וקטן מקפידים לעלות לתורה, וזהו "אנא ה' עננו ביום קראנו", שיום זה שמיני עצרת שמחת תורה הוא עת רצון לפעול בו ישועות.

שמיני עצרת אושפיזא דשלמה המלך

רבוה"ק בית רוז'ין וחסידיהם היו תמיד מזכירים ועורכים בשמיני עצרת את האושפיזא של שלמה המלך, וזאת לאור דבריו הק' של מרן הסבא קדישא מרוז'ין שנתן מקור וטעם לכך ואמר כי בהפטרות היום (בשמיני עצרת בחו"ל) מופיע הפסוק "וכל חשק שלמה".

"אתה בחרתנו" הוא גם "אתה חוננתנו".

מתאמריה משמיה דהרה"ק הרבי ר' משה לייב מסאסוב ז"ע, כי כאשר ראה במוצאי יו"ט דשמחת תורה איך שה"עולם" עצבים ופניהם נפולים, יען כי יוצאים מימי שמחה נעלים לימי החול הפשוטים נינה ואמר להם דעו לכם כי אותו "אתה בחרתנו" הוא גם "אתה חוננתנו".

עכבו עימי יום אחד

ביאר הרה"ק מרן אדמו"ה מסדיגורא ז"ע מדוע רק בחג הסוכות צוה ה' עכבו עלי יום אחד (מובא ברש"י ויקרא כג, לו) הלא גם בפסח היה חובת ראייה ועליות הרגל? אלא מפני שבחג הסוכות הקריבו ע' פרים נגד ע' שרים ונזכרים מעשה בני" ומעשה האומות לפני השי"ת, וכשרואה הקב"ה במעשה בני" לעומת מעשה האומות נתמלא עליהם אהבה, ואמר: עצרו עלי עוד יום אחד, מה שאין כן בפסח שלא היה קרבנות להזכיר את אומות העולם.

(נסת ישראל)

רצוננו לראות את מלכנו

איתא בזה"ק הק' (ח"א סד) מאן דיתב עם מלכא בלחודוהי, כל מאי דבעי שאיל ויהיב ליה. היינו, מי שזוכה לשבת לבדו עם המלך יכול לבקש כל מה שירצה ויתקבלו בקשותיו, איתא בספה"ק "התולדות" בשם הבעש"ט הק' ז"ע, כי מי שזוכה לנשיאות חן אצל המלך, והמלך אומר לו שיבקש בקשה אחת, אזי באם שכל יש לו בקדקדו, הוא מבקש בקשה אחת ויחידה כי הוא רוצה להיות תמיד עם המלך. וכך לא יחסר לו כלום כל ימיו, וכן הדבר כאשר יהודים מבקשים רצוננו לראות את מלכנו, תמיד בכל מקומות ופניות להיות עם המלך בבחינה "לראות את מלכנו", דהיינו ראייה שכלית, שותי ה' לנגדי תמיד, ובאמת להתקרב לה' זאת הבקשה היחידה שיש לבקש ולבטח בקשתינו תיענה, אלא שאנו מבקשים שזה יהיה בהתגלות "וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו".

כל התורה כולה על רגל אחת

מרן הסבא קדישא מרוז'ין אמר פעם בענין המעשה המובא בגמ' (שבת לא) בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו גיירני על מנת שולמלדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל וגיירו, אמר לו 'דעלך סני לחברך לא תעביד' זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור, שהכוונה בזה היא 'רגל אחת' היינו החג של שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו, ואת זה בקש הנכרי להבין כי שאר הימים טובים יש להם טעם, פסח הוא זכר ליציאת מצרים, שבועות זה קבלת התורה, סוכות הוא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, והסוכה זכר לעניי הכבוד, אך מה הוא שמיני עצרת שהוא הרגל בפני עצמו, זאת לא הבין, וענה ע"י הלל 'דעלך סני לחברך לא תעביד', רגל זה הוא כנגד המצוה של אהבת ישראל, בין ב"סור מרע" דעלך סני לחברך לא תעביד" ובין ב"עשה טוב" ואהבת לרעך כמוך, כפי שנוכחים לראות אהבתו של משה רבינו לבני ישראל. וסיים מרן מרוז'ין, זה מרומז במה שאמר הקב"ה לישראל לגבי שמיני עצרת שמחת תורה, קשה עלי פרידתכם, דהיינו קשה עלי בשעה שיש ח"ו פירוד הלבבות ביניכם.

שגב חוננת התפילה בהו"ר ושמע"צ

איתא מהרה"ק ה"חווה" מלובלין ז"ע, ששמע איש מפי איש מפי הבעש"ט הק' ששמע מפי אליהו הנביא, שבשלושת ימים שמוענא רבה שמיני עצרת ושמחת תורה, הם סגוליים לקבלת התפילות, ובאם האדם יכוון בתפילותיו בימים אלו כראוי הרי זה סגולה שכל תפילותיו של כל השנה יהיו כראוי ועליו יפה.

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים מתוך מפעל "סגולות מלכים" (כתיב) הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא בשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי והודשי השנה דבר יום ביומו מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א רב דקהל שטפנשט

סגולות מלכים

סגולות הדבש

וינקחו דבש מסלע (לב. ג)

דבש מצאת אכול דרך, פן תשבענו והקאתו. (משלי כה, טז)

שלא להרבות באכילת דבש

כן דרך הדבש כמו שזכר הרב המורה, כי מי שיאכל ממנו כראוי יקח בו תועלת, ומי שיוסיף לקחת ממנו יותר ממה שראוי ימשך לו מזה שיקיאנו מצד קלקולו האצטומא. (רלב"ג שם)

מאיר מאור עיניו של אדם

מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה, שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם, ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר, ראו נא כי ארו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה.

(יזמא פנ, ב)

אחד מששים למון

חמשה אחד מששים, אלו הן, אש, דבש, ושבת, ושינה, וחלום. אש אחד מששים לגיהנם, דבש אחד מששים למון, שבת אחד מששים לעולם הבא, שינה אחד מששים למיתה, חלום אחד מששים לנבואה.

(ברכות נו, ב)

קשה למכה

הרי שעבר על דברי רופא ואכל דבש או כל מיני מתיקה, מפני שדבש וכל מיני מתיקה קשין למכה.

(בבא קמא פה, א)

הופך מה שנופל לתוכו לדבש

אם נפל חתיכת איסור לדבש אע"פ שנמחה בתוכה, כיון שדרך הדבש לחזור הדבר הנופל לתוכו לדבש, כמו דבש דיינינן ליה ומותר.

(מנן אברהם אור"ח סימן רטו ס"ק ג)

מועיל לזכירה

סגולה לזכירה, שיאכל דבש של דבורים בכל יום אליבא ריקניא, שיטביל אצבעו הימין ויאכל בבוקר ובערב קודם שיאכל שום דבר. (סגולות ישראל מערכת ז אות מה, י"ל ע"י הרה"צ רבי שבת פרייזלער שליט"א אב"ד ק"א אורשיווע)

ישיבה בדבש מועיל לרפואה

לסחורים, בנסיון גמור, קח כמו ג' ליטרין דבש והרתיחם באש בקיתון אחד של מים, וישב החולה בתוכם חמין כאשר יוכל לסבול, ואחר כך ימשחם בזרע פשתן או בשמן שקדים מרים.

(מראה הילדים מערכת ט אות ד)

רפואה לצרעת

רפואה לצרעת, תקח עלי תאנה ותכתוש אותם דק כאפר, ותקח ג' פעמים כנגדו דבש נקי מאוד, ותעשה כמו מרקחת, ותן לאכול שני פעמים ביום, כל פעם כאגוז.

(ספר מפעלות אלקים אות שלג)

לנעימות קול

סגולה לנעימות קול, תכתוש חרדל עם דבש טוב מאוד, ועשה עוגות קטנות, והעמד אצל החמה שיהיה מטוגן קצת, ותאכל בבוקר

אליבא ריקניא, כן תעשה כמה פעמים.

(מפעלות אלקים אות שגד)

למי שאינו יכול לישן

מי שאינו יכול לישן, ישתה חלב עזים עם מלח, וגם דבש הוא טוב.

(ספר זכירה דף נב ע"א)

להשקיט שריפה

סגולה להשקיט השריפה, ליטול קדירה חדשה של חרס עם דבש חי, שתהא הקדירה מליאה דבש, ולזרוק לתוך האש, ותשקע האש.

(ספר סגולות ישראל מערכת ט אות קא)

לרפואות שונות

קרני האיל שרופים מעורבים עם דבש ימיתו התולעים שבבטן הנערים, וטוב לשלשול, ולזיבות לבן מהנשים, ולירקון.

(מדרש תלפיות)

טעם שנאסר להקריב דבש

ואמנם הדבש נאסר, כדי שלא יהיה סבה למהר זמן הקרבן. לפי שיש בו סגולה לעכל הבשר. ולו היה נוגע בבשר הקרבן, היו הכהנים חוששים שמא יעכל דבר מבשר הקרבן, והיו ממהרים להקריב הקרבן קודם עתו. מצורף לזה, היות הדבש ראוי לאכילה בפני עצמו, למתיקותו. ולכן אולי הכהנים בהקריבם אותו ילכלכו אצבעותיהם בו, וילחכו אצבעותיהם, ויהיה להם זה לאבן נגף ולצור מכשול. הנה אם כן, היו בשאור ובדבש טעמים הפכיים, זה מאחר הקרבן וזה ממהרו, זה אינו ראוי לאכילה בפני עצמו וזה ראוי לאכילה בפני עצמו, גם צוה יתעלה לאסור השאור, לרמוז לנו שנרחיק מעצמנו היצר הרע בהיותנו עובדים עבודתו. כי היצר הרע קרוי בשם - שאור. וכמו שאמרנו בפרק היה קורא (ברכות יז, א): רבי אלכסנדר אמר הכי, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרצוני לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבפני, ונאסר הדבש גם כן, לפי שיש בו סגולה כנגד השכל, כמו שכתב אבן סינא, וזה לשונו: הדבש החריף המעטט שמריחין אותו ואוכלין ממנו, ויוליד אפיסת השכל פתאום והזיעה הקרה. ואמר עוד: ואם יריח הארסיי מהדבש החריף יסיר השכל, וכל שכן אם יאכל ממנו. ולפי שהיו הדברים האלה, רוצה לומר תגבורת היצר הרע ואפיסת השכל, דברים ראוי שירוחקו מכהני ה', הוצרך יתעלה להזהירם מהם.

(אברבנאל ויקרא ב, א)

שתיית מי דבש כברית מילה

שמעתי בשם הבעל שם טוב איש מפי איש סגולה שיהיה הילד בן תורה, ליקח על הכוס של הברכה בברכת הברית מילה, מי דבש שקורין מע"ד, ובמקומות שאין בנמצא משקה זו יוכל ליקח דבש ומים ולהרתיח הדבש בתוך המים בכלי קטן, ובדוק.

(בעל שם טוב דף קמז)

לאשה שלא תפיל

סגולה לאשה שלא תפיל הילד, יקח דבש וימשח הבטן כולו לפני האש, ואח"כ ימשח שאור (זויערטייג) על מטלית ויעשה חם ויקשור על הבטן.

(אמרות שלמה ענף יט אות ג)

מרגיל הלשון לתורה

דבש וכל מיני מתיקה הם נמשלים מעין העולם הבא, והם המרגילים לשונם לתורה, ומאיר את העינים.

(וימהר אברהם מערכת ד אות מו)

מי דבש מורה על המתקת הדין

מה שמערבין 'האפיין' עם משקה מי דבש ומחזק אותו ונעשה חמר מדינה, שמורה על המתקת הדין וכו' וד"ל, ולכן מעת הבעש"ט ז"ל המנהג שהיה מי דבש חמר מדינה, להורות על המתקת הדין. ועוד דבש' מורה ומרמז שעל ידי ד' הוא ד' אותיות הוי"ה, נעשה ב' שיני"ן, שי"ן של ג' ראשין ושי"ן של ד' ראשין שבתפילין, שעל ידו נמשך גילוי אלקות בכל הנבראים אפילו על אומות שמקבלין גם כן אמונת ה' על ידי ישראל וכו', ולכן כעת כל המשקאות מרמזים על המתקת הדין כי יין שרף הוא גם כן ששורף כחות הדין, [וגם כבש בל"א מרמז על כבשים ללבושך (משלי כו, טו) וזהו הוא כעת חמר מדינה שאנו כעת בחומר ודין וצריך להמתקם.

(שארית ישראל, שער התקשרות דרוש ד)

דבש אחד מששים של עולם הבא

יזמא (דף פו) שנו רבותינו מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה, מפני שהדבש וכל מיני מתיקה מאירים את העינים, אמר אביי לא שנו אלא לאחר אכילה אבל קודם אכילה גריד, שנאמר וימצאו איש מצרים בשדה ויקחו אותו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקהו מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמוקים ויאכל ותשב רוחו אליו. אמ"ה הרמז בזה שדבש היא אחד מששים של עולם הבא כאומרם חז"ל, ועוד בה ובכל מיני מתיקה שמרגלת הלשון לתורה ומחכימת פתי כאחז"ל במדרש רות על פסוק ויאכל בועז וישת וייטב לבו וכו', ולכן מי שאחזו בולמוס שהוא קרוב למות מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה שמאירים את העינים, כדי שיחשוב בשב רוחו עליו שהדברים הנמשלים מעין עולם הבא והמרגילין הלשון לתורה מאירים העינים וממשיכים רוחו עליו, ומזה ימשך לשאת ק"ו לעסוק בתורה שהיא תורת ה' תמימה משיבת נפש, לכן נתן הקב"ה סגולה זאת בדבש ובכל מיני מתיקה שמאירים את העינים שיתדבק בתורה שהיא עצמה אור שנאמר כי נר מצוה ותורה אור.

(מדרש תלפיות ענף בולמוס)

לקבלת הגליון 'באר בשדה' היו"ל בס"ד מדי שבת בשבתו אפשר ליצור קשר במייל: 6160303@gmail.com

מצבות הספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקה שטפנשט

מצבת הרה"ק זצ"ל בתוככי מערת הצדיקים בעיר הקודש צפת

הגאון רבי חיים יצחק אייזיק הילפרין זצ"ל אב"ד בוטושאן-צפת

גיסו של הרה"ק רבי משה אפרתי אב"ד בוטושאן חמיו של הרה"ק מרוז'ין זיע"א

נסתלק ט"ו תשרי א' דחג הסוכות תרכ"ד ומנו"כ בבית העלמין צפת במערת הבאר מים חיים

רבה של בוטשאן

הגאון רבי חיים יצחק אייזיק הילפרין, נולד בשנת תקמ"ג לאביו הגאון רבי מנחם נחום אב"ד קונסטנטיין-ישן, רבי חיים אייזיק שימש כרבה של בוטושאן, החל משנת תקע"ח. שם עלה על כסא הרבנות ומילא את מקומו של הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" שעזב (בתקס"ה, ולארה"ק הגיע בתקע"ג, נסתלק בתקע"ח), את מקום כהונתו ועלה להשתקע בצפת בארץ הקודש.

מגזע רם היחס

היה מגזע אראלים ותרשישים, אביו רבי מנחם נחום [שנפטר ביום ה' אייר תקפ"ב ונטמן בבראד] היה בנו של הגה"ק רבי שמואל אהרון אבדק"ק מאציוב אשר בוואהלין רוסיה, שהיה בנו של הגאון הגדול המפורסם רבי חיים צאנזער מראשי חכמי הקלוז' בבראדי. ובנוסף לכך היה גיסו של הגה"ק רבי

הקלוז' הבאים אחריו נחשבים לתלמידיו.

רבי חיים אייזיק הסתופף בצל גדולי הצדיקים וקנה תורה וחסידות מרבנותיו הגדולים הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'יבו' והרה"ק רבי יוסף מיאמפולי בנו של המגיד מזלאטשוב, ותדיר היה אומר דברי תורה וחסידות בשם רבותיו הק'.

אל ארץ הקודש

כיהן כרבה של בוטושאן משך כארבעים שנה בהם פעל גדולות ונצורות בכל עניני היהדות בעיר, עד שנת תרי"ח, שאז עזב את כסא רבנותו בבוטושאן, לאחר עזיבתו את בוטושאן חנה בעיר הבירה בוקרשט שם הוצע לו כסא הרבנות במקומו של הגאון רבי דוד הלפרין, אולם למעשה, התמנותו לא הצליחה, ורבי חיים יצחק אייזיק עזב את רומניה ועלה אל ארץ חמדת הלבבות לחונן עפרה

משה 'ראש הישיבה' בבראדיטשוב וחונתו של מרן הסבא קדישא רבי ישראל מרוז'ין. כותבי קורות הדורות מספרים כי בימי כהונתו של רבי חיים יצחק אייזיק כרבה של בוטושאן התיישב בעיר גם גיסו המפורסם רבי משה אפרתי בן הראש ישיבה מפיינסק שהיה חותנו של מרן הסבא קדישא הצדיק מרוז'ין, וקבעו לו משכורת כרב העיר.

על זקנו הגאון הגדול רבי חיים צאנזער מסופר כי היה מגדולי התלמידי חכמים בדורו, ונשתמרו סיפורים רבים כיצד הבעש"ט ניסה למשכו להסתפח בקהל החסידים, [נסיגות שלא עלו יפה, ורבי חיים היה מראשוני הלוחמים בחסידות יחד עם ה'נודע ביהודה'], נולד בשנת ת"פ בעיר צאנז, לאביו ר' מנחם נחום חתנו של ר' שמואל שמעלקא הלוי הורוביץ אב"ד טארנא, רבי חיים נישא לבתו של רבי יוסף היילפרין קרעסילס מבראד, ועבר לגור סמוך לחותנו. בבראד נתדבק אל חכמי הקלוז' המפורסם שם, והיה לאחד מראשיו, וכל חכמי

ולשבוע מטובה ולהתענג מקדושתה.

עם הגיעו לארצנו הק' התיישב בעיר הקודש צפת שם פתח את בית מדרשו ורבים השכימו לפתחו ליאות מאורו ולהתבשם מתורתו וקדושתו. בצפת קנה לו את שמו הטוב ועד מהרה היה כאחד מראשי מנהיגי עדת החסידים בצפת.

נודע בשערים

רבי חיים אייזיק נודע בגאונותו הגדולה בכל מקצועות התורה ואף שלח ידיו בכתובים בשאלות ותשובות עם גדולי דורו, כאשר חלק מתשובותיו מופיעות בספריהם של רבני יאסי: ברכת יוסף, אורי וישעי, ותועפות רא"ם, כמו"כ באהסכמה על ספרים שונים שיצאו בימי חלדו ביניהם על ספר "דגלי ההודיה והמצוה" ש"ל בימי שבתו בצפת על ידי הגאון רבי יהודה לנדא אב"ד סאדיגורא.

כאמור רבי חיים אייזיק בא בכתובים עם גדולי דורו ובספריהם הם מכנים אותו בתוארים מופלגים כן למשל בשו"ת ברכת יוסף אה"ע"ו סימן כא כותב לו: לידדי הרב המאור הגדול החסיד המפורסם מוה"ר חיים אייזיק נ"י אבד"ק באטישאן וכו'. וכן בספר תועפות רא"ם אה"ע"ו סי' י כותב לו: מעלת כבוד הרב המופלג החכם השלם המפורסם מוה"ר חיים אייזיק נ"י היילפרין מו"צ ד"ק באטישאן. ובסימן יא כותב לו: רב שלום וכל טוב לידדי הרב הגדול המופלג בתורה ויראת ד' היא אוצרו מורינו חיים אייזיק נ"י היילפרין ראב"ד ומו"צ בק' באטישאן וכו'.

בספר "אורי וישעי" של הגאון הגדול רבי אורי שרגא פייבל טויבש אב"ד דיאסי דן בפולמוס אודות כשרות העופות ובראש תשובה ארוכה שכותב הגאון מביא כסימוכין את דבריו של הגאון רבי יצחק אייזיק הלפרין כעדות מוכחת על כשרות העופות, בין היתר אנו למדים ממכתב זה אודות תולדותיו והשתקעותו בארה"ק, וכך כותב:

"תשובה: הנה בדבר אשר החמיר עלינו מרן הרמ"א ז"ל יו"ד סי' פב ס"ג לבלי לאכול שום עוף אלא במסורה, נגלה לעיני כל, המכתבים אשר הנהו הנם תח"י מהרב הגדול ר' חיים אייזיק היילפרין ראב"ד ק באטישאן זללה"ה ולבסוף ימיו אזה למושב לו בעה"ק צפת תובב"א, אשר העמידני על האמת כי העופות הללו נמצאים שמה בארץ הקודש דומים ממש בתוארם וצלמם כדמות העופות הללו ואוכלים אותם שמה בלי שום שאלה כלל..."

בספרו של ידידנו הרה"ח רבי דוב בער רבינוביץ "אגרות הרה"ק מרוז'ין ובניו" מופיע אגרת ששלח רבי חיים אייזיק אודות משרת הרבנות ביאס עבור הגאון החסיד רבי ישראל גוטמאן ש"ב של מרן הסבא קדישא מרוז'ין זי"ע (אגרת מ):

נדפסה בספר "בית ישראל" (יאס תרס"ח) להגאון רבי ישראל גוטמאן רבה של סקאלען ויאס [המוזכר כאן באגרת] ע"י בנו הרב שלום גוטמאן. בשולי האגרת כותב המהדיר: "העתקתי המכתב הזה למען ידעו דור אחרון בנים יולדו, איך שהרה"ק מרוז'ין היה מקרב את קרוביו מבני משפחתו, ויותר מהחביבות שלו למרן אבא ז"ל הנראה מכאן הי' מראה לו פנים בפנים בעת היותו אצלו". ושוב נדפסה בשנתון "סיני" כנ"ל אגרת הקודמת, ובספר "רבי מנדל מרימנוב" להרב מתתיהו יחזקאל גוטמאן (ת"א תשי"ג) עמ' 98 - 99, ומשם כמה פעמים בקובץ "מעין החסידות" לאחיו הרב מנחם גוטמן, הוגה עפ"י צילום הכת"י ונדפסה ע"י בקובץ "תפארת ישראל" י' (אב - אלול תשמ"ה) עמ' 27 בצירוף צילום הכת"י.

אגרת הגאון רבי חיים יצחק אייזיק היילפרין אבד"ק באטישאן אודות רבנות הגאון רבי ישראל גוטמאן אב"ד יאס

לאהובי יד"ג הנגיד המפורסם חכם ונבון מו"ה עזריאל נ"י וליד"ג הנגיד המפורסם הנבון מו"ה יוסף ארון נ"י.

כבר כתבתי לכבודם אודות מה ששמעתי שכבודם וכבוד אנשי קהלתם נצרכים לרב, דעתי שיקבלו את כבוד יד"ג הרב השנון ובקי החסיד מו"ה ישראל נ"י חתן הגאון החסיד מוה"ר נ"י אבד"ק יאס, וב"ה הוא ראוי לזה ואיש אמיתי ברב תבונות והכמה ובנו של קדושי עליו, ויכול לנהל ולנהל עדת אחב"י בשכל וחכמת אמת, ובודאי יהיה לכבודם לפאר וכבוד ונחת ינחתו ממנו, ותמיה לי שלא הגיעני תשובה, ואני כותב כעת עוד הפעם, ובודאי יהיה להם תשואות חן מאדמו"ר מרוז'ין, וימחלו לכתוב לי תשובה. דברי ידידם דו"ש.

הק' חיים יצחק אייזיק היילפרין חופ"ק באטישאן

ושם בהערה כותב את פרטי המכתב והכותב רבי חיים יצחק אייזיק זצ"ל: נדפסה בספר "בית ישראל" להגאון רבי ישראל גוטמאן כנ"ל.

בגוף האגרת חסר תאריך שנת כתיבתה, ונראה שנכתבה בתקופת ישיבת הגאון רבי ישראל גוטמן ביאס סמוך על שולחן חותנו הגאון החסיד רבי יוסף לנדא לפני קבלת רבנותו בעיר סקולען.

הגאון רבי חיים יצחק אייזיק היילפרין היה בנו של הגאון רבי מנחם נחום אב"ד קאסטנטיין ישן בנו של הגאון הקדוש רבי חיים צאנז'ור מבראדי, תלמיד מובהק להרה"ק רבי יוסף מיאמפלא והרה"ק רבי ברוך ממעז'בוב. כיהן כארבעים שנה תקע"ח - תרי"ח כרבה של בוטשאן, אח"כ עלה לאה"ק והתיישב בעיה"ק צפת והיה ממנהיגי עדת החסידים שם, נסתלק א' חג הסוכות תרכ"ח [על המצבה נכתב תרכ"ד] ושם מנו"כ.

ההסתלקות

רבי חיים אייזיק נסתלק לבית עולמו ביום יום ב' יום טוב ראשון של חג הסוכות ט"ו בתשרי דשנת תרכ"ג, היה זה לאחר שישב בשולחנו הטהור בסוכתו בעיה"ק צפת יחד עם קהל חסידיו, וסעד סעודת הצהרים, כאשר באותו מעמד אמר לפניהם הרבה דברי תורה וחסידות, ולאחר שהלכו החסידים עלתה נשמתו השמימה במיתת נשיקה למגינת לב כל חסידיו ואוהדיו.

וכבוד גדול עשו לו במותו הוא נטמן לאחר הלוויה רבת משתתפים בקברו אשר נחצב במערת הרה"ק בעל ה"באר מים חיים"

בבית החיים העתיק דצפת.

על מצבת קברו נכתב

פ"ג הרב החסיד הצדיק מו"ה חיים יצחק אייזיק מנחם נחום ה"ר אב"ד יאס דחג הסוכות תרמ"כ

במערה נטמנה גם זוגתו הרבנית זלאתא לאה בת ר' דב בער, (כנראה שזו זוגתו, שכן באוצר אגדות חסידים י"ב 50, כותב אחרת: "אשתו הרבנית חנה שהייתה אחיינית של רבי משה אפרתי מבוטושאן").

וכך נכתב על מצבת קברה:

פ"ג הרבנית מביאטישאן זלאתא לאה בת ר' דוב בער נ' י"א אלול תרל"ז.

רבי חיים אייזיק זצ"ל הותיר אחריו את בנו הנגיד רבי משה (מושקה) פארצילאניק מיאס מי שיסד ובנה את בית הכנסת המפורסם בשכונת אופסלנטי ביאסי, (כמובא אוצר אגדות החסידים להרב גוטמן רב ביאס, יח, 12) לדברי מר אלברט לוזניניאנו מדובר ברחוב יאפסילאנטי רחוב קטן ליד קניון פלאס.

פתיח הכניסה למערת הקבורה בבית העלמין העתיק דצפת

מצבת הרבנית מבוטושאן ומימינה יש מצבה להרבנית גיטל נכדת הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהוביטש כמצויין במצבה

מצבת הבאר מים חיים זצ"ל אבד"ק בוטושאן בתוך המערה

מראה כללי של המצבות בתוככי המערה

על הצדיקים

פרקים מתולדות אבד"ק פיאטרא ניאמן
מרון הגאווה"צ רבי שמואל טוביאס זצ"ל
נסתלק י"א תשרי תשנ"ב ומנו"כ בנחלת יצחק גבעתיים

ואלה תולדות - בקצרה

נולד בו' אלול תרע"ד בטולדיש בטרגסילבניה לאביו הגה"ק רבי שלמה טוביאס זצ"ל אבד"ק ציק סרעדא שבטרגסילוניה ומלפנים כיהן כדומ"ץ בטולדיש ופיאטרא, ולאמו הרבנית מרת גיטל. שמו בישראל נקרא על שם סב אמו רבי שמואל זלמן מהאנגו שהסתלק ביום ח' אלול עת"ר. בבחרותו למד בישיבת קייסינג הרמה עד גיל שמונה עשרה, שם נודע כמתמיד עצום. בתרצ"ג בהיותו כבן תשע עשרה נסמך להוראה ע"י הגה"ק רבי דוד שפרבר אב"ד בראשוב, ששהה אצלו כמחצית השנה ללימודי הוראה, ולמד עמו בצוותא. כמו כן באותה שנה נסמך מהגה"ק רבי יואל אשכנזי אב"ד יאסי. חזר לפיאטרא שם התקרב להגה"ק רבי חיים מרדכי רולר אב"ד ניאמן הסמוכה ובעל ה'באר חיים מרדכי' עמו למד בחברותא, והיה לתלמידו המובהק.

בימים ההם איותה נפשו לדבוק בצדיקים אמת, ובשמעו כי בעיר סאטמאר יש צדיקים נסע לסאטמאר לפגוש את האדמו"ר מסאטמר, שם פגש ג"כ את הרה"ק רבי אהרן ראטה בעל 'שומרי אמונים', ומאז דבק בעוזו בשיטתו ובדרכיו, ספרו 'שלחן הטהור' לא מש מתוך ידו והיה לו לעיניים בכל עבודתו בקודש בתפילה בלימודים ובהנהגות הבית כמו סעודותיו וסתם במשך שעות היממה, כך למשל כל עת שהיה סועד את לבו היה הספר הקדוש פתוח לפניו ובו היה מביט בין כף לכף ובין טעימה לטעימה עד שקשה היה להבחין האים הוא באמצע הסעודה או באמצע סדר לימוד. לאחר מכן נסע לספינקא לבעל ה'חקל יצחק' ורבות מסופר אודות מפגשו עם החקל יצחק שציווה עליו לישוב לידו בזמן קבלת הקהל שלו וללמוד ממנו אורחות חיים וכן העניק לו את הספר הראשון אמרי יוסף שיצא לאור באותה העת.

בתרצ"ו נסמך עוד מהרה"ק רבי חיים יהודה לעביל אב"ד פיאטרא ניאמן. באותה שנה תרצ"ו שנת נשיאותו הראשונה של הרה"ק בעל ה'אמרי חיים' מויז'ניץ, שהה כשנה בגרוסורדיין, שם זכה לקירוב מופלא, ואף שלח הרבי את בניו ללמוד אצלו הוראה.

בליל בדיקת חמץ תרח"צ נשא את זוגתו הרבנית מרת פרידה בת יחידה לרבי חיים רוזנברג זצ"ל מחשובי ונגידי העיר פיאטרא ומגדולי בעלי הצדקה בה, מסדר הקידושין היה הגאון רבי דוב בער יצחק רבינוביץ זצ"ל בן הגאון הרב בנימין רבינוביץ אב"ד וואסלו, שהתמנה באותו יום לאב"ד פיאטרא. רבינו כיהן כרב ביהכ"ס הגדול בפיאטרא 'גריבלדי', למחיתתו התפרנס מבית דפוס בו עבדה זוגתו הרבנית כדי שיוכל להקדיש את עיתותיו לתורת השם מבוקר עד ליל, אחרי שהקומוניסטים הלאימו את הרכוש הפרטי גם בית הדפוס הפך

חינך ולימד את בניו כבר מגיל בחרותם וצעירותם לשחוט, למול, ואף למלא את אוצר המקווה בשלג למען העמד דת ישראל על תילה, התמסר לבני קהילתו וחיוקם ללא הרף לשמירת התורה והמצוות. ברומניה פתח ת"ת לילדי ישראל ובארה"ק הקים ישיבת 'באר חיים מרדכי'. בה חינך את בניו ותלמידיו למסירות נפש לתורה ומצוות, בהקפידו על קוצו של יוד בהנהגתם.

בר"ח אלול תשכ"ג נעצר בבוקרסט יחד עם בנו הגה"צ רבי מנחם מנדל שליט"א בנסותו להעביר את חידושי תורתו דרך השגרירות הישראלית ברומניה, החשד היה ריגול, תכריך כתבי נלקח ממנו, ולאחר שלא נמצא בו שום דופי, הם שוחררו באורח נס ופלא.

בחודש חשון תשכ"ד עזב את רומניה לוינה ומשם עלה לארץ ישראל עם כל בני משפחתו בניו כלתו ושני נכדיו וחמותו הרבנית, י"ב שבטי י"ה, יחד עם מעט מטלטליו ורכושו שנשאר מאחור העלה איתו תשעה ספרי תורה שנתרו לפליטה בבית מדרשו בפיאטרא. התיישב בהרצליה בשכונת שביב, שם התמנה לרב ואב"ד, חיוק ועודד את העולים שהתגוררו שם, מסר דרשות ושיעורים בבתי הכנסת בשכונה ובעיר כולה ולחם מלחמתה של תורה. יסד ישיבת 'באר חיים מרדכי' בביתו, כשהרבנית דואגת לכל מחסורם הגשמי של התלמידים. בתשמ"ב עבר לבני ברק שם הקים בית מדרש וכולל אברכים להנצחת זכר רבותיו, המשיך ליסע בקביעות לקהילתו בהרצליה מספר פעמים בשבוע. נסתלק בן ע"ט שנים, בי"א תשרי תשנ"ד ומנו"כ בנחלת יצחק בת"א.

שאל אביך ויגדך

בשנת תשע"ב התבקש בנו הגה"צ רבי יואל טוביאס שליט"א רב אב"ד שכון ו' בב"ב מחוקר יהדות רומניה מר ברוך טרקטין הי"ו להעלות מזכרונותיו על פעלו של אביו ברומניה, המאמר נכתב לפרסום עבור יהודים יוצאי רומניה מהם קרובים יותר או פחות, ועל כן הסגנון והביטויים והמושגים בו עממיים, ומתארים את עבודת הקירוב שהיו לאביו בקרב בני קהילתו, מסירות נפשו בימי צר ומצוק, ויסודות הדת והאמונה אותם הנחיל והיו נר לרגלי הרב זצ"ל בימי שבתו בארץ הגולה ובתקופת החושך ברומניה, תקופות ההטלריסטיות, הפאשיסטיות, הליגינריות, והקומוניסטיות, אולם טעמן ורישומן ומושר ההשכל שבהם לא פג גם בימינו אנו. לקראת יום ההילולא העשרים ושמונה אנו שבים אל אותו מאמר ואל אותם זכרונות, שהם בעיקר מתקופת פעילותו של הרב זצ"ל ברומניה הקומוניסטית.

הגאון הצדיק הרב יואל טוביאס שליט"א מביא קווים לדמותו של אביו הרב הגאון שמואל

לרכוש הקומוניזם ונתקיים בו פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן. לאחר עליית רבי דוב בער יצחק רבינוביץ לארץ ישראל, נותר לבדו כרב אב"ד פיאטרא. כל עניני הנהגת הקהילה נפלו כעל כתפיו והוא ניהל את עניני

מלמד תורה לעמו ישראל, הגה"צ זצ"ל בשיעור לבני הישיבה שייסד

נושא דברים על גורל שארית הפליטה ברומניה נראים: הר"ר דוד משה רחון הרב הכולל לרומניה, האדמו"רים מבוהו ומוואסלו זצ"ל

הגה"צ זצ"ל (מימין) נואם בקבלת פנים להרב הרשל שכטר מאר"ב נראים רבינו רומניה, מימין: הר"ר שפיא אבד"ק גאלאץ, משמאלו: הר"ר ד"מ רחון, הר"ר מרילוס זצ"ל אבד"ק באקוי ובוקרסט, ובניו הרבנים לבית טוביאס ילח"ט שליט"א

הקהילה ברמה, לחם עם המנהיגים הקומוניסטים ועם חברי המפלגה הקומוניסטית השלטת, שמר על הכשרות בעיר, בנה מקוה טהרה, סידר גיטין וקידושין, ושימש אף כמוהל ושוחט לעת הצורך דבר שהיה מסירות נפש ממש באותם הימים ואף

מורה הוראה לרבים

אבינו הרב זצ"ל, מאז ילדותו הצטיין בזיכרון פנומאלי. כל מה שלמד פעם אחת זכר שנים רבות. כמו כן ניחן בכוח התמדה נדיר. אהבתו לתורה הייתה כה עזה, שאפילו דבר שכבר למד וידע, מסוגל היה לחזור עוד ועוד. לכן מובן מאליו שבתור בחור, כשהגיע ללמוד בישיבת קישינוב המפורסמת ברומניה, זכה מיד להיות מן הבולטים, בין הראשונים, כבר אז ריחם על התלמידים החלשים, למד איתם, הדריך אותם ועודד אותם. לימים, כפדגוג מומחה, פיתח שיטה מיוחדת בהוראת "שולחן ערוך", בהכנת אברכים ללימוד רבנות. השיטה התאימה גם לתלמידים חלשים.

כרב ומורה הוראה, התמחה בעיקר ב"שולחן ערוך" על ארבעת חלקיו. בגיל צעיר מאוד, בן עשרים וארבע בלבד, הוסמך לפסוק גם בדיני ממונות בחושן משפט, וקיבל התרת ההוראה "יורה יורה ידין ידין". את ההיתר ההוראה הראשון קיבל הרבה לפני שמלאו לו עשרים.

על אף ידיעותיו הרבות בכל מקצועות התורה, היה עניו ומצטנע בפינה שלו. שתקן אומן, לא מגלה את ידיעותיו לכל אחד. חזר תמיד על הגמ' במסכת חולין (דף פ"ט) "אמר ר' יצחק מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאילם. יכול אף לדברי תורה כן צ"ל צדק תדברון. ומפרש בשם צדיקים, יכול, אם הוא יכול ויש באפשרותו להתנהג במידה הזאת, אף לדברי תורה כן". כלומר שגם לדברי תורה ישם עצמו כאילם. רק אלה שבאו איתו במגע ישיר ותמידי, תלמידיו, תלמידי חכמים, רבנים גדולים, היו עומדים לפעמים נפעמים נוכח היקף ידיעותיו וזכרונו החריף.

בפני התלמידים היה יכול לצטט בעל פה עמודים שלמים מהפמ"ג בשער התערובת, או מהפתיחות לבשר בחלב ולמליחה, ולציין בעל פה ובדרך אגב שבספר שהתלמיד מחזיק לפניו יש טעות דפוס. נוסף על "שולחן ערוך" ו"ש"ס, שאותם שינן תמיד, תחומי התעניינותו היו רבים. תורה, נביא, ספרי דרוש רבים, כמלבי"ם, יערות דבש, בינה לעתים, ספרי מחקר ופילוסופיה, מוסר וחסידות, וכיוצא באלה.

ויאמין בה'

אבי הרב זצ"ל מטבעו היה מאמין גדול. האמונה הטבועה בו הייתה חלק מאישיותו המיוחדת. הוא לא נזקק לשום הוכחות ומחקרים פילוסופיים לכיסוס אמונתו. הוא חש את האמונה, הרגיש את קרבתו של קדוש ברוך הוא. בשנים המאוחרות בזמן הקומוניסטים, כשהכפירה בהשם הפכה למקובלת ורווחת, כשצחקו על יהודי מאמין בקול גדול, אבי, לא זו בלבד שלא התבייש באמונה אלא היה מתוכח עם אינטלקטואלים אפיקורסים למיניהם, בפרסום וללא חת. היה מוכיח את אמיתותה וצדקתה של האמונה בקדוש ברוך הוא. ובלהט הוויכוח לא הייתה נחה דעתו עד שהיה מכריז בפניהם המשתאות, אצלינו האמונה היא כל כך מוחשית, כל כך ברורה, עד שמי שמעיד על עצמו שהוא אפיקורס, אתאיסט, ואינו רואה בבריאה הנפלאה הזאת את גדולתו של הקב"ה, אנחנו סמוכים ובטוחים שאין לו אלא להתאשפו ולקבל טיפול פסיכיאטרי.

ואם כן, שאל אותנו, הילדים, מדוע אני מתעמק בספרי מחקר ופילוסופיה? והסביר לנו: לא בשביל לחקור. הדחף הראשוני שלו היה להגיע לרוח הקודש. והיה מוסיף ואומר: בצעדי הראשונים בספרות, הקב"ה זימן לידו את ספר הברית, שחיברו הגאון הקדוש ר' פנחס אליהו

זצ"ל. הספר מחולק לשני חלקים. החלק הראשון הוא אוסף שיטות פילוסופיות ומחקר. בחלק השני הוא מנחה את היהודי למוסר ולאתיקה יהודית נעלה. והוא מבטיח שמי שיקרא את הספר וינהג כמו שכתוב בו, יזכה לרוח הקודש. הבטחה זו של המחבר. זו הסיבה שפנה לספרי מחקר.

ואוסיף עוד: אמנם בכל התחומים היה בקיא אבל מוסר וחסידות היו הנושאים החביבים עליו ביותר. חוץ מגאונותו בתורה, היה גאון בחסידות. בשנות השואה, יהדות רומניה שתתה גם היא מכוס התרעלה של גזרות הנאצים. בזמנים הקשים, כשהיה אסור ליהודים לצאת מפתח ביתם, והשלטונות האנטישמיים החזיקו אותם כלואים בבתי הכנסת בעיר, היו מתאספים סביבו המוני יהודים, והוא היה מרתק אותם שעות ארוכות בסיפורי צדיקים. אף אחד לא התעייף, לא אבא מלספר, ולא הם מלשמוע. הוא היה נואם בחסד, מלהיב המונים, מדביק בהתלהבותו ובלהט החסידי שבו את השומעים. היה נושא את הדרשות שלו בהתרגשות שכזאת, שהשומעים הזילו דמעות כילדים.

בימי עברה וזעם

אבא זצ"ל היה רב מנהיג קהילה, ואת העדה ניהל בזמנים הכי קשים ליהודים וליהדות - בזמן שלטון שונאי ישראל הלגיטריים והנאצים, ומאוחר יותר בזמן הקומוניסטים. בשני הזמנים, גם ליהודי הפשוט היה קשה לקיים מצוות, להתנהג כמו יהודי. נר ישראל דעך, וחשבו שהוא עומד להיכבד חס ושלום.

להנהיג ציבור, עדה קדושה, בשעה שכזאת, ולדרוש מהם קיום מצוות, ולייצג את הציבור לפני שלטונות הרשע ועווריהם, ובמיוחד מול משתפי הפעולה היהודים, היה קשה ביותר. כוחות נפשיים גדולים נדרשו כאן, אמונה מוצקה, חכמת חיים, ומעל לכל סייעתא דשמיא מיוחדים. ועוד יותר מעל לכל, התעלמות מוחלטת מהמצב הקיים, מהרוח הנושבת ברחוב, ודבקות בקב"ה.

ולא די שניהל את העדה אז, אלא הצליח להצית להבות בלבבות בני ישראל השבורים. בדרשותיו ברבים ובשיחותיו ביחיד, ריפא אל פצעיהם, הפיח בהם תקווה. אבי הרב זצ"ל היה נערץ על כל שכבות הציבור. הסתכלו עליו כעל מורם מעם, צדיק אמיתי. רבים פנו אליו כדי לקבל את ברכתו שיתפלא בעדם, ותפילותיו לא שבו ריקם.

בזמנים האפלים ההם, רבים התבטאו ואמרו שכל זמן שהרב נמצא בתוכם הם בטוחים שלא יאונה להם כל רע. בזמן המלחמה, כשהפחד אחז בכולם, היו כאלה שעזבו את ביתם ובאו לישון בצל קורתו. שם הרגישו בטוחים יותר. כך בזמן אנטונסקו וגזירותיו, כך בעת ההפגזות בזמן הרייטג'רע [ימי השחיטה רח"ל] של הגרמנים שעברו בעירנו, ובמיוחד בעת רדיפות הדת של הקומוניסטים וגרורותיהם משתפי הפעולה היהודים. רופאים, אינג'ינרים, אינטלקטואלים בעלי משרות מכובדות, היו מתבקשים על ידי הסקוריטאטה להיות מלשינים. היו מאוימים על ידיהם, מפוחדים ולחוצים. בצר להם פנו לרב הנערץ, לקבל עצה, ברכה ועידוד. עלינו לזכור שאפילו לייצע ליהודים בזמנים קשים אלה, היה בבחינת סכנת נפשות של ממש. שהרי הוא ייעץ להם ועודד אותם מה לעשות וכיצד לדבר כדי לא להיות מלשינים, וזה נגד החוק.

תורת חסד על לשונו

אבי הרב זצ"ל, ניחן בלב רגיש, מלא אהבה לכל יהודי באשר הוא יהודי. בעל חסד גדול ומיוחד במינו. כרב, היה דואב לכל מחסורי קהילתו הגשמיים והרוחניים גם יחד. דלתו הייתה פתוחה

בשמחת חלאקה לנכרו

מין הגה"צ אבד"ק פיאטרא ניאמץ זצ"ל

בקבלת פנים שערך בני קהילת פיאטרא ניאמץ לרבם שחור לאחר שנות דור לעירם, נראה מרן הגה"צ זצ"ל על מדרגות ארון הקודש של בית הכנסת ה"בעש"ט שוהל" בפיאטרא ניאמץ

לכל אחד, בכל שעה משעות היום והלילה. ביתו שימש להכנסת אורחים לכולם. רבנים, תלמידי חכמים, וסתם יהודים. אנשים חשובים או סתם ארחי פרחי מצאו אצלו מקום ללון בו ולאכול בו. לא פעם ישנו הילדים על הרצפה, כדי לפנות את מיטתם לאורחים. הדברים היו ידועים בעיר ומחוצה לה, וכולם נהרו לביתו של הרב. נהנו מטוב לבם של הרב והרבנית, שהייתה מפורסמת בתבונתה. על אף שהפרוטה לא תמיד הייתה מצויה בכיסו, הצליח תמיד לרתום אנשים בעלי יכולת, לגייס סכומים גדולים, לעזור לאנשים במצוקתם. גם בין הרבנים היה מפורסם כבעל דקה ופזרן מיוחד במינו.

כשלא היה לו את מי להתרים והיה זקוק לכספים, כדי לעזור ליהודים נזקקים, לקח כסף בהלוואה מאנשים ונתן למסכנים בצרתם. ביודעם שנתן מכספו הפרטי היו שהבטיחו להחזיר את הסכומים בישראל. מאוחר יותר, כשהגיעו לישראל, התכחשו להבטחתם.

הקומוניסטים בעת שלטונם דאגו לעקור מלכות ילדי ישראל את האמונה בקב"ה, לטשטש את הזהות היהודית, להרחיק את היהודים מקיום מצוות ולהשכיח מהם את התורה. משום כך ביטלו את כל החזרים והתת"ם בכל רחבי רומניה. פיאטרה-ניאמץ הייתה מהערים הבודדות במולדובה שבזמן כזה היה קיים בה תלמוד תורה ביוזמתו. בחירוף נפש החזיק אבי הרב זצ"ל מלמדים. פעמים רבות שילם אבי הרב למלמד את משכורתו מכספו הפרטי. המקום היה מקור מידע יחיד לעיקרי היהדות ויסודותיה. נוסף על לימוד קריאה והנחת תפילין, שאת אלה לימדו בעוד מעט מקומות ברומניה, למדו גם חומש ורש"י וגמ', כתלמוד תורה לכל דבר. וכל זאת ללא מלמד מאנשי העיר, אלא שהיה צריך להביא מערים מרוחקות תלמידי ישיבה לשעבר.

בין הדרכים המשונות של רדיפות הדת בזמן הקומוניסטים היה "הפלאן דה סיסעמטיזאציע" בכל עיר ועיר. בטענה שרוצים לבנות מחדש את העיר כמורדנית, הרסו רחובות שלמים ובהם כמה מבנים ישנים ואפי' עתיקים. בתכנית היה להרוס את כל מבני הדת בעיר - בתי הכנסת, המקווה, בית המטבחים ועוד. מעשרים וששה בתי כנסת שהיו קיימים בעירנו, נהרסו עשרים וארבעה. רק שני בתי כנסת שנמצאים בחצר אחת נשארו, ואחד מהם הוא בית כנסת מהעתיקים ביותר בכל אירופה, בית הכנסת של הבעל שם טוב. וכך בלי הודעה מוקדמת, נסגר בית המרחץ היהודי והמקווה שבו, שפעל עשרות שנים עד אז. כדי להיות בטוחים שהרב לא יפתח אותו שוב, הרסו השלטונות מיד את מתקן החימום.

כדי שבני ישראל יוכלו בכל זאת ללכת למקווה בזמן, סיכן אבי הרב זצ"ל את חירותו. על אף צו הסגירה פתח את המקווה, ללא אישור. ומפני שמערכת החימום כבר לא פעלה, העביר מים חמים עם דוודים, ממרחק של קילומטר.

אם חלילה היו תופסים אותו במעשה זה, היו מכניסים אותו לבית הסוהר לתקופה ארוכה. אבל נתקיים בו רגלי חסידיו ישמור.

בזמנו יצא ברומניה חוק דרקוני, הידוע לשמצה בשם חוק 324. בעטייו כל ג'וסינור, קופאי, אחראי על מלאי או על כסף, לא היה בטוח עוד בחירותו. לפי אותו החוק, אם חסר כסף בקופה, ואפי' סכום זעיר ביותר, יכלו להעמיד את האיש למשפט מהיר, כעין משפט שדה, ובתוך עשרים וארבע שעות האדם היה מוצא עצמו כלוא במאסר, עד לתקופה של שנה תיים. וכל זאת בשביל כמה לעי רומניים, פרוטות ממש, שלא לדבר כשהגיעו היה גדול יותר.

וכמו תמיד, סבלו בעיקר היהודים. קופאים ואנשים במשרות גבוהות יותר, שהתקיימה אצלם ביקורת פתע בקופה ונמצאה אצלם אי התאמה גדולה, כזאת שלא יכלו להחזיר מיד במקום, עוד קודם שהלכו לביתם באו בריצה ובמפח נפש לרב, הודיעו לו שהם נמצאים בסכנה גדולה ובקשו את עזרתו. בו במקום עזב הרב את כל עיסוקיו, נרתם למשימה, ובתוך שעות דאג שהסכום יכוסה והאדם ישאר חופשי, אבא לילדים. רבים חכים לו את חירותם.

בזמן הקומוניסטים היו גבולות רומניה סגורים שנים ארוכות. בעיקר נאסרה העלייה לארץ ישראל. התנהלה אז תעמולה חזקה שהציגה את ישראל כמקום שקשה לחיות בו הן כלכלית והן חברתית. את התעמולה ניהלו אנשי ב.ד.ק.

בשמחה של מצווה נראים: הנהגז מוה"ר' טוביאס זצ"ל, האדמו"ר' מסערט ורניץ ומאוטניה זצ"ל

בכנס עם רבני תל אביב

מרומניה. אחרי שנים ארוכות של המתנה, מי שזכה לקבל את אישור הציאה היה אדם מאושר. אלא שהדבר היה כרוך בכל מיני תשלומים מוזרים גדולים מאד, שהצטרפו ועלו להון עתק. מעבר ליכולתו של מפרנס אחד. כך למשל ויתור על הארוחות הרומניות היה כרוך בתשלום גבוה פי שניים ממשכורתו של אדם רגיל. הוויתור היה צריך להינתן לכל אחד בנפרד. משפחה בת כמה נפשות, היה עליה להכפיל את התשלומים. זה רק לבד הפך למשימה בלתי אפשרית, ולזה נוספו עוד כל מיני תשלומים נוספים. גם עלות הנסיעה והעברת מעט החפצים לישראל עלו כסף רב.

אבינו לקח על עצמו משימה זו. באהבת ישראל שבערה בו לכל יהודי, גם לרחוקים מתורה ומצוות, נרתם כל כולו בפעולה זו בתנאי הכפירה המוצהרים ששררו אז, הוא החשיב את ההישארות ברומניה כמקום סכנה רוחני וכמקום בטוח להתבוללות. לכן דאג לסכומים אדירים, נכנס לחובות, כדי לאפשר ליהודים לעזוב את רומניה, להציל אותם מציפורני השמד הקומוניסטי הוודאי להעלות אותם לארץ ישראל, בתקווה שבארץ ישראל יתקרבו לקב"ה.

לעזרה זו נזקקו לא רק העניים אלא גם אנשים די מבוססים. אבל במיוחד אני זוכר מטאטא רחובות בעיר בשם פרויקט. עני מרוד עם משפחה בת עשר נפשות. הוא חיכה לדרוכן בכליון עיניים. כשאלו אותו מאיפה יקח את סכומי העתק לנסיעתו, היה משיב שהוא רגוע, כשהמשיכו ללחוץ ושאלו מדוע הוא כל כך רגוע, השיב בחיוך רחב ובקול בוטח: כל זמן שהרב כאן אין לי דאגה. הוא ידאג לנו לכול, לא ייתן לי ולמשפחתי להישאר כאן.

עצם דבריו היו מסוכנים ביותר. אמנם מצד אחד הם שיקפו את ההערכה כלפי הרב והאמון שנותנים בו. מצד אחד, אם פרויקט ידע את הסוד הזה, ידעו זאת גם המלשינים מה-ק.ג.ב. ובקלות יכלו להפליל את הרב ולהכניסו לבית הסוהר לשנים רבות על פעילות ציונית ואנטי קומוניסטית, עברה חמורה באותו הזמן. רבים ישבו שנים רבות בבתי סוהר בתנאים קשים מנשוא, באשמת סעיף זה. אבל הוא זצ"ל בטח בקב"ה והמשיך בדרוכו ובעזרתו לאחיו.

עד היום, ארבעים שנה אחרי שהרב עזב את העיר, תלוי בבית הכנסת שלט לזכרו הנערץ, כל אחד מבני משפחת הרב שבא לעיר זוכה לקבלת פנים נרגשת ונלהבת במיוחד. דמעות רבות נשפכות כאשר נזכרים בדמותו האצילית של אבינו הרב, זצ"ל.

גם כאן, בארץ ישראל, כל המזכיר את שמו לאנשים שהכירו אותו, גורם הנאה מרובה. מדברים עליו בערגה ובכבוד, ומעבר להשתייכות הפוליטית, הקיימת לדאבוננו בארץ.

עלייתו לארץ הקודש

בחשוון תשכ"ד עלה לארץ ישראל עם כל בני המשפחה. התיישב בשכונת שביב שבהרצליה, וכיהן שם ברבנות עד שנת תשמ"ב.

מיד משהגיע לארץ ישראל עמד בקשר עם גדולי ישראל וניסה לחפש דרכים לשפר את מעמד הרבנים, ולהעמיד את משפטי הדת על תלם. בהפגנות נגד חילול השבת בעיר הרצליה נעצר עם כל רבני העיר, והם נשפטו לתשלום קנס. הוא היחיד שסירב והצהיר שלא ישלם את הקנס, והעדיף לשבת בבית הסוהר בשביל קדושת השבת, דבר שעשה אז רעש גדול בקרב היהדות הנאמנה.

פרק מורחב על פעלו בארץ הקודש הבאנו בגליון 251 שבת שובה תשפ"א, ופרק הסתופפותו בצל צדיקי דורו בגליון 47 גליון חג הסוכות תשע"ז

מסע "את אחי אנוכי מבקש"

ביקור מרגש ביהדות הדוממה ברומניה שלהי תשפ"א

מסע חוצה רומניה * מפגשים מרגשים עם יהדות שארית הפליטה בימים שכן מגיפה שדעכה לבין התפרצות נוספת * גילויים מרגשים והיסטוריים בבתי-הקברות העזובים בקהילות ישראל ברומניה * יומן מסע "את אחי אנוכי מבקש" לקראת הימים הנודאים תשפ"ב * ביחמת חוקרי ומתנדבי "האגודה למקומות הקדושים ברומניה" *

מארגנארעטן

מגרוסוורדיין אנו ממשיכים למרגארעאטן, שם נמצא בית-עלמין חשוב ביותר אשר בו טמונים גדולי עולם ה"ה הרה"ק יהודא חיים טויב - אבד"ק ראזלא ואביו של האדמו"ר מקאליב זצ"ל, והמהריא"ץ 'שר התורה עניו כהילל קדוש ישראל' כתוב על מצבתו. נכדיו בני משפחת בריסק יודעים לספר על ניסים ומופתים מרעישים שנעשו למתפללים על ציון הקודש. בבית-העלמין ניכרת ההשקעה בשמירה וניקיון, כאשר בעקבות השלג בימות החורף נפתחה בבית-העלמין דרך כניסה נוספת המשמשת את הבאים אליו בימות החורף.

'מרחצאות פליקס'

ב'מרחצאות פליקס' בהן היה שוהה הרה"ק ה"אהבת

מרגרטן

תפילה בציון המהריא"ץ במארגארעטן

אהל המהריא"ץ והשביל המטופח שבנה ומתופעל על ידי נכדיו משפחת בריסק הי"ו

היא אורדיה, דרך הונגריה ומשם לגבול דברצין, שם המתין לנו בכיליון עיניים ה'פרושינטי' - נשיא הקהילה הנמרץ, מר יעקב הלוי קופלמן, עם הרב המדריך הרוחני של הקהילה רבי שריה קב שליט"א, השוהה בקרב בני הקהילה מאז פרוץ המגיפה ומשרת ברוחב לב וללא הפסק את כל צרכי הדת של היהודים המקומיים. מר קופלמן שמח לקראתנו כמוצא שלל רב, וכדרכו בקודש הצמיד לנו סוללת משרתים, נהגים ומלווים שהלכו איתנו לכל מקום.

עם בואנו למקום התפללנו תפילת שחרית בבית-הכנסת הגדול, ובסיומה סעדנו את ליבנו בארוחת-בוקר עם מיטב המאכלים שהבאנו מהארץ, ומיד לאחריה ישבנו ל"ישיבת עבודה" ראשונה מאז הפרידה שנכפתה עלינו עם פרוץ הסגר על גבולות העולם. מר קופלמן הציג בפנינו את תוכניתו הגרנדיוזית לבניית בנין ליישיבה תורנית שהוא מתכנן במטרה להחזיר את

עטרת יהדות גרוסוורדיין ליושנה. אנו מסיירים בבית-הכנסת של מרן ה"אהבת ישראל" מויז'ניץ, שלדאבון לב עדיין שמם ושועלים מהלכים בו. ערימות גרוטאות ומחסן עצים מאכלסים את מה שהיה פעם "היכל בית-המדרש" וליבה הפועם של ויז'ניץ החסידית, וכיום נתון למרמס ביד זדים. אנו נכנסים לביתו של הרבי, הסמוך לבית-הכנסת, וממשיכים לעבר בית-העלמין העתיק. באוהל הריק והמשופץ בו היה טמון הסבא קדישא זי"ע עד שהועלה ארוננו הקדוש לארץ הקודש, הקימה 'האגודה' מוזיאון למורשת יהדות גרוסוורדיין, ובוכות הקמת בית המורשת נשמר המבנה ומתוחזק על ידי הקהילה ביראת הכבוד הראויה למקום קדוש זה ששימש במשך שנים ארוכות כמקום תפילה לישועות ורפואות להמוני בית ישראל.

וראמה

המצבה שהתגלתה ב'וראמה' והשיפוץ שנעשה על ידי 'האגודה למקומות הקדושים ברומניה'

טיסה לרומניה בין סגר לסגר

חודש מנחם אב תשפ"א. בין פתיחת שערי השמים לאחר שנה וחצי של סגר בעקבות מגיפת הקורונה, לבין סגירתם מחדש עקב התפרצות ווריאנטים חדשים ברחבי העולם, הספיקו חוקרי ומתנדבי "האגודה למקומות הקדושים ברומניה" לערוך שלוש מסעות בקהילות ישראל ברומניה. להביא אליהן דרישת-שלום מארץ הקודש, לחזק ולעודד את שארית הפליטה, לעמוד על צרכיהם הגשמיים ועל התמודדותיהם הרוחניות, כל זאת בשילוב מסע ארוך ומייגע למציאת ושימור קברי קדמונים ברחבי רומניה של מעלה, רומניה היהודית שהיתה ואט אט כמעט ונעלמה.

בכתבה שלפנינו ננסה לסכם ולתמצת את החוויות והמראות שחווינו וראינו במהלך הביקורים הללו, להעביר לקוראים מעט מהתחושות, ולהביא אותם להינשא יחד עימנו על כנפי נשרים לעבר מחוזות ההיסטוריה שהיתה והיא ההולכת ונעלמת מעינינו.

מכיוון ששמי רומניה היו סגורים במשך תקופה ארוכה, הצטברו על שולחן 'האגודה' פניות ובקשות רבות. אמנם במהלך זמן זה הגיעו לאוזנינו טיפין טיפין ידיעות שונות אודות מצב בתי-העלמין דשם, אולם עדויות של ממש לא היו בידינו, כך שמרחוק לא היתה בידינו אפשרות רבה לעשות ולפעול. משום כך עלה הצורך הדחוף לעלות על המטוס הראשון שהיה אפשר לטוס בו ולהיכנס לרומניה, ולהתרשם ולהיווכח עין בעין ממה שמתחולל מאחורי מסך הקורונה.

מסע גרוסוורדיין

מיד עם הוצרות האפשרות הראשונה לכניסה לרומניה, שמנו פעמינו לעבר קהילת גרוסוורדיין

לזקינו הגדול. מי יתן וכל מי שיש לו הורים או זקנים ושורשים ברומניה, יעשה כמוהו, לא יסתפק בהרמת טלפון למשרדי 'האגודה' ויתעניין כלאחר יד

הגמרא. מעניין איזו עיר בארץ הקודש תזכה בבית-המדרש המתוחזק של 'מיהאי-פאלווא', שווה להמתין ולראות זאת עין בעין...

אם יש בית-כנסת, מן הסתם יש גם בית-עלמין יהודי. מיהירו אפוא למצוא ולבקר בבית-העלמין המקומי, שם קידם את פנינו שומר מקומי ששמח לקראתנו. השלט בכניסה מכריז "בית-עלמין יהודי", ואנו מחפשים בזריזות אוהלי צדיקים וחלקת רבנים. ואכן, במעבה בית-העלמין מצאנו אוהל וחלקת צדיקים, כפי שתחזינה מישרים עיני הקוראים בתמונות המצורפות.

בוקרסט

המסע השני בחודש זה היה הארוך והמרתק ביותר מבחינתנו. בבוקרו של יום ראשון ב' מנחם-אב נחתו בבוקרסט חלק מאנשי המשלחת של 'האגודה', כאשר בהמשך הימים התעתדו להצטרף אליהם חברי נוספים של 'האגודה'. אנחנו בדרך נגד הזמן, להספיק לבקר כמה שיותר קהילות ובתי-עלמין ברומניה. על חברי המשלחת נמנו הרב אברהם יעקב סלמון, הרב משה לייב סלמון, הרב אברהם קולר, והרב צבי טפר - שאף תיעד את כל שלבי המסע ואת רגעי ההתרגשות בגילוי קברי הצדיקים, ופרקים מיומניו רשומים לפניכם להלן. אל המסע הצטרף גם הרב גוטליב מלייקווד, המחפש את קבר זקינו - מצדיקי 'וואמה' הסמוכה ל'סירעט'.

וואמה

וכך מתאר הרב טפר ביומניו: ביום ראשון בבוקר נחתה המשלחת בבוקרשט והתפצלה לשניים. הרב גוטליב הרוצה לאתר את קבר סבו בעיר וואמה, ביחד עם סטפאן - שליח 'האגודה' בסוצ'אבה-שאץ. סיפור 'הצדיק מוואמה' שווה מאמר בפני עצמו. לדברי הנכד הרב גוטליב, הוא שמע מבני משפחתו ששמעו מגויי וואמה שהם נוהגים לפקוד את הקבר לפני מבחנים באוניברסיטה ובתי-הספר, והם רואים ברכה בתפילתם. עתה נוסע הרב גוטליב לאתר את קבר זקינו ולשפץ אותו. כמה ימים קודם לכן, שלחנו את סטפאן - פעיל נמרץ לחיזוק היהדות שנוטר לפליטה ברומניה, המתחזק את בית-הכנסת ואת הקהילה היהודית המתפוררת בסוצ'אבה. רק לאחרונה זכה סטפאן זכה להיכנס בבריתו של אברהם אבינו, ועד כמה שזוה נשמע מפתיע, בזכותו לא נכבית גחלת היהדות באזורו.

לאחר שנחשפה המצבה, היא עברה שיפוץ ותחזוק למען תעמוד ימים רבים, ולהלן פיענוח המצבה:

הלא אבן מקיר תזעק ותהמה לכל עובר עלי זאת הציון ועלי זאת הקבר עד הגל הזה ועדה המצבה הזאת כי פה טמון אשר בגלילותינו הי' למופת ולאות ה"ה החסיד המופלג ומופלא בתורה מצוין הי' במינו ביראת ד' טהורה בתורת ד' עסק כל ימיו ולא פנה אל רהבים ושטי כזביו מוהר"ר מרדכי ראובן בן מוהר"ר צבי גטליעב ע"ה מרוס מאלדאוויצא שנפטר בן פ"ב שנים ועלה השמימה אור ליום ד' ונטמן ביום ה' אמור י"ז אייר תר"ץ. ת.נ.צ.ב.ה.

נכדו הרב אליעזר אהרן גוטליב מלייקווד שבארה"ב, עשה מעשה. יצר קשר עם 'האגודה', טווה את החוטים ויצא לוואמה, חיפש ואיתר באמצעותנו את המצבה, שיפץ ושיקם את חלקת הקבר, ובכך זכה להחיות את בית-הקברות המוזנח בוואמה ולהציב שם ושארית

ישראל" מויז'ניץ, לא הספקנו לבקר. לדברי הרב שריה קב, ישנם באזור מרחצאות-מרפא נוספים אשר אינם פחותים ברמתם ממרחצאות 'פליקס', אולם מטרת נסיעתנו לא היתה לבקר במרחצאות אלא נסיעת שורשים וחיווק קהילות והתחזקות אחר העבר, ועוד חזון למועד לביקור וסיור במרחצאות אלו.

'מיהאי-פאלווא'

ממארגארטען יצאנו לגבול הונגריה, לעבר המשך המסע בקרסטיר. בדרך נכונה לנו הפתעה בראותנו בית-כנסת יהודי עתיק ומפואר, הדור ביופיו וכולל בהדרו, אך שמם מבלי מבקרים. שער הכניסה לעבר בית-הכנסת העלה חרולים וקמשונים, עשבי בר ועצי פרא, המעידים כי זה זמן רב לא נערכו כאן התכנסויות ותפילות ואף לא דרכו על מפתנו מבקרים ומתפללים. אנו עוצרים ושואלים עוברים ושבים מה שם העיר בה אנו נמצאים, 'מיהאי-פאלווא' עונים לנו התושבים במקלה ומצביעים לנו על מקום מגוריו של בעל המפתח של המקום. תוך מספר דקות אנו עומדים מול מחזיק המפתח, יהודי בשם 'מתתיהו חיים', שהוא כנראה היהודי האחרון ב'מיהאי-פאלווא'. הוא שמח למשאלתנו לפתוח את בית-הכנסת, שכבר איננו מחוברים לרשת החשמל ואף לא למים, אולם היכלו הפנימי כולו אומר כבוד, נראה שמישהו תחזק אותו ואף שיפץ אותו משום מה לפני זמן מה. פרוכת הארון-קודש נתרמה בידי יוצאי העיר, כך רקום עליה.

נשאנו במקום תפילה וקבלת עול מלכות שמים, בתקווה כי ממקום קודש זה יעלו תפילותינו למרומים. מן הסתם בית-כנסת זה עתיד בקרוב לעלות לארץ הקודש יחד עם שאר 'בתי-הכנסת שבבבל' העתידין להיקבע בארץ קודש, כמאמר

ברלאד

פנים בית הכנסת המפואר בברלאד

אהל קברו של הגאון הרב אחיעזר בבית העלמין בברלאד

ברז'או

שער בית הכנסת בברז'או והכיתוב 'כי ביתי בית תפילה' במרכז הדלתות

בית העלמין בברז'או

חפצי הקודש ששרדו מבית הכנסת משמשים כמוזיאון ועדות אילמת לתפארת שהייתה

חזית בית הכנסת בברז'או

פאקשאן

העיר פאקשאן (לאפוקי מפאשאן) היתה עיר ידועה ומפורסמת ברבניה וביהודיה בקרב יהודי רומניה.

אודות חיפוש מצבות ושוורשים ברומניה, אלא ייצא בגפו ויתור את הארץ ויכבד את זכר הוריו וזקניו בכל מאודו.

המסע מתחיל

שאר חברי המשלחת שמו כאמור פעמיהם לעבר תוככי רומניה הישנה. ביום הראשון למסע זה הגענו לערים בוז'או, רומניקו-סארט, ופאקשאני.

בין היתר התגלו התגליות הדרמטיות דלקמן:

בסיוע של הפרשדנטי של בוז'או, מקס וינר, אותרו שני בתי-העלמין בעיר בוז'או, וכן בית-הכנסת העתיק של העיר בן מאות שנים, שעל דלתו חרוטות באופן ייחודי ונדיר המילים "כי ביתי בית תפילה לכל העמים!"

*

התגלית הגדולה שייכת לעיר רומניקו-סארט, בה מצאנו בית-קברות אחד חרב לגמרי.

את בית-הקברות השני חיפשנו במשך כשעה, עד שלבסוף, בעזרתו של הגוי המקומי דמירלו ליאו, התגלה מאחורי מפעל, כשהוא חבוי בין עצים ושיחים המגיעים עד הברכיים, קברו של אחד מגדולי הרבנים לפני כמה וחמישים שנה, רבה של רומניקו סארט - הגאון הרב אבנר כתבן זצ"ל. על התגלית בהרחבה פרסמנו ב"באר בשדה" (גליון 297) שהופיע בסמוך ליום היולדתו, שחל בסמיכות לתאריך מציאת המצבה - י"ד אלול.

עיניהם של חברי המשלחת זלגו דמעות של התרגשות מהתגלית הדרמטית. בו במקום נתנו חברי המשלחת חופן של מזומנים לגוי על מנת שיעשה גישה למקום, ובעזרה עוד נשוב לשם כדי לשמר ולטפח את המקום ולהתפלל שזכותו של הרב הצדיק תמליץ יושר בעדנו.

משם המשכנו ל'פאקשאני'. מאחר והמלונות העממיים סגרו את שעריהם בעקבות הקורונה, נאלצו חברי המשלחת להעביר את שנת הלילה באחד מהמלונות היוקרתיים שכן המשיכו לארח תיירים למרות הקורונה.

היום השני למסע

בסיומו של יום נפנה חבר המשלחת לכתוב ביומנו זכרונות טריים מיום עמוס בפעילות: משלחת 'האגודה למקומות הקדושים ברומניה' מסכמת עוד יום מוצלח עם גילויים חדשים ודרמטיים שעוד רבות ידובר ויסופר עליהם. המסלול ביומנו השני היה: פאקשאן, בארלד, הושי, יאסי.

יאס

עשרות כלבי השמירה ביאס, המטרד של כל באי בית העלמין

מחפשים את ההיסטוריה בין המצבות

המפגש עם ראש הקהילה מר אלברט ברחבת 'הקומוניסט' ביאס

בתפילה בציון הקדוש של הרה"ק משטפנשט ביאס

פגישת עבודה עם הקבלן היהודי מר ינקו סימי ביאס

על ציון הרה"ק רבי שמואל שמעלקא טוביש והרה"ק רבי אהרן משה טוביש רבני יאס

שועלים הילכו בו

לאחר הניקוי חלקת הרבנים למשפחת רייניס נראית אחת

צובעים אותיות ומחפשים עוד הפרטים על המצבות

באתור חלקת קבר הרבנים רייניס אב"ד יאס

באר בשדה - שטפנשט

ניגרשט

הכניסה לעיר ניגרשט

בבית-העלמין
ב פ א ק ש א ן
מצאנו את
קברו של 'שר'
התורה של
פאקשאני, הרב
משה אהרון
גולדרינג, אשר
יום פטירתו
חל בימים
ההם (י"א מנחם
אב תר"ט), עליו
כתבנו בהרחבה
ב"באר בשדה"
(גליון 293).

יצויין כי אגדה
מקומית ידעה

גדר בית העלמין בניגרשט המט ליפול

ספינקא

המצבה המקורית על קברו המפונה של הרה"ק האמרי יוסף' מספינקא הקיימת כיום

הושי' ה"ה הרה"ק ר' פנחס שהיה רב באוקא
ובסוף ימיו ב'הוש'. ועוד
חזון למועד לספר את
הדרמות שהיו ויהיו, ועל
עשרות ה'דומנו' ('אדוני'
ברומניתי) הרומניים שגייסנו
לטובת שימור וחיוק
בתי-העלמין ובתי-הכנסת
המקומיים.

עם חצות ליל הגענו עיפיים
וסחוטים אך מרוצים
לבית 'האגודה', ה'הכנסת
אורחים' דשטפנשט ביאס.
הבית שכמעט שמש מאז
פרוץ הקורונה, שב והפך
לשקוק תורה, תפילה,
וחסד. הימים הקרובים
יהפכו את המקום למעוז
של יהדות, פגישות
עם יהודים מקומיים
הממתנים לנו זה עידן
ועידנים, אך כעת בחצות
לילה אנו פורשים לשינה
במיטות המרווחות
המוצעות בחדרי האירוח של האגודה בעיר
יאס, סמוך ונראה לקברו של הרה"ק משטפנשט
זיע"א.

היום השלישי למסע

בית-העלמין הענק ביאס, ניגרשט, ואסלוי.

וכך תיעדנו בסיכום היום השלישי למסע הקודש
של המשלחת המיוחדת לאיתור ושימור קברי
רבתינו מאורי הדורות ברומניה: היום לצערנו,
עקב חולשה פתאומית ונפילתו למשכב של ראש
המשלחת, לא הספקנו הרבה, היות והיינו צמודים
למיטת חוליו ועקבנו בדאגה אחר הטיפול המסור
של הרופאים בראש המשלחת. אך פטור בלי
כלום אי אפשר, אז לאחר מגוון התרופות שנטל
ראש המשלחת והתייצבות הרגשתו, עלינו לקברו
של הרה"ק הראשון משטפנשט זיע"א. ה'פאזניקית'
שומרת בית העלמין אולגה, ניצבה על עומדה
כמימים ימימה, הקורונה לא שיבשה לה את סדר
היום. עשרת הכלבים האימתניים עדיין ניצבים
לצידה, ממתנים למוצא פיה, וכל אשר תרמוז
להם הם יצייתו בקפדנות. לאחר 'ברוכים הבאים'
ברומנית, היא פתחה לנו את השערים, ומיד ניגשנו
לאהול הרה"ק משטפנשט, השתחננו בהתרגשות
רבה על קברו, והעתרנו לישועת הפרט והכלל עבור
כל חסידי אוהדי ומקושרי שטפנשט די בכל אתר
ואתר.

לאחר מכן התחלנו לסייר ברחבי בית-העלמין,
ראשית התחלנו באיתור קברו של משמשו בקודש
של האדמו"ר הראשון משטפנשט, הלא הוא ר'
וולוועל גבאי זצ"ל. קבר זה איתרנו בעבר אך עדיין
לא הספקנו לטפל בשיקומו. עקב הצמחיה העבותה
ולמרות הכלים שהיו בידינו לצורך הגיזום, לא
הצלחנו להגיע אל הקבר, ועוד חזון למועד.

האהל על מצבת ה'אמרי יוסף' - כיום, ברקע גדר בית העלמין
הכניסה

ואסלוי

עזבנו את יאס ומשם שמנו פעמינו לעבר העיר
ואסלוי, שם טמון הרבי הראשון מואסלוי - נכדו
של הרה"ק מרוז'ין זיע"א וחתנו של הרבי הראשון
מבוהוש, יחד איתו באהל נטמן גם רבה של העיר
הגאון רבי אלטר עיבר וינטראוב - אב"ד ואסלוי
ווקיניו של יו"ר ועד חסידי שטפנשט הרה"צ ר'
נפתלי כהן שליט"א. לאחר אמירת פרקי תהילים
והדלקת נר לזכרו, שמנו פעמינו לעבר העיר
ניגרשט הסמוכה לואסלוי.

ניגרשט

התרגשות גדולה אחזה בקרב חברי המשלחת, היות
וסבא-רבה של כותב היומן הרב ספר, ה"ה הרה"ג
רבי יעקב ספר זיע"א, היה הרב במקום לפני כמאה
שנה. בעיר זו, לצערנו, לא נותרו כלל בתי-כנסת.
(בביקורו האחרון של הרב סלמון שליט"א במקום, הצביעו
המקומיים לעבר ספריה בטענה שבעבר שימש מקום זה כבית-
כנסת).

שמנו פעמינו לעבר בית-החיים המקומי, שם

מיהאי-פאלווא

בית הכנסת ב'מיהאי-פאלווא' מבחוץ ומבפנים

מה שכן מצאנו בבתי-העלמין של
ברלאד, היו קברו של רבה של
ברלאד, הרב אחיעזר, אודותיו שמענו
מהגה"ח רבי ישעיה פייער - רבה של
ברלאד (ראה "באר בשדה" גליון 212). יום
פטירתו של הרב אחיעזר מצויין על
קברו שמצאנו: 'נפטר ביום שנחרב
בית המקדש ת"ש'. הרב זצ"ל נטמן
באהל מיוחד בברלאד. כמו כן מצאנו
את הקבר של ה"אוקא-רב" בעיר

אורדיה

מר קופלמן נשיא הקהילה באורדיה יחד עם יהודי אורדיה-גרוסורדיין בקבלת הפנים למשלחת בתוככי בית הכנסת הגדול והמשופץ של גרוסורדיין

קרטשניף

האהל על קברו של הרה"ק רבי מאיר מקרטשניף

לקדם את התוכניות לבניית המקוה בבית ההכנסת-אורחים, פעילות שנקטעה עם פרוץ המגיפה העולמית בחודש אדר אשתקד. אנו נפגשים עם קבלנים, מהנדסים, אדריכלים מקומיים ואנשי מפתח בעיריית יאס, בכדי לקדם את הפרויקט הביורוקרטי ביאס.

מסע לבישטנא

לקראת ערב אנו מתארגנים למסע בן 500 ק"מ מיאס לבישטנא, מקום קברו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא, אשר סגולת פקידת ציון קברו בתשע-הימים ידועה ומפורסמת בקרב קהילות

היום הרביעי

יאס, סיגט, סלאטפינא, בישטנא, ספינקא, קרטשניף, סאטמר

יום זה הוקדש שוב לבית-העלמין בעיר יאס ולמפגשים נרגשים עם אנשי הקהילה 'הקומוניסט' ביאס, בראשות הגברת אינה ומר אלברט לוזניניאנו, שנבחרו להנהגת הקהילה לאחר פטירת הפרשדינטי הקודם מר אברהם גילטמן ז"ל. לאחר תקופה כה ארוכה שלא ביקרנו במקום, מובן שההתרגשות היתה גדולה, למרות הזמן המאד קצר שאנו פה ביאס, ימים בודדים, ומנסים להספיק

הוקם מחדש אוהל מעל קברו של הגאון רבי איסר אברומוביץ, שהיה מרבני המקום. פגשנו את השוטר דניאל, שזכר כי 'רבינער בריסק' - נכדו של הרב אברומוביץ, ו'ראבין סלמון', ביקרו פה לפני כמה שנים.

כעת אנו נרגשים לקבל את פני יתר חברי המשלחת שנחתו לפני מספר שעות בבוקרשט ומשם הגיעו בטיסה פנימית ליאס, והחל מעכשיו המשלחת בכוחות מחודשים ומורחבים ומקווים להספיק עוד ועוד.

סאטמר

קברו של רבי שלמה יהודא פרידלנדר מחבר הירושלמי על קדשים שהתגלה כמזויף

הרה"ק רבי חיים בן הרה"ק רבי שלום אליעזר נכד הדברי חיים מצאנז

הרה"ק רבי בערצי מסאטמאר בן הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא

בשדה התעופה בסאטמר

המצבה מימין הרה"ק ר' חנוך הענין מסאטוב קרעצקי

הקן לדוד' רבי אליעזר דוד גרינוואלד אבד"ק סאטמאר

באר בשדה - שטפנשיט

בישטנא

מצבת הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא בבישטנא

אהאל בבישטנא

חסידות נדבורנא וקרטשניף. יצאנו את יאס, לא לפני שפקדנו שוב את ציון הקודש של הרה"ק משטנשט בבית-העלמין ביאס, וכן את ציוני הצדיקים הקדושים, בהם חמיו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא - הרה"ק רבי שמואל שמעלקא טויביש רבה של יאס, ואביו הרה"ק רבי אהרן משה טויביש - גם הוא רבה של יאס, בהם כאילו ביקשנו רשות לצאת למסע לציונו של החתן הגדול הרבי הקדוש מנדבורנא. בתום מסע לילי ארוך ומפותל, הגענו לעיר הגבול סיגט בשעה חמש לפנות בוקר. אורות העיר סיגט אט אט החלו להתנוצץ, ואנו מוצאים את עצמנו בדלפק הגבול הרומני-אוקראיני. טפסי בדיקות הקורונה, 'טסט' בעגה מקומית, לצד ביטוח-בריאות שהאוקראינים מתעקשים משום מה שנעשה, לא לפני ששטרי הגבול מזוהרים אותנו כי ה'אפדמיה' ה'קוביט' הלא היא הקורונה, עדיין משתוללת בעולם.

מרחק של עוד 500 מטרים מפריד בין סיגט הרומנית לסלוטופינא האוקראינית, דרך נהר הטיסה החוצה את רומניה ואוקראינה, וכמו נחתנו לפלנטה אחרת. הכבישים המחוררים והתושבים המדווחים על אופניהם, מזכירים לנו שיש עוד לאן לרדת מרמת החיים יותר מהכפרים הרומניים אותם עברנו במשך כל אותו הלילה. העולם עמד כאן מלכת כפשוטו, הכל כאן קפא מאז ימי הצאר ניקולאי וכל הצוררים שבאו בעקבותיו, ומעורר בנו תחושה של 'ימי הביניים'...

מרחק ארבעים דקות, ואנו מגיעים לבישטנא עיר מלוכה, אי של שפיות בתוך ים האפרוריות. מקווה של שחר מרענן ומטהר את הגוף ואת הנשמה, תפילת שחרית ברוב עם יחד עם רבים מאדמור"י השושלת וצאצאי הרה"ק מנדבורנא, המקפידים לקיים את צוואת הסבא ולראות ולהראות בימי תשעת-הימים בהיכלו של צדיק, ארוחת-בוקר מוגשת על ידי אנשי החסד של הכנסת-אורחים בבישטנא, המתחזקים את המקום הקדוש כל ימות השנה. כעת בתשעת-הימים מבקרים כאן מאות רבות של חסידים מכל העולם, לאחר שבשנה שעברה כמעט ולא יכלו להגיע לכאן.

לקראת הצהריים אנו עוזבים את בישטנא מלאים במטען רוחני ותחושה עילאית, כי הצדיק השוכן במקום קדוש זה ימלא את משאלות ליבנו וליבם של המוני המגיעים לציון קודשו וכל השמות הנזכרים כאן לברכה, ויפתחו שערי שמים לפנינו.

בגבול האוקראיני בסלוטופינא, על גדות נהר הטיסה, כמו כבר מכירים אותנו. רק לפני כמה שעות היינו כאן, ושוב אנו בביקורת הדרכונים, הקורונה גורמת להם להסס לפתוח לנו את שערי הגבול, אולם הפעם אנו עם הטיעון המנצח כי יש לנו

משלם על המאמץ הכדאי לכבוד הקדושים אשר בארץ המה.

קרטשניף

מסיגט אנו נוסעים כעשר דקות, ולנגד עינינו מתגלה העיר קרטשניף, ובעגה המקומית קרוצ'ניץ'. בבית-העלמין כאן טמון הרה"ק רבי מאיר, בנו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא. האוהל המחודש נבנה על ידי האדמור"ר מפרימישלאן שליט"א, והגדר ההיקפית סביב בית-העלמין נבנתה ביוזמת האדמור"ר מקרטשניף שליט"א, שאף הרבה לבקר ולהתפלל במקום קדוש זה, בקצה בית העלמין ישנו עוד אהל של הגאון רבי אפרים פישל פלדמן בעל 'ידות אפרים' ראש השושלת של בני משפחת פלדמן המעטירה מחסידי ויז'ניץ ואנטניה שיום פטירתו בכ"ג סלו, סיפור פטירתו מרתק ומענין, הוא היה גר בבישטנא ולקראת סוף ימיו ביקש ליד אחיו רבי שמואל אליעזר שקבור בסיגט, כל בני משפחתו נסעו עמו ללוותו בדרכו האחרונה, אולם בדרכו בהגיעו לקרטשניף תקף עליו חוליו ונטה למות, ואז ציווה לקבורו בבית העלמין בקרטשניף בחלקה אשר סימן בעצמו, ויהי לפלא.

ספינקא

מקרטשניף אנו ממשיכים לסאטמאר, אולם בדרכנו אנו עוברים בעיר ספינקא, עיר ואם ברומניה, שהתפרסמה בזכות האדמור"ר הרה"ק ה"אמרי יוסף" שחי ופעל בעיר הזו ואף נטמן בה. מקום אוהלו ומצבתו של ה"אמרי יוסף", עומדים עדין כיום למרבה הפלא עדיין בשלימותם, למרות שגופו הטהור של הצדיק הוצא מכאן לפני כחמישים שנה. האגדה מספרת כי בעקבות התנגדות גיירי המקום להוצאת הקבר, נעשתה פשרה: הקבר המקורי והמצבה הושארו על עומדם, כדי שהמקומיים לא ירגישו בהוצאת הצדיק מהמקום.

סאטמר

ויסעו מספינקא ויחנו בסאטמר. מספינקא אנו נוסעים לסאטמר, מרחק כשעתיים נסיעה. הזמן קצר, מועד הטיסה מתקרב, ואנו רוצים להספיק לפקוד ולתעד גם את קברי הצדיקים

'קונקשן', טיסה מסאטמר לבוקרסט. השוטרים מצדיעים לנו ופותחים לנו את שערי הגבול הרומני. שעת צהריים ואנו ברחובות סיגט, והרכב המקומי הממתין לנו לוקח אותנו מיד אל היעד הבא.

סיגט

במרכז סיגט אנו מגלים פלא שלא רגילים אליו ברומניה זה מאה שנה ויותר, בית-כנסת עצום מימדים ההולך ונבנה בימים אלו על ידי האדמור"ר מהר"א מסאטמאר שליט"א. בית-הכנסת כבר כמעט גמור, מאובזר ומרוהט, ומכיל בקרבו מקומות ליותר מאלף מתפללים, לצד חדרי ספח, מטבח תעשייתי ומקוה מפואר ומרווח, בית לאדמור"ר וחדר לקבלת קהל. התחושה שלנו היא שאנחנו נמצאים במנוור, מעוזה של חסידות סאטמאר... הרב אשר ישעיה הורוביץ, המתעסק בקודשים ומוסר את עצמו לכל עניני הבניה, מספר לנו כי לקראת שבת פרשת תולדות, ר"ח סלו התשפ"ב, מתעדיים לחנוך את המקום הקדוש זה, בראשות האדמור"ר מסאטמר שליט"א וברוב עם, לכבודה של תורה וחסידות ולחידוש העטרה ליושנה, תפארת העיר 'סיגט' שהרעידה נימים של רבבות יהודי תבל.

תחת רושם הכביר של תחינה העצמות היבשות האלו, אנו ממשיכים לבית-העלמין בסיגט, שם טמונים רבני סיגט למשפחת טיטלבוים ולמשפחת כהנא. בית-העלמין מלא באוהלים ובמצבות קדושות, והמראה הכללי מעיד כי בית-העלמין מטופח ונשמר. בפאתי בית-העלמין אנו מוצאים חמישה פועלים עם מכסחות דשא, וניכר כי מישור

בודק

מזן הנה"צ מוהר"ש טוביאס אבד"ק פיאטרא ניאמץ רומניה בשנת תשס"ו ברקע נראה מתחם אחותו 'בוגיבאר' - לפני 70 שנה

אחות הנפש של רבני רומניה ב'בוגיבאר' - כיום

ברחובות בודק, באופק הית הקיצוני משמאל הוא בית הכנסת המקומי, נראה סמל המגד דוד על גגו

סיגט

בית הכנסת הענק והמפואר בסיגט מראה חיצוני

בית הכנסת המפואר והענק לקראת חנוכת הבית

המקוה הענק בקומת הקרקע של בנין בית הכנסת

כחמישים מצבות, ולדברי המלווה אותו במסע בורסק נעלמו בו מספר מצבות, ביניהן מצבת הרב המקומי.

גולת הכותרת של ביקורנו בבורסק היתה במעון הנופש 'בוגויבאר', בו התארחו רבני רומניה וראשי הפרציה היהודית מדי בין-הזמנים, סיפוריו וזכרונותיו של הגה"צ מוהר"ש טוביאס אבר"ק פיאטרא ניאמץ ותיאור השבת בה נפתח מעון-הנופש במיוחד עבור קבלת-פנים לאדמו"ר מסקולן ששוחרר אז מכלאו, יובאו בעז"ה בהרחבה במאמר נפרד על 'בורסק'.

את בורסק מקיפים משני עבריה, מצד אחד העיר החסידית טולדיש, ומהעבר השני העיר טופליצה - עוד עיר עם עבר יהודי עתיק. בדרך מרחק כשמונה ק"מ מבורסק, עברנו את הישוב הקטן, ה'קומונה' קאפו קורבולוי', המקום בו איבר מרן הגה"צ רבי שמואל טוביאס זצ"ל את כתבי תורתו לבלי מוצאם שוב. מקומות אלו הזכירו לנו וגרמו לנו לחוש כי אנו מטיילים במחוזות העבר בו הסתובבו יהודים של מסירות-נפש, אדמו"רים ורבנים שהטיבועי פה חותם לדורם ולדורות. ועתה לא נותר לנו כי אם לנסות ולחוש את אותו הוד והדר ואהבת קדומים, שתחיה נרדמים, ותקרב הימים שזוכה לקיבוץ נדחי ישראל, ולביאת הגואל שיבנה לנו את בית העולמים, בירושלים הבנויה במהרה בימים.

התמונות באדיבות דוברות האגודה למקומות הקדושים ברומניה
יש"כ להרב לוי יצחק סגל וחברת 'ביגפלייט' שסייעו לארגון המסעות לרומניה

בית-העלמין. אנו נושאים תפילה לעליית נשמתו המיוסרת של מי שבצוק העיתים הפך את כשרונו הנדיר להתרסקות כה מפוארת, תהא נפשו של רבי שלמה יהודה בן רבי מנחם, שנפטר בח' שבט תרפ"ד, צרורה בצרור החיים.

עם רדת החשיכה, לאחר שבסייעתא דשמיא מרובה הספקנו את מרבית תוכניותינו, אנו מגיעים אל בית-הנתיבות המקומי שבסאטמר, שם נינשא על כנפי נשרים לעבר בוקרסט הבירה לקראת סיום המסע שאינו מסתיים לעולם אלא מקרב אותנו אל המסע הבא, אל גילויים הבאים ואל התיעודים שבאים בעקבותיהם. ואכן, כעבור שבועיים בלבד הם הגיעו שוב.

טיסה ישירה ליאס

עם חידוש הטיסות הישירות ליאס, לאחר הפסקה של שנה וחצי, הזדונו להצטרף שוב למסע ישיר ליאס, למען זירוז תוכניות בניית המקוה, להמשך חיפושם של מצבות גאוני עולם ביאס, ולחיוק הקשר עם הקהילה והיהודים המקומיים. ואכן, אין בית-המדרש בלא חידוש. בסיוורנו בבית-החיים דיאס, מצאנו את חלקת קברי רבני רייניס, רבני יאס ומחשובי חסידי שטפנשט. כמו כן תחקרנו את חלקת קדושי פודולאוי, סביבת האוהל של הרה"ק רבי בן ציון מושקוביץ האדמו"ר מפודולאוי, שנהרג עם כל בני משפחתו ורבים מבני קהילתו בהפצצה הרוסית על יאס. את פירות מחקרנו זה הבאנו ב"באר בשדה" (גליון 298), וכך התקדמנו עוד שלב בדרך לשיקום, ניקוי, מיפוי ומחשוב בית-העלמין העתיק והענק דיאס, במהרה בימינו.

בורסק

ערב שבת קודש פרשת עקב. מכיוון שהקורונה עוד לא נעלמה מהאזור, התפילות ביאס כמו בהרבה מהקהילות היהודיות ברומניה, לצערנו עדיין אינן נערכותו כסדרן וכתיוקונן. נאלצנו לשבות את השבת בבורסק בחברת יהודי ארץ ישראל הנופשים בהרי בורסק, כמנהג המוני יוצאי רומניה המשמרים את מסורת הנופש בחבל ארץ ציורי ואוורירי זה. בורסק מציעה לנופשים בה שנים-עשר בארות מים מינרלים, עם כל סוגי הויטמינים והברזל האפשריים. כמו כן קיימת בה באר 'מופטה', המפיקה גז טבעי מהאדמה ומועילה לחיוק השרירים וכאבים שונים, כמו גם להחזרת חוש הריח לנפגעי קורונה, כך לפי דברי השוהים במקום. ההרים הגבוהים והאויר הצח מאפילים אפילו על גל החום הנדיר הפוקד את האזור בתקופת שהותנו בבורסק. בשעות הערב יורד גל החום, ומשב רוח קריר עוטה את כל המרחב. מזה כשנתיים ימים ש"הכנסת אורחים" דשטפנשט ביאס משאילה את ספר-התורה למקום, למען הנופשים הישראלים המטריחים עצמם במיוחד בנסיעה מיאס לבורסק מרחק כ-300 ק"מ, למען קיום מצוות קריאת התורה כהלכה, ועתה זכינו להתארח במחיצתם. שווה היא בורסק למאמר נפרד ומפורט, ועוד חזון למועד.

בבורסק ביקורנו, התפללנו ושמענו שיעור ב"דף-היומי" בבית-הכנסת העתיק, ששימש דורות של נופשים ובהם גדולי תורה ואדמו"רים בתקופות בהן מסך הברזל היה מוגף בכל מזרח אירופה, למעט רומניה שנותרה פתוחה כל העת לישראלים. מתחת לבית-הכנסת קיים מקוה-טהרה, שהוקם בומנו על ידי נדיבות ליבו של הנדיב הנודע ר' שמואל דסקל ז"ל. לצערנו, בשל תקלות במתקן החימום אשר הקהילה היהודית מתקשה לממן את תיקונו, המקוה אינו פעיל. מחוץ לבנין ניתן להבחין בבור האוצר המלא במי גשמים וממתין לטובלים שיעשו בו שימוש. לקראת סיום הביקור בבורסק ביקורנו בבית-העלמין הקטן בכניסה לעיר, בו מצויות

שבסאטמר. בכניסה לבית-העלמין שני אוהלים: האחד של הרה"ק ה"קרון לדוד", והשני של הרה"ק רבי חנוך העניק מקרעצקי, סבו של האדמו"ר מסאסוב שליט"א, המשמר ומתחזק מקום קדוש זה. בהמשך בית-העלמין יש את אוהלו של הרה"ק רבי בערצי מנדבורנא, בנו של הרה"ק רבי מרדכי'ל מנדבורנא, וכן אוהל לנכד ה"דברי חיים" מצאנו.

אנו מחפשים את קברו של ה'ירושלמי המזויף', הלא הוא רבי שלמה יהודה פרידלנדר ז"ל, שסיפור עלילת חייו ומעשה זיוף ה'ירושלמי' על קודשים העסיק את העולם היהודי לפני כמאה שנה (מתרס"ו עד תרס"ח) במשך תקופה ארוכה בין גדולי וגאוני עולם שנרעשו לגילוי התגלית. לאחר טלפונים וביירוים עם חוקרי וכותבי העלילה, ובהם הרה"ג חנוך טוביאס שליט"א שחקר את העלילה בספרו 'סופה וסערה' ח"א, והרב ברוך אוברלנדר שליח חב"ד בבודפשט, אנו מאתרים את הקבר במעבה

הוש

מצבת הרה"ק רבי פנחס מאקאנא שנטמן ב'הוש'

שער הכניסה לבית העלמין ב'הוש'

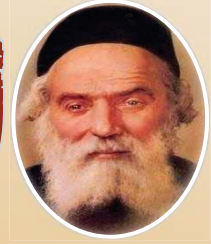
מצבת הרה"ק רבי לוי יצחק בהרה"ק רבי ישראל מבאקוי, לשון המצבה: 'שקידש כחו וחמנו כליל לעקידת תורה ועבודה וגמ"ח כחמישים שנה על משמרת הרבנות', צייון שאת קבר אביו הרה"ק רבי ישראל מבאקוי חיפשו בבאקוי מזה כבר ומצאנו את האהל ללא המצבה

באר בשדה - שטפנשט

גיליון עמ' 36 חודש תשרי תשפ"ב

שח שפיתותנו

יו"ל ע"י "אגודת השופרים לשפירת הלשון" ע"ש פנח החפץ חיים זיע"א מיסודו של הרה"צ רבי יוסף רצאבי זצ"ל

היאור הנטע וזרא דלשה"ר ע"י הסוכה

מאת הרה"ג **מושה לוי שליט"א**

ולפי זה נראה לבאר, שכאשר יוצא האדם מביתו הטבעי אל הסוכה, שהיא דירת עראי, משתחרר מן הגשמיות הטבעית וביתו לחסות בצילה דמהימנותא, אז מתחיל הוא להרגיש יותר אהבת השני, וממילא נעקר מתוכו הרצון לדבר לשה"ר, כי כשנטועה בלב האדם אהבה לשני בודאי שלא ידבר עליו לשון הרע. כן נראה ביאור פשוט דברי רבנו הגר"א בס"ד.

וכן ביאר מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל (זכרון שמואל שיחות אות נ"ד) שמצות ארבעת המינים שבחג הסוכות מורה על אחדות ישראל כידוע מחז"ל, וענין זה של אחדות ישראל שייך הוא דוקא לחג הסוכות, כי על ידי שיוצאים מדירת קבע לדירת עראי, יוצאים מקבע עולם הזה ומבטלים עיני הגשמיות, אפשר שתהיה אחדות, דהרצונות הגשמיים יוצרים פירוד ורק השאיפה הרוחנית גורמת לאחדות.

והנה באכילת סימני ליל ר"ה, שנוגעים הדברים לטובת עצמנו, מרגישים אנו היטב את ענינם ומברכים עליהם בכונה גדולה, ומתפללים שנוצה לכל הברכות וכו', אבל בסוכות שעבודת היום היא לאגד את כל ארבעת המינים המסמלים את כל חלקי עם ישראל המשולים אליהם כידוע, ולאחדם יחד, כאן משכיח מאיתנו היצר את עיני המצוה. אולם באמת, הרי זו עיקר עבודת ימי הסוכות, להסיר כל מחיצות השנאה ולאחוב כל אחד ואחד מישראל. ועוד ראיתי בהקדמת הספר נחלי דבש על החפץ חיים, שהביא בשם האר"י ז"ל שביאר את ענין חבטת הערבות שחובטים בהושענא רבה, כי עלי הערבה דומים לשפתים, והרי זה כמו שמכים אנו את בעלי הלשון וחובטים אותם על הקרקע, ואומרים להם: איננו רוצים בכם ובדרככם הרעים.

והנה בשנתיים האחרונות נתפשטה בעולם מגיפת הקורונה ר"ל, וכבר נודע מרבים מגדולי ישראל שליט"א, שענין זה בא לעוררנו על ענין פירוד הלבבות. ויתכן לומר, שרצון ה' הוא שנצא כל אחד ואחד משיגרת חיו הטבעית ועל ידי כך נתעורר לאהבת ישראל. אלא שהשטן, שיועד שסופו הולך וקרב, מנסה בכל כחו להילחם ולהפריענו בזה, ולכן דוקא מתוך בעיות הקורונה משתדל הוא לעורר חילוקי דעות רבים ומריבות וכו', ואם חלילה מגיעים למריבות הרי זהו נצחוננו של השטן. אך באמת אדרבה, עיקר מה שחפץ ה' מאיתנו בעת הזאת ודאי איננו להתעקש בכל הויכוחים למיניהם, לא כטענת צד פלוני ולא כהצד שסנגדו, רק להשתדל להרבות עוד ועוד אהבה ואחווה בינינו ככל יכולתנו, ולאחוב כל אחד מישראל בלב ונפש, שבזה תלויה גאולתנו השלמה, כנודע מדברי רבנו הח"ח זצ"ל בהקדמתו.

והנה הרי מובטחים אנו ע"י הנביאים שיום יגיע ונוצה לגאולה השלמה, ולפי דברי הח"ח שרק אחר תיקון העינים שבין אדם לחבירו תוכל לבוא הגאולה, איך מובטח לנו ואנו מאמינים בזה, שבקרוב יגיע זמן שכל אחד ואחד מישראל יאהבו זה את זה, ואז ניגאל. וכן הגאון רבי דוד טעביל זצ"ל בסוף דרשתו הנ"ל שם, הוסיף ש"לזאת חג הסוכות הוא כנגד גאולה אחרונה, מפני שאז יתוקן עון לשה"ר, כמבואר בדברי חכמי האמת", והיינו, שהגאולה תלויה בתיקון חטא הלשון. ואמנם איננו יודעים האם הגאולה האחרונה תהיה בחג הסוכות ממש, או שתהיה בזמן אחר בשנה ורק "מכוון" חג הסוכות כנגדה, אבל עי"פ הדבר ברור שככל שנרבה באהבת חבירינו כן נחיש ונמהר את גאולתנו ופדות נפשנו, ואז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה. יה"ר שנוצה לכך כמהרה בימיו.

הגאון רבי דוד טעביל זצ"ל [תלמיד מרן הגר"ח מוואלאז'ין זצ"ל] בדרשותיו (נחלת דוד ח"ב דרוש י') הביא ששמע בשם רבינו הגר"א זל"ה [וציין שאינו זוכר אם שמע זאת מרבו הגר"ח זצ"ל או מפי אחר] שהסוכה באה "להכניע יצרא דלשון הרע", ואמר רמז נאה לכך מאותיות תיבת סוכה, שהן ארבע אותיות מארבעה מוצאות הפה: אות ס' ממוצא השיניים, ו' מהשפתיים, כ' מהחיר וה' מהגרון, אך ממוצא הלשון אין שום אות בתיבת סוכה, וזהו מפני שכל שאר ארבע מוצאות הפה מסובכים את הלשון ושומרים אותו לכל יפרוץ בלשה"ר. וזש"כ (תהלים ר"ל, כ"א) "תצפנם בסוכה מריב לשונות". וכתב ע"ז הגר"ח טעביל שם, שהדברים ראויים למי שאמרן.

והנה מלבד מה שביאר הגר"א בדרך הרמז, ראוי להבין הענין גם על דרך הפשט, איך מכניעה הסוכה את יצרא דלשה"ר.

ונראה לבאר הענין על פי מה שידוע, שכאשר נמצאים בני אדם בקהילות ובסביבתם הטבעית, בנקל מבחינים כל אחד בשוני שבינו לחבירו, מצד חילוק החושים והעדות והמעמדות וכו', ועי"ז מחולקים בני האדם לאגודות אגודות וחיים בפירוד לבבות ר"ל, אך כאשר נפגשים שני אנשים בנכר, הטבע הוא שתיכף מוצאים הם את חיבור הלבבות ביניהם, ואפילו אם הם באים מחוגים וסגנונות שונים וכו', אעפ"כ הרגשת ה"גלות" גורמת להם לחפש ואף למצוא במהירות את החיבור והקשר נפשי ביניהם. וכבר מוזכר יסוד זה בכלי יקר (ויקרא כ"ו, ל"ו) ש"מדרך הגולים לנחם זה את זה" ע"ש.

וכן שמעתי פעם מיהודי יקר, שבמעסותיו לאיסוף כספים בחו"ל נאלץ לאכול בבתי "הכנסת אורחים" המחלקים אוכל בחינם לכל דכפין, ואמר, שבהיותו שם הרגיש שאינו צריך לומר את נוסח התפילה הנאמרת בכניסה לסוכה שתתחבב ישיבת הסוכה "כאילו הרוחקי נדוד", אלא הרגיש ש"הרוחקי נדוד ממש"... והוסיף, שדוקא שם, בעת שאכל את סעודת השבת בצוותא עם כל האורחים העניים שהיו באותו "בית הכנסת אורחים" הרגיש כולם חיבור זה עם זה, ללא הבדלי מעמדות חוגים ועדות, הכל שרו יחדיו את כל סוגי הזמירות, ושילבו את כל המנהגים בשילוב מופלא, והרגשת ה"אחדות" שהיתה שם, היתה באופן שלא הרגיש מעודו.

עומק הענין בזה, הוא כפי שביאר מו"ר הגאון הגדול רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א [בספרו "שפתי כהן" - שיעורים ע"ס חפץ חיים, העמיד לראות אור בקרוב], שהביא דברי רבנו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות ל"ט) שכתב לגבי הלאו ד"לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא י"ט, י"ז) ש"הזוהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת השנאה", והיינו, שבאופן טבעי יש באדם כח של שנאה הגורם לו בתמידות להפרידו מזולתו, ואותו צריך להסיר. ומזה אותו חג, ביאר מו"ר שליט"א, שהדבר מבואר בפסוק במשלי (י"ח, א') "לתאוה יבקש נפרד", כלומר, שתאוות הגוף הן הגורמות לאדם להיות נפרד מזולתו. והיינו, שמצד כחות הגוף מושך הגוף את כל צרכיו רק לעצמו, שכן צרכי הגוף של חבירו אינם צרכי הגוף שלו, ולכן אדם שחי כל הזמן עם צרכי גופו בהכרח נעשה "נפרד" מהשני ואינו אוהבו. ולפי זה ביאר, שאופן עקירת כח זה, הוא ככל שהאדם נעשה פחות "בעל גוף" המחפץ רק את מילוי רצונו ותאוותיו, ויותר "בעל נפש", כי אף שגם מצד הנפש רוצה היא את "טובת עצמה", אבל לא את טובתה "הגשמית" אלא את טובתה "הרוחנית", שהיא להטיב לשני, וכדבריו הידועים של מרן הגר"ש זצ"ל ש"העולם הזה של השני הוא העולם הבא שלך", ואיך מצד הנפש מגיע האדם לאחוב את השני

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק המרוחם
יהוה אלהים בן ג'נה
 רוח ה' תנחמוהו בצדק עדין, אמן.

האיש גברא יקירא הולך תמים ופועל צדק
רבי טוב חיי מושלה בן ברכה שרעבלי זצ"ל
 רוח ה' תנחמוהו בצדק עדין, אמן.

הרב **יוסף בן פרידה ז"ל**
לאה לאונור רחל
 מרת

האישוה החשובה הצנועה והצדקת, מלכת החסד,
 מכובדת תורה ולומדיה, אשה יראת ה',
אילון בת מתיבות **מושע ז"ל**
 מרת

כל אחד מכיר את אפקט האבן והשלולית.

אתה מיידה אבן למים, לכאורה פעולה רזה וחסרת משמעות, בפועל, מייד עם העלמותה של האבן במצולות השלולית, הולך ונוצר מעגל קטן על פני המים, שהולך ויוצר עוד מעגל אחד ועוד אחד, כך שלאחר שנעלמה האבן לחלוטין, עדיין האפקט שלה יוצר ריגושים הרחק מעבר למקום צניחתה ועד לגדות השלולית.

עזריה צרפתי הפך לשם דבר בעירו הדרומית הקטנה. הוא הגיע לכאן לפני לפחות מ-15 שנים, אך דומה היה לתושבי העיירה – אפילו לוותיקים מביניהם – שהבחורצ'יק הזה הוא אחד מוותיקי מייסדיה. מה הוא לא עשה בעשור האחרון? מה לא? מיד עם בואו לעיירה קלט החתן הצעיר שיש מחסור בגן ילדים לציבור בעלי התשובה ההולך ונרקם. תוך פחות מחצי שנה, לאחר שרץ כאיילה שלוחה לכל משרד ירושלמי וגישש ומישש נהלים ותקנות אצל כל פקיד אפור ורדום נוסד גן הילדים "אפיקי הנגב", שהפך תוך שנים ספורות לרשת גנים ברחבי השכונות. נו, ואחרי שהורי בוגרי המכינה בגן הילדים אותתו על כוונתם להמשיך בחינוך הטהור בתלמוד תורה, נזעק שוב עזריה צרפתי אל הדגל, והתחיל במרץ רב לייסד תלמוד תורה. הוא לא בחל בשום אמצעים וכמו עסקן ותיק ומשופשף הוא קלט מהר מאד את עוצמת ערלות לבם של ראשי העיר ופקידיה, והתחיל לעקוף אותם בצפצוף מהיר וחורק. באישון לילה הוא הנחית קראון דו-כיתתי, ריהט אותו טיפ-טופ, חיברו לרשת החשמל וערך סבב טלפוני בין ההורים: "תרגעו, יש תלמוד תורה". כשהגיעו פקחי העיירה עם הדו"חות וצווי ההרסה שעט צרפתי הנמרץ ללשכתו של ראש העיר להבהיר לו חד משמעית: "אם לא תזרז את הליך רישיונות הקמת הקראון, ואם לא תקצה מיידית קרקע לבניית ת"ת, תוך שנתיים תועף כמו טיל בליסטי מלשכתך, והשרביט יוענק לרעך הטוב ממך". הנחרצות והברק בעיניים של צרפתי עשו את שלהם. ראש העיר הבין שהצעיר הזה קרוץ מחומרים של מנהיג, ואם הוא לא מיישר איתו קו ומייד, הרי שתוך שנתיים הוא יצטרך לעמוד בתור ללשכת העבודה כאחרון הפועלים הזוטרים. לא נעים.

עזריה צרפתי לא עצר באדום. מיד אחרי שנוסד הת"ת, הוא כבר בנה תשתית לישיבה קטנה. אחר כך יצר קשר עם משרד הרווחה והקים מוסד ייחודי לילדים פגועי מוח. זה לא הספיק לו. הקצב הבלתי נלאה שלו הריץ אותו לפגישה פוריייה עם אחד מראשי אירגוני החסד הגדולים ועזריה חנך בעירו סניף גדול ומרשים, שהעניק מאות חבילות מזון למשפחות נצרכות בעיר. הוא גם למד היטב את מלאכת השנורר בחינניות שובת לב. למה להלאות אתכם, העשור פלוס של עזריה צרפתי בעיירה הדרומית היה מדהים בהיקף העשייה שלו. פשוט להתקנא, וקנאים – ברוך השם – לא חסרים. ביתניים נולדו שישה זאטוטים, והעזר כנגדו מעולם לא רטנה על עומס עבודה. היא נתנה לגיבור שלה להמשיך ולכבוש שיאים ופסגות של תורה וחסד, כי הלוא הזמן קצר והמלאכה מרובה, בעל הבית דוחק, אבל עזריה צרפתי הוא פועל חרוץ, אותו לא צריך לדחוק, הוא דוחק רבים וטובים.

יום אחד הוא חזר הביתה עם חולשה אדירה מאד לא אופיינית. הוא סחב אותה יומיים שלושה, עד שהתמוטט. האמבולנס הבהיל אותו לבית החולים סורוקה בבאר-שבע. אחרי בדיקות מקיפות יצא ד"ר אנדריי פוקסמן בפנים נפולות מן המחלקה, הושיב את עזריה ורעייתו אורית מולו ואמר את המשפט הנורא: "צר לי עזריה, אתה סובל מניוון שרירים...".

לא היה צריך להגיד יותר. עזריה קלט שתוך שנים ספורות הוא עוזב לעולם שכולו טוב. בחושיו הבריאים הוא הבין עוד, שהקצב המופלא שלו היה קצב שמיימי של עשייה, כ-2,000 ילדים למדו במוסדותיו ועוד היד נטויה. "אורית, אינני מתרגש מן המחלה. יש בעל בית על העולם, הוא יודע מתי התחנה האחרונה שלי אבל העבודה עדיין רבה. איזרי כוחות רעייתי, צריך להקים בית ספר לבנות על יסודי, וישיבה גדולה לבנים, ואי"ה נייסד כאן בית תמחוי מכובד". אמר ועשה. למרות המחלה שהחלישה אותו מדי יום, עזריה צרפתי יישם את חלומותיו אחד אחרי השני, כאחד הבריאים ממש.

שלושה ימים לפני פטירתו ישב לצידו רב העיר נחשון ארגמן ליטף את ידו באהבה גלויה ושאלו: "עזריה ידד נפשי – איש אשכולות הפועל נצורות – מעולם לא סיפרת לי מה הניע אותך לחזור בתשובה ולקבל עול מלכות שמים". חיך עדין בקע משפתיו היבשות של עזריה. "ישבנו במסעדה חיפאית, כל ה"חברה הטובים". היתה שעת צהריים. שתינו בירות, אכלנו חמוצים, שרנו, שמחנו, בשיא הריקנות וקלות הראש. מול המסעדה ניצב חלון ראווה של חנות תועבה ובה תמונות מבחילות השם ירחם. לפתע הגיע מעבר לרחוב, אברך צעיר חבוש חליפה וכובע, הוא צעד נחוש לעבר צידו השני של הרחוב, אך כשהבחין בחלון הראווה המתועב, הוא הסיט ראשו ימינה, עצם עיניו בחוזקה והפשיל את כובעו אל מתחת למצחו, ושעט אל מעבר לצומת. כולם צחקו, כולם לגלגו, אבל אני הרגשתי שחץ נתקע לי בלב. חשבתי לעצמי, איך יתכן שבחור צעיר איננו מתפתה להציץ. אם הוא לא נכנע לתאוה הזו של ראייה אסורה, אז נראה שיש לו דברים חשובים וטובים שהוא מתאוה להם. הם הדברים שנותנים לו עוצמות בנפש להימנע מלחטוא בעיניו. שלושה ימים התהפכתי על משכבי, משחזר את הסצנה של האברך המסיט ראשו מפשיל כובעו, עוצם עיניו ונמלט מן התועבה. אחר כך הרמתי טלפון לישיבת "נתיבות תשובה", שם למדתי תורה, וקיבלתי את כל התשובות. ואז התחלתי במרוץ שאתה מכיר – כבוד הרב – את תוצאותיו...".

מול אלפי תושבי העיירה, לאוזני האלמנה וששת היתומים נשא הרב ארגמן דברי הספד מרטיטי לבבות, על מסירות נפשו של עזריה ז"ל למען הכלל והפרט.

"עיננו רואות וידינו ממששות את פעליו ויצירותיו של עזריה היקר והצדיק שלנו... לפני שלושה ימים סיפר לי עזריה מה הניע אותו לחזור בתשובה, אל חיק אבותיו... אתם מבינים? אתם קולטים יקירי ואהובי תושבי העיר, אברך צעיר עצם עיניו, הסיט ראשו והפיל כובעו על עיניו כדי לא לראות תמונות תועבה בחיפה לפני 15 שנים, גרם לעזריה לעשות תשובה שלמה. בואו ניקח אל לבנו, כיצד פעולה קטנה של קידוש השם, של צניעות, של שמירת העיניים שעושה יהודי כשר בינו לבין קונו, בונה עד אין סוף קניינים של תורה וחסד. "... והאברך הוא מחיפה אפילו לא יודע מה נבט וצמח מאותו רגע מופלא. והחי יתן אל לבו, בואו נעשה פעולות של קידוש ה' למען עילוי נשמתו של הארי שבחבורה, עמוד התורה והחסד, עזריה ונשמור את עינינו מראות ברע". "כתבנו בספר זכיות" אנו מבקשים מבורא עולם. מדובר באותן פעולות קטנות, שמשתלשל מהן, בלי כוונה, שפע עד אין קץ בזיכוי רבים וקרוב רחוקים.

כבר דיברנו, על אפקט האבן והשלולית.

בגדר הלאו דלא תלך רכיל

השנאה שגורם ע"י דיבורו ומדוע נחשב רק לאבק לשה"ר [מלבד דאכתי תקשי מנ"ל דגרימת בושת וצער חמורה מגרימת שנאה] אע"ג דע"י סיפור פלוני אמר עליך ישנה סיבה לשנאה יותר מסיפור שבח מ"מ מנ"ל לחלק בזה דאטו בקרא פלוני אמר עליך כתיב כיון שגרימת רעה לחברו איכא מה לי שנאה מרובה מ"ל שנאה מועטת.

והיה נראה לומר דגם ברכילות יסוד האיסור הוא לדבר בגנות חברו וזהו עיקר קפידת התורה בלאו דלא תלך רכיל אלא דבלשה"ר מספר דברי גנאי בעצם משא"כ ברכילות דדבריו אינם גנאי אלא אצל השומע דוגמת רכילות דואג על אחימלך שכ' הרמב"ם בסוף ה"א דעל דעת אחימלך לא עשה עוולה כלל במה שנתן לדוד לחם וחרב גולית וכמו שהתנצל כמבואר בקרא וכן הוא באמת שלא היה במעשהו עוולה אלא שלדעת שאול מתקבל סיפורו של דואג כמעשה עוולה וכמו"כ בההיא דלא יאמר הדיין אני מזכה וחבריי מחייבים אבל מה אעשה שחבריי רבו עלי דאע"ג דהתם אין האיסור משום דמשמע מדבריו דעדיין סובר דחברו זכאי ושלא כדן חייבוהו חבריו כמו שהוכיח הח"ח מ"מ קרוב ומצוי מאד שמחמת צערו של בעל הדין על הפסד ממונו כיון ששמע שהיה בדעת אחד הדיינים לזכותו חושב בדעתו דשלא כדן חייבוהו שאר הדיינים] ואף דגם בסיפור גנות שלא בפני שומע השייך לסיפור, שייך שיאמר דברים המתקבלים כגנות אצל השומע בלבד, האופן המצוי שיצא רעה לחברו בכה"ג, הוא בגוונא שהסיפור שייך לשומע פלוני אמר עליך או עשה לך ובאמת בלשון הרמב"ם לא מבואר אלא כך וכך אמר פלוני כו"כ שמעתי על פלוני ולא כ' כ"כ אמר פלוני עליך אלא דזהו האופן הפשוט שיצא רעה לחברו ע"י סיפורו אע"פ שאינו אומר גנות וכו"ל]

ומעתה מובן היטב מש"כ הרמב"ם דלשה"ר עוון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה דלדברינו אין מהות האיסור ברכילות גרימת מדנים אלא הדיבור שמתקבל לגנות אצל השומע, רק דהרעה היוצאה ע"י דיבורו הוא השנאה והמדנים [ברוב הפעמים] וא"כ פשוט דאם מפרש בדבריו גנות בעצם, על חברו שהיא אסור משום לאו זה גופא, גם מובן הדיכא שאינו מספר בגנות גם אצל השומע כמו במספר שבח של חברו לא שייך ללאו דלא תלך רכיל אע"ג דבדיבורו מעורר שנאה אצל השומע ורק משום אבק הוא שאסור.

והנה הראב"ד השיג ע"ד הרמב"ם, אמר אברהם לא כי אלא קשה הראשון מן השני שהראשון הוא תליתאי והורג נפשות והשני תנין ואינו הורג אלא עצמו. נראה מוכרח בדעתו דלא ס"ל כמש"כ בדעת הרמב"ם אלא ס"ל דרכילות ולשה"ר ב' איסורים נפרדים בגדרם ובטעמם דרכילות מהות האיסור גרימת מדנים ולשה"ר סיפור גנות חברו כשאין הסיפור גורם למדנים אצל השומע וטעם חומרת רכילות מלשה"ר הוא משום ההשלכות היוצאות מדיבורו. והנה א"א לומר בדעת הראב"ד כמש"כ הח"ח כ"א סק"ד דלדידיה אין בכלל לאו דלא תלך רכיל אלא רכילות, ולשה"ר נפקא ליה מקרא דלא תשא דהא להדיא אמרינן בכתובות מ"ו דלא תלך רכיל אזהרה למוציא ש"ר והיינו לשה"ר וע"כ צ"ל כמש"כ הח"ח שם באופן אחר דסובר כפי"י רש"י דהרוכל מקרי מי שהולך לבית רעהו לרגל אולי יראה או ישמע דבר ויספר בשוק והנה כלל הרוכל והמספר לשה"ר ורכילות ביחד במילת הכול וכוונת התו"כ במה שאמר שמטעין דברים מזה לזה היינו מאיש זה לאיש אחר ולא כמו לפי" הרמב"ם דכוונת התו"כ היינו שמטעין למי שדיבר המדבר עליו מתחילה דהיינו רכילות [עכ"ד] וכוונתו במש"כ דבר רע נראה דגידרו של הלאו סיפור ענייניו האישיים הגורמים רעה לחברו שנאה ומדנים ע"י רכילות, בושת צער ונדק ע"י לשה"ר, ומה שהקשנו לעיל דא"כ במספר שבח חברו נמי ליתסר מעיקר הדין ולא רק מדרבנן כמבואר בגמ' ורמב"ם, צ"ל דס"ל להראב"ד דהמספר שבח חברו מעיקר הדין אין לחשוש שיוולד מזה רעה לחברו וחד"ל הוא דחששו לזה.

כתב הרמב"ם פ"ז מהל' דעות ה"א "המרגל בחברו--עובר בלא תעשה, שנאמר "לא-תלך רכיל בעמיק". ואף על פי שאין לוקין על לאו זה, עוון גדול הוא וגורם להרג נפשות רבות מישראל; לכך נסמך לו, "לא תעמד על-דם רעך". צא ולמד, מה ארע לדואג האדומי. איזה הוא רכיל--זה שהוא טוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך וכך אמר פלוני, כך וכך שמעתי על פלוני: אף על פי שהוא אומר אמת, הרי זה מחריב את העולם יש עוון גדול מזה עד מאוד והוא בכלל לאו זה, והוא לשון הרע; והוא המספר בגנות חברו, אף על פי שאמר אמת. אבל האומר שקר, מוציא שם רע על חברו נקרא". עכ"ל נראה לכאורה מדבריו דרכילות ולשה"ר ב' עניינים הם, שונים במהותם ובטעמיהם, אלא שנכללים בלאו אחד דלא תלך רכיל, והיינו דלשה"ר הוא המספר בגנות חברו, ועניינו המספר בגנות חברו דברים הגורמים אם נשמעו איש מפי איש למעט ערו של חברו ולביישו או להזיקו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו (כמוש"כ להלן ה' ה') ואילו רכילות אינו מספר בגנות חברו אלא אומר כך אמר פלוני ועל כרחך היינו כדפי"ה הכס"מ דר"ל כך אמר פלוני עליך או עשה לך כדוגמת הלשנת דואג על אחימלך שכ' הרמב"ם בסוף ההלכה [ועיין בח"ח חלק רכילות כ"א סק"ב בבאמ"ח שכ"כ עוד ראשונים] ועניינו הוא שע"י דיבורו מכניס שנאה בלב חברו על האומר עליו או העושה לו.

והנה אף שמצינו אזהרות רבות הכוללות ב' עניינים נפרדים ובלאו דלא תלך רכיל גופיה נכלל אזהרה [לדין] שלא יהיא רך לזה וקשה לזה כמש"כ הרמב"ם בסה"מ מ"מ בכל אותם מקומות שנכללים בלאו אחד ב' עניינים מצינו מפורש כן בדברי חז"ל, חלקם ב' עניינים תחת משמעות אחת כדוגמת לא תשא שמע שוא הכולל אזהרה למקבל לשה"ר ואזהרה לדיין שלא ישמע דברי בעל דין שלא בפני חברו, חלקם ב' עניינים תחת ב' משמעויות בלשון אזהרה דוגמת לאו דלא תלך רכיל דלענין אזהרת גרימת מדנים מתפרש לשון רכיל מרגל ולענין שלא יהא רך לזה וקשה לזה הא אינו ענין למרגל, עכ"פ ברור דכל עוד ב' האזהרות ב' עניינים נפרדים ודאי שאין לנו לומר מדעתנו דכלולים הם באזהרה אחת, הן אמת דמצינו להדיא בש"ס דרכילות ולשה"ר תרווייהו נפקי מקרא דלא תלך רכיל דלגבי רכילות אמרינן בסנהדרין כ"ט מניין לדיין לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבריי מחייבים אבל מה אעשה שחבריי רבו עלי ת"ל לא תלך רכיל בעמך. עוד שם מיכתב היכי כתבינן ר' יוחנן אמר זכאי משום לא תלך רכיל ולגבי לשה"ר אמרינן בכתובות מ"ו דאזהרה למוציא שם רע מלאו דלא תלך רכיל והתם הרי אינו רכילות אלא לשה"ר מ"מ לא מצינו בחז"ל להדיא דחלוקים הם בגדיהם. גם צ"ב מש"כ הרמב"ם דעוון לשה"ר גדול מעוון רכילות עד מאד, כיון שלא נודע מקורו, היאך אפשר לומר בסברא (כמש"כ הח"ח כ"א סק"ד) בב' עניינים נפרדים, זה חמור מזה, בדיד מי משקל ומאזני צדק [וחומרת עוון לשה"ר הנזכר בחז"ל כבר כ' הח"ח רש כלל ה' בהל' רכילות דלשון לשה"ר שבחז"ל כולל לשה"ר ורכילות עיי"ש] והשגת הראב"ד ע"ד הרמב"ם דרכילות חמורה מלשה"ר הוא רק משום דס"ל דרק כלפי רכילות שייך דהורגת שלושה ולא גבי לשה"ר אבל להרמב"ם דגם בלשה"ר שייך דהורגת שלושתן וכמש"כ בכס"מ וכן מבואר בפה"מ פ"א דאבות מנ"ל לרמב"ם דלשה"ר חמיר טפי [ובפרט שכבר העירו דלמש"כ הח"ח בפתיחה לאוין סקי"ז דמה שחקרו בגמ' בכתובות אזהרה למוציא ש"ר מנין אע"ג דאיכא לאוין טובא הוא משום שרוצה הגמ' למצוא לאו מיוחד שיהא ראוי ללקות עליו, ושאר הלאוין הם לאו שבכללות משא"כ לאו דלא תלך רכיל עיי"ש ואי נימא דרכילות ולשה"ר ב' עניינים נפרדים הם א"כ גם לאו דלא תלך רכיל הוי לאו שבכללות אלא דיש לעמוד על עיקר דברי הח"ח בזה ואכמ"ל]

והנה א"א לומר דיסוד הלאו דלא תלך רכיל הוא סיפור ענייניו האישיים של חברו הגורמים לו רעה דהיינו שנאה ומדנים ברכילות, ובושת צער ונדק בלשה"ר, דא"כ המספר בטובת חברו בפני שונאיו שכ' הרמב"ם בהלכה ד' דהוא אבק לשה"ר משום דגורם להם שיספרו בגנותו יאסר משום עצם

הלכה לעישה

כתב הח"ח כלל ח' סעי' ח' 'ודע, דמה שיש אומרים, דמתר לספר לשון הרע על בעלי המחלקת, דוקא אם הוא רואה, שעל ידי שיגלה לפני אנשים את גדל תרומתם בזה הענין, ויראו שאין הדין עמם, מתוך זה תשבט המחלקת וכו' [וכמוכ"ן] אם באפשרותו להשקית המריבה באפן אחר, שלא יצטרך לדבר עליהם, כגון, על ידי הוכחה וימצא בזה, אסור לו לספר לשון הרע עליהם, וכו' אך [גם] בענין כזה [באופן המותר] צריך שקול הדעת גדול, ולא ימרה להחליט הדבר בדעתו (לקבוע שצד אחד הוא הצודק) להטיל שם בעלי המחלקת על צד אחד.

א- ואפילו אם אחד הצדדים במחלוקת הוא אביו, כתב הח"ח שאף אם הוא רואה שהדין עם אביו, אעפ"י יראה להשקית את המריבה, ולא להחזיק בה כנגד הצד השני, משום מצוות הבאת שלום, ועוד עליו לחשוב שאולי הוא טועה בדמיונו שהדין עם אביו מצד האהבה התקועה בלב כל אדם שהוא אוהב לאביו כנפשו, ואין אדם רואה חוב לעצמו.

ב- סיפור לשה"ר על אביו לתועלת- כתב הגר"ן זצ"ל שמסתימת הח"ח משמע שההיתר לתועלת הוא על כל האופנים של איסור שהזכיר בפתיחה כולל גם על אביו, וכן מבואר בספר חסידים, שאדם שיועד שהוריו אינם נוהגים בנאמנות בפיקדונות המופקדים אצלם, צריך להודיע כן למפקיד, אלא שאם המפקיד חכם והגון [שלא יספר זאת לאחרים וגם דורש לדעת את הסיבה שבלי לדעת את הסיבה הוא לא ישמע לאזהרתו, ויפקיד ביד אביו], יגלה לו הבה את האמת, ואם אינו חכם והגון לגלות לו [וקיים חשש שיספר זאת לאחרים], יאמר לו רק שלא יתן בידם, וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל לענין רופא הלוקח אביזרי רפואה מבית החולים למרפאתו הפרטית, וביתו יודעת מזה, שחייבת לומר לו, לימדתני אבי שאסור לגנוב ואני מחויבת למסור את הדבר לבית החולים.

ג- כתב הח"ח כלל ח' סעי' י"ד "גם אין חלוק באסור קבלת לשון הרע, בין אם הוא שומע מאנשים אחרים או מאביו ואמו ואנשי ביתו. ויותר מזה מצינו בתנא דבי אליהו פרק כ"א, שאם רואה אדם לאביו ולאמו, שמדברים דברים יתרים, כגון, לשון הרע וכדומה, לבד שמזרה שלא לקבל דבריהם, אלא הוא צריך גם כן למוע אותם מזה, (ויזהר שיהיה זה, בדרך כבוד, וכמו שכתבתי בבאר מים חיים). ואם החריש להם, נענש הוא והם עבור זה בענש גדול.

ד- ואם משער שכאשר יעיר להוריו לא יקבלו ממנו כלל, אלא רק יגרום להם לכעוס עליו, כתב הגר"ח קניבסקי שליט"א שעדיף שישתוק ולא יאמר להם דבר. (דרשו)

עובדות והנהגות

בהגיע עש"ת כאשר ישראל קדושים נוהגים לפייס זה את זה אם פגמו בכבודם, נתבקשתי ע"י בני שאשתו מורה בבית חינוך ורצה לקיים דבר זה אך אמרו לה על אשה אחת שם שכשנבאים לפייסה דרכה לומר איני מוחלת והמורה הנ"ל לא פגעה בה ולא ציערה אותה האם נתבקש ממנה מחילה או מוטב שתמנע מכך פן תאסר לה שאינה מוחלת וכוהוראת אחד הגדולים שמוטב לא לבקש מחילה כשלא ידוע לה שציערה או העליבה אותה ושאלתי את הגאון רב נתן גשטטר זצ"ל מח"ס "להורות נתן" והשיבני שתבקש ממנה מחילה משום שעצם הדבר שמבקשים ממנה מחילה גורם לה הרגשה טובה שמתחשבים בה וזה נוהג לה סיפוק אף שבפיה אומרת שאינה מוחלת. (בדידי הוא עובדא)

ידוע ומפורסם מדת חסדו ונדיבות לבו ורחמנותו של הרב מטעפליק הגאון רבי שמעון אהרון פולאנסקי זצלה"ה, וזאת תעיד העובדא הנפלאה, אותה סיפר הרב יעקב וויינגארטן ששמע מפי הרה"ק מסקווירא ז"ע שהרב מטעפליק היה נוהג מדי שנה להדר אחרי אחרוג מהודר ביותר, וטרם יגיע ופירו ממון הרבה לקנות הדר מהודר ביותר, פעם אחת לא מצא הרב אחרוג כחפצו עד ערב סוכות, בערב סוכות חיפש הרב ומצא אחרוג הדר בתכלית ושילם להסחור בעדו בכסף מלא, בשעה שקנה את האחרוג המהודר עמד שם אחד מהחשובים ממכיריו של הרב שהביט וראה את האחרוג המהודר שרכש הרב והתפעל מיופיו והדרו. למחרת ביו"ט הראשון של חג בביהמ"ד בשעת ההלל והנענועים הביט האיש הנ"ל לראות את האחרוג המהודר בידו של הרב, ומה מאד התפלא שהרב בא לביהמ"ד בלא אחרוג ואין בידו אחרוג כלל [והוא שואל לו אחרוג בשעת הנענועים] והתפלא האיש מאד ולא יכול להבין שהרי בעיניו ראה שהרב שילם בערב החג במיטב כספו בעד אחרוג הדר שבחדר, והיך נעלם אותו אחרוג מיד ביום הראשון. אחר התפילה ניגש האיש הנ"ל והביע תמיחתו בפני הרב, וסיפר לו הרב תוך הדבר, הנה אמת נכון הדבר כי רכשתי לי אחרוג מהודר ביותר, ובבוקר יום ראשון של חג קמתי כדי לברך עליו בהשכמה, והנה אני שומע מאחורי כותל דירתי קולות אימה ושבד, ונבהלתי משמוע, והלכתי לראות מהיך באים הקולות ומה אירע שם, אולי יש מי שזקוק לעזרה דחופה, והגעתי לדירה הסמוכה לדירתי, ומצאתי שם אשה אלמנה ובנה זעוקים מרה ורועדים מפחד, וסיפרה האלמנה כי זה מקורב נישאה לבעלה השני, וזה בנה מזיווג ראשון, והנה בעלה קנה אחרוג לסוכות, ועתה הלך למקוה להתכונן לברך על הארבע מינים, וכשהלך למקוה נטל בנה היתום את האחרוג ושיחק עמו ונפל ונשבר הפיטם, ועתה הנה עוד יחזור בעלה מהמקוה ויראה את אשר עולל לו הבה החורג, וימי יודע מה יעשה מגדל כעסו, כך אמרה האלמנה בבכי וברועדה. ואמרו לו הרב מטעפליק הנה הבנתי שיש כאן צורך לעשות דבר להציל את המצב, כי מי יודע מה שהבעל השני עלול לעשות בתוקף כעסו, בפרט שכפי הנראה מדבריה הוא גברא קפדא, והרחמנות גדול על האלמנה האומללה והיתום המסכן, מיד החלטתי לעשות מעשה, מיהרתי לביתי הבאתי את האחרוג המהודר שלי, והבאתיו לאלמנה ואמרתי מהרי שימי את האחרוג הזה בתוך קופסת האחרוג של בעלך, וכשיבוא מהמקוה לא יבחין ויברך על האחרוג שלי, ומשום כך נשארתי ללא אחרוג. וסיים הרה"ק את הסיפור: תארו לעצמכם רב ביהמ"ד בסוכות ללא אחרוג, איזה פנים יש לך, ואעפ"י עם כל זאת החליט הרב מטעפליק כי למנוע צערה של אלמנה בוכיה עדיף מיניה. (בדידי הוא עובדא)

לעילוי נשמות

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק שייך לעילוי ושייך נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה רחיים רבנן ותלמידהו מופלא בחסידים ובצניעות

המרוחם ר' **עובדיה עובד** בן זכליה **טוואשיל** זצ"ל

רוח ה' תניחזו בגן עדן, אמון.

לעילוי נשמות האיש הכשר והנכבד הולך תמים ופועל צדק

המרוחם **משא** בן זכליה **מזרחיל** ז"ל

רוח ה' תניחזו בגן עדן, אמון. ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמות האיש הכשרה, אשת חיל

מרת **זכליה** בת לוליא **קצילן** ע"ה

רוח ה' תניחזו בגן עדן, אמון.

ת.נ.צ.ב.ה.

המרוחם על כל ברוחיו הוא יחוס ויחבול וירחם על נפש רוח ונשמה של האיש הכשר רודף צדקה וחסד

הרב **עוזרא** בן לטיפה **קצילן** ז"ל

רוח ה' תניחזו בגן עדן, אמון.

הארות, הערות, הצעות, תרומות לזכוי הרבים ניתן לפנות למערכת "אגודת השומרים לשמירת הלשון"

ברביביום 19, ת.ד. 1703 בני ברק. טלפון: 03-5741744 פקס: 03-6771017 דוא"ל: a.h.shmirat.halashon@gmail.com

ליקוטי אמרים ושיחות קודש

מהרה"ק רבינו שלום מפראהבישט זי"ע

ליומא דהילולא י"ד תשרי

מה שהתבטא הרה"ק רבי שלום מפראהבישט על עצמו

ברוך הושיבו למעלה אצלו וכאשר התחיל הרר"ב לדבר עם הר"ש, פנה הר"ש אל האנשים שלו ופסק הרר"ב לדבר, ויפן הר"ש פניו אל השלחן והתחיל הרר"ב עוד הפעם לדבר אליו, עשה הר"ש עוד הפעם כנ"ל שהחזיר פניו אל אנשיו כן ה' איזה פעמים, אח"כ אמר הרר"ב להר"ש אנחנו שנינו נהי' מנהיגים את העולם, אמר הר"ש אני יכול בעצמי להנהיג את העולם.

(כרם בית ישראל עמ' ל"ג, מכתבי הגה"ח ר' ישראל פסח מנאוועסעליץ ז"ל) (קונטרס תפארת אדם)

מראה באצבע

בכתבי הרה"ח רמ"א פישמן ז"ל איתא: בעת שהיה הרב בעל התניא במאס, אמר פעם, כי היום יצא לחופשי, כי בלילה הוא, ראה בחלום את רבו הק' ממעזריטש עם רבו הק' הבעש"ט, ועמם ילד קטן, ואמר לו [המגיד הק'], כי ביום המחרת יצא לחופשי, וסיים: אפזר מיינסטו אין מיין זכות אדער אין דעם רעביין'ס [הק' זכות - הבעש"ט זכות], ניין! והראה לו באצבעו על הילד הקטן הרבי ר' שלום, שהיה אז ילד קטן "אין זיין זכות וועסטו ארויס [גיין] פרייא", למחרת, ישב הרב בעל התניא ואמר תהילים ובו ברגע שנכנס המבשר ואמר לו לצאת לחופשי אמר אז תהילים קאפיטל נ"ח, הפסוק "פדה בשלום נפשי", ואז הבין את החלום, שהראהו לו באצבע על הילד הקטן רבי שלום זיע"א, שבזכותו יצא הרב בעל התניא מביית האסורים.

גוונין נהירין

בספר מגדיל ישועות ח"ב סיפור טז, מובא: בשנה ראשונה אסרו חג סוכות זכית' [הגה"ח ר' יוסף ראט] להיות אני בעצמי בחדרו ביחוד בלתי היות שם אדם אחר, פתח ואמר [הס"ק מרוזין] כ"ב חדשים ישבתי בבית הסוהר בקיעף (ב) וכשם שלקחו אותי בלי פרוטוקאל (דיפארט) כה יצאתי בלי פרוטוקאל, ואמר בזה"ל וואס געט האט בשם מיט מיר אויסגיפיהרט האט ער נישט אויסגיפיהרט מיט קיין שום צד, איך האב גיזאנט מיין שמואלקין [הגבאי שלו שישב עמו בבית הסוהר], גיטא יודינס תפילות זעה איך נישט ארויף געהן, פראסטע יודין זאגין יוא פאר מיר תהילים (=תפילותיהם של צדיקים אני רואה לעלות פשוט עם אומרים כן תהילים עבורי) ואמר, פ"א קראו את הרב מו"ח זלמן [הוא התניא] לפטערבסבורג על סלעצטווי [קאמיסיאן] והיה פחד גדול על כל העולם, ולא עליו לבד היה הקאמיסיע, רק על ט"ו צדיקים וביניהם גם אבי הצה"ק מו"ה שלום ז"ל, מה היה בסוף שעשו כל הצדיקים תפלה וה' היה בעוזרם שנהרג הקייזער שהיה בזמן הזה ושמו היה פאאלווע, ואבי זצ"ל ראה איזה אור ליום וא"ו בקשת בגוונין נהירין [וכתב בתיקונים דף ל"ו בתחילת ע"ב גם דף ע"א סוף ע"א עד דתחוי קשת בגוונין, לא תצפי להגל' דמשיחא],

המשך בעמוד 5 <<

ברוך הושיבו למעלה אצלו וכאשר התחיל הרר"ב לדבר עם הר"ש, פנה הר"ש אל האנשים שלו ופסק הרר"ב לדבר, ויפן הר"ש פניו אל השלחן והתחיל הרר"ב עוד הפעם לדבר אליו, עשה הר"ש עוד הפעם כנ"ל שהחזיר פניו אל אנשיו כן ה' איזה פעמים, אח"כ אמר הרר"ב להר"ש אנחנו שנינו נהי' מנהיגים את העולם, אמר הר"ש אני יכול בעצמי להנהיג את העולם.

עמוק עמוק מי ימצאנה

[הרה"ק רבי שלום זי"ע] אמר להרה"ק משפטי'ווקא, אתה לומד התורה - שארוכה מארץ מדה, ורחבה מני ים - ועכ"פ היא בגבול, אבל אני לומד התורה בעומקה - ועמוק עמוק מי ימצאנה.

(כרם בית ישראל עמ' לג, מכתבי הגה"ח ר' ישראל פסח מנאוועסעליץ ז"ל)

מקום לשכינה

הה"צ הר"ש שלום, נזדמן פעם אחת לבית הה"צ רבי פנחס מקאריץ, והסבו לאכול יחד על השולחן, והה"צ רבי פנחס היה רגיל לאכול שומים בסעודתו, והיו לו תמיד שומים מונחים מלמעלה על שמי קורה, ולקח לו ספסל ועמד עליו והושיט ידו למקום שהשומים מונחים ליטול מהם, וה"ר שלום יושב ורואה איך שה"ר פנחס מטפס ועולה והרהר בלבו איך זקן כמוהו מטריח את עצמו ליטול מלמעלה את השומים, והרגיש בזה ה"ר פנחס וענה בקול "אני מטפס ועולה להשי"ת", השיב הה"צ הר"ש שלום "מקום שאני שם יש השי"ת".

(כרם בית ישראל פרק כ' אות ג)

באהלי יעקב, האזינו תרצ"ט, מובא: רבי שלום זצ"ל ראה את רבי פנחס מקאריץ מולח דגים לכבוד שבת, וכך היה מנהגו, הדגים היו נתונים למטה והמלח על דף בגובה שלא יכול להשיגו בידו בלי קפיצה, ובכל פעם קפץ ונטל מלח, חיוך קל עבר על שפתי רבי שלום שעמד מאחוריו, רבי פנחס הרגיש בדבר, ויאמר עול ימים אל תצחק, במקום שם אלוקים - גם אני! ויען רבי שלום במקום שאני נמצא - גם אלוקים שם.

פדה בשלום נפשי

היה מתפאר בעצמו שאלמלי יוכל להשכים עמדו

לא נהינתי כלל

בשם הרב הק' שלום מפארהובישט. אמר על עצמו מאמר הגמ' שבת (ק"ח). תיתי לי דקיימית שלש סעודות בשבת, שהעמדת השלש סעודות על השולחן ולא נהינתי מהם כלל.

בגני ישראל, ג' חשוון תרע"ז מובא: זכרתי איך היו במסיבה אחת כ"ק אאמ"ר איש אלוקים [ר' דוד משה אדמו"ר מטשארטקוב] זצ"ל עם חותני איש אלוקים [כ"ק אדמו"ר מסא"ג] זצ"ל, אז ירא ה' נדברו יחד וספרו מאת כ"ק זקני הקדוש אאמ"ר איש אלוקים [מרוזין] זצ"ל, שפעם אחת נשא את ידו למעלה ואמר, מיעד אני עלי שלא נהינתי מזה העולם אף באצבע קטנה, ואם כי ההנהגה הייתה בכבוד והדר היה זה אך לכבוד שמים, ואמרת' ע"ז, כי באמת צריכין אנחנו בכל דור ודור לצדיקים כאלה, שתהיה להם שייכות בזה העולם ובהו יוכלו להעלות את העולם הזה למעלתו, עכ"ל, ועי"ש עוד מזה.

ב"אביר יעקב" ג' תשרי (עמ' רכ) מובא: זקני הק' הר' שלום מפארהבישט זי"ע ועכ"ל העלה כל הדברים למקור ושורש העליון, ונתבטל הגשמיות אצלו כי עשה מכל חומר צורה. ב"שיח יצחק", ג' חשוון תשכ"ד מובא: הנהגתו הייתה בבחינת מלכות, ברוב פאר והדר, ובוהו הרחיב את דרך הק' של אביו הרה"ק רבי שלום, שגם הוא החל לנהוג בדרך זו של תפארת שבמלכות, כאשר עיקר המטרה הייתה לרומם קרן ישראל, בעוד שהם עצמם לא היה להם שום נאה עצמית מכך, וכידוע דברי הס"ק מרוזין שהעיד על עצמו לפני פטירתו שלא נהנה מהעוה"ז אפי' כחוט השערה, והכל היה רק לכבוד מלכות שמים.

כל ימיו ישן בסוכה

גם התפאר עצמו שכל ימיו היה ישן בסוכה, ואפשר ע"ד דאיתא בזוהר (ח"ג ש"ט) סוכה גימטריא הוי"ה אדנ"י שהיה מיחד תמיד יחודים אלה. כ"ז שמע הרב ר' יושע ולק דפה מפי ר' שמואל ווארחיניווקר תלמידו ששמע מפיו ממש. (מרגינא דבי רבנן, עמ' קו).

בלתי לה' לבדו

סיפר הזקן רבי משה מלובער ז"ל, שהיה הרה"ק רבי שלום מפארהובישט ז"ל אצל הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ל, ודיברו ביחידות ולא היה שם שום אדם, רק הוא החביא עצמו תחת המלבושים, ודיברו בשתיקה ולא נשמע קולם, באמצע שמע אלו דיבורים הק' שיצאו מפי הרה"ק רבי מפארהובישט ז"ל: מיום עמדו על דעתי לא זזתי בשערה מן הפאה שלא יהיה בלתי לה' לבדו. (אור הגנוז, עבודת ה', עמ' נט)

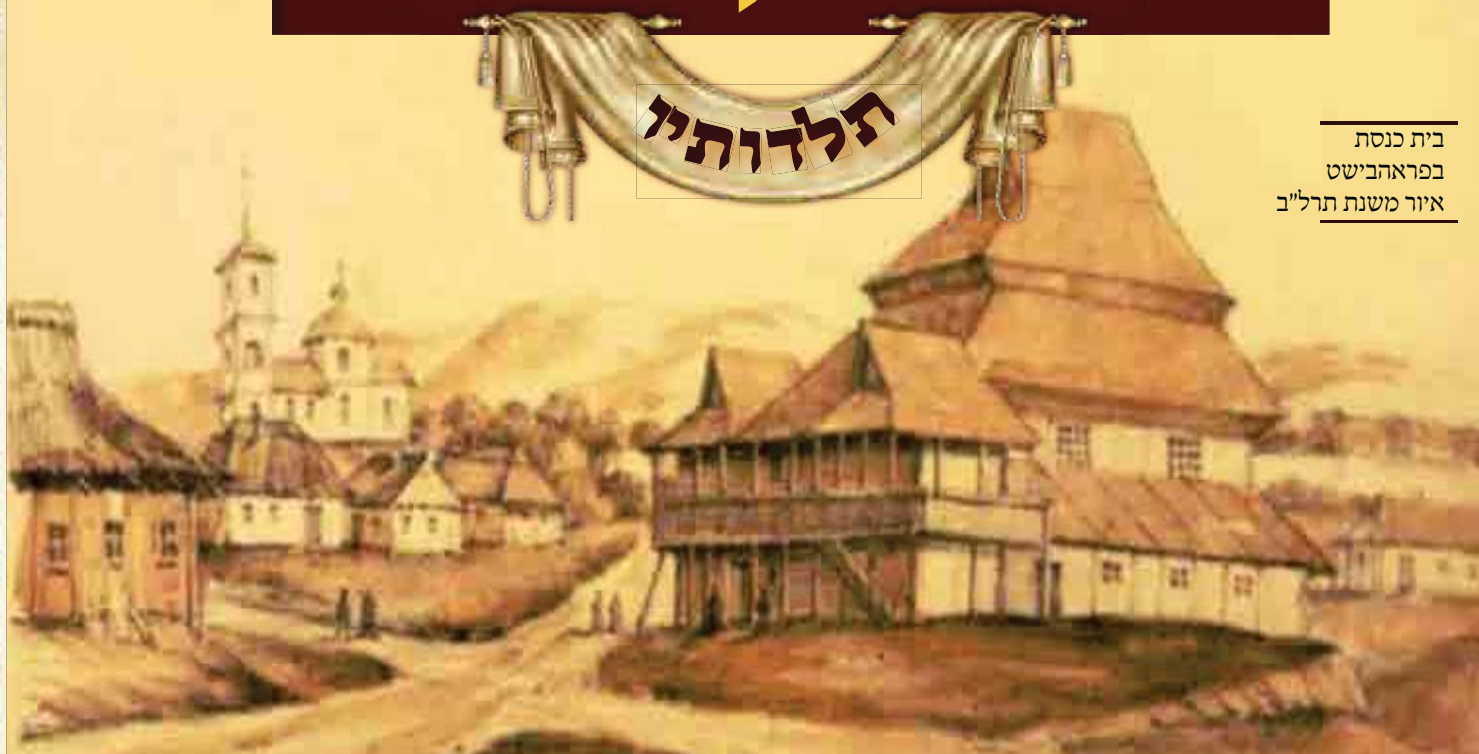
להנהיג העולם

סיפר אדמו"ר [הזקן מטשארטקוב] זל"ה שזקינו [הרה"ק רבי שלום זי"ע] שבת פע"א אצל הרר"ר ברוך [ממנו"ביו] זל"ה והיו עמו אנשים שלו, והרר"ר

זכר צדיק לברכה

תלדותינו

בית כנסת
בפראהבישט
איור משנת תרל"ב

רבינו הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זי"ע לרגל יומא דהילולא י"ד תשרי תקס"ג

לדבר עם שום ילד אפילו עם חבר שלהם. פעם אחת שאל ר' יעקב הנ"ל את הענין כשידבר אחד עם חבריו למה הוא כן. אמר הרב ר' שלום אף שהיה ילד, הענין כשידבר אחד עם חבריו אזי מהדיבור יוצא הבל מפיו וגם יוצא מחבריו גם כן ואותם ההבלים מתערבים יחד באויר וכשחבריו המדבר עמו אינו טוב כל כך אזי יוכל להזיק גם את המדבר שישב אליו ההבל שיוצא מפיו.

פרק האיש מקדש

כאשר גדל רבינו דברו בו נכבדות, ורצו להשתדך עם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, אך הרה"ק רבי שלמה מקארלין אמר: 'כיון שהוא יתום צריך לשאלו', על כן שאלו את רבי שלום על דבר השידוך, אך הוא נענה ואמר שאינו רוצה להשתדך עם רב.

בשעה טובה בא רבינו בברית האירוסין עם מחברתו הטהורה מרת חוה ע"ה, בת הרה"ק רבי אברהם מקאריסטשוב זי"ע, בנו של הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע המגיד וראש הישיבה בקאריסטשוב, וחתן הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע המפורסם בספרו הקדוש 'מאור עינים'.

תיאור נפלא על אופן השידוך של רבינו כתב הרה"ק רבי לוי יצחק מאויערנא זי"ע בספר בן יברך ישראל (פר' חיי שרה, ד"ה במדרש), כפי ששמע מאמו הצדקנית הרבנית גיטלה ע"ה, אשר שמעה זאת מפי אביה הרה"ק הסבא קדישא מרוז'ין זי"ע: אחר שנתבקש לשייבה של מעלה

לבדה, כאשר את שני בניה - הלא המה רבינו הרה"ק מפראהבישט זי"ע ואחיו הרה"ק רבי ישראל חיים זי"ע - לקח הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע אל ביתו לגדלם ברוב הערכה ורגשי זכות לגדל את זרע קודש, נכדי רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, כשהוא משכיב אותם לישן לרגלי מטתו, אחד מימין ואחד משמאל.

על גודל אחריותו של הרה"ק מקארלין זי"ע בשמירה על נכדי רבו המגיד הגדול ממעזריטש, מובא בכתבי ר"י שו"ב (ערך הרה"ר רבי שלמה מקארלין אות ח): אחרי הסתלקות הרה"ק ר' אברהם המלאך ז"ל בן המגיד ז"ל קיבל הרה"ק קארלינער את היתומים הרב ר' שלום ואחיו הרב ר' ישראל חיים מלאדמיר לגדלם אצלו, והיו בני שמונה שנים והשכיב אותם לרגלי מטתו, אחד מימין ואחד משמאל. פעם אחת באה נשמה אחת והוצרכה לטובתו עבור תיקון ולא רצתה לעוררו והקיצה הנערים (ונפחדו קצת) ונתעוררו, ואמר פאר טרייבען לשאול תחתיות (אם בבני הרבי תפגע אגרש אותך לשאול תחתיות).

מה שאמר רבינו זי"ע על אזהרת המלמד

עוד מובא בכתבי ר"י שו"ב (שם) שהרה"ק מקארלין זי"ע שכר מלמד עבור שני יתומי הרה"ק המלאך זי"ע, ולמדו ארבעה ביחד, הרב ר' יעקב בן שרה בת הבעש"ט [נראה שיש טעות כי למרן הבעש"ט הק' היתה בת יחידה ושמה אדלן] והוא היה אביו של ר' הירשעלע דעם בעל שמיס מטבריה למד ג"כ עמהם, (כי היה יתום והעמד שלו היה הרב), והזהיר אותם שאסור להם

שלהבת גדולה האירה באבוקות אור על פני תבל, וכל הבית נתמלא אורה עם הולדתו בשנת תקכ"ט של מרן אדמו"ר הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זי"ע, אשר נקרא בפי כל 'דער גרויסער רבי שלום' (רבי שלום הגדול), בבית אביו הגדול הרה"ק רבי אברהם זי"ע אשר נתפרסם בפי כל בכינויו "המלאך", ואמו הרבנית הצדקנית מרת גיטל ע"ה אשר נקראה אף היא ברבות השנים 'המלאכית', (ראה אודותם בגליונו הקודם - פר' וילך).

כשהאבא מלאך והאמא מלאכית נולד בן כזה

על השפעתם של הוריו הגדולים על בנם הרך שנולד אנו מוצאים ביטוי נדיר הרה"ק רבי אריה לייב, הסבא משפאלי זי"ע (מובא בספר אבן ישראל דף 10), היה זה כאשר הסבא משפאלי עשה חגיגת חנוכת הבית לבית התפלה שלו, והזמין את רבינו הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זי"ע, והושיב אותו בראש הקרואים, והסבא משפאלי בעצמו היה משמש את הקרואים כשהוא לבוש בסינר לבן. אחר כך החל הסבא לרקד לכבודו של הרה"ק רבי שלום מפראהבישט זי"ע, ואמר 'בזמן שהאבא הוא מלאך והאמא היא מלאכית אז נולד בן כזה'.

בבית הרה"ק

רבי שלמה מקארלין הי"ד זי"ע

בהיותו בן שמונה שנים ב"ב תשרי תקל"ז התייתם רבינו מאביו הקדוש שהתבקש לשייבה של מעלה. אמו הרבנית מאנה לקבל תנחומים על בעלה ועלתה לחונן את אדמת ארץ הקודש

המים שהכינו לנטילת ידיים בוקר ולא רצה, וצוה להביא מים אחרים, ונטל ידיו, ובחזרתו למיטתו ביקש שיעמידו את המיטה באמצע החדר וכל העומדים יעמדו סביב המיטה.

אחר כך הוחמר מצבו עד כדי קרוב לגסיסה, פתאום נראתה בת שחוק על שפתיו הקדושות, והיה לפלא וחדוש בעיני העומדים, ותוך כדי כך התעורר קמעה, ונענה ואמר 'ודאי הוא פלא בעיניכם מה ששחקתי, ואומר לכם, הנה בשמים הכריזו כבר "פנו מקום לרבי שלום", ונהיה רעש וכתות כתות של מלאכים התאספו, וביניהם היה גם כן הס"מ, ושאל את המלאכים: מה כל הרעש הזה, וכתות המלאכים ענו לו: רבי שלומיקא מפראהבישט עומד להגיע, ומכינים את עצמם לקבל פניו, ושוב שאל את המלאכים: מי הוא זה רבי שלומיקא מפראהבישט? וענו לו: מה, אינך יודע מי הוא זה? בתוך כך הבין במי המדובר, ונענה: הא! הא! רבי שלומיקא מפראהבישט! אם כן רימה אותי כל השנים, כי חשבתי שהוא משלנו... לשמע תשובתו התחילו המלאכים לצחוק ממנו, ועל כן גם אני צחקתי. ואחר כך יצא נשמתו בקדושה ובטהרה.

לימודו עם הבעש"ט

הקד' וזקיניו המגיד ממעזריטש

דרכו של רבינו היתה לצנינים בעיני חסידיו חותנו-זקיניו הרה"ק מטשערנאביל ז"ע שעל פי מראה עיניהם ראו אותו מבה את יחוסו הרם, ועל כן לא אחת באו להתלונן בפני רבם על דרכיו ומעשיו של רבינו, כדי שיוכיח אותו ויעלה אותו אל הדרך אשר מן הראוי שיצמד בה.

על אחת מאותם פעמים מובא בכתבי הרה"ח רבי מרדכי אהרן פישמאן ז"ל: שוב היה מעשה, כאשר איכלו קורצא בי מלכא וזקני החסידים טענו כנגד רבינו שלום בפני חו"ז על שמתפלל בשעה תשע ועד אז רואים אותו ישן, ויאמר להם הרה"ר נחום שהוא ידבר עמו בזה הענין, ובבוקר אחר שר' נחום גמר תפילתו, התכונן ליכנס לחדר נכדו בשעה שעדיין שכב על מיטתו והיה נדמה להם כישן, אך כשפתח הדלת נעמד ולא נכנס החדרה רק נסוג אחור וסגר הדלת בעדו.

על שאלת החסידים למה לא נכנס השיב: איך יכלתי ליכנס ולהפריע לו, בשעה שראיתי את מו"ר הבעש"ט הק' ז"ע עומד אצלו מצד אחד, ומו"ר - זקנו - המגיד ז"ע עומד מצד השני ומדברים עמו ברזי דרזין...

נשמה מהיכל קן ציפור

כה נסתר היה רבינו ואף שכל גדולי הדור העריצוהו וקילסוהו מאד, עד שהעיד בנו מרן הס"ק מרוזין ז"ע (כרם ישראל דף כא): שכל צדיקי עולם וביניהם הרה"ק [בעל 'אוהב ישראל'] מאפאטא ז"ע ודודי הרה"ק רבי מאטיל - המגיד מטשערנאביל ז"ע, כולם אמרו על אביו הרה"ק רבי שלום שכנא ז"ע שנושמתו היתה מהיכל קן ציפור, שהוא משיח. עם כל זאת סיים מרן הס"ק מרוזין ואמר: לכל צדיקי לא היה השגה באבי, ורק לחסידים שלו היתה השגה בו מחמת גודל האמונה.

מעלה נשמות ישראל

בספר אבן ישראל (דף כב:) מובא שפעם

ידעתי מזה לבטל דינים עם דינים, כי אני ראיתי ששורה דינים על המקשה לילד, וגם היה בעת השראת הדינים בין המצרים ורבי שלום שכנא בכעס שלו ביטל הדינים, כי לא מצא דרך אחר לבטל הדינים בזמן השראת דינים רק עם דינים הוא הכעס שלו.

אשכנתיא דרבי

כמו שהובא לעיל היו מן הצדקים שניסו למנוע מרבינו לעבוד את הש"ת במדרגות גבוהות כל כך כדי שלא יהיו ימי קצרים, אך רבינו אשר נולד במקום גבוה המשיך לעבוד את בוראו בדרך שהוא למעלה מן הטבע, ואכן אחר יום הכיפורים ביום י"ג תשרי תקס"ג עלתה נשמתו השמימה בהיותו עול ימים, והוא רק בן ל"ג שנה.

סיפר הרה"ק רבי יצחק מבינדער ז"ע (מובא בס' בית ישראל דף ד') אשר ימים ספורים אחרי הסתלקותו של רבינו ז"ע, עם התקדש חג הסוכות היה בנו הרה"ק רבי אברהם ז"ע שמח מאד, הדבר חרה לאמו והיא שאלה אותו לשמחה מה זו עושה, הלא אפילו איש פשוט שהיה לו אב פשוט, לא היה בשמחה כל כך אחר פטירתו. השיב לה הרה"ק רבי אברהם ז"ע: 'אם את היית רואה את המקום של אבי זללה"ה היכן הוא, גם את היית בשמחה רבה.'

לימים סיפר בנו של רבינו ה"ה מרן הס"ק רבי ישראל מרוזין ואמר (מובא בס' תפארת ישראל דף יז): ביום היארצייט הראשון של אבי ז"ע [מפראהבישט] ראיתיו בשלשה אופנים, בפעם השלישית ראיתיו כשהוא מעופף כמו שרף, וכמה נשמות של צדיקים עפו אחריו, והם נכללו כולם באין סוף ברוך הוא.

תפילתו על

הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע

סיפר הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלאנים ז"ע (מאמר מרדכי ח"ב עמ' עג): הרה"ק רבי שלום מפראהבישט ז"ע היה אסור בבית האסורים בתלונת אשמה גדולה והיה בסכנה, והשתדלו צדיקי הדור בעדו ולא אסתיעא מילתא לפדותו. שלח לו הרה"ק ר' שלמה מקארלין: "אפיך צלותיך" [חפץ תפילות], כי הרגיש שרבי שלום מצדיק עליו את הדין ואינו חפץ לצאת. ויאמר רבי שלום, אם הרגיש בזה רבי שלמה מה שלא ידעו מלאכים ושרפים, אשמע בקולו. וסיים בלשון קדשו: מיר האט ער איבער געמאכט (אותי הוא שיכנע לסגת מן הרעיון שלא אשתחרר), אבער ער איז געבליבן ביי זיינטיס (אך הוא - רבי שלמה - נשאר בדעתו, שהיה חפצו ליהרג על קדושת השם, וכך הוה).

פועל ישועות על ידי דינים

בספר תפארת אדם מובא מה שסיפר נכדו הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב: ז"ע שהיה לרבינו אברך אחד שה' מקושר אצלו וחותנו של האברך הנ"ל הי' חסיד של הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זללה"ה, פעם אחת הקשתה אשתו של האברך ללדת ושלח חותנו להרה"ק מטשערנאביל שייתפלל בעדה, אך הרה"ק שלו הוא רבינו מפארבישט כי היה מקושר אצלו, והלך האברך לרבינו ומצאו שכבר ישן לו, ומחמת פקוח נפש הקיצו, וכעס עליו רבינו ז"ע ושפך עליו בוז וקלון ואמר עליו שהוא עזות פנים, ואחר כך קרא אליו רבינו ואמר להאברך 'לך לביתך כי אשתך המליטה זכר, ואמר לו מזל טוב. וכשנתודע הדבר להרה"ק מטשערנאביל נתפלל על זה, ואמר זה הוא דרך חדש שלא

המשך ליקוטי אמרים מעמ' 2 <<

וכאשר קם ממטתו וראה שאין כאן גאולה כללית, והבין שהוא גאולה פרטית, ואמר שבודאי מת הקייזער פאוולע, וכן הוה, שאחר כמה ימים באתה ידיעה מפעטרבורג שהקייזער נהרג, אבל עבורי לא התפללו הצדיקים כי הם יונגע לייט (בה"ל אמר), ובתוך כך ספר מההריגה, שנתאספו עליו י"ב מיניסטערס בלילה והרגו אחד מן הוואך שהלך לפני הקייזער והלכו לביתו והרגו אותו, אבל טרם שהרגו אותו הרג הוא אחד מהם כי היה גבור מאוד, ואח"כ הרגו כולם אותו, ובאותו לילה לקדו את בנו והושיבו אותו על כסא המלוכה כי המלוכה אינה רשאי להיות בלא מלך אפילו רגע אחת, והגזירה מקריאת צדיקים לפעטרבורג בטלה, שמעתי מפה"ק.

באבן ישראל, עמ' יח הובא: שמעתי מהרב הגאון החסיד ר' משולם ראטה שליט"א שסיפר לו זקנו ז"ל ששמע מפ"ק אדמו"ר מריזין זללה"ה שאמר, כל הזמן שהיה הרב בעל התניא זללה"ה בתפיסה, היה אבא זללה"ה עושה כל מיני התפעלויות בעולמות העליונים לזכותו שיפדה, ובאותו יום שיצא לחירות קם בבוקר וראה קשת בענן, ואמר בל"ק בזוהר הק' (בראשית ע"ב) כתיב "לא תצפי לרגלי דמשיחא, עד דיתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגוויני נהירין, ואיתנהיר לעלמא וכדן צפי ליה למשיח" והיום אני רואה גוויני נהירין בקשת ומשיח עדיין לא בא, אין זה כי אם סימן שהרב הקדוש יצא לחירות, ואח"כ כתב מכתב להרב זללה"ה וכתב לו שהוא פעל את, וסימן לזה שלפני התבשר שיצא לחירות אמר

המשך בעמ' 6 <<

תהילים, וכשהגיע לפסוק, (תהילים נח יט) פדה בשלום נפשי נזרקה מפ"ק "בשלום" פדה נפשי, וחזר ואמר פדה בשלום נפשי, ובאותו הרגע שחררוהו.

עומד בפלטין המלך

אמר לו [הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל זי"ע] קודם ר"ה מדוע הוא הולך בטל, ועכ"פ יעיין בעניני ר"ה בספה"ק - והרר"נ עיין אז בעץ חיים [למהר"ל ויטאל] - אמר לו הר"ש המשל מהפארטוגאף [תמונה] של פלטין המלך מפרא"ז שנוסעים עמו להעיירות שאנשים נותנים 5 קאפי [קאפיקעס - מטבע] כדי להסתכל בו, אבל מי שהוא עומד בפלטין המלך אינו צריך ליתן 5 קאפ' כדי להסתכל בציור.

(כרם בית ישראל עמ' לב, מכתבי הגה"ח ר' ישראל פסח מנאוועסעליץ ז"ל) במאמר מרדכי ח"ב עמ' קכא מובא: בהיות הרה"ק רבי שלום מפראהבישט סמוך על שולחן חתנו זקינו הרה"ק מטשערנאביל, היה רוכב על סוס ויוצא לטייל קודם התפילה, פעם שאלו זקינו וכי זהו ההכנה לתפילה?, והשיב הרה"ק אלא מה הוא הכנה לתפילה, ואמר לו הרה"ק, אברך כמוך צריך ללמוד עץ חיים קודם התפילה, ואמר לו הרה"ק מפראהבישט: אמשול לכם משל - מעשה בצייר אומן שביקר בארמון המלכות וצייר את פיו והדרו, והסתובב על פני המדינה למכור את הציורים, פעם הגיע אל אחד השרים וביקש למכור לו ציוריו, ואמר לו השר דבר זה הגון וראוי הוא לאזרח הפשוט, אבל אני הריני נמצא שם ומה אני צריך לציורים... וכמו כן בספה"ק עץ חיים הוא ציור כל עולמות העליונים, וטוב הוא לכל מי שאינו נמצא שם, אני אינני צריך לזה...

באור פניך יהלכון

אמר הרה"ק רבי שלום זצ"ל פעם על הנהגותיו כשהיה אצל הרה"ק רבי נחום [מטשערנוביל] זי"ע ועכ"פ סמוך אצל שולחנו, והיה הנהגת הרה"ק רבי נחום זצ"ל לקום בחצות, והוא עשה אז כהנהגותיו, ופקק הרה"ק רבי נחום זצ"ל פעם על זה, אמר הרה"ק רבי שלום זצ"ל: אני והוא, הוא כמשל שמושיבין תרנגולת על ביצת אווז (הנקרא קוואטשקע כן אמר הלשון), וכשנולדו האפרוחים הולכת אמם עמם, וכשבאים אצל מים אז הקטנים משיטים תיכף על פני המים, והאם עומדת וצועקת ביראה שלא יטבעו בהמים, עכ"ל"ק.

(בנין שלמה, ליקוטים תפילות, מערכת ח' אות סה) ראה באריכות בכרם ישראל (פרק כא אות ז') מ"ש אדמוה"ז מטשארטקוב זל"ה, דנכנסו החסידים הזקנים של הר"ר נחום בקובלנא על חתנו כי הוא מתנהג כאיש עם הארץ ולבושת יחשב, ושלא הר"ר נחום לקרוא את הר"ר שלום לפניו וכו' וזו אמר לו הנ"ל, כאשר שמע הר"ר נחום את הדברים האלה יוצאים מפ"ק של הר"ר שלום ענה ואמר לו: עתה לך בני כאשר אתה רוצה ותתנהג כאשר תחפוץ. ושם איתא [וכ"ה ב"בך יברך ישראל, ערב סוכות] הדשיבו האפרוחים מן המים, ויאמרו: אמא אמא, אל תדאגי עבורנו כלום, הן אמת כי את יש לך לירא מהמים, כי לא תוכלו לשוט, אבל עלינו לא תראי מכלום. (והמבין יבין).

מוסדות
שטפנשט
בארה"ק

בשש יודיה טו זבדה

לקראת יומא דהילולא קדישא ה-245

דמרן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע א

הטמון בפאסטוב אוקראינה
שיחול ביום י"ב תשרי (תקל"ז)

יומא דהילולא קדישא ה-219 של בנו
מרן הרה"ק רבי שלום מפראהבישט

הטמון בפראהבישט אוקראינה

שיחול בערב חג הסוכות ביום י"ד תשרי (תקס"ג)

הצלחנו לסדר שליח מיוחד מטעם מוסדותינו שיפקוד את הציונים

הקדושים ויזכיר שמות לברכה ולישועה ביום הילולת קדשם

ניתן להעביר שמות ואנו נשתדל להעלות זכרונם בהיכל ציוני קדשם באוקראינה

כמו כן יש אפשרות מיוחדת להדליק נר על ציון הקודש ולומר את

הסגולה הנוראה: "זכות רבינו שלום מפראהבישט נזכה לשבת

שמחה ולשנה של שמחה"

טלפון למסירת שמות:

03-579-03-03

פקס: 03-616-5110

העלון טעון גניזה
עלון מס' 589
שבת חול המועד סוכות
שנת תשפ"ב

העלון מוקדש לעילוי נשמת
 יוסף בן רבקה ז"ל
 שושנה בת אסתר ז"ל
 רבקה בת אולגה זימבול ז"ל
 שלמה בן ויקטוריה ז"ל
 שרה בת מלכה ז"ל

לרפואה שלמה
 אולגה זימבול בת אמילי

ע"ש הצדיק המלובן רבי ינון חורי זצוק"ל, זי"ע"א
יוצא לאור ע"י ארגון "חסדי ינון" 03-6182992

זמני שבת
חול המועד סוכות

ירושלים	פולג המנחה	הדלקת נרות	צאת שבת	רבינו תם
5.23	5.58	7.08	7.50	
5.25	6.15	7.10	7.47	
5.24	6.04	7.09	7.46	
5.24	6.15	7.09	7.47	באר שבע

הפטרה: "והיה ביום ההוא"

מטעמים לשולחן

"סכת שלומך"

מעשה מופלא אודות סוכה שמושתתת על שלום סיפר **רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל לרבי ברוך פייבלזון**, ר"מ בשיבת ראדין, אודות ה"חפץ חיים" זצ"ל, כפי שמובא בספר **"המשגיח דקמניץ"**: לקראת גיל זקנה נשא ה"חפץ חיים" את זוגתו השנייה. בשנה הראשונה לאחר נישואיו הקים את הסוכה במקום הקבוע שבו נהג להקימה - בסמוך לביתו, והנה, כשכבר עמדה הסוכה על תילה, יצאה רעייתו הרבנית החוצה, הביטה בסוכה, הררה מעט ופנתה אל בעלה: 'ר' ישראל מאיר, מקום זה אינו מתאים כלל לסוכה. לדעתי, רצוי להעמיד את הסוכה שם'. בעודה מדברת הצביעה לעבר מקום אחר, שבו סברה שיהיה לה נוח יותר. ומה כעת? הסוכה - כבר עומדת, המקום - קבוע ומחוזק במשך שנים, הטורח והעמל - כבר הושקעו בה ואינם כה פשוטים עבור אדם בגילו, הזמן - יקר גם כן למי שכל רגעיו מדודים וספורים. ובכלל, ההצעה החדשה של הרבנית היא ענין שיש לדון בו, ולהסתפק. אולי לשנה הבאה... כעת, קצת מאוחר מכדי לשנות... לא עבור ה"חפץ חיים"! בזריזות האופיינית לו, ללא הוצאת הגה מפיו, הוא סותר את סוכתו ומקימה מחדש במקום שעליו הצביעה אשתו. שוב עומדת הסוכה על תילה, והפעם - במקום החדש. בדיוק לפי רצונה. אלא שאז יוצאת שוב הרבנית, מסתכלת, בוחנת את העניין מחדש ופונה למרן: "ר' ישראל מאיר, חוזרני בי. רואה אני כי צדקת בהחלטה לבנות את הסוכה במקום הראשון". לא אומר ה"חפץ חיים" דבר וחצי דבר. ניגש בזריזות, סותר את הסוכה ומקימה מחדש במקום שבו עמדה כל השנים...הרי לכם פרק של מוסר בהליכות בית בישראל! בית יהודי בנוי על יסודות של תורה ויראה מתוך מידות טובות ונתינה הדדית. התנאי הראשון לחיים מאושרים הוא כבוד האישה, וצורת הדיבור כלפיה משפיעה רבות על בנין הבית. דוגמא חיה לעניין כבוד האישה היה **רבי משה אהרון שטרן זצ"ל**, כפי שמחייב בנו, **רבי יחיאל מיכל**, בספר "המשגיח דקמניץ": העולם נשאר פעור פה בזמן **שהגרש"ז אויערבאך זצ"ל** אמר בהלוויית אשתו שאינו צריך לבקש ממנה מחילה, כי מעולם לא פגע בה. הכל לא הבינו איך יתכן שאדם חי עם אשתו למעלה מששים שנה ואינו צריך לבקש מחילה. אחד היה שלא תמה על כך כלל וכלל - רבי משה אהרון שטרן. עמד ותמה - מה פתאום כולם משבחים כל כך את רבי שלמה זלמן על זה? האם לא כולם עושים כך?! בניו מעידים כי מעולם לא שמעו בבית שדבר אל הרבנית באופן שאינו מכבד אותה. כל פעולה שלה זכתה לשבח מצדו, לביל שבת היה אומר תמיד: "כל שבת הדגים טובים, השבת הם מיוחדים". מעולם לא הניח לה להשליך אשפה, ובעצמו היה נושא את השקית. גם לקניות בשוק הציע את עצמו. פעם העירה לו המוכרת הערבית: "למה האישה לא באה?... השיב לה: "לאשתי קשה ההליכה, לכן אני הולך בשבילה". הוא היה חוזר כשסלים כבדים בידיו, מתוכם הציצו עלי הירק בשל גדלם. כשהעירה הרבנית שאין הדבר לפי כבודו, שהרי אנשים רואים, היה משיב: "נו, אולי ילמדו ממני"... וסיפר, כי אל ראש ישיבת טלז, **רבי חיים מרדכי כ"ץ**, הגיעו זוג עם בעיות של שלום בית. אחד מחלוקי הדעות שלהם נסב סביב פח האשפה... לאישה היה חשוב מאוד שבדרך לכתו של בעלה לישיבה הוא ישליך את הפח, ואילו הבעל טען בתוקף שהוא בן תורה, ולא יאה לו לעשות זאת. למחרת בבוקר, נקש על דלת ביתם של בני הזוג ראש הישיבה. השתוממו השנים עד מאוד לפשר הביקור הבלתי צפוי, ועד מהרה הסביר להם: "סבורני שאני צריך לרוקן את הפח, אני איני בן תורה ולי נאה וראוי לעשות זאת"...בנסיעותיו של המשגיח לחו"ל היה טורח לקנות כלים וכלי נוי מיוחדים במינם עבור אשתו, כשלעיתים היה נוסע למרחקים עבור הקניות הללו. מליוו ספרו כי לא פעם היה מוציא בלילה את הכלים שקנה, מראה להם ואומר: "ראו כמה יפים הם, אני מקווה שאשתי תשמח בהם... מה אתם ומרים"... "מה טבו אהליך יעקב", שיבח בלעם הרשע את הבית היהודי - מוסיף רבי יחיאל מיכל שטרן - גם כאשר הבית אינו אלא אוהל קטן עד מאוד, בכל זאת יש בו שמחה אמיתית. אין בו עושר, אך יש בו אושר. אין בו מנורות מפוארות, כי אם נר קטן, ובכל זאת בוקע מתוכו אור אמיתי. בחדר קטן שיש בו רק ד' אמות על ד' אמות מוצאים מקום נוסף לילד חמישי וששי, כשבני הזוג מחזקים זה את זה באמונה כי מאן דיהיב חיי יהיב מזוני. בבית המושתת באופן כזה מוצא כל אחד נחמה בכל קושי שיראה בחייו, בבתים כאלו מחזק איש את רעהו באמונה ובביטחון, והכל מתוך כבוד הדדי - כשבא הבעל לביתו לביל שבת הוא שר "אשת חיל מי ימצא", ומוסיף "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה". חז"ל אמרו (בבא מציעא נט ע"א) שאין ברכה מצויה בבית אלא בשביל האישה, ולכן אמר רבא: כבדו את נשותיכם ותתעשרו. כן מציינו ב"מושב זקנים **מעבלי התוספות**" (המדבר יב, ז) שמשה רבנו לא רצה לגרש את אשתו באמרן שהעשירות באה בגללה; בשעה שלקחה היה עני, וכעת הוא מלך - והכל בזכותה.

המשך בעמ' האחרון

ההלכה השבועית

הלכות הושענא רבה

א. מנהג ישראל להיות נייעורים בליל הושענא רבה, ועוסקים בתורה, וטוב שיקראו הסדר המתוקן בספר קריאי מועד, כל הפרשיות של משנה תורה, ומדרש רבה, פרשת וזאת הברכה, ואחרי חצות יקראו בספר תהלים. ויש נוהגים לומר עמו סליחות עם שבעה כורתי ברית. ואחר עלות השחר יש ליטול הידים כמו בכל יום, ויברכו כל ברכות השחר עם ברכות התורה. [עלות השחר הוא שבעים ושתים דקות לפני הנץ החמה. והמברך ברכות התורה קודם עלות השחר, הרי הוא כנושא שם שמים לבטלה.] ויתפללו שחרית ומוסף בהתלהבות ובשמחה. ויאמרו לפני הזמירות "ה' הוא האלהים", ואח"כ "ה' מלך", ובין ישתבח ליוצר יאמרו "שיר המעלות ממעמקים", כמו שנוהגים לומר בעשרת ימי תשובה.

ב. ביום הושענא רבה יקרא פרשת וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום. (שער המצות דף לד ע"ב, וברכי יוסף סי' רפה סק"ד) ואם שכח או נאנס יקרנה בליל שמיני עצרת או בבקר השכם לפני תפילת שחרית. (ע' מועד לכל חי סי' כה אות יג)

חזון עובדיה

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו כל שבוע עכשיו גם בדוא"ר?

שלחו אלינו את כתובתכם למייל: tifaret@hasdeyion.org או הכנסו ל - www.hasdeyion.org

היא הגיעה לתחנה מרכזית אך לא התמצאה במיקום, שאלה את העוברים ושבים כיצד להגיע ולאחר מאמץ רב הגיעה לאולם בית ישראל. והנה היא מבחינה בכניסה לאולם שיש שילוט- חץ ימינה בר מצווה וחץ שמאלה ברית מילה. היא עלתה לכיוון האולם ששם אמורה להיות הברית, היא ראתה פעילות של המלצרים שעורכים את השולחנות. לאט לאט הגיעו בני המשפחה, ההורים הצעירים עם התינוק, לאט לאט התאסף הציבור והברית החלה. האלמנה פנתה מעזרת הנשים לאחד האברכים ושאלה: "האם יש פה יהודי בשם שלום סעדון?", האברך אמר לה: "כן, הנה הוא פה". שלום סעדון בצעירותו היה מעביר את השיעורים של מרן הרב עובדיה יוסף בלוויין. מרן הרב עובדיה בירך אותו שבזכות זיכוי הרבים שהוא עושה הקב"ה ישפיע עליו שפע גדול של אושר, ואכן הוא נעשה לעשיר גדול. אמר לה: "כן, הנה הוא פה, את רוצה שאני אקרא לו?" אמרה לו האלמנה: "לא כרגע, הברית מתחילה, מיד לאחר הברית אני צריכה אותו". הסתיימה הברית בשעה טובה והיא ביקשה מהאברך שיקרא לו. האברך ניגש לשלום סעדון ואמר לו שיש פה אישה שרוצה לדבר איתו. שלום סעדון הגיע לאישה האלמנה ושאל: "מה אני יכול לעזור לך?" היא ביקשה ממנו שיבוא איתה הצידה. הוא ניגש איתה הצידה והיא אמרה לו: "תשמע, אתה תחשוב שאני משוגעת, אתה תחשוב שאני מדומיינת, אך אני חייבת לומר לך את מה שיש לי בלב. אני אישה אלמנה, הרב עובדיה יוסף שלח אותי אליך בכדי שתעזור לי". שלום סעדון שמע את הדברים, הוא התרגש מאוד ונפל והתעלף. נוצרה מהומה באולם, הגיע המוהל הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א ראש ישיבת אור החיים. שלום סעדון התעורר והרב אלבז שאל אותו מה קרה. שלום סעדון אמר לרב אלבז: "הרב ישמע מה שיש לאישה זו לומר". שלום סעדון ביקש מהאלמנה לספר מדוע היא הגיעה לאולם בית ישראל. האלמנה סיפרה בתמימות לרב אלבז שהיא התאלמנה והרב עובדיה יוסף עזר לה שנים רבות ונתן לה כסף כל חודש, אך הרב עובדיה יוסף נפטר ועברו מספר חודשים, לכן היא החליטה להגיע לקברו של הרב ושם להתפלל. היא בכתה בכי גדול ולאחר שחזרה לביתה היא חלמה פעמיים את אותו חלום שהוא ואמר שהיא תבוא לברית בירושלים באולם בית ישראל ושם היא תפגוש את שלום סעדון שיעזור לה. אמר שלום סעדון לרב אלבז: "היא חלמה את מרן פעמיים ואני חלמתי אותו פעם אחת, השבוע. אני לא קשור לברית הזאת, אני לא מבני המשפחה, אין לי שום קשר לאנשים פה. הרב עובדיה בא אלי בחלום ואמר לי בני, ביום חמישי בשעה אחת בצהריים באולם בית ישראל בירושלים תיערך ברית מילה. תגיע לשם אישה אלמנה שתבקש ממך עזרה. אני מבקש ממך שתעזור לה". ואז פנה אליה שלום סעדון ושאל אותה: "תגידי לי, כמה כסף הרב עובדיה נתן לך כל חודש?" היא אמרה לו: "הרב היה נותן לי כל חודש ארבעת אלפים ש"ח, היה מפריש מהמשכורת שלו". אמר לה שלום סעדון: "מהיום תקבלי ממני כל חודש ארבעת אלפים ש"ח ממרן ועוד ארבעת אלפים ש"ח ממני". לומדים אנו מסיפור מצמרר זה, שסופר ע"י הרב אילן גוזל שליט"א, שצדיקים במיתתם קרויים חיים, וכוחם גדול מאוד לאחר פטירתם. מדוע גדולים צדיקים במיתתם? הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א הביא את דברי הגמרא (חולין דף ז' עמוד ב') שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, מה הפשט בדברי חז"ל אלו? ומסביר ה'עמק יהושע' (על פי התוספות שם): "חסד מיוחד עשה הקב"ה עם הבריות בכך שאיפשר להם לגשת אל הצדיקים, בחייהם ולבקש ברכה וליטול עצה. הטבה זו עם הבריות באה לידי ביטוי בכך שהקב"ה לקח מהצדיקים את האור המיוחד שהיה צריך להיות על פניהם, שהרי אם הייתה קרן אור זו מצויה בהם לא היו יכולים בני האדם להתקרב אליהם. כל זאת בחייהם של צדיקים. אבל לאחר פטירתם מן העולם, אפשר להחזיר להם את קרן האור, ואז הם 'גדולים' יותר, וכבר אי אפשר לגשת אליהם.

הסיפור הבא עולה על כל דמיון אך הוא אמיתי לחלוטין. מספר שנים לפני פטירתו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, נפטר יהודי מהעיר אלעד והשאיר אחריו אלמנה ויתומים. מטה לחמה של האלמנה נשבר תוך תקופה קצרה, והיא עמדה בפני שוקת שבורה, אין מי שיפרנס את הבית, היתומים זועקים ללחם. בצר לה החליטה שהיא עושה מעשה. היא נסעה לביתו של מרן רבי עובדיה יוסף כדי לבקש ממנו עזרה. היא הגיעה לבית של מרן בשעה עשר בלילה, נקשה על הדלת ואחד מבני הבית פתח את הדלת וראה לפניו אישה מבוגרת. הוא שאל מה היא צריכה והיא השיבה שהיא רוצה להיכנס לרב. אמר לה: "עכשיו כבר לילה, הרב כרגע לומד ואין קבלת קהל, תבואי מחר ויכניסו אותך". אמרה לו: "תכנס לרב עובדיה ותגיד לו שאני אישה אלמנה וברצוני לדבר איתו, אם הוא יגיד לי לבוא מחר, אז אני אבוא מחר". הוא נכנס לרב ואמר לו: "יש כאן אישה אלמנה מהעיר אלעד, היא רוצה לדבר עם הרב, אמרתי לה שתבוא מחר". "היא אלמנה, תכניסו אותה מיד", ענה הרב. נכנסה האלמנה וישבה ליד הרב עובדיה ופרצה בבכי מר וסיפרה על בעלה שנפטר ועל היתומים שנותרו ללא משענת ושנשבר מטה לחמה. הרב עובדיה הזיל דמעות והשתתף בצרתה של האלמנה. האלמנה אמרה: "כבוד הרב, לא באתי לכאן כדי לבקש ברכה, באתי לבקש עזרה, שהרב יחפש דרך לעזור לי". האלמנה התכוונה שמכיוון שהרב עובדיה מעורב ומכיר ארגוני חסד, אז הוא ימליץ בפניהם שיסייעו לה. אמר לה הרב: "בית, הסירי דאגה מליבך, אני אעזור לך כל חודש, אך אני מבקש שאף אחד לא ידע על כך. תבואי לפה כל חודש ותקבלי ממני מעטפה, אבל רק אני ואת יודעים מזה". ואכן כך היה, האישה הייתה מגיעה פעם בחודש, בני הבית לא ידעו למה הגיעה. היא הייתה נכנסת לרב, לוקחת את המעטפה ויוצאת. כך במשך שבע שנים זה היה ההסכם בינה לבין רבינו מרן הרב עובדיה יוסף. והנה בעוונותינו הרבים נפטר עמוד העולם, מאור ישראל, גאון עוזנו ותפארנו מרן הרב עובדיה יוסף. יחד עם הבכי של כל עם ישראל בכתה גם האלמנה בכי קשה ועצוב, בכי כפול על הסתלקותו של גדול הדור וגם שכעת הסתלק מי שעזר לה בכלכלת הבית. והנה עברו להם חמישה חודשים מפטירתו של מרן והאישה הייתה במשבר כלכלי גדול. היא חשבה לעצמה, אמנם מרן לא נמצא בין החיים, אבל צדיקים במיתתם קרויים חיים. אני אלך לציון שלו ואני אתפלל להקב"ה שזכות מרן תעמוד לי והוא יעזור לי. האלמנה נסעה מאלעד לירושלים באוטובוס, הגיעה לקברו של מרן ומיד כשהבחינה בקברו של מרן פרצה בבכי. הדמעות שלה הרטיבו את המצבה של מרן, והיא לא יצאה משם עד שהיא סיימה את כל ספר התהילים, למעלה משלוש שעות בדמעות רותחות. לאחר מכן היא חזרה באוטובוס לביתה שבאלעד, הגיעה בשעות הערב עייפה וסחוסה נפשית וגופנית. היא מזגה לעצמה כוס מים וישבה על הספה. היא טרם הספיקה לשתות את המים ותרדמה נפלה עליה. והנה היא חולמת חלום. בחלומה היא רואה את רבנו מרן הרב עובדיה זצ"ל, אמר לה 'ביתי למה תבכי? כמו שעזרתי לך בחיי חיותי, כך גם עכשיו אני אעזור לך'. 'תקשיבי לי ביתי, ביום חמישי הקרוב באולם בית ישראל בירושלים בשעה אחת בצהריים, תתקיים ברית, בברית יהיה נוכח יהודי בשם שלום סעדון, לכי אליו ותגידי לו שהרב עובדיה שלח אותך והוא יעזור לך'. האלמנה חלמה את החלום והמים נשפכו והרטיבו אותה. היא התעוררה ואמרה 'חלום טוב, חלום שלום, אך חלומות שווא ידברו, הרי אין אדם חולם אלא מהרהורי ליבו, הייתי כל היום בקבר של מרן, התפללתי שם וחשבתי עליו ולכן חלמתי עליו'. היא קראה קריאת שמע על המיטה, נכנסה לחדרה והלכה לישון. והנה היא חולמת את אותו חלום בפעם השנייה, וגם בחלום זה שוב פונה אליה מרן ואומר לה 'בית, למה תבכי, כמו שעזרתי לך בחיי חיותי גם עכשיו אעזור לך. ביום חמישי הקרוב באולם בית ישראל בירושלים תתקיים ברית מילה, יהיה שם יהודי בשם שלום סעדון, תלכי אליו ותגידי לו שברב עובדיה שלח אותך שיעזור לך', והנה היא התעוררה מהחלום. היא הבינה שאם היא חלמה את אותו חלום פעמיים, אז יש דברים בגו, יש פה איזה מסר בחלום. היא חשבה לעצמה הרי אין לי מה להפסיד, אני אסע לירושלים. ביום חמישי היא השכימה קום ונסעה לירושלים.

באדיבות המחבר - הרב צבי נקר הי"ו

טלפון לרפואה

נא האשיכו
להתפלל עבור
השק אותו הנכב
אקבלים לפחות
30 יוק!

קרוב ל-20,000 אנשים כבר הצטרפו למיזם האדיר

קו התפילות

כל המתפלל בעד חברו הוא נענה תחילה

הקו הוקם בהכוונת רבני הארגון
ולרפואתם השלמה של כל חולי ישראל

חייגו כעת והצטרפו למעגל המתפללים!

לפני החיוב הכינו את השק לתפילה

חייגו עכשיו ל'קו התפילות' ופעלו לפי ההוראות:

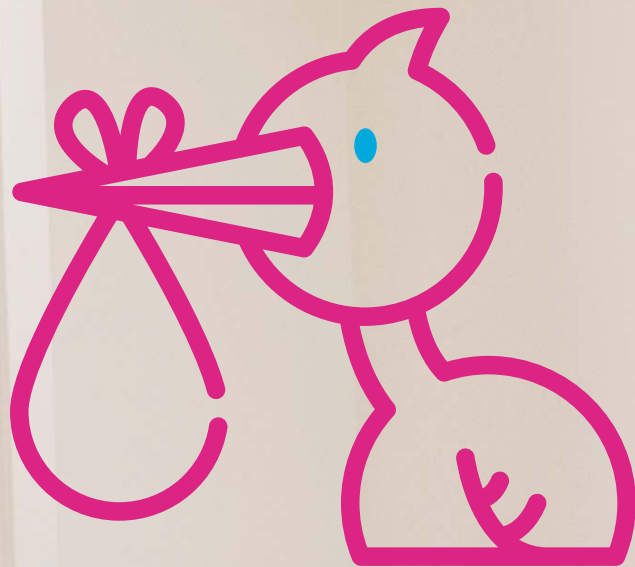
02-6325070

לפניות בנוגע לפעילות מאוחדים חייגו: 054-845-8815

מאוחדים
יחד למען עם ישראל

אין כמו הרגע
הזה שהעבודה
המוכנה נוחתת
אצלך בבית
במשלוח ישיר
ומהיר

לקוחות גרפומט

נהנים גם משירות משלוחים מהיר

בנוסף לשירות והיחס האישי
יש לכם אפשרות לקבל את החומרים
במשלוח מהיר עד הבית

משלוחים
לכל חלקי
העיר

שרות
מהיר
במיוחד

מחירים
נוחים
במיוחד

כל סוגי
ההדפסות
וההפקות

הדפסות
באיכות
גבוהה

גרפומט
דפוס דיגיטלי מהיר ומקצועי

רח' אהלי יוסף 5 (פינת בר אילן), ירושלים
g5337722@gmail.com **02-5337722**

שעות פתיחה: ימים ראשון עד חמישי 10:00-19:00, ימי שישי וערבי חג 10:00-12:00